

Riksdagens protokoll

2008/09:109

Onsdagen den 29 april

Kl. 09.00 – 18.22

Protokoll
2008/09:109

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 april.

2 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden

Förste vice talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden den 4 maj–10 september delats ut till riksdagens ledamöter.

3 § Meddelande om inlämning av interpellationer

Förste vice talmannen meddelade att sista dag för inlämning av interpellationer för besvarande före sommaruppehållet skulle vara *torsdagen den 14 maj kl. 12.00*.

Förste vice talmannen meddelade vidare att interpellationer för besvarande under augusti och september innevarande riksmöte fick lämnas in under tiden *torsdagen den 30 juli–torsdagen den 27 augusti kl. 12.00*.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:465

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:465 Studentinflytande

av Tone Tingsgård (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 maj 2009.

Skälet till dröjsmålet är samordning av interpellationer i samma fråga samt tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 24 april 2009

Utbildningsdepartementet

Lars Leijonborg

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:467 Post- och betalservice i glesbygd
av LiseLotte Olsson (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 maj 2009.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 27 april 2009

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2008/09:180 till finansutskottet

Skrivelser
2008/09:90 till utrikesutskottet
2008/09:185 till socialutskottet

6 § Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag, m.m.

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU32
Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag, m.m. (prop.
2008/09:155).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

*Omreglering av
apoteksmarknaden*

7 § Omreglering av apoteksmarknaden

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU21
Omreglering av apoteksmarknaden (prop. 2008/09:145).

Anf. 1 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Det här ärendet handlar om regeringens proposition
Omreglering av apoteksmarknaden och om motioner i den frågan. Denna
omreglering är en del av det arbete som nu pågår på hälso- och sjuk-
vårdsområdet. Regeringens förslag syftar till att öka möjligheterna till
entreprenörskap och företagande. Målet är att konsumenterna ska få ökad
tillgänglighet till läkemedel, bättre service och ett bättre tjänsteutbud.

Socialutskottet har haft en öppen utfrågning på temat omreglering av apoteksmarknaden. Dessutom har näringsutskottet yttrat sig över propositionen och följdmotionerna.

Socialutskottet har i sin behandling ställt sig bakom regeringens förslag, det vill säga att apoteksmarknaden ska omregleras och att Apoteket AB:s ensamrätt att bedriva detaljhandel med vissa läkemedel och varor ska brytas. Monopolet ersätts med ett system där de som har fått tillstånd av Läkemedelsverket ska få bedriva detaljhandel med de läkemedel och varor som i dag omfattas av Apoteket AB:s ensamrätt. Utskottet ställer sig också bakom förslaget om att en ny lag, apoteksdatalagen, ska inrättas som reglerar öppenvårdsapotekens hantering av personuppgifter i handel med läkemedel med mera. En del andra förändringar krävs också. Det gäller till exempel lagen om receptregister.

I propositionen tas frågan om förutsättningar för ändringar av inköps- och försäljningspris upp. Man föreslår att Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket ska få utfärda sådana föreskrifter. Detta förslag har i vissa delar kunnat uppfattas som otydligt, och utskottet har därför uppfattningen att regeringens förslag just i denna del inte bör genomföras.

Utskottet ställer sig i övrigt bakom propositionens föreslagna lagändringar, som föreslås träda i kraft den 1 juli i år. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. I ärendet finns två reservationer.

Därmed överlämnar jag talarstolen till debattörerna.

Anf. 2 YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Läkemedel är den vanligaste behandlingsmetoden i sjukvården i dag. Vi har under vår livstid sett fantastiska framgångar när det gäller läkemedel. Vi kan bota och lindra många sjukdomar som tidigare var obotliga eller väldigt svåra att lindra. Vi kan i dag ofta ge läkemedel i stället för kirurgi och därmed undvika väldigt många svåra situationer. Vi kan med hjälp av läkemedel hantera risker, och man kan också skraddarsy läkemedel så att de passar för den enskilda personens förutsättningar. Det är en fantastisk framgång.

Sverige har i internationell jämförelse en mycket bra läkemedelshandling och läkemedelsutveckling. Det har varit säkert och kostnadseffektivt, och vi har också snabbt kunnat tillgodogöra oss de nya läkemedel som kommer ut på marknaden. Men det betyder inte att den svenska läkemedelshandeln är utan problem. Det finns naturligtvis ganska stora problem. Låt mig peka på några av dem.

Det första jag vill ta upp är att de nya fantastiska läkemedlen inte alltid kommer alla patienter och alla medborgare till del. Vi vet att det finns betydande skillnader mellan olika landsting när det gäller hur snabbt man introducerar nya läkemedel, ofta beroende på att man initialt har höga kostnader. Vi vet också att man ger olika läkemedel beroende på om patienten är man eller kvinna och beroende på samhällsklass eller utbildningsbakgrund. Det är skillnader som inte rimligen kan förklaras med medicinska skäl utan helt enkelt beror på diskriminering.

Att alla medborgare och alla patienter ska få lika tillgång till den bästa medicinska behandling som finns att tillgå borde vara en rättighet. Det är det inte fullt ut i dag i svensk sjukvård.

Det andra problemet jag vill ta upp är att det också finns de som får alldeles för mycket läkemedel eller som får läkemedel under alldeles för

lång tid. Det gäller speciellt många multisjuka äldre, där polyfarmaci har blivit ett allt ökande problem. Det är oerhört många människor som får väldigt många läkemedel, och detta har ökat snabbt. Från att ha haft ett genomsnitt på två tre läkemedel är man nu uppe på ett genomsnitt på över tio läkemedel per person på många äldreboenden. Det är en skandal att det tillåts att vi överbehandlar våra äldre med läkemedel utan att någon tar ansvar för att göra regelbundna läkemedelsgenomgångar, anpassa läkemedlen för äldre och anpassa doserna utifrån de förändrade förutsättningar som gäller i den åldrade kroppen. Här finns det väldigt mycket att göra.

Ett annat område är psykofarmaka som det naturligtvis är en fantastisk möjlighet för många att få tillgång till. Men det är alltför många patienter som under lång tid får fortsätta med en antidepressiv medicin utan att man följer upp eller utvärderar vad som händer och hur effekterna blir.

Det tredje problemet handlar om tillgänglighet. Det är många som skulle önska att man kunde köpa enklare läkemedel direkt i handeln. Det kan gälla allergimedicin när pollensäsongen sätter i gång, det kan vara huvudvärkstabletter och det kan vara nässprej. Jag tror att det skulle vara en stor fördel om vi kan få ut mer av vanliga, enkla, receptfria läkemedel i handeln och därmed öka tillgängligheten.

Jag tror också att många skulle uppskatta att kunna hämta ut sitt recept direkt på vårdcentralen eller i anslutning till vårdcentralen, så att det blir möjligt att när man har fått recept på antibiotika också kunna hämta ut penicillin och påbörja kuren direkt för att snabbt få effekten.

Inget av dessa problem löses eller hanteras med de förslag som nu ligger på riksdagens bord. Nu är det avreglering och utförsäljning av apoteken som vi ska besluta om. Inget av det hanterar de problem som jag har tagit upp. Hur har det kunnat bli så fel? Hur kan man lägga fram en så tjock proposition utan att ens beröra några av de ganska stora problem som faktiskt finns i läkemedelshanteringen?

Jag tror att det handlar om synen på läkemedel. Är läkemedel en del av hälso- och sjukvården – faktiskt den viktigaste behandlingsmetoden inom hälso- och sjukvården? Eller är läkemedel en detaljhandelsvara, likadan eller nästan likadan som andra detaljhandelsvaror?

Jag tror att det är det synsättet som skiljer oss. Det är det som också gör att vi hamnar i väldigt olika slutsatser om hur vi på bästa sätt ska reglera och hantera läkemedel i vårt land.

Skattebetalarna betalar ungefär 23 miljarder årligen för läkemedel i dag. Det är en nota som förmodligen kommer att öka i framtiden, förhoppningsvis därför att vi får bättre läkemedel och därmed också kan bota fler.

Den här förändringen – det gäller det beslut som riksdagen snart ska ta – är en oerhört stor förändring som kommer att påverka många människor. Detta kommer att påverka hela hälso- och sjukvården, och det kommer att påverka skattebetalarnas kostnader.

Jag vill ändå, herr talman, ta upp att regeringen har valt att genomföra de här mycket stora förändringarna utan att ens ha försökt finna en blocköverskridande lösning, utan att ens ha försökt utröna var de kanske oöverbyggbara skillnaderna och de delar där vi kanske är överens finns. Ni har valt att hålla oss i oppositionen helt utanför processen, både när

det gäller utredningen och när det gäller beredningsarbetet. För snart ett och ett halvt år sedan, i månadsskiftet november/december 2007, ringde jag till socialminister Göran Hågglund för att säga att vi i oppositionen var intresserade av att se om det gick att finna en blocköverskridande lösning när det gäller Apoteket.

Det är en ganska ovanlig hantering. Det är mer vanligt – så brukar det vara – att det är regeringen som sonderar ifall det finns möjlighet att komma överens med oppositionen. Det är ganska ovanligt att oppositionen hör av sig och vill sondera ifall det finns förutsättningar att komma överens över blocken. Men detta gjorde jag. Jag gjorde det därför att jag tycker att man har ett ansvar att åtminstone försöka göra det när det gäller en sådan här stor förändring, när det gäller en sådan här stor del av hälso- och sjukvården och när det gäller så här mycket pengar av skattebetalarnas medel. Men regeringen sade nej. Regeringen har vid inget tillfälle velat diskutera med oss i oppositionen och har inte ens velat ta reda på vad det är som skiljer och vad som möjligen förenar. Därför är regeringen ensam ansvarig för den osäkerhet som kommer att råda efter de här besluten.

En av de vanligaste frågorna som jag får är naturligtvis: Vad kommer att hända om det blir en ny majoritet i riksdagen efter nästa val? Då är svaret: Det kommer att bli stora förändringar just därför att vi inte ens har försökt finna en överenskommelse i den här stora frågan.

Jag vill peka på några av de frågor som vi tycker är allvarligast i det här förslaget. Det gäller bland annat statens roll. I mina ögon är det naturligt att statens och statliga myndigheters uppgift ska vara att garantera god säkerhet, god tillgänglighet och effektiv användning av skattebetalarnas pengar.

Regeringen har valt att formulera sig så här: Marknadens lönsamhet ska säkerställas genom att den statliga myndigheten vid beräkningen av handelsmarginalen beaktar att den samlade lönsamheten på den svenska apoteksmarknaden inte får vara väsensskild från den som noterade apoteksbolag redovisar i andra länder.

Statliga myndigheter ska alltså garantera internationella apoteksbolags lönsamhet. Jag tycker att det är en mycket märklig ordning.

Det andra problemet jag vill ta upp handlar om neutraliteten mellan olika läkemedelsproducenter. När man har ett apoteksmonopol, som vi har haft och fortfarande har, ställs det mycket höga krav på en neutralitet mellan olika läkemedelsföretag.

Apoteket får inte gynna vissa företag före andra. Apoteket får inte marknadsföra eller sätta fram och göra mer reklam för eller ha bättre exponering av vissa läkemedel. Det här är strikt reglerat, och jag tycker att det är mycket bra att det är så.

Nu släpper vi på detta. Nu blir det möjligt för de nya apoteksbolagen att ingå överenskommelser med läkemedelsbolagen, att exponera sig och delta i gemensamma kampanjer, kanske inte reklamkampanjer men exponeringskampanjer och informationskampanjer, tillsammans med läkemedelsbolagen.

Det kommer att påverka. Och jag är rädd för att det kanske negativt kommer att påverka hur konsumtionen av läkemedel utvecklas.

Det sista jag vill ta upp handlar om kostnaderna. Vi kommer, tror jag, på sikt att få kraftigt ökade kostnader för skattebetalarna. Alternativet är att det blir dyrare för den som handlar läkemedel. Vem ska annars bekosta den ökade vinstmarginalen? Dessutom har vi en minskad insyn i den ekonomiska hanteringen inom de här nya apoteksbolagen.

Vinstintresset ska styra. Vi har redan sett exempel på det. När den statliga myndigheten TLV kan effektivisera sitt arbete så att man sparar pengar ska de pengarna gå till ökad vinstmarginal för de nya internationella aktörerna och inte komma skattebetalarna till del. Det är ett tecken på att kostnaderna kommer att öka för skattebetalarna, för att gynna de nya aktörerna.

Herr talman! Jag yrkar avslag på den här propositionen och bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Lennart Axelsson, Christer Engelhardt, Peter Jeppsson, Per Svedberg och Krister Örnfjäder (alla s), Elina Linna och Eva Olofsson (båda v) samt Thomas Nihlén (mp).

Anf. 3 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Den borgerliga regeringen gjorde redan tidigt, i början av mandatperioden, klart för oss att Apoteket skulle avregleras.

När jag eller någon annan från oppositionen har ställt frågan varför regeringen vill riva ett välfungerande system och ersätta det med ett marknadssystem där läkemedelskostnaderna riskerar att skjuta i höjden har vi fått mer eller mindre begåvade svar.

De vanligaste förklaringarna har varit att man gick till val med löftet att sälja ut Apoteket eller att endast diktaturer som Nordkorea och Kuba har kvar apoteksmonopolet och att Sverige därför inte kan ha kvar monopolet. Monopol är alltid dåligt, enligt borgerlig retorik. Lika säkert påstår de borgerliga partierna att privatisering och konkurrens per automatik kommer att innebära billigare läkemedel. Alliansens representanter i socialutskottet brukar också lyfta fram den dåliga tillgängligheten och att det är så få apotek i Sverige. Uttalanden från socialministern och hans allianskompanjoner i socialutskottet i olika debatter har varit entydiga: Apoteket måste privatiseras; så här kan vi inte ha det.

Herr talman! Svenska folket är däremot nöjt med Apoteket. Svenskt kvalitetsindex visar att Apoteket har en hög kundnöjdhet, och OECD prisar vårt monopol och konstaterar att Sverige har ett av de mest kostnadseffektiva distributionssystemen för läkemedel i världen.

Socialministern citerar inte dessa synpunkter. Inte heller har jag hört Göran Hägglund referera till rapporten *Apoteksmarknaden ur konsumentperspektiv* från Konsumentverket. Den sistnämnda rapporten är så pass intressant att jag tänker ägna lite mer tid åt den.

Rapporten gjordes som en nollmätning för ett år sedan. Syftet var att man skulle kunna mäta effekter av avregleringen efter några år. Målgruppen i undersökningen är den svenska allmänheten i åldern 18–85 år.

Det sammanfattande betyget på Apotekets verksamhet är 4,4 på den femgradiga betygsskalan. Detta innebär att 92 procent anser att verksamheten sköts bra eller mycket bra.

Fyra av tio besöker ett apotek minst varje månad. Närheten till apoteken bedöms vara mycket god. 85 procent av alla har mindre än 15 minuters väg till närmaste apotek eller apoteksombud från sin bostad. Nio av tio anser att närheten till apoteken är bra, och 80 procent säger att öppettiderna är bra.

Jag citerar från rapporten: ”Kunderna är alltså mycket positiva till tillgängligheten till apoteken.”

När det gäller äldre personer, 65–85 år, är inställningen ännu mer positiv. 87 procent anser att närheten till apoteken är bra, och 85 procent svarar att öppettiderna är bra. Det är mycket få, 4 respektive 2 procent, som svarar att närheten och/eller öppettiderna är dåliga.

Allmänhetens inställning till Apoteket AB:s personal är också mycket positiv. Nära 100 procent anser att personalen är kunnig. Nio av tio anser att personalen bemöter dem med respekt, och tre av fyra anser att personaltätheten är god. Man är också mycket positiv till försäljningslokalerna och till den information som ges.

Inställningen till omregleringen varierar. Vad gäller receptbelagda läkemedel är förbättrade öppettider det främsta argumentet, medan en majoritet tror att tryggheten och den hjälp man får av personalen skulle bli sämre. Det är tydligt att de människor som har medverkat i undersökningen inte delar socialministerns uppfattning att vi har för dålig tillgänglighet när det gäller läkemedel och att vi har för låg servicenivå på området. Detta påstående är ett utdrag från en interpellationsdebatt jag hade med socialministern för cirka ett år sedan.

Herr talman! Den debatten handlade om apotek på landsbygden. Vänsterpartiet anser att regeringen sviker befolkningen i glesbygden i sin iver att låta företag med vinstintresse ta över försäljningen av läkemedel. Den enda konkreta åtgärd regeringen redovisar för att säkra tillgängligheten till läkemedel i glesbygd är att Apoteket AB under en övergångsperiod på tre år får behålla sina apoteksombud.

Vänsterpartiet anser tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet att det krävs särskilda åtgärder från statens sida för att i längden kunna upprätthålla servicen i hela landet. Hur detta ska organiseras, vad det kommer att kosta och vilken ambitionsnivå för detta som finns hos regeringen går inte att läsa i propositionen. Vilka garantier har Göran Hägglund för tillgänglighet på små orter? Hur blir det för orter som Kopom och Vittangi med några hundra invånare var? Där finns apotek i dag. Hur blir det framgent? Hur kommer regeringen att avtalsvägen kunna garantera en täckning av apotek som motsvarar dagens täckning av apotek över hela landet?

Jag finner inga garantier i betänkandet. Den hearing som socialutskottet anordnade för några veckor sedan gav inte heller några garantier. Nej, hela beredningen av ärendet har varit exempellöst illa skött från början till slut. Det har varit mycket tyckande och tro och desto mindre fakta och oberoende undersökningar. Inga hållbara argument för avregleringen har presenterats. Det är enbart ideologiska skäl som har drivit fram förslaget.

Vad konsekvenserna av förslaget blir för enskilda medborgare har regeringen inte ens försökt att beskriva. Tidigare avregleringar som Posten, SJ och elmarknaden höll inte heller vad som lovades. Konsumenterna skulle gynnas, och det skulle bli bättre för alla. Inte har det blivit så, utan

många människor är besvikna på grund av krångliga system, ökade priser och dålig service. Elbolagens vinster, till exempel, är däremot som bekant mycket stora. Och när vi talar om apotek får vi inte glömma att det är skattebetalare som får stå för huvuddelen av kostnaderna för receptbelagda läkemedel också nu när regeringen ser till att vinstdrivande företag ska börja sälja läkemedel.

Herr talman! Jag yrkar avslag på propositionen och i stället bifall till s-, v- och mp-reservationen nr 1.

I socialutskottets betänkande behandlas också Vänsterpartiets yrkande från 2007 som handlar om generika och vaccintillverkning. Under förra mandatperioden genomfördes en reform som har inneburit betydligt sänkta kostnader för såväl samhället som den enskilda patienten. Jag syftar på det obligatoriska utbytet av originalläkemedel till generika om inte särskilda skäl mot detta finns. Nu vet vi inte hur det blir med bytet till billigare läkemedel i framtiden, men Vänsterpartiet menar att det är dags att utreda möjligheterna för staten att etablera en egen generikatillverkning. Det skulle bidra till fortsatt satsning på fler jobb och det skulle också garantera nationell kompetens inom läkemedelsområdet. På lång sikt skulle ett statligt generikaföretag också kunna utgöra grunden i en inhemsk produktionskapacitet för framtagning av vaccin mot influensapandemier – en mycket aktuell fråga både hos oss och globalt. Jag kan tänka mig att en sådan tillverkning skulle kunna etableras och byggas upp tillsammans med våra nordiska grannländer.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall också till reservation nr 2.

I detta anförande instämde Eva Olofsson (v), Ann Arleklo, Lennart Axelsson, Christer Engelhardt, Peter Jeppsson, Ylva Johansson, Per Svedberg och Krister Örnfjäder (alla s) samt Thomas Nihlén (mp).

Anf. 4 THOMAS NIHLÉN (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till de rödgrönas gemensamma reservation, nr 1.

Hur kan vi på bästa sätt skapa en utveckling inom läkemedelsdistributionen i Sverige som gagnar patienterna och folkhälsan?

På vilket sätt kan apoteken bidra till att den felaktiga läkemedelsanvändningen och den läkemedelsrelaterade sjukligheten minskar?

Kommer regeringens förslag om att avreglera apoteksmarknaden att leda till förbättrad och mer rationell läkemedelsanvändning?

Dessa tre frågor ställde jag till regeringens representanter här i kammardebatten för snart ett år sedan då vi debatterade propositionen om bildande av moderbolag för Apoteket AB.

Några svar på dessa frågor fick jag inte vid den förra kammardebatten, och inte heller fick frågorna något svar i den proposition som vi ska debattera här i dag. Vi i Miljöpartiet tycker därför att det är högst relevant att ställa dessa frågor än en gång.

Avsaknaden av svar på dessa tre centrala och viktiga frågor samt det faktum att regeringen inte presenterar ens ett försök till analys av konsekvenserna avseende hur läkemedelsanvändningen påverkas av apoteksut-försäljningen är minst sagt anmärkningsvärt. Detta visar att den moderat-ledda regeringen inte ser läkemedel som en viktig del av svensk hälso-

och sjukvård utan som en vanlig detaljhandelsvara som ska konkurrensutsättas.

Regeringen gör i propositionen ett halvhjärtat och tafatt försök att ändå nämna frågan om förbättrad läkemedelsanvändning. I propositionen kan man läsa att ett av avregleringens mål är följande: Omregleringen bör tillvarata apotekens bidrag till en förbättrad läkemedelsanvändning.

Vidare kan man läsa att reformen bör följas upp och utvärderas efter tre år, främst avseende effekter på tillgänglighet, service och tjänsteutbud samt läkemedelskostnader. Det står också att Konsumentverket och Konkurrensverket har fått uppdraget att utvärdera reformen.

Visar då inte dessa skrivningar att regeringen verkligen tar de här frågorna på allvar? Nej, snarare tvärtom. Däremot ger propositionstexten upphov till ett antal nya obesvarade frågor.

Ska verkligen reformens alla mål, även målet om förbättrad läkemedelsanvändning, utvärderas och följas upp trots att det inte nämns under avsnittet i propositionen om utvärdering och uppföljning?

Vem har fått i uppdrag att genomföra denna utvärdering och uppföljning? Vad är det som ska följas upp och utvärderas när det gäller läkemedelsanvändningen och hur ska det ske? Finns det någon analys eller utredning som beskriver nuläget, före avregleringen, när det gäller omfattningen och orsaker till den felaktiga läkemedelsanvändningen och läkemedelsrelaterade skador och dödsfall?

Jag tror inte att det finns någon sådan analys, och om det inte finns någon analys av dagens situation, hur ska man då kunna genomföra en utvärdering? Då har man ju inget att jämföra med om tre år.

Miljöpartiets slutsats av propositionstexten och de obesvarade frågorna är att det stöder vår uppfattning att regeringens ambition att förbättra läkemedelsanvändningen är obefintlig.

Herr talman! Regeringens förslag till förändring av det svenska apotekssystemet är i stället helt ideologiskt driven och bygger på den felaktiga utgångspunkten att läkemedel i huvudsak är en detaljhandelsfråga. Miljöpartiet och den rödgröna oppositionen anser tvärtom att läkemedelshanteringen i första hand måste ses som en helt avgörande del av en väl fungerande hälso- och sjukvård.

Vi vill behålla och utveckla den effektiva infrastruktur som Apoteket AB administrerar inom läkemedelsdistributionen av receptbelagda läkemedel. Apoteket AB bör ges en utvecklad roll när det gäller insatser mot felaktig läkemedelsanvändning. I dag har vi en felaktig läkemedelsanvändning som ger upphov till läkemedelsrelaterade skador, sjukdom och dödsfall. Kostnaderna för den felaktiga läkemedelsanvändningen kan vara så stora som 20–30 miljarder, alltså lika stora som hela den totala läkemedelsnotan i dag.

Hur många är det som drabbas av felaktig läkemedelsanvändning som leder till läkemedelsrelaterade skador, sjukdom och dödsfall? Anmärkningsvärt nog finns inga säkra siffror eller statistik på detta, men uppskattningar visar att det handlar om tiotusentals patienter som skadas i onödan och kanske så många som 1 000 personer patienter som dör i onödan av läkemedelsrelaterade orsaker.

Vad kan då Apoteket göra för att bidra till en förbättrad läkemedelsanvändning? Det viktigaste är att skapa förutsättningar för att utnyttja apotekspersonalens kompetens och kunskap i större utsträckning än i

dag. Detta kan möjliggöras genom tydliga incitament och ersättningsmodeller för att utöka information och rådgivning om läkemedel vid patientmötet. Självklart ska det garanteras att informationen och rådgivningen är enhetlig, oberoende och kvalitetsgranskad. Även rådgivning om hälsa och livsstil samt alternativ till läkemedel bör vara prioriterat för apotekspersonalen.

Herr talman! En annan av regeringens målsättningar med apoteksavregleringen är ”låga läkemedelskostnader till nytta för konsumenten och det offentliga”. Jämfört med de flesta länder i Europa får läkemedelsföretagen bra betalt för sina produkter i Sverige. Samtidigt är priset till konsumenterna i Sverige bland de lägre. Det svenska apotekssystemet har bidragit till att vi i dag har ett av de säkraste och mest kostnadseffektiva distributionssystemen för receptbelagda läkemedel i världen.

Dessa påståenden stöds av en OECD-rapport som granskat den svenska läkemedelsdistributionen. Där säger man: Den jämförelsevis låga kostnaden för läkemedel beror på ett billigt och effektivt distributionssystem, som innefattar en statligt ägd apotekskedja med låg handelsmarginal samt att vi inte har någon moms på receptbelagda läkemedel.

Att just monopolsystemet bidrar till de låga priserna kommenteras i rapporten som förvånande.

Vilka förutsättningar har då regeringen att lyckas med reformens mål om låga läkemedelskostnader? Först måste man ställa sig frågan vad regeringen menar med låga läkemedelskostnader – låga läkemedelskostnader i förhållande till vad? Tidigare var regeringen tydlig med att avregleringen skulle ge *lägre* läkemedelskostnader. Här har alltså ambitionen sänkts till att målet är *låga* läkemedelskostnader. Menar regeringen låga läkemedelskostnader i förhållande till andra EU-länders kostnadsnivå? I så fall är risken stor att svenska konsumenter får betydligt dyrare läkemedel på grund av avregleringen.

Kommer det då att frigöras resurser till nytta för det offentliga genom avregleringen? När vi nu har fått se förslagen till handelsmarginal och prismodell kan man bara konstatera att detta mål har regeringen redan misslyckats med. Genom att man höjer handelsmarginalen drabbas det offentliga av ökade kostnader på minst 460 miljoner per år som direkt kan hänföras till avregleringen, i stället för att komma det offentliga till nytta. Skattebetalarnas pengar ska alltså användas till att betala 460 miljoner till de nya apoteken för att garantera lönsamheten för de nya apoteksaktörerna.

Prismodellen innehåller också förslag på hur TLV ska utnyttja systemet med generiskt utbyte effektivare. Här beräknar TLV att det finns en besparingspotential på mellan 500 och 600 miljoner kronor per år. Det är ett mycket bra förslag, men det har ingenting med avregleringen att göra. Dessa besparingar skulle kunna genomföras och bör genomföras, avreglering eller inte. Då skulle alla dessa resurser tillfalla skattebetalarna och komma det offentliga till nytta. Självklart skulle dessa skattepengar göra större nytta för patienterna och hälso- och sjukvården. I stället vill nu regeringen använda dessa pengar till att attrahera internationella apotekskedjor.

Herr talman! Jag ser fram emot den här debatten och hoppas att många av de frågeställningar som hittills inte fått några svar från regeringsrepresentanterna i dag ska få tydliga och klarläggande svar.

Avslutningsvis har jag en förhoppning. Det är att vi här i kammaren i dag ska slippa höra ett av regeringens mest populära och använda argument för att avskaffa apoteksmonopolet, nämligen att det bara är Nordkorea och Kuba som har kvar ett apoteksmonopol.

Att jämföra det svenska apoteksmonopolet med Nordkorea är både stötande och långsökt. Nordkorea är en grym diktatur med ett kraftigt misskött samhälle som har en allvarlig bristsituation när det gäller det mesta, inklusive läkemedel, och där människor dagligen dör av svält och i fångläger.

Låt oss alltså slippa höra detta argument fler gånger! Liknelsen med Nordkorea är ingenting annat än barnslig demagogi. Att regeringsföreträdare har använt detta argument så flitigt stärker bara bilden av att avregleringen genomförs av ideologiska skäl och inte av sakskalet.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Lennart Axelsson, Christer Engelhardt, Peter Jeppsson, Ylva Johansson, Per Svedberg och Krister Örnfjäder (alla s) samt Elina Linna och Eva Olofsson (båda v).

Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill först yrka bifall till socialutskottets förslag i betänkande SoU21 och avslag på motionerna.

Det känns stort i dag. Det är något av en glädjens dag. Centerpartiet och övriga allianspartier gick till val på att omreglera apoteksmarknaden. Nu genomför vi det, steg för steg. Detta är en apoteksreform som banar väg för fler apotek, generösare öppettider och bättre service. Sverige lämnar nu som ett av de sista länderna i världen monopolet bakom sig – ett monopol som gjort att vi har färre apotek och sämre tillgänglighet än många andra jämförbara länder.

Vårt förslag uppskattas av många människor. Det märker vi när vi möts av blomster från majoriteten här på morgonen. Sveriges Farmaceutförbund säger i sitt kort till oss: Äntligen! Tack för de nya möjligheterna!

Detta är ett av de områden där jag känner ett klart stöd från de allra flesta när man ser helheten.

Efter att ha tagit del av oppositionsföreträdarnas klagosång och definitiva brist på självkritik vill jag upprepa argumenten för apoteksreformen.

För det första får vi fler apotek. I Sverige har vi cirka 10 000 invånare per apotek; övriga Europa har cirka hälften. Varför ska inte vi ha samma tillgänglighet och service som övriga Europa? Svara på det!

För det andra får vi bättre öppettider. Många städer saknar helgöppna apotek. Behovet av läkemedel begränsar sig inte till kontorstid.

För det tredje får vi förbättrad service. Erfarenheterna från omregleringen i Norge visar på en ökning av antalet apotek med över 60 procent såväl i städerna som på landet.

För det fjärde möjliggörs småföretagande. I dag har vi faktiskt yrkesförbud i Sverige. Man utbildar sig i Sverige och åker ibland till Norge för att arbeta. Stort intresse för att starta eget finns. Varför ska inte de som i

dag har sådana jättefina planer, går på starta-eget-kurs och så vidare, få en chans att visa det entreprenörskap som inte minst många kvinnor har intresse av?

Vi föreslår också åtgärder som möjliggör försäljning av vissa receptfria läkemedel i vanliga butiker. Det kommer i en kommande proposition.

Målet är också att vi ska ha låga läkemedelskostnader.

Vi får heller inte glömma att det handlar om en samklang med EG:s rättsliga principer.

Apoteksmonopolet har kommit till vägs ände. Vi måste släppa fram flera aktörer som ges möjligheter att bidra. Monopolet ska självfallet inte ersättas med ett oligopol. Det handlar om att ge förutsättningar för en mångfald där såväl stora som små aktörer ges möjlighet att verka. Glädjande nog, som jag sade, är intresset stort för att driva egna apotek.

Apoteket AB kommer att finnas kvar som en aktör i statlig ägo, utifrån samma villkor som de nya aktörerna på en konkurrensutsatt marknad. Statens ägande minskas successivt genom avyttring. Social- och näringsutskotten understryker särskilt vikten av att det föreslagna bolaget med högst 200 apotek, där enskilda entreprenörer ska kunna vara delägare, snarast inrättas. Från utskotten bedömer vi att statens ägarandel i dessa företag på sikt kan komma att upphöra helt.

Jag känner ett starkt stöd från många, som jag sade inledningsvis, inte minst när vi presenterar helheten, inte minst när vi presenterar receptfria läkemedel i detaljhandeln. ”Bra för våra kunder att monolet upphör”, skrev Apoteket AB:s ledning på DN Debatt för en tid sedan.

Den, i vissa stycken, skrämselfpropaganda som oppositionen håller på med vinner vare sig respekt, gehör eller mark. Det är min bestämda uppfattning. Från majoritetens sida ser vi apoteksreformen även som ett steg för att öka entreprenörskap och företagande.

Läkemedel är en viktig del av hälso- och sjukvården och har avgörande betydelse för folkhälsan. Läkemedel är inte vilken vara som helst, därför ställs det höga krav på dem som vill öppna apotek. Minst samma krav på kompetens och säkerhet i läkemedelsförsörjningen som gäller i dag ska gälla efter omregleringen.

Farmaceutisk kompetens ska finnas på försäljningsställena. Läkemedelsansvarig apotekare eller annan farmaceut med tillräcklig kompetens och erfarenhet ska finnas. Läkemedelsverket bevakar i sin tillståndsgivning med föreskrifter och i sin tillsyn att kravet på läkemedelsansvarig med tillräcklig kompetens och erfarenhet uppfylls.

Vi har självständiga, starka och oberoende myndigheter för att säkerställa tillsynen. Utöver Läkemedelsverket är det Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Socialstyrelsen, Konkurrensverket och Konsumentverket.

Läkemedel ska självklart vara tillgängliga för hela befolkningen, i hela landet och på lika villkor. Ingen ska betala mer för sina receptbelagda mediciner än med nuvarande system, oavsett i vilket apotek man köper dem. Högkostnadsskyddet för mediciner är kvar. Och precis som i dag ska det vara fri prissättning av receptfria läkemedel.

Utskottsmajoriteten tillstyrker regeringens proposition. På en punkt föreslår vi dock en ändring. Det gäller förslaget att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förut-

sättningar för ändring av inköpspris eller försäljningspris. För att undvika oklarheter anser utskottet att regeringens förslag i denna del inte bör genomföras. 13 § 2 stycket lagen om läkemedelsförmåner med mera föreslås utgå.

Det röda laget, alldeles speciellt Elina Linna i sitt inledande inlägg, säger att utskottsmajoriteten och allianspartierna sviker glesbygden, sviker landsbygden. Det röda laget försöker sprida uppfattningen att reformeringen av apoteksmarknaden leder till att apotek i glesbygden läggs ned. Riskerna är små, men för att ha både hängslen och livrem vidtas åtgärder för att säkerställa tillgängligheten i glesbygd. Systemet med apoteksombud blir kvar i tre år. Nya aktörer åläggs via avtal apotekstäckning i hela landet. Jag ser, till skillnad från oppositionen, stora möjligheter, spännande och kreativa lösningar som redan börjar växa fram och som förbättrar servicen, inte minst i glest befolkade områden.

Uppföljning och utvärdering, som regeringen aviserar att göra efter tre år, är ytterligare en trygghetsåtgärd.

Herr talman! Oppositionsföreträdarnas anföranden var lätta att förutse. Avslag, nej, vi river upp – monopolkramandet är tydligt. Man backar in i framtiden. Det är bra att det kommer fram nu så att väljarna även på detta område kan behålla det röda laget i oppositionsläge och i stället ge alliansregeringen fortsatt förtroende att utveckla område efter område, i detta fall förbättra apoteksservicen genom att skapa konkurrens och fler försäljningsställen i hela landet.

(Applåder)

Anf. 6 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman, socialministern, socialutskottets kolleger och lyssnare! Äntligen! säger de unga kvinnor som står utanför Riksdagshuset i dag. Efter 38 år av monopol och inlåsnings, där man inte har kunnat få utveckla sin kreativitet, sina idéer utifrån den farmaceutiska kompetens man har ropar man i dag: Äntligen!

Jag hoppas verkligen att alla kolleger i socialutskottet tar chansen att gå ned och prata med dem som ser det beslut som Sveriges riksdag i dag kommer att fatta som en möjlighet.

Inledningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet. Jag kan inte annat än att glädjas över att man tar chansen till en frihetsmanifestation över den typen av beslut som vi ska fatta här i dag.

Precis som väldigt många har sagt, oavsett politisk färg, är läkemedel en del av svensk hälso- och sjukvård. Varför skulle läkemedel som behandling vara undantagen att användas utifrån den farmaceutiska kompetens som inte minst dessa unga kvinnor brinner för. Sjuksköterskor får använda den ganska fritt i dag. Vi har mångfald inom hälso- och sjukvården till stora delar, inte minst tack vare vårdvalet. Varför skulle inte även farmaceuterna få använda den briljanta insats som de ändå gör?

Jag måste säga att jag beklagar djupt att Ylva Johansson och Socialdemokraterna, Elina Linna och Vänsterpartiet och Thomas Nihlén och Miljöpartiet sätter sig på de unga människor och farmaceuter som i dag vill använda den här kompetensen fullt ut. Det är beklagligt.

Dessutom kastar man ut en orosvind och säger att det blir förändringar om vi kommer tillbaka. Man får ju hoppas vid gudarna att ni inte får den chansen och tar den möjligheten i sådana fall utan gör precis som

Thomas Nihlén, Miljöpartiet, faktiskt sade: Låt oss tydligare utvärdera först vad det blir av detta.

Thomas Nihlén ger även inspel till oss i alliansen på vilket sätt vi ytterligare kan utvärdera detta. Jag lyssnar och hör faktiskt, eftersom jag inser att Miljöpartiet tycker att det är okej med mångfald på skolområdet som en viktig del av välfärdens kärna. Men på det här området är det inte lika viktigt än. Men låt oss först och främst utvärdera detta, Thomas.

Ylva Johansson och Socialdemokraterna däremot vill direkt förändra någonting. Vi vet inte vad, men de vill förändra någonting.

Nej, det gäller att ta till vara och se dem som faktiskt vill utveckla de farmaceutiska tjänsterna och se detta som en del av svensk hälso- och sjukvård. Det här blir det inledande hälsoarbetet, herr talman.

Det är inte bara här i Stockholm som arbetet pågår, även om det finns några kvinnor som redan har öppnat, inte långt härifrån, en liten butik som de kallar Sveriges första svenskägda apotek. Redan innan det har fattats beslut om reformen ser de möjligheterna. Det är inte säkert att Ylva Johansson, Miljöpartiet och Vänstern har varit där på besök, men vi andra som har varit där på besök ser att de utvecklar tjänsterna. Det var den stressade elektrikern som stannade lite snabbt utanför butiken, sprang in på apoteket och insåg att han snabbt kunde få en fästingvaccination och sedan ut igen och fortsätta att arbeta. Han behövde inte ringa vårdcentralen och ställa sig i kö och vänta.

Låt dem utveckla tjänster alltifrån blodtrycks- och diabeteskontroller till vad de vill göra i fråga om livsstilsförändringar och folkhälsoarbete – som Miljöpartiet så gärna ser. Thomas Nihlén och Miljöpartiet: Ta chansen! Åk dit och besök dem. Se hur de funderar på hur de ska utveckla tjänsterna.

Men detta sker också på andra platser runt om i landet. Jag är från landet, Elina Linna. Jag bor långt ut på vischan. I Skaraborg har 27 anmält intresse att få starta eget. Det är fråga om 15 kommuner. Det är inte bara i storstäderna som intresset finns för att utveckla tjänster för oss konsumenter i dag. Det finns runt om.

Häromdagen var jag inne på Ica och handlade mjölk till pojkarna. Då kom Icahandlaren fram och sade: Du! Är det klart snart? Får jag snart lägga bud på ett apotek?

Jag trodde han menade att han nu skulle få sälja receptfritt och att han var nöjd med att gå från bara nikotinläkemedel till andra receptfria varor inne i butik. Nej! Han såg hur han skulle utveckla de farmaceutiska tjänsterna med att anställa farmaceuter och öppna apotek.

Jag bor på landet, Elina Linna. Jag känner över huvud taget ingen oro över det du beskriver. Jag har träffat representanter för Sveriges Farmaceutförbund och Farmaciförbundet runt om i Sverige. Det finns många frågor, och de är berättigade. Men vi i alliansregeringen befäster hög kvalitet, säkerhet, möjligheter, lika villkor för alla på marknaden. Det känns tryggt att säga att vi efter hand kan ge svar på alla de frågor som vi fortfarande inte kan ge svar på, eftersom det är en så omfattande reform.

Vad är alternativet? Det vet vi inte riktigt. Ni ska bara förändra på något vänster om ni får chansen. Men man kan då titta på vad Apoteket AB självt säger. Jag förtydligar vad min kollega Kenneth Johansson sade:

Apoteket AB erkänner att bolagets monopol inverkat skadligt på priser, tillgänglighet, sortiment och service. Kan det vara mer tydligt än så?

Elina Linna har helt rätt i att Apoteket är ett populärt varumärke. Det varumärket kommer att få fortsätta att vara populärt även framöver eftersom staten kommer att ha en del av ägandet kvar i Apoteket AB, men självklart ser Apoteket bristerna i att vara ett monopol.

Apoteket skriver också att de vill öppna för nya aktörer som kommer in så att det kan bli fler apotek. Det låter märkligt att det kommer från dem, skriver Apoteket AB, men de är övertygade om att när de får konkurrens kommer priserna att sjunka och servicen att bli bättre.

Även Apoteket självt ser bristen i att inte ha lika villkor som andra nordiska och europeiska länder har. Självklart är det viktigt att se detta. Möjligheten till återgång finns inte, utan då får man hitta på något annat. Jag väddar till oppositionen att i det här fallet lyssna till Miljöpartiet, som säger att det är dags att först grundligt utvärdera och sedan kanske ta ställning till vad man ytterligare vill göra.

Målen är tydliga, herr talman. Det är otroligt viktigt för alliansregeringen att konsumenterna får ökad tillgänglighet till läkemedel, bättre service, bättre tjänsteutbud samt lägre läkemedelskostnader till nytta för både konsumenten och det offentliga. Prispressen är tydlig. Folkhälso-perspektivet är tydligt. Likaså är det med kvalitet och säkerhet, inte minst läkemedelsanvändningen.

Det går att förtydliga, men det går inte heller när det öppnas för mångfald att se alla möjligheterna i ett icke-mångfaldsläge. Från den 1 juli och framåt kommer det att utvecklas nya kreativa saker, och allt det kan vi inte redan se. Det ska bli så intressant att höra vad oppositionen har att komma med när man inser möjligheterna som har öppnats och som har beskrivits utifrån detta.

Herr talman! Som det låter kommer vi att bli överens med oppositionen vad gäller de receptfria läkemedlen i handeln. Propositionen kom till riksdagen i förra veckan, och vi kommer snart att behandla den. Det ska bli härligt att se när vi alla samfällt kan vara överens om att småbarnsföräldrar på landsbygden även en söndag eftermiddag ska kunna få tag i lite febernedläggande, nässprej eller allergimedicin, som Ylva Johansson tog upp. Det är jättebra att vi kan komma överens om den möjligheten. Så synd att man inte hade ett bättre alternativ och ville vara delaktig i den process som nu fortgår.

Ta chansen och träffa farmaceuterna som står utanför Riksdagshuset i dag och som ser möjligheterna. Vi bejakar dem också.
(Applåder)

Anf. 7 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Klockan klämtar för apoteksmonopolet. Från den 1 juli i år blir det fritt fram för privata aktörer att starta och driva apotek. Från den 1 november i år blir det fritt fram att sälja receptfria läkemedel i vanliga affärer. Om några timmar fattar riksdagen det beslut som gör att vi lämnar den famösa apoteksmonopolklubben med Kuba och Nordkorea som kvarvarande medlemmar. Det är länder, precis som Thomas Nihlén tidigare sade, som vi vanligtvis inte känner någon större politisk samhörighet med. Varför skulle vi göra det i frågan om hur apoteksmarknaden ska vara reglerad?

Det svenska apoteksmonopolet såg dagens ljus 1971. Sedan dess har mycket hänt i världen. Berlinmuren har fallit, järnridån har rasat och

Sovjetunionen har kollapsat. Sverige är medlem i Europeiska unionen, och ett långt socialdemokratiskt maktinnehav har brutits. Verkligheten förändras, världen förbättras och förhoppningsvis kommer apoteksmonopolet inom en inte alltför avlägsen framtid att ses som en parentes i svensk historia. Apotekets vd Stefan Carlsson skrev själv som ett tecken i tiden nekrologen över det svenska apoteksmonopolet. I mars 2008 skrev han i Dagens Nyheter att det är bra för kunderna att Apoteket upphör.

Herr talman! Vilka är de främsta motiven till en reform av apoteksmarknaden? För det första ska det bli fler apotek. Den svenska apotekssektorn fungerar på många sätt bra. Apoteket AB är ett respekterat varumärke, och det kommer också att vara en viktig aktör efter den omreglering som vi förhoppningsvis i dag kommer att fatta beslut om. Men faktum är att Sverige är ett av de länder i Europa och i västvärlden som har minst antal apotek per invånare. I Sverige går det 10 000 invånare per apotek. Det normala i de flesta europeiska länderna är att det är ungefär 5 000 invånare per apotek. Endast Danmark har fler invånare per apotek, alltså lägre apotekstäthet, än Sverige. Varför ska vi vara nöjda med detta? Det är den fråga som ska ställas till oppositionen.

Norge genomförde i början av 2000-talet en omreglering av apoteksmarknaden av ungefär det slag som regeringen har lagt fram förslag om och som vi förhoppningsvis ska fatta beslut om i eftermiddag. Resultatet av den var att det blev 200 nya apotek. Det var en ökning av antalet apotek i Norge med 60 procent. Ingen kommun har förlorat sitt apotek i Norge. 16 kommuner har fått sitt första apotek. Ibland framförs i debatten att apoteksomregleringen skulle vara ett hot mot apotekstätheten i glesbygden. Det norska exemplet visar att det är precis tvärtom.

Ibland säger Socialdemokraterna och deras kompanjoner i det rödgröna blocket att det behövs ingen omreglering av apoteksmarknaden för att det ska bli fler apotek. Det räcker med att ge Apoteket AB direktiv om att starta fler apotek. Då är de intressanta frågorna: Varför har det inte skett? Varför har utvecklingen under apoteksmonopolets tid snarare gått åt precis rakt motsatt håll?

Mellan 1999 och 2006 – under monopolets och den socialdemokratiska regeringens tid – minskade antalet apotek i Sverige från 890 till 872. Antalet apoteksombud minskade från 963 till 871. Socialdemokraternas alternativ faller platt till marken. Under den tid ni styrde, under monopolets tid, minskade antalet apotek; apotekstätheten i Sverige blev mindre.

För det andra är det ett centralt motiv för oss, herr talman, att vi vill ha bättre service. Ett avskaffat monopol öppnar nämligen för kreativitet, nytänkande, nya sätt att resonera och fundera och inte minst nya sätt att bemöta kunder. Den kreativiteten, den spänsten och det engagemanget mötte flera av oss tidigare i morse när vi träffade företrädare för Farmaceutförbundet. Tänk vilken kraft, vilket engagemang och vilket entreprenörskap som har väntat på att släppas loss! Varför ska vi inte ta till vara den kraft och det engagemang som finns?

För det tredje behövs det en ökad tillgänglighet. Receptfria läkemedel som huvudvärkstabletter och nässprejer bör kunna köpas i vanliga livsmedelsbutiker.

Jag är själv småbarnsförälder och vet att min son inte alltid blir sjuk, inte alltid får feber och inte alltid är täppt i näsan anpassat till apotekets öppettider. Varför ska inte vi svenskar ha samma möjlighet att enkelt införskaffa receptfria läkemedel som andra människor runt om i Europa? Vad är det som motiverar att just svenska folket, som kanske det enda folket i Europa, ska sättas under särskilt förmyndarskap?

Socialdemokraterna har under den debatt som har förevarit i ett antal månader sagt att de är öppna för att också receptfria läkemedel ska få säljas i handeln. När jag läser reservationen i betänkandet blir jag mer osäker. I reservationen sägs att tillgängligheten lika gärna kan öka genom att Apoteket får direktiv om ökade öppettider.

Det återstår att se vad det socialdemokratiska alternativet på denna punkt egentligen är. Jag hoppas att jag har fel och att det som tidigare har sagts gäller. Men det gäller att klara ut vad som sägs från Socialdemokraternas sida.

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har alla sagt att denna förändring av apoteksmarknaden är ideologiskt driven. Ja, vi vill ha fler apotek, vi vill ha bättre service och vi vill ha ökad tillgänglighet. Det är vår ideologi. Min fråga till er är: Har ni någon annan ideologi?

Herr talman! Socialdemokraterna blir alltmer isolerade i apoteksfrågan. En efter en har bundsförvanterna hoppat av. Allt fler aktörer i Sverige inser nu att apoteksmonopolets tid är förbi, att apoteksmonopolet har nått vägs ände. Ylva Johansson, Thomas Nihlén och Elina Linna verkar vara de sista apoteksmonopolkramarna.

Det sista strategiska halmstrået försöker Socialdemokraternas Ylva Johansson gripa i debatten i dag genom att säga att man vill söka en uppgörelse med regeringen och anklagar regeringen för bristande förhandlingsvilja. Men vad är det i så fall för förhandlingsalternativ som Socialdemokraterna erbjuder? Vad vill egentligen Socialdemokraterna? Partiet framstår mest som vilset och famlande efter en strategi i apoteksfrågan. Gång på gång byter partiet ståndpunkt.

Först skulle apoteksmonopolet bevaras i sin nuvarande form. Sedan skriver Ylva Johansson en debattartikel i Svenska Dagbladet där hon säger att de kan tänka sig ökat självbestämmande för personalen inom monolets ram.

Först säger Ylva Johansson att hela reformen ska återställas och att alla apotek som har sålts till privata aktörer ska köpas tillbaka. Sedan säger hon att bara delar av reformen kanske ska återställas. Nu säger hon från talarstolen att det ska ske stora förändringar, oklart dock vilka.

Först antyder hon att receptfria läkemedel ska få säljas i butik. Sedan skriver hon en reservation tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet om att tillgängligheten lika gärna kan ökas genom att apoteket får generösare öppettider.

Min fråga till Ylva Johansson – och den är inte enbart retorisk – är: Vilken Ylva Johansson är det regeringen ska samarbeta och förhandla med?

Är det den Ylva Johansson som vill bevara monolet i sin nuvarande form, eller är den Ylva Johansson som vill att man ska öppna för ökat självbestämmande för personalen inom monolets ram?

Är det den Ylva Johansson som vill återställa hela reformen, eller är det den Ylva Johansson som bara vill återställa delar av reformen?

Är det den Ylva Johansson som vill att man ska kunna sälja receptfritt i butik, eller är det den Ylva Johansson som inte tycker att man ska kunna sälja receptfritt i butik?

Hur ska man kunna förhandla med ett parti som inte ens självt vet vad man har för uppfattning och som ständigt byter uppfattning? Vad skulle en sådan uppgörelse ha för styrka och långsiktig hållbarhet?

Herr talman! Dagens beslut är en viktig frihetsreform. Det banar väg för fler apotek, bättre service och ökad tillgänglighet. Det gör vardagen lättare för många människor runt om i vårt land. Det är en stor framgång för långvarig liberal opinionsbildning.

Klockan klämtar i dag för det svenska apoteksmonopolet. Det är dags att ringa ut det gamla apoteksmonopolet och ringa in något nytt – den omreglerade apoteksmarknaden.

Jag vill yrka bifall till förslaget i propositionen och betänkandet och avslag på samtliga reservationer och motioner.

(Applåder)

Anf. 8 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Herr talman! I dag är det en glädjens dag, åtminstone för oss som vill öppna nya möjligheter och ta bort förbud som har funnits. Jag kan inte låta bli att tycka att oppositionen ser lite slokörad ut, och det kan jag ha förståelse för.

Eftersom det har förekommit en hel del skrämselfpropaganda från oppositionen för att oroa befolkningen vill jag lyfta fram de äldres situation. Jag har hört från olika pensionsorganisationer att det sägs saker för att de ska bli rädda och att det särskilt ska drabba våra äldre.

Vi vet att äldre är de största konsumenterna av läkemedel. Vi vet alla att det för många mycket gamla är alldeles för mycket läkemedel. Läkemedel är många gånger en fråga om liv eller död. Därför måste apotek, de som handhar läkemedel, också ha en reglering. Det är alltså en omreglering och inte, som oppositionen gång på gång kallar det, en avreglering. Har man läst propositionen och utskottets majoritetstext ser man att det är oerhört mycket regleringar. Det är alltså fråga om en omreglering.

Trygghet är någonting som är oerhört stort och värdefullt för oss alla, särskilt kanske när man blir gammal. Då är det trygghet att ha en närhet. Mina kolleger har exemplifierat hur det gick i Norge, vårt grannland. Vi har också hört att det inte är så att apotek på landsbygden har mindre lönsamhet, utan snarare tvärtom. Det handlar alltså om tillgänglighet för dem som varken har bil eller någon anhörig som kan skjutsa en ett par mil bort för att få ett läkemedel. Vi är övertygade om att det kommer att bli fler apotek.

Jag är också mån om att få läsa från s. 35 i utskottets bedömning, och det handlar om individuellt anpassad information. Och vad kan vara viktigare för en äldre person än att just få individuellt anpassad information? Det står så här på s. 35:

”Läkemedel är komplexa produkter. Ytterligare ett krav som ställs på den som har tillstånd att bedriva detaljhandel med läkemedel till konsument är att denna ska tillhandahålla individuell och producentoberoende information och rådgivning om läkemedel, läkemedelsanvändning och

egenvård till konsumenter samt se till att informationen och rådgivningen endast lämnas av personal med tillräcklig kompetens för uppgiften.”

Det tycker jag är trygghet.

På s. 38 har utskottet också tagit fram att det ska vara anpassade lokaler. Där står det: När det gäller tillgänglighet till läkemedel och förbättrad läkemedelsanvändning bör apotekslokalernas och sortimentets ändamålsenlighet anpassas för olika grupper, bland annat för grupper med funktionsnedsättning. Det är ytterligare ett bevis på att även regeringen och utskottsmajoriteten ser lokaliteterna som viktiga.

Mina vänner! Hur kan det komma sig att ett apotek i dagens läge inte har en toalett? Väldigt många som kommer till apoteket har urindrivande medicin och behöver gå på toaletten. Det har inte funnits någon toalett, för man har inte tvingats till att ha det. Jag tror att det här nya kommer att ge vid handen att man även ser till den saken.

Herr talman! Vi har en garanti där det står att om man inte har det läkemedel som man ska ha i ett apotek – man tvingas till att ha allting som finns på listan – är det 24 timmar som gäller. Det har varit en praxis tidigare, men detta lyfter regeringen än en gång fram för att det ska vara tydligt och klart att vi vill ha en god kvalitet.

Jag blev så glad när jag träffade representanter för Farmaceutförbundet i dag, dessa unga människor som fullständigt lyser av glädje inför möjligheterna som kommer. Man vill bli något som ger ett mervärde till varje medborgare. Man ser alltså möjligheterna. Oppositionen riktar sig gång på gång in på svårigheter. Man kan knappast peka ut en enda relevant svårighet, utan det finns bara möjligheter.

Det handlar också om att få de bästa studenterna att välja vårdrken eller apoteksyrken, att välja det när man vet att man vill ha en mångfald av arbetsgivare att välja på eller starta eget. Då ska jag läsa ur farmaceuternas broschyr – det är de som organiserar farmaceuter och apotekare. De skriver:

”För oss betyder det att vi kan välja vår egen arbetsgivare i större utsträckning. Vissa av oss kan till och med starta eget apotek. De flesta tror att det i framtiden blir betydligt fler apotek än i dag. Fler apotek med bättre öppettider är verkligen välkommet. Dessutom blir det bättre möjligheter för farmaceuternas kunskap att komma till nytta för dig som kund – det är viktigast av allt!” De som jobbar med det här tycker att tillgängligheten ska bli större.

När det gäller uppföljningen om tre år känns det väldigt viktigt att ha det. Men så säger Miljöpartiets företrädare att det kan man inte göra, för det har aldrig funnits någon sådan statistik. Då beklagar jag att en socialdemokratisk regering som har haft stöd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet inte såg till att man har ordentliga uppföljningar och något att jämföra med. Om det är nu är så illa att den regering som även Thomas Nihlén stöttade inte hade det måste vi börja någonstans. Varenda utvärdering har ju en första gång. Det är hög tid att få en uppföljning så att vi vet vad vi gör.

Herr talman! Jag tycker att det är en fantastisk möjlighet som öppnas. De 38 år då vi har haft monopol har naturligtvis inneburit väldigt mycket på olika sätt, och vi vet att apotekspersonalen får fina goda siffror. Men, kära opposition, inte blir en apotekare sämre för att man har en annan huvudman. Vad har man då för åsikter om legitimerad personal som har

gått en utbildning om någon plötsligt blir dålig för att denna jobbar för en annan huvudman? Det är samma människor med samma utbildning som får möjlighet att serva oss medborgare.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Jag vill fråga Socialdemokraterna om en sak. Ni trycker numera på knappen för instämmande när era kompisar yrkar bifall till något. Elina Linna yrkade bifall till reservation 2. Eftersom ni tryckte på knappen för att instämma undrar jag: Instämmer ni socialdemokrater och miljöpartister i reservation 2 och bara glömde att säga det till Elina i utskottet och reservera er?

(Applåder)

Anf. 9 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det är en viktig fråga som debatteras och ett viktigt beslut som riksdagen kommer att fatta i dag. Det är naturligtvis en del av vardagen i riksdagen att vi fattar viktiga beslut, men vissa beslut märks lite mer än andra i människors vardag. Jag tror att den här frågan är av den karaktären att den kommer att spela en väldigt stor roll för alla de människor som jobbar inom det som i dag är monopol, men framför allt för alla oss som är kunder hos Apoteket. Vissa människors vardag kommer att påverkas lite mer än andras, och det här betyder naturligtvis väldigt mycket för personalen på landets apotek.

Jag tycker att det finns skäl att i det här sammanhanget ta tillfället i akt och rikta ett tack till Apoteket AB:s 11 000 anställda som utför ett fantastiskt viktigt arbete med att trygga Sveriges läkemedelsförsörjning.

Det är självklart att den process som vi nu går igenom kan resa en del frågor och skapa en del oro. Vår ambition är förstås att minimera skälen för oro och ge så mycket information som vi bara kan. Jag vet att omregleringen välkomnas av väldigt många personer på Apoteket som ser möjligheten att byta arbetsgivare, att kanske rent av starta egen verksamhet och på det sättet pröva en inriktning med lite annan touch, att få utlopp för den kreativitet som man kanske inte alltid får utlopp för inom ramen för ett företag där det ena apoteket bör vara det andra så likt som möjligt.

Jag är övertygad om att omregleringen är ett verkligt framsteg för de apoteksanställda samtidigt som jag har respekt för att många frågor dyker upp. Därför är jag glad att se att så många inom Apoteket aktivt stöder reformen och arbetar för att den ska bli framgångsrik genomförd.

Herr talman! Apoteksmonopolets upphörande är ett beslut som kommer att märkas: fler apotek, bättre öppettider, nya ägare, nya skyltar, nya koncept på ett gammalt apotek, helt nya apotek på ställen där vi kanske inte är vana att se dem. Den nya lagen öppnar nya möjligheter, nya möjligheter för entreprenörer att starta nya apotek, nya möjligheter att utveckla och kundanpassa service och öppettider, nya möjligheter för personalen att välja arbetsgivare och kanske pröva vingarna och starta eget, men främst nya möjligheter för kunderna att välja mellan flera apotek eller att hitta ett öppet apotek på kvällar och helger. Det är det som den här reformen först och främst handlar om – att förbättra tillgängligheten för medborgarna och skapa förutsättningar för förbättrad samhällsservice.

Herr talman! Som vi alla är medvetna om är läkemedel inte som vilken annan vara som helst. Läkemedel är potentiellt farliga produkter när de felanvänds eller överanvänds. Därför måste vi vara väldigt noggranna i de steg som vi tar. Läkemedel är en viktig del i behandlingen inom hälso- och sjukvården och naturligtvis också en del av egenvården, något som alla har rätt till som medlemmar i ett välfärdssamhälle alldeles oavsett plånbokens tjocklek eller samhällsställning. Nya effektiva läkemedel är naturligtvis inte någonting som utvecklas i en handvändning. Det tar oerhört många år i regel, och det krävs ett stort antal personer som alla har många långa utbildningsår bakom sig, att gå från idé till ett färdigt läkemedel. Det måste man ta hänsyn till också vid distribution och pris-sättning av läkemedel.

Bland annat av de här orsakerna är propositionen om omreglering av apoteksmarknaden en av de mest omfattande som jag har varit med om att arbeta fram. De nya möjligheterna, den ökade friheten ges inom ramen för en lagstiftning som garanterar en trygg och säker läkemedelsförsörjning, som ger alla rätt till läkemedel på lika villkor och som skapar goda förutsättningar för tidig introduktion av nya läkemedel.

Herr talman! Det är inte utan en viss stolthet som jag står här i kam-maren i dag. Jag är stolt över att leda genomförandet av en reform som ökar tillgängligheten genom att öppna för mångfald och konkurrens.

I Sverige har vi haft apoteksmonopol sedan 1971. Jag tror att väldigt många tror att monopolet är äldre än så. Och när man läser berednings- underlaget inför monopoliseringen, alltså övergången 1971, blir det uppenbart att det var en helt annan tidsanda vid den tiden. Då diskuterades på allvar att förstatliga hela läkemedelsindustrin. Det är inte utan att man bär lite inför en sådan tanke. Vad hade hänt om de hårdaste socialisterna då hade fått som de önskade? Vad hade hänt med det som i dag är en blomstrande näring som sysselsätter fantastiskt många högt utbildade personer och som betyder oändligt mycket för Sveriges exportinkomster, men som framför allt leder till resultat som kommer patienterna till del? Jag tror inte att vi då hade haft en livskraftig forskande läkemedelsindu- stri i Sverige. Man kan också fråga sig hur apoteksmarknaden hade ut- vecklats om den inte hade monopoliserats.

Visst har apoteksmonopolet haft sina fördelar. Ett sammanhållet sy- stem har möjliggjort stordriftsfördelar, låga distributionskostnader och systemutveckling. Systemet har i en bemärkelse varit effektivt. Det har varit relativt låga kostnader för handel och distribution av läkemedel i Sverige, men de låga kostnaderna har vunnits till priset av för få apotek, begränsade öppettider och en för låg servicenivå.

Utifrån förutsättningarna har Apoteket AB utfört sitt uppdrag på ett bra sätt, men genom att förbättra förutsättningarna och öppna för mång- fald och konkurrens kan vi få fler apotek utan att det kostar mer. Oppo- sitionen är oroad, och det ligger kanske i sakens natur, över att vi föränd- rar systemet. Man oroar sig över att cirklar rubbas, att vi inte gör som vi alltid har gjort, att system förändras. Men de nya möjligheterna välkom- nas av Apotekets personal. Det har inte minst varit tydligt för alla som har passerat Riksdagshuset i dag. De nya möjligheterna kommer också att välkomnas av Apotekets kunder; det är jag helt övertygad om.

Herr talman! Det är dags att vända på den logik och det förhärskande synsätt som präglat inte bara apoteksområdet utan också hälso- och sjukvården i stort. Det är dags att sluta krama systemen och genomföra de förändringar som sätter den enskilde patienten, den enskilda människan i centrum. På hälso- och sjukvårdens område stärker vi patientens ställning genom att fokusera på tillgänglighet och öka möjligheterna att välja genom vårdval. På apoteksmarknaden handlar det om att skapa förutsättningar för bästa tänkbara service och tillgänglighet genom mångfald och konkurrens. Vi delar Apotekets bedömning att monopoliet har kommit till vägs ände.

Vill vi få fler apotek och bättre öppettider måste fler aktörer ges möjlighet att etablera sig på marknaden. I Norge har drygt 200 nya apotek öppnats som en följd av den omreglering som genomfördes 2001. Det är en ökning med över 60 procent. Sug på det!

Ytterligare ett exempel på förbättrad tillgänglighet kan vi hämta från hemmaplan. Sedan den 1 mars 2008 är det möjligt att köpa nikotinläkemedel i vanliga butiker, någonting som den tidigare regeringen inte såg skäl att genomföra. Antalet försäljningsställen för nikotinläkemedel har därefter ökat mycket kraftigt, från den tidigare ordningen där 900 apotek ansvarade för försäljningen till att vi i dag har drygt 4 300 försäljningsställen. Är det bra eller dåligt? Ja, oppositionen får ju ta ställning för sin del. Vi tycker att det är bra att tillgången till nikotinläkemedel snart är lika god som tillgången till cigaretter.

Herr talman! Regeringen går vidare, och i förra veckan beslutades om den proposition som, om förslaget antas här i riksdagen, gör det möjligt att sälja receptfria läkemedel i vanliga butiker – inte alla läkemedel men många. Det är en reform som underlättar för småbarnsföräldrar som har långt till ett apotek. Det underlättar för dem som drabbas av huvudvärk när det lokala apoteket har stängt. Självklart ska handeln bedrivas på ett säkert och tryggt sätt. Det är bland annat därför vi föreslår en åldersgräns på 18 år. Men det är väl ändå rimligt att exempelvis småbarnsfamiljer får möjlighet att i den lokala matbutiken köpa något febernedsättande till ett förkyllt och febrigt barn.

Herr talman! Det är min övertygelse att vi med den här reformeringen av apoteksmarknaden på ett betydligt bättre sätt kommer att kunna möta människors behov och de krav och förväntningar som de i dag ställer på ett modernt apoteksväsen. Vi tar klivet in i 2000-talet några år för sent, herr talman.

(Applåder)

Anf. 10 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det är nästan som att lyssna på en sagoberättelse när man hör de borgerliga företrädarna här. Genom att avreglera apoteksmarknaden och sälja ut apoteken, släppa in internationella läkemedelsgrossister på den svenska marknaden som ska få sin lönsamhet garanterad av statliga myndigheter, speciellt av höga vinstmarginaler, får vi nu höra att det ska bli fler apotek, längre öppettider, bättre service, bättre sjukvård, lägre priser och dessutom fler toaletter på alla apotek.

Jag tror att svenska folket har hört det här förut; fromma förhoppningar om vad man tror ska hända. Vi får hela tiden höra att den borger-

liga alliansen är övertygad om att man ska få alla dessa positiva effekter, bara man släpper in de internationella aktörerna och säljer apoteken.

Vi har sett andra avregleringar där man också har haft de här förhoppningarna men där det inte alls har blivit på det sättet. Och jag tror att det är fler än jag som är ganska skeptiska till att man gör stora förändringar enbart baserade på vad ministern och hans majoritet i kammaren tror, men det är den bas som vi nu ska fatta beslut utifrån.

Vi har sett det förut. Före valet sade den borgerliga alliansen att man var övertygad om att man skulle kunna skapa fler jobb och bekämpa utanförskapet. Ja, vad har blivit resultatet? Vi har tidernas värsta jobbkris och ett ökande utanförskap.

Nu säger Göran Hägglund i sitt anförande här att det här kommer att leda till fler receptfria läkemedel och nikotinläkemedel i butiker. Det gör det ju inte. Propositionen som vi nu debatterar handlar ju om de receptbelagda läkemedlen och apoteken. När det gäller receptfria läkemedel är vi socialdemokrater också för att de ska säljas i butiker. Där är det nämligen bra, tror jag, att man kan använda marknadskrafter, eftersom det är varor som kunden själv väljer och själv betalar och där priset är möjligt att påverka.

Anf. 11 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Ylva Johansson tycker att det låter som en saga. Ja, det tycker jag också. Jag tycker att vi har byggt under resonemanget och hanterat de tekniska frågor som måste lösas på vägen. Det är bara så att när vi lyssnar på oppositionen låter det snarare som en spökhistoria som man försöker berätta.

När vi säger att vi omreglerar marknaden – vi tror ju verkligen inte att man kan släppa regleringarna för det här är ett område som behöver vara tydligt reglerat, men vi vill släppa in fler aktörer – talar ni om en avreglering. Människor som lyssnar på den här debatten är ju inte dumma i huvudet och går på den finten. Varför envisas ni med att framställa det som om vi avskaffar de regleringar som finns på det här området? Vi släpper in fler aktörer. Det är det nya. Vi ger fler möjlighet att vara verksamma på ett område som alltför länge har varit omgärdat av ett monopol.

Det är jättebra att du, Ylva Johansson, säger att ni nu är för att man får sälja nikotinläkemedel i butiker. Men varför var ni inte det tidigare? Det är ju under trycket av förändring, när andra pekar på förändringars nödvändighet eller betydelsen av vinsten av förändringar, som ni tvingas ta ett steg tillbaka och säga: Vi har också varit för det här.

Ni kommer så småningom att säga att ni också var för det här och att ni gillar det. Ta det steget redan i dag! Det blir bara fånigt att släppa efter på detta vis.

(Applåder)

Anf. 12 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det regeringen försöker göra är att skapa en marknad med några mycket svåra förutsättningar. Kunden betalar inte själv. Det är skattebetalarna som betalar. Det är vad som i huvudsak gäller med receptbelagda läkemedel. Det är inte kunden som väljer produkten, utan det är läkaren som förskriver. Priset är dessutom fastställt av en statlig

myndighet. Man måste väl ändå erkänna att det är ganska svårt att få en fungerande marknad utifrån de förutsättningarna.

Regeringen har på inget sätt talat om hur man ska få en marknad att fungera utifrån detta, utan man tror att det ska bli fler toaletter och bättre öppettider genom att fler kommer in och agerar.

Min fråga till Göran Hägglund gäller hur han har tänkt sig att statens roll ska se ut. Den som gynnas mest av avregleringen är det statliga Apoteket AB som får en höjd vinstmarginal. Apoteket AB behöver inte vinna sina nya kunder; man har redan trogna kunder som gillar varumärket och servicen. Man behöver inte köpa nya apotek eller bygga upp ett nytt varumärke. Med hjälp av reformen har man kunnat skaffa sig en högre vinstmarginal.

Vad ska Apoteket AB använda denna ökade vinstmarginal till, Göran Hägglund? Ska man aggressivt försöka ta nya marknadsandelar på den avreglerade marknaden och därmed konkurrera med de nya aktörer som du ska släppa in? Är det en klok politik i förhållande till vad det är du vill uppnå? Eller ska regeringen säga åt det statliga Apoteket AB att det inte ska agera för att nå maximal lönsamhet utan ta andra hänsyn? Är det en klok politik när man ska styra statliga bolag? Är det så klokt att staten både ska driva apotek och vara den aktör som ska garantera lönsamheten på hela apoteksmarknaden, garantera tillsynen av hela apoteksmarknaden, fastställa priset på alla receptbelagda läkemedel och ansvara för kostnaderna gentemot skattebetalarna?

Anf. 13 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! I det sista resonemanget lät det nästan som om Ylva Johansson tycker att man ska avreglera och att staten ska avhända sig ägandet helt och hållet. Jag antar dock att det inte var det som Ylva Johansson var ute efter.

Jag fick inget svar på frågan om varför ni envisas med att tala om avreglering när det i själva verket är en omreglering. Ylva Johansson väljer i stället att beskriva många av de regleringar som finns, till exempel när det gäller högkostnadsskyddet, att det offentliga bär mycket av kostnaderna, TLV:s roll och så vidare. Hon envisas dock med att tala om avreglering.

Ylva Johansson ställde frågan om jag är bekymrad över att Apoteket kommer att vara, som hon utmålar det, vinnare i detta sammanhang. Ska Apoteket konkurrera med de andra? Självklart. Apoteket AB är en av aktörerna på marknaden när lagstiftningen har genomförts. Då kommer Apoteket AB att tävla med de andra företagen när det gäller nya apotek, priser och servicenivå.

En av de fina sakerna när nya tävlande släpps in är att man behöver anstränga sig lite extra och fundera över hur man tillfredsställer kundernas behov i ännu större utsträckning än vad man har lyckats med tidigare. Det är en drivkraft och en fördel i ett konkurrensutsatt system jämfört med en situation där man som kund inte har någon annan att gå till. Man går till den som anstränger sig mer och som är lite bättre. Så fungerar vi alla i det vanliga livet i övrigt, och det kommer vi naturligtvis också att göra när det gäller produkter som säljs från Apoteket AB och på apoteksmarknaden som helhet.

Det här är en reform som jag förstår att oppositionen ogillar. Jag är dock övertygad om att oppositionen inte kan genomföra det som man tänker sig om olyckan skulle vara framme nästa år.

(Applåder)

Prot. 2008/09:109

29 april

*Omreglering av
apoteksmarknaden*

Anf. 14 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Det har blivit mycket näringslivets och professionens perspektiv från den borgerliga sidan i debatten, inte konsumentperspektiv. Socialministern lyfte visserligen upp den enskilda individen och patienten några gånger, och det var bra. Jag ska fortsätta på den linjen.

Jag har med mig rapporten *Apoteksmarknaden ur konsumentperspektiv* som jag hänvisade till i mitt anförande. Konsumentverket har låtit ett företag som heter ARS Research AB genomföra en stor undersökning av svenska allmänhetens syn på och attityder till systemet för att sälja läkemedel och närliggande produkter på Apoteket och bett allmänheten beskriva sin syn på en förändrad apoteksmarknad. Man har gjort en så kallad nollmätning för att sedan kunna följa upp avregleringen av Apoteket.

En sak är säker när man lyssnar på de borgerliga representanterna från socialutskottet. De har inte läst rapporten. Jag förutsätter dock att socialministern har gjort det. Då har socialministern läst att 85 procent av alla har mindre än 15 minuters väg till närmaste apotek och att över 80 procent är nöjda med Apoteket. När man lyssnar på socialministern och de andra borgerliga verkar det som om man tvivlar på uppgifterna som finns här. Litar inte socialministern på rapportens uppgifter?

Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag litar visst på uppgifterna. Det är dock inte det som frågan handlar om, utan frågan är om vi har det optimala systemet eller om vi kan göra det bättre. Min tro är att vi ska ha större ambitioner och att vi ska lyckas ännu bättre på detta område. Jag tror att fler aktörer kommer att innebära en utveckling av apoteksmarknaden på ett sådant sätt att det kommer den enskilda kunden/patienten till del.

Elina Linna ägnade en del av sitt tidigare anförande åt att diskutera tillgängligheten i glesbygd. De senaste siffrorna som jag har tillgång till när det gäller situationen i Norge visar att där öppnades 20 nya apotek under 2006. I Sverige öppnades inga nya apotek. I Norge lades ett apotek ned i Oslo. 12 av de 20 nya apoteken öppnades på mindre orter. 13 kommuner som tidigare inte hade apotek har fått det. För medborgarna blir det betydligt närmare till apoteket och en större tillgänglighet än vad man har haft tidigare. Varför ska Elina Linna säga nej till detta? Varför vill hon inte ha den bättre tillgängligheten? Borde det inte ligga i vårt intresse att se till att kunderna/patienterna får en möjlighet att skaffa sig läkemedel enklare?

Anf. 16 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Utgångsläget i Norge var annorlunda. När de borgerliga säger att vi har ett apotek per 10 000 invånare räknar man inte med apoteksombuden. Än så länge har vi 400 apoteksombud. Då kan vi inte jämföra med situationen i Norge.

Jag vill påminna socialministern om vad som står i rapporten. ”Med grund i denna undersökning får ARS säga att det måste finnas högre och andra mål än den direkta kundnyttan för att förändra den nuvarande marknaden för försäljning av produkter inom Apoteket AB:s sortiment. I dag är den svenska allmänheten mycket nöjd med marknaden för försäljning av produkter inom Apoteket AB:s sortiment. Den svenska allmänheten ser egentligen inga fördelar eller förväntar sig några större förbättringar med en omreglerad marknad för försäljning av produkter inom Apoteket AB:s sortiment.”

Återigen, det är näringslivets och professionens fördelar och den ideologiska drivkraften som får regeringen att riva ned ett väl fungerande system som många berömmar Sverige för.

Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Utgångspunkten för mig och majoriteten i socialutskottet är naturligtvis hur vi riggar system så att de fungerar så väl som möjligt för människor som är i behov av de produkter – läkemedel – som måste hanteras på ett speciellt sätt. Hur ordnar vi systemet så bra som möjligt för den enskilde?

Det kan då vara klokt att använda en marknad med fler aktörer än en. En aktör blir i regel lite stelbent och möter inte den enskilde kunden/patienten på ett sätt som långsiktigt utvecklar verksamheten till att bli inriktad på den enskilde kunden/patienten. Vi tror att vi gör det bättre för den enskilde på det här viset.

Elina Linna säger att vi, när vi pratar om antalet apotek, inte räknar in apoteksombuden. Det tycker jag visst att man kan göra, men jag för min del tycker att det är en skillnad i kvalitet.

Att man kan köpa huvudvärksmedel på Ica är naturligtvis jättebra. Men jag tycker också att det finns skäl att arbeta för en ökad tillgänglighet när det gäller den kvalificerade rådgivning man kan få på ett apotek. Därför tycker jag att det är väldigt mycket bättre om man på en liten ort kan ha ett riktigt apotek i stället för bara ett ombud. Det tillför en hel del för de enskilda kunderna/patienterna.

Med det resonemang som Elina Linna för kanske man skulle föreställa sig att Konsumentverket i sitt remissvar hade landat i att avråda från en omreglering av apoteksmarknaden, men det gör man inte. Man landar i att man betonar vikten av en väl fungerande konkurrens när vi har tagit det här steget.

Anf. 18 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Herr talman! Vi har lyssnat på de borgerliga ledamöternas anföranden och även på socialministerns anförande. Man kan notera att ingen, inklusive socialministern, över huvud taget har nämnt en av målsättningarna med avregleringen, nämligen att det skulle bli en förbättrad läkemedelsanvändning.

Att ingen ens har nämnt frågan stöder vår uppfattning att regeringens ambition på det området är obefintlig, som jag sade i mitt anförande.

Jag ska ge socialministern en chans till att svara på de frågor som jag tog upp i mitt anförande.

Ska reformens alla mål utvärderas och följas upp – även målet om förbättrad läkemedelsanvändning? Vem har i så fall fått i uppdrag att genomföra den utvärderingen och uppföljningen? Hur och vad ska följas upp och utvärderas när det gäller läkemedelsanvändning?

Jag skulle även vilja ha svar på om det finns någon analys eller utredning om nuläget. Som jag förstår blir det väldigt svårt att efter tre år utvärdera om avregleringen har lett till en förbättrad läkemedelsanvändning eller inte om man inte har någon som helst statistik på hur det ser ut i dag.

Om regeringen menar allvar med att reformen även ska förbättra läkemedelsanvändningen borde det vara tämligen enkelt för socialministern att ge klara och tydliga svar på dessa frågor.

Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Den fråga som Thomas Nihlén tar upp är ju av utomordentligt stor betydelse, framför allt för den enskilde patienten. Vi vet att vi här har stora problem som vi hittills inte har kunnat komma åt.

Mot bakgrund av Thomas Nihléns resonemang kan man konstatera att problemen med felaktig läkemedelsanvändning och överföreskrivning, inte minst till äldre personer, har tillkommit i dagens system. De finns i dag.

Frågan är hur vi möter de problemen på bästa möjliga sätt.

Vi har det som vi har diskuterat många gånger, nämligen läkemedelsgenomgångar. Det är en viktig sak. Vi har expeditionstöd. Vi har forskrivartöd, det vill säga ett hjälpmedel för den enskilde läkaren att hantera läkemedel till den enskilde. Vi har det som prövas inom apoteksverksamheten, nämligen en automatiserad läkemedelskontroll som innebär att systemet slår larm när man skriver ut läkemedel som kan interagera med andra läkemedel på ett sätt som är negativt för patienten, och man får möjlighet att avgöra hur man bör göra i stället.

Det finns en stor mängd åtgärder. Vi har också en arbetsgrupp tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting, den så kallade P 16-gruppen, som jobbar med hur vi får en bättre läkemedelsanvändning för den enskilde. Vi tror att det kommer att spara stora kostnader på läkemedelssidan och när det gäller vård som vi måste ge till följd av att patienterna far illa. Med patienten i centrum tror jag att vi kan spara pengar på det här området.

Anf. 20 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Herr talman! Trots att socialministern säger att det här är en fråga av utomordentligt stor betydelse lyckas inte socialministern svara på någon av de frågor som jag ställde. Frågan om målet med förbättrad läkemedelsanvändning verkligen ska utvärderas fick vi inget svar på. Vi fick inte heller svar på frågan om vem som i så fall har fått i uppdrag att göra utvärderingen och uppföljningen. Vi fick inte heller svar på frågan om det finns någon analys och utredning om nuläget.

Det tolkar vi som ett stöd för vår uppfattning att detta inte är något som regeringen prioriterar och tar på allvar.

Jag ska fråga om en annan sak som jag också tog upp i mitt anförande. Det gäller en annan målsättning med apoteksavregleringen, nämligen låga läkemedelskostnader till nytta för konsumenten och det offentliga. Vad menas med låga läkemedelskostnader – i förhållande till vad? Är det i förhållande till tidigare situation i Sverige eller andra EU-länders kostnadsläge? Detta är intressant. Tidigare har de borgerliga representanterna och socialministern alltid pratat om att apoteksavregleringen skulle ge *lägre* läkemedelskostnader. Vissa representanter har också i dag pratat om lägre kostnader. Nu står det *låga* i propositionen.

Jag skulle vilja veta vad som menas med låga läkemedelskostnader, och i förhållande till vad.

Anf. 21 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Frågan om låga och lägre är naturligtvis också betydelsefull. Jag har svårt att se att vi i framtiden kommer att ha lägre kostnader för läkemedel i pengar räknat, helt enkelt av det skälet att det kommer fram nya effektiva läkemedel som kommer att kosta nya pengar. Jag tror inte att vi framöver kommer att kunna se lägre siffror i statsbudgetens tabeller än vad vi har sett historiskt. Det tror jag inte. Utvecklingen går så rasande snabbt och det kommer fram nya fantastiska läkemedel. Det ska vi glädja oss åt.

Det måste vara ett resonemang om lägre i förhållande till vad det annars skulle ha varit. Vi hamnar då i ett kontrafaktiskt resonemang där det inte är särskilt lätt att föra det ena eller andra i bevis. Det handlar om att vi på alla upptänkliga sätt försöker pressa på kostnaderna. För detta har vi till exempel våra myndigheter som ska göra sitt jobb, och det arbete som vi gör tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting.

Myndigheten prövar kostnaden i förhållande till nyttan. Vi ska även framgent lägga stora pengar på läkemedel när det är det mest effektiva behandlingssättet. Om det finns andra sätt som är mer effektiva ska vi använda dem. Jag tror inte att vi framöver kommer att ha lägre summor än vad vi har haft historiskt.

När det gäller frågan om utvärderingar och uppföljningar vet Thomas Nihlén att det finns många studier som pekar på problemen med läkemedelshanteringen.

Jag kan inte säga att något är det sanna och annat är osant, men det finns många larmsignaler som vi måste använda som ett underlag för att åstadkomma förbättringar. Självklart är detta också någonting som ska följas upp i ljuset av alla de förändringar som vi gör på detta område.
(Applåder)

Anf. 22 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Jag ska i mitt anförande försöka kasta lite ljus på den fråga som det senaste meningsutbytet mellan socialministern och Thomas Nihlén tangerade.

Men låt mig först reflektera lite grann över dagens diskussion ur ett ideologiskt perspektiv. Den visar att sjukvården faktiskt är en av socialisternas sista bastion här i Sverige.

Trots att samtliga länder i hela vår civiliserade omvärld, inklusive nära grannländer, lämnat en statligt ägd monopolmarknad för läkemedels-

distribution och försäljning kramar i stället de svenska socialdemokraterna med stödpartierna fortsatt denna förlegade ordning på ett närmast krampaktigt sätt.

Offentligägda monopol är ett välkänt ideologiskt signum för socialistiska regimer. I totalitära samhällen har monopolen ett egenvärde för socialisterna. Men för våra mer pragmatiska socialister i Sveriges riksdag är det möjligt att det inte är egenvärdet av ett monopol som är styrande utan att en statlig monopolmarknad för just läkemedelshandling enligt dem förutsätts ha ett funktionellt syfte på något sätt. Detta är i så fall inget som vår nära eller fjärran civiliserade omvärld har förstått eller håller med om för, som sagt, inte ens socialdemokratiskt styrda länder världen runt har i dag kvar något apoteksmonopol.

Det är därför ytterst förvånande att Ylva Johansson som talesperson för Socialdemokraterna i dessa frågor i sitt avslutningsanförande vid socialutskottets öppna utfrågning den 19 mars inför detta betänkande konstaterade att man bygger sitt envisa motstånd mot en förändring, i otakt med omvärlden, på huvudsakligen tre argument som står att läsa i bil. 3 på s. 125.

Ylva Johansson hävdar att ett statligt monopol för apoteksmarknaden är en garant för:

1. varsam och effektiv användning av skattebetalarnas pengar för främst receptbelagda läkemedel
2. att man med ett monopol långsiktigt kan säkerställa låga kostnader
3. att vårt monopol säkerställer patientsäkerheten eftersom det enligt Ylva Johansson utan monopol är vinstmaximering utan krav på tillräcklig kompetens som ska vara regleringen för att sälja läkemedel.

Herr talman! De två första påståendena har debatterats flitigt här i dag, och jag lämnar dem därför med konstaterandet att omregleringen bör leda till en bättre tillgänglighet med bibehållen eller förbättrad läkemedelsekonomi.

Jag vill i stället skjuta in mig på det sista påståendet att ett statligt monopol på apoteksmarknaden skulle vara en garant för patientsäkerheten.

Herr talman! Vad är det som säger detta? Är det så att resten av världens läkemedelsintagande befolkning ständigt skadas och till och med dör bara därför att deras läkemedel distribueras på ett mer lättillgängligt sätt utanför ett statligt ägt monopol? Var finns denna statistik? Var finns dessa vetenskapliga studier som belägger detta osakliga påstående att ett monopol i handeringen och försäljningen av läkemedel skulle garantera patientsäkerheten på detta område?

Nej, sådana studier finns naturligtvis inte, och det är därför som detta argument för att behålla apoteksmonopolet är så bedrägligt falskt. Patientnyttan och patientsäkerheten relaterad till läkemedelsanvändningen för befolkningen är en fråga långt mycket större, långt mycket viktigare och långt mycket mer komplex än att bara förenkla den till att relateras till hur distributionen av förpackningar innehållande läkemedel ska organiseras i ett land.

Herr talman! Den samlade patientsäkerheten i relation till hela läkemedelsanvändningen är en fråga inte främst för det mer tekniska fackom-

rådet farmaci eller apotekslära utan ett kompetens- och ansvarsområde som vid sidan av farmacin ligger inom de medicinska specialiteterna experimentell och klinisk farmakologi, det vill säga läkemedelslära relaterad till biologins funktioner hos levande organismer och sjukvårdens tvunget nära koppling till patienternas sjukdomar.

Utvecklingen av modern vetenskaplig och klinisk kompetens inom den medicinskt och sjukvårdsmässigt orienterade läkemedelsläran under det senaste seklet utgör själva grunden för vår kunskap om patientnytta och patientsäkerhet för läkemedel. Det finns således ingen säkerställd relation som säger att just detaljhandelsmonopolet för läkemedel skulle gagna patientsäkerheten. Snarare kan ett forskningsmässigt stelbent apoteksmonopol i sig motverka den forskningspotential som krävs för att bäst utveckla patientnyttan och patientsäkerheten för läkemedel.

Varför? Jo, för att slutlig nytta och säkerhet för läkemedel inte enbart eller ens primärt skapas bakom apotekens diskar utan ute i världen bland sjukvårdspersonalen, förskrivarna av läkemedel och bland alla unika patienter som där exponeras för läkemedel varje dag. Det är här det ska studeras och följas upp – inom sjukvården.

Herr talman! Ljuset för utveckling på detta område kommer därför från till exempel regeringens utredare för klinisk forskning som lägger fram sitt slutbetänkande den 5 maj, vill jag minnas, vilket är mycket snart. Det är också mycket glädjande att vi har ett EU-engagemang som innebär att denna fråga kommer att belysas när Sverige nu går in i sitt ordförandeskap.

EU har tagit initiativ till ett så kallat läkemedelspaket vars två huvudkomponenter för läkemedelssäkerhet innebär följande:

Det innebär för det första en efterlängtd satsning på vad vi kallar farmakovigilans, det vill säga studiet av hur läkemedel efter registrering av ansvariga myndigheter för förskrivning faktiskt faller ut vad gäller effekter och biverkningar efter exponering av större befolkningslager som speglar situationerna i en verklig klinisk vardagsanvändning.

Det innebär för det andra en internationell strategi för att möta det ökande hotet mot läkemedelssäkerhet som förfälskning av läkemedel faktiskt innebär.

Det finns alltså inga belägg för att dessa viktiga insatser för att öka patientsäkerheten vid läkemedelsanvändning är beroende av, eller ens gynnas av, ett bevarat apoteksmonopol i Sverige.

Det är inte genom en inskränkt forskningsutblick offrad på ideologins altare, parat med en protektionistisk utgångspunkt för att förhindra en mångfaldslösning av apoteksmarknaden, som Sverige möter framtiden på läkemedelssäkerhetsområdet i en global finanskris.

Herr talman! Jag ska avslutningsvis säga att om Ylva Johansson och oppositionen verkligen menar allvar med att de vill värna patientsäkerheten vid läkemedelsanvändning bör de i stället studera de förslag som regeringens utredare av klinisk forskning snart levererar och anta alliansregeringens med positiva förtecken stöd för EU:s engagemang för en ökad internationell patientsäkerhet på läkemedelsområdet.

(Applåder)

Anf. 23 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Mina utgångspunkter i denna debatt grundar sig på näringspolitiska, konkurrenspolitiska och regionalpolitiska aspekter.

Vi socialdemokrater anser att den moderatledda regeringens förslag till omreglering innebär en stor risk för att det kommer att uppstå en situation på apoteksmarknaden liknande den i Norge med några få stora företag.

Vi kan inte se några fördelar ur konkurrenssynpunkt med att ersätta ett statligt monopol, som enligt bland annat OECD fungerar effektivt, med ett privat oligopol.

En effekt av den ineffektiva konkurrens som kan förväntas är att det blir höjda priser. Regeringen har i propositionen inte lagt fram något förslag om hur prisregleringsmodellen konkret ska utformas. I stället har Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket getts i uppdrag att ta fram ett förslag. Detta uppdrag har inte redovisats.

Det som sägs i propositionen och som i övrigt framkommit tyder dock på att det är en stor risk för att resultatet kommer att bli högre priser. Den prispress som för närvarande finns på apoteksmarknaden riskerar att upphöra. Det nuvarande systemet för prissättning av läkemedel, där dessa får en värdebaserad prissättning som motsvarar den nytta som läkemedlet i fråga erbjuder patienten och det offentliga, har blivit internationellt uppmärksammat.

Vidare finner vi det oacceptabelt att staten ska påta sig rollen att garantera lönsamheten i privata företag.

Herr talman! Med det som bakgrund är det inte konstigt att det finns sådana som applåderar förslaget och som till och med, enligt uppgift, tydligen också ger blommor. Om det är så att man ska bli garanterad sin inkomst genom att starta ett eget företag och någon annan ser till att det blir en garanterad lönsamhet är en blomsterkvast inte någon speciellt stor kostnad.

I propositionen sägs det rakt ut att ersättningen till apoteken ska bestämmas så att det säkerställs en lönsamhet på marknaden som inte är väsensskild från lönsamheten för noterade apoteksbolag i andra länder.

Det är inte svårt att starta företag med sådana förutsättningar. Inom vilka andra branscher gäller motsvarande? Vi avvisar ett sådant system för att fastställa handelsmarginaler.

Det är oacceptabelt att regeringen vill ersätta det nuvarande effektiva systemet med ett mindre effektivt och dyrare system.

Ytterligare ett område som jag vill kommentera rör den regionalpolitiska dimensionen i regeringens förslag. När det gäller tillgängligheten i hela landet spelar apoteken på små orter och apoteksombuden en stor roll. För närvarande har Apoteket en täckning som det med stor sannolikhet kommer att vara svårt att uppnå på en framtida om- och avreglerad apoteksmarknad.

Det kommer att krävas särskilda åtgärder från staten för att servicen i hela landet ska kunna upprätthållas. Hur det här ska organiseras, vad det kommer att kosta och vilken ambitionsnivå som finns från statens sida klagörs *inte* i propositionen. Det enda som sägs är att det ska regleras i olika avtal och att Apoteket bör få behålla sina apoteksombud i tre år. Några tydliga långsiktiga lösningar finns inte. Vi befarar därför att en

omreglering kommer att innebära att det på sikt blir svårt att säkra servicen i landsbygd och glesbygd.

Herr talman! Om huvudsyftet skulle vara att öka tillgängligheten och få en bättre service är det i dagsläget bara att besluta att så ska ske. Den nuvarande organisationen ägs ju av staten, och det är regeringen som företräder i det ärendet.

Jag är inte förvånad över att den borgerliga regeringen vill sälja ut apoteken. Det är ju det sättet man i alla lägen använder när man vill ta så lite ansvar som möjligt. Det här är bara ytterligare ett exempel. Man vill överlämna åt någon annan att höja ribban.

Avslutningsvis, herr talman, kan jag konstatera att det med dessa utgångspunkter finns fler frågor än svar i den här – 570 sidor – stora produkten. Jag tycker att det hade varit på sin plats att ha svaren innan beslut fattas om man nu är så övertygad om att det här är den enda rätta vägen att gå.

Det som hänt under de 38 år som det tidigare talats om och då detta varit en statlig verksamhet är att man har fått en kraftig förbättring av apoteksverksamheten. Om någonting fungerar bra ska man, tycker jag, i första hand bygga vidare på det som redan finns i stället för att riskera att hamna i situationen att det blir ett sämre resultat än man utgått från.

Med detta, herr talman, instämmer jag i Ylva Johanssons yrkande.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt, Ylva Johansson och Per Svedberg (alla s) samt Thomas Nihlén (mp) och Elina Linna (v).

Anf. 24 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag ska koncentrera mig på en fråga. Krister Örnfjäder sade här tidigare, och detta har också tidigare i debatten framförts av socialdemokrater, att om man vill ha ökad tillgänglighet och fler apotek är det bara för staten att ge Apoteket AB direktiv om att öppna fler apotek.

Jag vill därför fråga Krister Örnfjäder varför antalet apotek i Sverige under den socialdemokratiska regeringens tid och det statliga monopolets tid i så fall sjönk. Mellan år 1999 och år 2006 sjönk antalet apotek i Sverige från 890 till 872. Antalet apoteksombud sjönk från 963 till 871.

Om det är så enkelt som att bara ge det statliga bolaget direktiv om att öppna fler apotek, varför gjorde Socialdemokraterna inte det då det statliga monopolet fanns?

Anf. 25 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte svara för varje enskilt fall. Men bilden av Apoteket i dag är, uppfattar jag, att en absolut majoritet – över 90 procent av dem som använder sig av det här – anser att den verksamhet som bedrivs är bra. Därför tror jag att man tycker att man har legat på rätt nivå och att Apoteket i varje enskilt fall har tagit ställning till att man kan uppnå goda resultat trots att ett och annat kanske försvinner.

Poängen med det jag sade var att ett av era huvudskäl i er argumentering för att sälja ut är att ni vill öka tillgängligheten. Vore det då inte på sin plats för frågeställaren att i det här fallet i stället för att prata om en

förgången tid fråga sig: Om det är det som är kravet varför använder inte vi då den möjligheten när det är vi som sitter vid makten?

Det här är ju någonting som ska spegla framtiden. Vad som gjordes på 60-, 70-, 80- och 90-talen har liksom ingen betydelse. Om det gäller tillgängligheten i dag och i framtiden är det den nuvarande regeringen som ska ge de direktiven. Eller är det ännu en gång så att man vill frånsvara sig ansvaret och bara prata historia i stället för att ta ansvar för framtiden? Ska vi uppfatta frågan på det sättet?

Anf. 26 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag fick inget riktigt svar på min fråga. Vi diskuterar frågan om monopol är bra för att det ska vara många apotek i Sverige eller inte, om det ska bli fler apotek eller inte. Bland annat med utgångspunkt i de erfarenheter som finns från Norge där antalet apotek sedan omregleringen har ökat med över 60 procent och det blivit fler apotek i både glesbygd och storstad är vi övertygade om att vi kan se fram emot en sådan utveckling också i Sverige.

Krister Örnfjäder står här och försvarar monopolet och säger att det inte behövs fler aktörer på apoteksmarknaden, att det är bra med ett fortsatt statligt monopol och att det bara är att ge Apoteket AB direktiv om att starta fler apotek – så enkelt är det tydligen.

Men vi kan se till hur det sett ut under den tid vi haft statligt monopol och Socialdemokraterna och Krister Örnfjäder dessutom styrt det här landet. Mellan år 1999 och år 2006 har antalet apotek och apoteksombud minskat. Vilken slutsats ska vi rimligen dra av det? Jo, att det faktum att vi haft ett statligt monopol inte har lett till fler apotek, inte har lett till en ökad tillgänglighet, utan tvärtom har lett till en minskad tillgänglighet. Vilken annan slutsats kan vi dra av hur det har sett ut?

Krister Örnfjäder säger att vi inte ska titta bakåt i historien. Nej, jag kan förstå att Krister Örnfjäder inte vill titta bakåt i historien. Men vi måste också våga dra slutsatser. Det är precis det som regeringen och alliansen gör. Det statliga monopolet har nått vägs ände. Det inser nu de flesta aktörer och de flesta personer som bedömer apoteksmarknaden. Apoteket avgör självt. Det är väldigt spännande att här höra Krister Örnfjäder säga att det bara är att ge Apoteket AB direktiv om att starta nya apotek.

Men Apoteket AB:s verkställande direktör säger själv att det inte fungerar, att vi måste ha en ny, öppen apoteksmarknad.

Ta nu ansvar och se framåt, Krister Örnfjäder! Apoteksmonopolets tid är förbi.

(Applåder)

Anf. 27 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Herr talman! Om jag hade en direktör för ett helägt bolag som sade att han inte kan utföra den arbetsuppgift som han är ålagd skulle jag till att börja med ta en allvarlig fundering över hur verksamheten såg ut.

Det är klart att det ska fungera. Det är klart att de direktiv som regeringen ger till sitt helägda bolag ska följas. Det är klart att man ska uppnå de resultat som regering och riksdag fastställer.

Om man inte anser att det fungerar måste man se över den organisation man har. Jag ser från min utgångspunkt att det med de goda resultat som Apoteket har finns förutsättningar för att bygga vidare på den organisationen. Bara för att den verkställande direktören har en viss åsikt är svaret för mig inte automatiskt: Jaha, då måste vi väl sälja ut dem. Det tycker jag inte håller. Man måste ta sitt ansvar utifrån den ägarsituation man har som ägare.

Men som jag nämnde tidigare är det inte ovanligt att regeringen och den nuvarande majoriteten hela tiden söker de lösningar som innebär att när det kör ihop sig, om man nu har en sådan åsikt, då drar man sig ur i stället för att ta tag i situationen.

Jag upplever bland de väljare som jag företräder att det finns en stor acceptans och att de till och med försvarar det system som vi har i dag. Den oro som jag har framfört här om den framtida utvecklingen är inte min egen, utan det är mina väljares åsikter som jag gör mig till tolk för. Jag tycker att de ska finnas som grund för det beslut som nu tas. Ingen ska efteråt komma och säga: Det där visste inte vi.

Anf. 28 HANS ROTHENBERG (m):

Herr talman! Nu fattas beslut om ytterligare en viktig frihetsreform i Sveriges riksdag. Det handlar om att bryta den långa tradition av apoteksmonopol som vi haft i Sverige. Målsättningen med reformen är att människor i Sverige ska få tillgång till fler apotek med längre och mer varierade öppettider, detta genom att göra det möjligt för entreprenörer att antingen starta egna apotek eller ta över verksamheten vid redan befintliga apotek.

Det finns en tydlig målsättning med reformen. Den är att öka tillgängligheten och skapa bättre service och ett utökat utbud till konsumenterna, patienterna och medborgarna, till dig och mig. Tillgänglighet, service och kvalitet är ledord för en framtida omreglerad apoteksmarknad som präglas av effektiv konkurrens och en fungerande prisregleringsmodell men även av fungerande infrastruktur och tillgänglighet i hela landet. Den ökade tillgängligheten är en viktig välfärdsfråga för alla de människor som är i behov av läkemedel. Vi är alla beroende av tillgänglighet till våra apotek med god och professionell service. I jämförelse med många andra länder i Europa är Sverige ett av de länder som har sämst tillgång till apotek.

Nu vill jag be Thomas Nihlén att lyssna extra noga. Tillsammans med Kuba och Nordkorea är Sverige ett av få länder i världen som fortfarande har ett apoteksmonopol. Albanien har övergivit modellen. Nicaragua har gjort det. Kazakstan har gjort det. Storbritannien, Japan och även Kanada har gjort det för länge sedan – om vi nu ska ta några välfärdsländer som exempel.

Efter att Norge 2001 omreglerade sin apoteksmarknad har antalet apotek ökat med hela 60 procent. Nu när apoteksmarknaden öppnas för konkurrens även i Sverige innebär det inte bara att tillgängligheten ökar, utan också att vi som kunder får tillgång till ett bredare sortiment med större valfrihet.

Dessutom innebär reformen inte minst nya möjligheter för yrkesgrupper som tidigare varit helt utestängda från möjligheten att bli entre-

prenörer. En del av dem står utanför Riksdagshuset i dag och ger sitt bifall till det beslut som riksdagen i dag kommer att fatta.

Enligt Sveriges Farmaceutförbund har redan fler än 1 000 av deras medlemmar visat intresse för att starta egna apotek, det vill säga fler personer än vad det i dag finns apotek. Av dessa är 80 procent kvinnor, och många av dessa är också nya svenskar. Det är särskilt värdefullt att det nuvarande statliga monopolet bryts upp och ger förutsättningar för en apoteksmarknad med bred och mångfasetterad ägarspridning.

För att en mångskiftande konkurrensmarknad ska komma till stånd är det av yttersta vikt att det av regeringen föreslagna nyinrättade bolaget med högst 200 apotek, där enskilda entreprenörer ska kunna vara delägare, inrättas snarast. Det tål att återigen framhållas hur positivt det är att reformen innebär nya möjligheter för yrkesgrupper som tidigare, sedan 1971, varit utestängda från möjligheten att driva eget företag. Det här ger förutsättningar för en marknad med bred och mångfasetterad ägarspridning som präglas av goda förutsättningar för mångfald och där både stora och små aktörer kan etablera sig. De ska också kunna fungera på denna marknad på likvärdiga villkor.

Det är viktigt att värna om små företags goda möjligheter att etablera sig och verka på marknaden. Reformen innebär inte att Apoteket AB försvinner. Tvärtom kommer Apoteket AB att finnas kvar, men på en konkurrensutsatt marknad, där merparten av de apotek som finns i dag kommer att vara i statens ägo. Apoteket AB kommer att finnas kvar som en central och viktig aktör och kommer att agera på samma villkor som de många nya aktörerna på denna konkurrensutsatta marknad. Successivt bör dock statens ägande av Apoteket AB framöver minskas genom avyttring.

Herr talman! En säker läkemedelshantering är livsviktig. För säkerställande av tillsynen krävs starka, självständiga och oberoende myndigheter, för att marknaden, det vill säga kunder, leverantörer och alla andra människor som verkar på marknaden, ska ha stabila, förutsägbara och rättssäkra regler att följa.

I den här reformen berörs särskilt Tandvårds- och läkemedelsförmänsverket, som förkortas TLV, Läkemedelsverket och Socialstyrelsen. Men det är viktigt att betona att också Konkurrensverket, som tillsynsmyndighet över konkurrensreglerna, och Konsumentverket, med ansvar för konsumentperspektivet, har viktiga roller att spela på en omreglerad marknad. Det kommer att ställas höga krav på den entreprenör som vill starta och driva apotek i Sverige. Därtill kommer krav på godkännande från Läkemedelsverket och krav på personalen har rätt utbildning.

Herr talman! Socialdemokraterna gjorde under sina senaste tolv år vid makten ingenting för att förbättra tillgängligheten till apotek. Man ville inte ens tillåta nässprej att säljas av någon annan än det statliga apoteksbolaget. Det var väl om något att låta näsvisheten bedra visheten.

I sin argumentation till varför detta viktiga steg mot omreglering av apoteksmarknaden inte bör tas anför Socialdemokraterna riskerna för oligopolbildning. Det ter sig en aning lustigt, när Socialdemokraterna på det här området liksom andra hellre förespråkar ett stenhårt monopol.

Omregleringen av apoteksmarknaden kan också ses som en bra modell för reformer inom andra områden där staten är den enda aktör som tillåts bedriva näringsverksamhet.

I en framtid kan sådana exempel vara såväl Systembolaget som spelmonopolen. I väntan på fler viktiga omregleringar som underlättar människors vardag kan vi nu glädjas åt att läkemedel blir tillgängligare. En ökad tillgänglighet är en viktig välfärdsfråga som betyder så väldigt mycket för alla de människor som är i behov av läkemedel.

Herr talman! För många människor innebär dagens reform mycket för att stärka denna del av välfärden. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

I detta anförande instämde Maria Plass och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda m).

Anf. 29 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Herr talman! En del av det som Hans Rothenberg nu tog upp är en del av bakgrunden till att jag hade ett antal frågeställningar. Jag tänkte ta möjligheten i anspråk och se om jag kan få något klarläggande.

Hans Rothenberg talade om värdet av att det kom in en massa små nya företag och så vidare. Jag kan köpa ett sådant resonemang även om jag inte ser det som lösningen på problematiken. I förlängningen av sitt anförande började han sedan att jämföra monopol med oligopol. Jag tycker ändå att det framskyttade att oligopol i det här skedet skulle kunna vara en bättre lösning än ett monopol.

Min fråga är: Om man ser till den struktur som finns i Europa på apoteksmarknaden, och det blir ett fåtal, är det då målet? Eller är man beredd från den nuvarande majoritetens sida att i så fall vidta åtgärder för att se till att det inte blir ett sådant resultat? Nu talar jag inte om på tre års sikt, utan då talar jag om resultatet.

När det gäller Apotekets roll ser jag det en eftergift till vårt resonemang att man behåller en stor del av Apoteket, åtminstone i ett inledningsskede, för att garantera att det inte blir ett oligopol i ett inledningsskede. Är man beredd att garantera att Apoteket i den omfattning som det kommer att få i ett inledningsskede också kommer att finnas kvar i en förlängning?

Anf. 30 HANS ROTHENBERG (m) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Krister Örnfjäder tar replik. Den här debatten har varit anmärkningsvärt fri från repliker, vilket tyvärr inte är ett särskilt bra tecken på hur det demokratiska forumet fungerar här.

Det är en viktig fråga huruvida oligopol kommer att vara det som efterträder den nuvarande monopolsituationen. Vi ska bara klargöra att ett oligopol innebär att det är några stora aktörer som dominerar en marknad. Ofta kännetecknar det en mogen marknad. Det kan vi se på hemelektronikbranschen, livsmedelsbranschen och så vidare.

Med ett monopol är det någon som har en ensamrätt till detta. Den här reformen och omregleringen av Apoteket syftar till att öppna möjligheter för inte minst personal att kunna ta över enskilda apotek. De ska kunna köpa och bedriva dem, om det så skulle vara i franchisingform eller som personalkooperativ. Det är vad reformen syftar till.

Om det går över till ett oligopol förutsätter det först och främst att det är någon av de mindre aktörerna som är beredda och vill sälja. Men för-

utsättningarna för detta ligger i att bedriva en fungerande, bra och effektiv politik för att värna små- och nyföretagandet i Sverige.

Att underlätta för företagare som bedriver sin verksamhet i liten skala och normalskala är alliansregeringens politik. Det är den bästa garantin för att dessa företagare vill fortsätta att driva sin verksamhet och inte blir uppköpta. Man blir inte uppköpt, utan man säljer, Krister Örnfjäder.

Anf. 31 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Herr talman! Ja, men man kan göra det mer eller mindre frivilligt. Jag lade märke till att Hans Rothenberg använde ordet avreglering. Jag köper ett sådant resonemang. Jag tycker att i grund och botten ligger en sådan diskussion.

Det är väldigt mycket en ideologisk fråga och handlar om vad man tycker är bäst inte för att tillgodose konsumentens behov utan för att tillgodose marknadens behov. Jag vill ändå återkomma till den diskussionen.

Vi vet sedan en lång tid tillbaka att det finns ett antal kedjor som står i startgroparna för att ge sig in på den här marknaden. De kommer naturligtvis att ha bättre förutsättningar att ta över de här verksamheterna än vad enskilda personer har.

Vi har också genom andra exempel sett, inte minst genom beslut som den nuvarande regeringen har fattat, att det i ett inledningsskede mycket väl kan vara så att man har små entreprenörer som går in på en marknad. Men i ett senare skede blir de utkonkurrerade av en större aktör på marknaden, för det tillhör också spelreglerna.

Det sades att de inte blir uppköpta utan att de säljer. Ja, men alternativet till att sälja kan vara att de råkar i en ännu sämre situation. Förutsättningarna för att bedriva en sådan verksamhet är väldigt skilda från varandra beroende på vilken bakgrund man har och inte minst vilka ekonomiska muskler man har att bedriva en affärsverksamhet.

Jag tycker inte att Hans Rothenberg i det här fallet ska ducka för den sanning som ändå finns på den fria marknad som vi har inom andra områden. Den utvecklingen kan vi mycket väl anta kommer att hända även på apoteksmarknaden om inte regeringen och den nuvarande majoriteten säkerställer andra spelregler. Då kan det bli skillnad.

Anf. 32 HANS ROTHENBERG (m) replik:

Herr talman! För att slå an en näringspolitisk approach är Krister Örnfjäder anmärkningsvärt emot just de näringspolitiska spelreglerna. Krister Örnfjäder och Socialdemokraterna har i inläggen här varit väldigt tydliga med att de inte vill att marknaden ska spela en roll. De vill behålla ett monopol och tar till alla tillgängliga lösa trådar för att knyta ihop sitt resonemang och försvar för det apoteksmonopol som är.

Konsumentkooperationen, Ica och kanske till och med företag inom hemelektronikbranschen kommer kanske att ge sin in på den här marknaden. Det som är avgörande är kompetensen. Det handlar om kompetensen hos dem som står bakom disken på apoteket, kompetensen hos farmaceuterna och apotekarna och den lokalkännedom som man också kan ha med den lokala förankringen.

Det är en servicefråga. Det handlar om att ge den enskilde kunden och patienten så bra service som möjligt. Precis som det gäller i alla

andra sammanhang spelar närheten en roll. Att ge goda förutsättningar för små och medelstora företag är också en grundförutsättning för att göra den här reformen, omregleringen av apoteksmarknaden, lyckosam.

Jag gläds åt de farmaceuter som i dag står på Mynttorget och har förhoppningar om att kunna för första gången på 38 år ha möjlighet att starta eget. Socialdemokraterna säger sig krama småföretagare när de är i opposition. I själva verket kramar de i dag monopolen. En sådan björnkram som de har för småföretagarna och dem som vill starta eget är i själva verket ett omvänt livtag, en dubbelnelson för att tvinga ned dem i parterr.

Vi bejakar avregleringen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU13
Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden m.m. (prop.
2008/09:119).

Anf. 33 JAN-OLOF LARSSON (s):

Herr talman! I Sverige är stränderna till för alla. Så har det varit i snart 60 år. I början av 1950-talet beslutades det om de första strandskyddsbestämmelserna för att motverka exploatering av strandtomter.

Bestämmelserna infördes för att säkra allmänhetens tillgång till badplatser, strandpromenader och fritt vatten. Skyddet konstruerades som ett principiellt förbud mot att bygga närmare strandlinjen än 100 meter. Möjligheten till dispens fanns om stranden ändå inte var tillgänglig för allmänheten. Bevarandet av den biologiska mångfalden tillkom 1994 som ett eget lika tungt vägande syfte bakom strandskyddet.

Strandskyddet är ett viktigt uttryck för den svenska allemansrätten som i sin tur är en central del i vår nationella välfärdspolitik. Den generella tillgången till skog, mark, hav och sjöar betraktas hos oss som en självklarhet. I många andra länder är det en exklusiv rättighet för ett fåtal. Som bärplockare, skogsvandrare eller segelentusiaster har vi i Sverige aldrig behövt fundera över vem som äger tuvan eller klippan där vi väljer att stanna. Det är en grundbult i allemansrätten värd att kämpa för.

När Miljödepartementet för fyra fem år sedan började lagstiftningsarbetet med strandskyddet ville den dåvarande socialdemokratiska regeringen skydda stränderna mot kommunernas ofta rättsstridiga dispensgivning. Man ville också ge utökad möjlighet till lättnader i andra delar av landet. Vad vi då hade och fortfarande har är en bakvänd flexibilitet. Strandskyddet tillämpas för slapt där exploateringstrycket är som hårdast och för restriktivt där lättnader kan motiveras.

Det finns många platser runt om i Sverige där det är motiverat att öppna upp för ett strandnära byggande. Inom oppositionen är vi eniga om att glesbefolkade områden med god tillgång till obebyggda stränder ska

kunna få fler dispenser utan att strandskyddets syften äventyras. Vi är också eniga om att dessa lättnader i lagstiftningen för att underlätta utvecklingen av landsbygden inte ska kunna missbrukas.

Behovet av att skydda våra stränder är större i dag än på mycket länge i de områden där marknadstrycket är stort. I Bohuslän som jag kommer ifrån har de nordligaste kommunerna ett oerhört tryck på den strandnära marken. Dessa kommuner, ofta borgerligt styrda, har samfällt gått ut och sagt att de inte vill ha möjligheten att ge dispens från strandskyddet. Det ska ligga på länsstyrelsen.

Dessa kommunpolitiker har insett att de inte kan stå emot det enorma tryck som uppstår när exploatörerna säger att de ska skapa ett stort antal arbetstillfällen, bara de får bygga i strandlinjen. När sedan bygget är färdigt händer ofta det som inte får hända. De ursprungliga planerna håller inte. Kommuninnevånarna har förlorat ytterligare en bit av sin värdefulla strandmark. Dessa kommunpolitiker, partikamrater till regeringspartierna, har klokt nog insett att om vi ska värna stranden sköts detta bäst av länsstyrelsen.

Regeringen hävdar att den vill kombinera en ökad flexibilitet i strandskyddslagstiftningen med att ge ökad makt åt kommunerna. Det skulle innebära att strandskyddet skärps i de hårt exploaterade områdena samtidigt som man öppnar upp för övriga delar av landet. Hur ska detta ske? undrar jag och många med mig.

Om regeringens förslag går igenom innebär det att dispenser ökar till något tiotusental inom några år. Det vet vi visa av den erfarenhet vi har i dag. Den övervägande delen skulle dessutom röra de i dag hårdast exploaterade områdena.

Att säga att strandskyddet stärks genom tydligare regler och restriktiv tillämpning samtidigt som man låter kommunerna ta fler svåra beslut är fullständigt motsägelsefullt. Antalet dispenser från strandskyddet ökade mellan åren 2003 och 2006 med 40 procent till drygt 4 500 om året. Undersökningar visar att endast ett av tre kommunala dispensbeslut är välgrundade.

Herr talman! Vårt framtida strandskydd måste ha en flexibilitet som fungerar. Därmed ska de områden som i dag betecknas som riksintresse ges dispens från strandskyddet endast av länsstyrelsen. Övriga områden i landet kan få ha ett kommunalt dispensförfarande, där länsstyrelsen har möjlighet att överpröva. En sådan lagändring pekar tydligt ut hur vi tänker oss en större flexibilitet i strandskyddet.

I lagförslaget använder regeringen sig av lockordet landsbygdsutveckling. Regeringen vill dock inte precisera orden landsbygd och utveckling utan använder dem i vaga, obestämda ordalag. Min åsikt är att begreppet utveckling måste tolkas i betydelsen åtgärder som ger möjlighet till fler bestående arbetstillfällen.

Regeringens proposition sägs också syfta till ett förtydligande av lagstiftningen. Vi hävdar det motsatta. Många oklarheter tillkommer. Klargörande definitioner krävs inte bara av landsbygdsutveckling utan också av begreppet säkerställande av fri passage för allmänheten. Fri passage är något helt annat än allemansrätt, och begreppet lär bli verkningslöst.

Ett uppluckrat strandskydd kan skapa nya konflikter mellan fritids- eller åretruntboende och områdets befintliga näringsverksamhet. De som flyttat in kan till exempel ha synpunkter på buller, vilket skapar svårig-

heter för näringsidkarna. I motiveringen för dispens av landsbygdsutvecklings-skäl bör kommunen redogöra för riktlinjerna för den befintliga näringsverksamheten.

Enligt regeringen går det att bortse från kravet på landsbygdsutveckling om ett bostadshus planeras invid redan befintligt bostadshus i området. Regeln riskerar att ge upphov till oönskade kedjereaktioner. Ett nytt hus byggs vid ett hus som byggts vid ett annat hus och så vidare. Därför är det av största vikt att nybyggen kan härledas till en landsbygdsutveckling som leder till bestående arbetstillfällen.

I min hemkommun har det byggts hundratals bostäder under de senaste decennierna. Det handlar om hus i mycket fina lägen med havsutsikt, nära till bad, båtar och annan rekreation. Trots detta har kommunens befolkning och dess skatteunderlag minskat under samma period.

Herr talman! Att fattiga kommuner med få skattebetalare kan lösa sina problem genom att ge upp strandskyddet menar jag är en illusion och en from förhoppning. Däremot kan en strikt tillämpning av strandskyddet skapa arbetstillfällen i attraktiva områden, exempelvis inom turistnäringen.

Dagens Bohuslän har en enorm dragningskraft på bland annat norska båturer, eftersom dessa kan lägga till vid i stort sett vilken holme som helst. Det kan man inte göra i Norge. I vårt grannland finns sedan en lång tid tillbaka ett kommunalt strandskydd.

Turismen är i dag en av de största näringarna. Den genererar både inkomster och arbetstillfällen. Det finns en stor risk för att vi får samma situation här i Sverige som i dag finns i Norge. Då blir det ett dråpslag för en mycket viktig näring.

Herr talman! Den svaga rättstillämpningen av strandskyddet har också sin orsak i svårigheten att överklaga. Ideella föreningar som enligt sina stadgar tar till vara naturskydds- och miljöskyddsintressen har rätt att överklaga dispenser. En förening ska dock ha bedrivit sin verksamhet i Sverige under minst tre år och ha lägst 2 000 medlemmar. Enligt min åsikt ska också lokala miljö- och friluftorganisationer med som kortast tre års aktivitet och lägst 500 medlemmar ha rätt till överklagande.

Vi socialdemokrater anser att regeringens förslag till nytt strandskydd har en alltför stark övervikt åt lättnader i skyddet utan att nödvändiga balanserande skärpningar genomförs. I likhet med flera tunga remissinstanser anser vi också att regeringens förslag är alltför vaga och otydliga. De lämnar ett stort tolkningsutrymme. Tydligare regler måste därför till.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 och står naturligtvis bakom övriga reservationer.

I detta anförande instämde Helén Pettersson i Umeå och Anders Ygeman (båda s) samt Wiwi-Anne Johansson (v) och Tina Ehn (mp).

Anf. 34 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Herr talman! Strandskydd finns för att alla ska kunna komma ned till stranden och inte bara de som äger mark där. Det skyddar också växter och djur. Strandskydd finns i hela Sverige. Stränderna är ändliga resurser som vi måste hushålla med. Många vill använda dem till bad, friluftsliv, hamnar och boende. Det gäller att tänka långsiktigt och kombinera dessa saker på ett bra sätt och samtidigt inte skada naturen. Även kommande

generationer ska kunna nyttja stränderna. Vi ska bevara den biologiska mångfalden och ett rikt växt- och djurliv. För det är strandområdena oerhört viktiga.

Det här har jag saxat från Västra Götalands länsstyrelses hemsida. Visst är det så vi vill tänka på vår unika allemansrätt och på strandskyddet. Strandskyddet intresserar svenska folket, precis som allemansrätten.

I den här kammaren har strandskyddet debatterats 153 gånger sedan 2003. Jag googlade på strandskydd och fick 445 000 träffar. I dag är det dags att debattera det igen med anledning av betänkandet MJU13. Det är inte utan att 13 i det här fallet verkligen känns som ett oturstal.

Regeringens förslag är ingenting annat än ett slag i ansiktet på alla dem som verkligen vill värna allemansrätten. Regeringen väljer att säga en sak men göra en annan. Tyvärr verkar det inte som om miljöminister Andreas Carlgren är lika intresserad av strandskyddet som svenska folket eftersom han inte är här i dag utan har valt att hålla tal i Uppsala i stället för att debattera strandskyddet med oss här i riksdagen. Det tycker jag är sorgligt.

I snart 60 år har vi i Sverige haft bestämmelser för att motverka att strandtomter runt till exempel Stockholm, Göteborg och Malmö skulle exploateras av dem som har pengar. Alla skulle komma ned till vattnet, inte bara de som äger mark där. Men strandskyddet har alltid utmanats. Strandskyddet har alltid varit stridbart. De rika har stått mot de fattiga i den här frågan som i så många andra. Trycket har ökat i Stockholms skärgård, vid Höga kusten och hemma i Bohuslän.

Vi är överens om att den lag om strandskydd som gäller i dag är för slapp. Den ger för stora möjligheter till dispenser. Där trycket är som värst runt våra kuster delas dispenser frikostigt ut till den som har hög röst, stort inflytande och mycket pengar. Det vill vi i oppositionen ändra på.

Herr talman! Skyddet av stränderna vid våra hårt exploaterade kuster och stora insjöar behöver stärkas och antalet dispenser bli färre, inte fler. Under 2000-talet har antalet dispenser ökat, sjöbodarna växer som svampar ur jorden och i Bohuslän ligger bryggorna skavfötters. Inte mindre än 85 procent av dispensererna från strandskyddet har getts av kommuner, enligt Naturvårdsverket. Man har kommit fram till att av de drygt 150 fall som har överklagats har någonstans mellan 80 och 90 procent getts på felaktiga grunder. Strandskyddet och allemansrätten behöver med andra ord stärkas rejält.

Regeringens proposition *Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden* är rena mardrömmen för den som verkligen vill värna strandskydd och allemansrätt. Det står så fint. Det står att skyddet stärks i områden med starkt exploateringsstryck genom tydligare och stärkta regler och en restriktiv tillämpning. Strandskyddet stärks på en rad sätt, bland annat genom att de särskilda skäl som krävs för att ge dispens eller upphäva strandskyddet uttrycks i lagtexten. Så står det i propositionen. Som särskilda skäl anges några skäl, och ett av de särskilda skälen är för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse. Det är en riktig gummiparagraf. Det går med andra ord alltid att hitta något skäl till att ge dispens om man vill.

Vi i oppositionen föreslår i stället att skydds nivåerna delas upp i två nivåer, särskilda skäl och nu också synnerliga skäl. Dessa begrepp existe-

*Strandskyddet och
utvecklingen av
landsbygden m.m.*

rar redan i gällande rätt och innebär ett visst skydd så att skyddsnivåer för den lägre graden, alltså särskilda skäl, inte devalveras och urholkas ytterligare. Vi menar att synnerliga skäl ska gälla framför regeln om landsbygdsutveckling och krävas bland annat när det handlar om stora orörda områden, ekologiskt känsliga områden, områden av betydelse för natur- och kulturvård och friluftsliv, områden av riksintresse, som till exempel obrutna kustområden, högt exploaterade kustområden och obrutna fjällområden och för nationalälvarna. Vi menar att beslut om områden av riksintresse inte ska fattas på kommunal nivå utan direkt av länsstyrelserna.

I propositionen står det också att ingen ska få stänga av allmänheten från stranden. Det ska finnas en zon som möjliggör passage även då strandskyddet upphävs. Regeringen skriver alltså att en fri passage ska lämnas närmast strandkanten om det inte är omöjligt. Det är nästa gummiparagraf. Regeringen anger ingen storlek på området för fri passage, vilket lindrigt uttryckt är mycket olyckligt. En sådan otydlig skrivning öppnar för tolkningar, vilket kan leda till att man missar själva syftet med en fri passage.

En fri passage mellan strand och bebyggelse är naturligtvis oerhört viktig dels för att även i framtiden säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden, dels för att oexploaterade strandzoner är livsviktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden. Många hotade djur- och växtarter är beroende av de här zonerna.

Vänsterpartiet anser att passagen i normalfallet ska vara minst 60 meter, inte minst några tiotal meter, som regeringen anger. Om passagen tillåts vara bara några tiotal meter är det lätt att ställa ut några stolar och ett bord eller något annat litet hinder, och så vågar ingen passera. Är det detta som är meningen?

Det sägs i propositionen att det blir lättare att få bygga vid stränder i landsbygdsområden med god tillgång till stränder för att främja landsbygdsutveckling. Vi menar också att det tidigare generella strandskyddet behöver differentieras, men regeringen måste precisera hur man definierar begreppen landsbygd och utveckling. Ska begreppet utveckling tolkas som åtgärder som ger möjlighet till bestående arbetstillfällen som också gynnar lokalbefolkningen? Det anges inte hur det ska definieras.

Det finns en uppenbar risk att köpstarka krafter kan exploatera Sveriges stränder genom anläggning av storskaliga turistanläggningar. Det är ett hot mot allemansrätten och vår biologiska mångfald och det kan också vara ett hot mot näringar som redan finns etablerade i kommunerna.

Det står i propositionen att kommunerna ska få huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet. Länsstyrelsen får egentligen bara ge dispens om det finns särskilda skäl och dispensen avser byggande av försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg eller avser ett område som skyddas enligt andra bestämmelser. I alla övriga fall får kommunen besluta om dispens.

Herr talman! Vi har under årens lopp kunnat konstatera hur strandskyddet har urholkats, framför allt i hårt exploaterade områden. Hårt tryck från exploatörer, svårtolkade lagtexter, bristande resurser och ytterst små möjligheter till överprövning är några av de faktorer som antas ligga till grund för detta. Det redovisas inte heller några skäl till varför kommunen ger dispens.

Jag undrar hur ni borgerliga ledamöter i utskottet menar att det här olycksaliga betänkandet stärker strandskyddet. Det är en gåta som jag verkligen hoppas att vi kan få ett svar på här i dag. Det är nästan ingen annan som har förstått hur ni menar när ni säger att det stärker strandskyddet.

Som vi hörde förut vill kommuner med hårt tryck inte kunna ge dispens. Strömstad, Tanum, Sotenäs och Lysekil vid Bohuskusten, som har flest ansökningar om dispens, vill inte kunna ge dispens. De vet att de inte klarar av det. De har erfarenheter och har sett att de inte klarar av det. Även de borgerliga partierna i dessa fyra kommuner är överens om detta.

Herr talman! På punkt efter punkt har det visat sig att den borgerliga regeringen säger en sak men gör en annan. Strandskyddet ska stärkas, heter det, men ni har inga förslag som stöder det, tvärtom. Med regeringens förslag kommer den kraftiga exploateringen av strandmiljöer i tätbebyggda områden tyvärr att fortsätta. Den som värnar ett starkt och stärkt strandskydd och allemansrätten har inget att hämta i det här betänkandet. Men som Gunnar Ohrlander uttryckte det på Aftonbladets debattsida i går är det väl jubel på groggverandan när regeringen nu sätter kniven i hjärtat på allemansrätten.

Herr talman! Jag står förstas bakom samtliga våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jan-Olof Larsson, Helén Pettersson i Umeå och Anders Ygeman (alla s) samt Tina Ehn (mp).

Anf. 35 TINA EHN (mp):

Herr talman! Vi debatterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 13 om strandskyddet och utvecklingen av landsbygden. I propositionen från regeringen i det här ärendet föreslås ändringar i miljöbalken och plan- och bygglagen samt vissa följdförändringar i andra lagar.

Förslaget har i sin inriktning att utveckla ett ändamålsenligt strandskydd som beaktar behovet av utvecklingen i hela Sverige, särskilt i många landsbygder, samtidigt som ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte äventyras, står det.

Detta är en inledning som låter hyfsat bra men som vi genom att läsa hela förslaget snabbt insåg var innehållslös. Dessutom ska påpekas att förslaget inte har varit av den ambitionen att det skulle vara möjligt att kunna följa på ett klart och enkelt sätt. Det är hänvisningar och det är förändringar.

Att läsa och förstå det här förslaget har i sig varit en svårighet. Dessutom ger det alltför oklara möjligheter till tolkningar av begrepp. Visst kan man använda orden landsbygdsutveckling och fri passage, men då behöver det finnas en ganska enhetlig och klar definition. Man använder begreppet landsbygdsutveckling och anser dessutom att om bara kommunerna får besluta om detta och folk får möjlighet att exploatera stränderna kommer kommunerna att blomstra. Och de som kan detta bäst är kommunpolitikerna, för de vet var man kan bygga och inte!

Har alla kommuner i landet biologisk expertis som kan uttala sig om de skyddsvärda arter som kan förekomma i strandlinjen? Jag tror inte det.

Nu säger man i och för sig i regeringens förslag att den kunskapen ska till. Men just nu är det lite kris med ekonomin om jag inte har fel, och vilka kommuner anställer en ekolog då?

I förslag som man lägger fram från den svenska regeringen bör det finnas ett ansvarsfullt helhetstänk. Det har man missat totalt i det här förslaget. Man luckrar upp strändernas skydd så att det blir svårare för en del näringsverksamhet, svårare för det rörliga friluftslivet och en stor risk att det blir svårare för den biologiska mångfalden. Det blir lättare för fler att bo sjönära, men det är inte folk utan pengar som får det lättare. Det är folk med pengar, och ganska mycket pengar, som får det lättare.

Det blir lättare för kommunerna att marknadsföra sig och lättare att sälja fina platser med sjöutsikt. Det här kan vara bra på vissa ställen i landet, men det är förödande att inte uppmärksamma problemområdena som vi har i dag och som borde ha fått ett utökad skydd! Det här hade vi från oppositionen förväntat oss. Vad man inte säkrar i detta förslag är hur man skyddar mot för hård exploatering när det redan är hårt exploaterat. Detta är minst lika efterlängtat på vissa ställen som uppmjukningen av reglerna är på andra ställen. Varför säger man sig vilja skärpa strandskyddet där det behövs utan att föreslå något skarpt förslag för just detta?

Det är med stor sorg i hjärtat som vi kommer att få uppleva hur majoriteten i Sveriges riksdag kommer att trycka på ja-knappen för en försvagning av allemansrätten. Man kommer att trycka på ja-knappen för en försvagning av skyddet för biologisk mångfald, och detta utan att skärpa lagen där det behövs. Och man kommer att trycka på ja-knappen för att det införs mycket snart.

Det är också av den anledningen som hela oppositionen har enats kring en motion där vi uttrycker gemensamma ståndpunkter runt synen på den moderatledda regeringens politik när det gäller hur man effektivt förändrar en skyddande strandskyddslag till ett mer uppluckrat strandskydd där den svenska allemansrätten inte blir vad den har varit och där det blir osäkrare för de skyddsvärda och rödlistade arterna som är en del av den viktiga biologiska mångfalden – den som vi behöver vara rädda om och som är viktig för våra ekosystem och deras förmåga till resiliens.

Vi som numera kallas det rödgröna laget i många sammanhang ser att det finns ett utrymme och en önskan om att kunna göra något åt att det inte har gått att bygga i många kommuner i landet på grund av strandskyddslagen. Det blundar vi inte för, och det gör inte heller miljörörelsen. Men man har ju börjat i fel ände. Man har inte ens gjort en grundlig analys av problemet med en alltför restriktiv tillämpning i vissa delar av landet och en alltför svag sådan där det behövs som mest.

Man måste ställa sig frågan varför det ser ut som det gör och därifrån utveckla en möjlig förändring. Nu drar man på med något som inte känns bra i flera avseenden, och man har bråttom, alldeles på tok för bråttom. Precis som med det förändrade djurskyddet ska man nu snabbt visa att man minsann kan förändra Sverige, vilket inte är bra eftersom man inte tar hänsyn till att det krävs en omställningstid för alla förslag och att det krävs resurser.

Vi i oppositionen vill i stället att det blir ett förtydligande av att nya bestämmelser om ett skarpt strandskydd krävs. En strikt tillämpning av strandskyddet måste till, inte minst för de delar av landet där systemet har kollapsat och där lagens intentioner inte upprätthålls. En generellt

utformad bestämmelse bör införas som anger att synnerliga skäl ska krävas för upphävande av dispens bland annat i områden av riksintresse.

Vi som kommer från västkusten har i våra tidningar kunnat läsa hur man varnar oss för att göra som man har gjort i Norge. Där gör man nu allt för att stoppa den uppluckring av strandskyddet som har lett till att det finns otroligt mycket dispenser. Man köper nu tillbaka mark.

Herr talman! I år firas den svenska naturvårdens hundraårsjubileum. Detta har den högerstyrda regeringen uppmärksammat med neddragningar till biologisk mångfald, ett uppluckrat strandskydd som vi debatterar i dag samt minskade anslag till nödvändiga saneringsprojekt i vår natur. Detta sker samtidigt som den biologiska mångfalden hotas, klimatförändringarna påverkar våra liv snabbt och ekosystem och förebyggande arbete blir allt viktigare. Detta förslag är i sammanhanget en mycket dålig present från vår regering.

Jag vill avslutningsvis ställa mig bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men jag yrkar här och nu bifall till reservation 1 och 2. (Applåder)

I detta anförande instämde Jan Lindholm (mp), Jan-Olof Larsson, Helen Pettersson i Umeå och Anders Ygeman (alla s) samt Wiwi-Anne Johansson (v).

Anf. 36 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. I likhet med Jan-Olof vill jag påstå att strandskyddet är en grundbult för bevarandet av svensk natur, kulturmiljö och fritidsliv.

Reglerna som underbygger det svenska strandskyddet har funnits i olika former under decennier. Redan på 40-talet infördes restriktioner som gjorde det möjligt att undanta områden som behövde skyddas för sin naturskönhet och naturrikedom. I takt med samhällets omvandling har strandskyddet hela tiden anpassats till samtidens förutsättningar. Men värnandet om naturen, skyddet för allemansrätten, flora och fauna och biologisk mångfald har varit och är vägledande för det starka skydd som våra vattendrag har. Allt detta är ett arv som inte får förlösas på alltför lättsinniga idéer om nyttjande och exploatering av omistliga naturvärden.

Det är en svensk tradition att värna naturintresset, och i den svenska folksjälen finns en djup förståelse för skyddet av naturmiljön, den biologiska mångfalden och att i bred bemärkelse bevara en god miljö även till kommande generationer. Hållbarhet, att bruka utan att förbruka, försiktighetsprincipen och att ta hand om är hos de flesta människor i vårt land ledord som är gemensamma över generationsgränser, från norr till söder, mellan stad och land och också över partigränser.

Orsaken till detta genuina naturintresse och vården, skyddet och omtanken om naturen tror jag står att finna i den grundkunskap som vi har om naturen. Våra förfäder visste att nyttja naturens resurser på ett uthålligt sätt utan att överutnyttja – att anpassa uttaget efter vad vår natur tål.

Samma tänk och samma filosofi tycker jag präglar betänkandet om strandskyddet.

Samtidigt som strandskyddet ska ge tydliga begränsningar för utbyggnad i högexploaterade områden och skydd för naturvärden måste

reglerna vara anpassade för den mångfald och variation som inryms i vårt avlånga land.

Endast 10 procent av Sveriges stränder är i dag påverkade av bebyggelse. Det talar för att strandskyddet måste anpassas efter de lokala och specifika förutsättningar som råder i det aktuella området.

I dag står Sverige med ett system som innebär att renskötarens sjöstrand i Norrlands inland omfattas av samma regler som IT-entreprenörens skärgårdsö. Lågexploaterade områden med liten befolkningstäthet och tätortens högexploaterade skärgård och kustområden ligger inom samma juridiska ramverk. Strandskyddet är oklart, kortsiktigt och föremål för olika tolkningar. Denna otydlighet har resulterat i ett ineffektivt, godtyckligt och delvis förljuget system. Det saknar också legitimitet i stora stycken därav.

Alliansen vill nu reformera strandskyddet. Strandskyddet förstärks där trycket är som högst, men vi gör det lättare för vanligt folk att bygga strandnära i landsbygd med gott om strandrika områden. Det är regionalpolitik och miljöpolitik när den är som bäst.

Nuvarande regelverk har gett bakvänt resultat. Den minst önskvärda exploateringen i områden som västkusten, Skåne, Öland och Östersjön har fått godkänt för byggande. Däremot är det byggstopp i områden som skulle må bra av mer bebyggelse i attraktiva lägen. Den här bakvända och kontraproduktiva ordningen vill alliansen ändra på. Genom att kommunerna i sin planering kan peka ut områden för landsbygdsutveckling skapas möjligheter i områden i Sverige som lider av avfolkning och negativ befolkningsutveckling.

Herr talman! Min fråga till alla som lyssnar där uppe på läktaren och i kammaren är: Är det här fel? Är det fel att skydda kuststräckan från Bohuslän upp till Forsmark och Höga kusten mer i dag än i går? Är det fel att ge landsbygdskommunerna möjligheter i morgon som man inte har i dag till att utnyttja sina strandnära områden? Vi ska komma ihåg att av kommunerna med längst kuststräcka i det här landet är Älvdalen den sydligaste.

Vidare ska jag säga att hundrametersgränsen fortsatt gäller. Kommunerna får större ansvar för var det ska byggas, och reglerna för dispens blir tydligare. Allmänhetens passage vid strand garanteras. Länsstyrelserna får rollen som övervakare för att granska dispenser och kommunala planer vid behov, om de ska överprövas.

Smygbostadiseringen stoppas också. Byggande av sjöbodas och uthus förhindras. De särskilda skäl som krävs för dispens eller för att häva strandskyddet preciseras i lagtext. Dessutom gäller överklaganderätt för miljöorganisation och ideell förening.

Sammantaget är förslaget till en ny strandskyddslag ett väl balanserat förslag som tar hänsyn till allemansrätt, värdefull natur, biologisk mångfald och landsbygdens möjligheter till utveckling.

Kan hela kommuner pekats ut som områden för landsbygdsutveckling? Svaret är nej. Avsikten är att dessa områden endast ska uppta en begränsad del av kommunens yta. Tillgång till orörda stränder och stränders betydelse för växt- och djurliv är en resurs som kommunerna ska värna.

Är det rimligt att kommuner ska kunna medge lättnader längs de stora sjöarnas stränder? Eftersom de stora sjöarna är av riksintresse för friluftsliv och turism ska reglerna om landsbygdsutveckling där inte tillämpas fullt ut, särskilt inte i närheten av de största städerna. Samtidigt finns det delar av sjöarna där trycket på bebyggelse är lågt, och det är rimligt att man kan främja landsbygdsutveckling i den typen av områden.

Är det då inte ett problem att det ska bli lättare att bygga vid stränderna samtidigt som klimatförändringarna leder till ökad risk? Vi bedömer det inte så, utan förslaget innebär fördelar även här. Den byggfria strandzonen innebär att det inte går att bygga nära stranden. Planprocessen innebär också att kommunen måste ta ställning till olika slags påverkan i ställningstagandet. Därför ser vi det från vår sida som att det blir ett mer genomarbetat förslag därvidlag.

Vad är då syftet med undantaget från strandskyddet för landsbygdsutveckling? Ja, stränder har ju alltid haft en stark dragningskraft på människor. I områden med god tillgång till fria strandområden bör det kunna vara möjligt för en kommun att använda en mindre del av stranden till olika typer av anläggningar. Vidare ser vi väl också framför oss en möjlighet för turism och utveckling överlag, och det är den enskilda kommunens specifika möjligheter som man då kan ta till vara.

Men det rigida skydd som finns i dag, som är lika för alla, har varken gagnat allemansrätten eller landsbygdens utveckling.

I detta anförande instämde Rune Wikström (m).

Anf. 37 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Ola Sundell frågar om vi tycker att det är fel att skydda kuststräckan mellan Bohuslän och Forsmark. Nej. Det är därför vi har skrivit vår motion. Vi tycker inte att det är fel, men det görs inte med regeringens förslag. Där öppnar man i stället. Man ger ett antal exempel på när vi inte behöver bry oss om strandskyddet. Men man talar inte om att man ska vara mer restriktiv än man varit i dag.

Jag håller med Ola om att det har varit en bakvänd flexibilitet i strandskyddet. Vi är överens om det. Den här processen startades för ett antal år sedan, nämligen att göra om strandskyddet för att få större legitimitet, men det handlade inte bara om att vi skulle göra det lättare att gå från strandskyddet uppe i Ola Sundells hemtrakter, utan det handlade också om att vi skulle stärka strandskyddet i mina hemtrakter. Och så blir inte fallet med det här, utan det blir en lättnad över hela linjen, vilket inte kommer att gynna allemansrätten och strandskyddet.

Jag skulle vilja ha ett litet förtydligande här, Ola, när vi pratar om landsbygdsutveckling. Jag tog ett exempel från min kommun, där vi har byggt hundratals bostäder de senaste decennierna; lägenheter, bostadsrätter, egnahem och så vidare. Det har inte lett till någonting annat än att vi naturligtvis har fått sämre tillgänglighet till stranden men dessutom minskad befolkning och ett minskat skatteunderlag.

Vad menar ni när ni pratar om landsbygdsutveckling? Är det så som vi säger i vår motion att landsbygdsutveckling *skall* innebära sysselsättning och årsarbeten?

Anf. 38 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Det låter ju ganska bra, det där i början av det Jan-Olof Larsson säger. Det vi vill åstadkomma från alliansen är just ett differentierat skydd. Vi vill ha mer skydd för just den här kuststräckan som är hårt exploaterad, från Bohuslän via Skåne och Öland upp till Forsmark och Höga kusten.

Det råder ingen tvekan om att motsatsen har rått under tidigare år. Det har varit tvärstopp i Arjeplog, i Älvdalen och i Torsby – var det nu har varit – medan det i kommunerna längs den kuststräcka vi nämnde kanske inte direkt har varit fritt fram, men det är där exploateringen och utbyggnaden har skett.

Det är klart: Med lite ödmjukhet kan man ju undra över detta. Om man nu, som Socialdemokraterna, har lett landet under tolv år tidigare, varför har man inte på ett tydligare sätt tagit tag i den här frågan, gett landsbygden de här möjligheterna och förhindrat, ridit spärr, mot exploateringen i de här områdena? Det är en fråga som kräver ett svar.

När det gäller landsbygdsutveckling ser det nog väldigt olika ut i Sverige, och det är också därför vi vill ha ett differentierat strandskydd. Det som är landsbygdsutveckling i Norrlands inland är kanske inte landsbygdsutveckling, såsom den ser ut, i mellersta eller södra Sverige. Jag tror att kommunen lokalt, bättre än jag i riksdagen, kan bestämma vad som är landsbygdsutveckling. Jag tror att många kommuner runt om i landet om inte jublar så i alla fall känner att alliansregeringen ger dem ett aktivt verktyg för att motverka avfolkning, utflyttning, och en negativ utveckling över huvud taget.

Jag känner mig därför väldigt tillfreds, inte minst i den delen, med förslaget.

Anf. 39 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Ola Sundell tar åter upp det som vi är överens om. Vi är överens om att vi ska ha ökad flexibilitet. Vi är överens om att det finns stora delar av Sverige där vi kan ge en möjlighet att gå ifrån strandskyddet. Samtidigt finns det stora delar av Sverige där både kommunpolitiker och vi inom oppositionen är överens om att de inte ska ha någon dispensrätt eftersom de har ett så stort tryck på sig att de inte klarar av att stå emot det. Därför vill de och vi att i de områden som är av riksintresse detta ska skötas av länsstyrelserna.

I vissa delar är vi alltså överens, men Ola Sundell kommer inte med ett enda förslag till hur de ska skärpa strandskyddet från Strömstad till Forsmark. De ger inte ett enda förslag. I deras förslag står bara ett antal exempel där vi inte behöver bry oss om strandskyddet. Däremot finns inga förslag på var det ska skärpas – inte ett enda förslag.

Naturligtvis påverkar det sysselsättning och annat, men Ola Sundell säger att landsbygdsutveckling är olika saker i olika delar av landet. Ja, det kan vara fråga om olika verksamheter i olika delar av landet, det kan jag hålla med om, men landsbygdsutveckling i bland annat min hemkommun innebär att man ropar efter befolkning, åretruntboende, för det är dem man får skatt av, liksom arbetstillfällen, eftersom de drar till sig åretruntbefolkning. Alliansen förklarar inte på en enda punkt vad landsbygdsutveckling innebär. Är det ökad sysselsättning? Är det garanti för jobb?

Argumentet för när man ska få göra avsteg från strandskyddet har nämligen i min hemkommun ofta varit att man lovat ett visst antal jobb. När bygget sedan blivit klart har man sagt att tyvärr, det blev inga jobb, men man tackar för den fina bostad man fått nära havet. Är det landsbygdsutveckling, Ola Sundell, eller vad är landsbygdsutveckling för er?

Anf. 40 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Det är alldeles tydligt att landsbygdsutvecklingen kräver ett svar som är anpassat efter de lokala förutsättningarna. Det skulle från min sida sett vara Moskvataktar att i landets 290 kommuner peka ut hur deras specifika landsbygdsutveckling ska se ut. Jag tror att man över partigränserna i kommunerna har ett gott handlag och en god förståelse för kommunernas egna möjligheter att nyttja en begränsad andel av strandskyddet till bebyggelse för att skapa attraktiva lägen för människor som vill bosätta sig där.

Det skulle kännas konstigt om jag preciserade det, men det är klart att utveckling innebär inflyttning. Utveckling innebär jobb. Det är ingen tvekan om det. Att jag på något sätt skulle ange nivån, lägga ribban, vore fel. Vi i riksdagen är till för att skapa möjligheterna, göra grundjobbet. Vi ska skapa de grundläggande förutsättningarna för tillväxt, och sedan får aktörerna själva ta vid. Kommunerna kan i detta läge peka ut var man kan bygga. Därefter tar aktörerna vid.

När det gäller restriktiviteten i strandskyddet, strandzonen, vill jag säga att det faktum att vi garanterar allmänheten tillgång till fri passage och stoppar smygbostadiseringen också är ett sätt att förhindra exploatering. En mer restriktiv tillämpning av lagstiftningen är enligt mitt sätt att se någonting som kommer att förhindra exploatering och ge möjligheter på annat håll. Planprocessen i sig är ett sätt att garantera insyn. Den är demokratisk, alla har möjlighet att lämna synpunkter på den. Dessutom införs en utökad talerätt för miljöorganisationerna. Sammantaget är det en oerhörd förstärkning. Jag är därför inte på något sätt bekymrad i den delen. Tvärtom känner jag mig ganska väl tillfreds med den nivån.

Låt mig ta upp en sista sak, nämligen avlastningen. I och med att det skapas möjligheter till strandnära bebyggelse på annat håll i landet avlastas givetvis de områden som i dag är högexploaterade.

Anf. 41 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att säga att Ola Sundell och jag är överens, men det brukar inte vara så länge, och det går nog snart över också den här gången. Visst tycker även vi att vi ska ha ett differentierat strandskydd och att den lagstiftning vi har i dag inte är tillräcklig, eller åtminstone inte hanteras tillräckligt bra. Det är vi överens om.

Det jag och andra här inte förstår, och inte heller naturorganisationer och miljöorganisationer, är det som vi säger är viktigt, och som ni också säger är viktigt, nämligen att vi ska stärka strandskyddet från Strömstad till Forsmark. Jag hörde att Jan-Olof Larsson ställde frågan. Jag hörde Ola Sundell försöka ge ett svar, eller rättare sagt försöka kringgå svaret, för det finns ju inget svar. Kanske kan han komma på ett svar nu. Hur stärks kommunernas möjlighet att slippa ge dispenser från strandskydd från Strömstad till Forsmark?

Den fria passagen, hur mycket omfattar den? Är det några tiotal meter, eller hur mycket är det? Och hur, skulle jag vilja veta, stoppar ni, Ola Sundell, smygboadiseringen? Jag antar att det gäller sjöbodrar som man sover över i, hyr ut och så vidare. Det finns ju inga förslag till åtgärder. Jag skulle alltså vilja veta hur ni stoppar den.

Jag skulle också vilja veta hur ni hjälper Strömstad, Tanum, Sotenäs och Lysekil att slippa ge dispenser när de är mycket hårt trängda och inte kan stå emot.

Anf. 42 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Det framstår i debatten lite grann, om jag ställer mig något vid sidan av, som att vi ska förhindra allt i kammaren i dag. Så är det inte. Vi vill skapa fler möjligheter i morgon än det finns i dag att bygga strandnära. Jag står upp för det. Det är alldeles klart att jag tycker att många kommuner runt om i landet ska ha den möjligheten på ett annat sätt än i dag.

Jag jämför det med hur vi har utnyttjat vattenkraften. Vi skyddar fyra älvar, men vi har byggt ut vissa andra. Det gäller även skogspolitiken där vi balanserar miljön mot produktionen – nyttan och i framtiden den biologiska mångfalden. Det är genomgående i svensk politik att man nyttjar naturresurserna på ett uthålligt sätt och hela tiden ser till att de inte överutnyttjas.

Det är exakt samma tänk, exakt samma filosofi, i det här betänkandet. Vi ska se till att skydda de områden som är hårt exploaterade, tydligt och klart, men vi ska också ge de möjligheter som tas upp i betänkandet till kommuner som har det svårt och samtidigt har många strandnära lägen. Jag förstår inte vad det är för fel i det tänket. Det är helt klockrent. Vi skyddar det som är värt att bevara, och vi ser till att skapa möjligheter på annat håll.

Anf. 43 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Ola Sundells och min retorik sammanfaller. Jag skulle kunna säga att det är jättebra. Vi är överens om att vi ska skydda de hårt exploaterade kusterna från Strömstad till Forsmark. Men jag får inte svar på frågan hur det ska gå till. Jag fick inte något svar på hur Ola Sundell och den borgerliga regeringen ska hjälpa Strömstad, Tanum, Sotenäs och Lysekil att slippa utsättas för den hårda pressen, den som de undanber sig. Hur ska ni hjälpa dem, Ola Sundell?

Menar ni att en utökad möjlighet att bygga i Arvidsjaur, som ofta tas som exempel, skulle avlasta västkusten? Är det detta som är balansen i det hela? Det skulle jag i så fall vilja veta.

Vi vill inte heller hindra någon att bygga där under något sånär ordnade former. Men jag vill veta hur ni stärker strandskyddet där det finns ett starkt exploateringsstryck. Ni anger sex särskilda skäl, men ni har också gummiparagrafen när det finns ett annat mycket angeläget intresse. Allt är vidöppet. Man får ingen hjälp.

Anf. 44 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet har en point om att man flyttar från västkusten upp till Arvidsjaur. Landsbygdsutveckling kommer ju att ske på fler ställen än bara i Arvidsjaur, Arjeplog eller var det nu är. Visst, när

man pratar om avlastning är det sådant jag ser framför mig, men jag tror att steget från västkusten och Norrbottens inland kan vara lite väl långt.

Vänsterpartiet frågar om strandskyddet. Det har jag redan uttalat mig om. Hur mycket mer ska man ha? Ta detta med strandzonen och den fria passagen. Vi garanterar det. Vi garanterar allmänhetens tillgång, fri passage, till strandnära områden. Det är tydligen inte tillräckligt för Vänsterpartiet.

Smygbostadiseringen – att man inreder sjöbodas och liknande till annat än de från början varit tänkta för – sätter vi stopp för. Det är också något som Vänsterpartiet inte tycker är tillräckligt.

När det gäller den restriktiva tillämpningen av lagstiftningen och frågan om särskilda skäl tycker Vänsterpartiet att det inte heller är tillräckligt. Planprocessen ifrågasätter man, men tycker inte att detta med demokratisk insyn är tillräckligt. Att alla får vara med och tycka till i planprocessen är inte tillräckligt för Vänsterpartiet.

Att miljöorganisationerna får utökad talerätt tycker man inte heller är något skydd. Dessutom har länsstyrelserna möjlighet att pröva vad kommunerna gör. Nej, säger Vänsterpartiet. Det är inte heller tillräckligt. Min stilla undran är: Vad är stoppet för Vänsterpartiet – när tycker man att det räcker?

Anf. 45 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Ola Sundell, vi har ett problem som vi ska lösa. De flesta skulle säkert älska att bo strandnära. Det är inte det som det handlar om egentligen. Man vill bygga på stränder och så vidare. Men vi har ett problem.

Jag kommer från Bohuslän. Där byggs det ganska ordentligt. Jan-Olof har berättat hur det byggs. Det byggandet har inte lett till någon landsbygdsutveckling egentligen. Vartenda år har de bohuslänska kommunerna i sina budgetdiskussioner och planer med att de ska öka invånarantalet. Nu har vi byggt på våra stränder, och det har ökat, men vi ökar inte invånarantalet. Det har inte blivit någon utveckling som vi hade tänkt.

Vi tror fortfarande på allt detta – att folk kommer och vill köpa tomter och att det ska byggas och så vidare och att det blir mer pengar till kommunerna. Men det är inte riktigt så det ser ut.

Det byggs. Det byggs sjöbodas, stugor och semesterbyar, men det leder inte alltid till pengar för kommunen. Detta är alltså ingen riktig lösning.

Vi har ett problem på västkusten. Vi har ett problem i Stockholms skärgård. Och det problemet har uttalats. Vi skulle vilja att det här förslaget innefattade några konkreta vassa åtgärder: Hur ska ni skydda dessa områden från ökad exploatering? Det saknas.

Anf. 46 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Det är inte så ovanligt i politiken att det framställs som himmel eller helvete.

Jag tror inte heller att förändringen av strandskyddslagen, som ger landsbygden de här möjligheterna, kommer att frälsa från allt ont och all ekonomisk nedgång i framtiden. Det tror jag inte. Men jag tror att vi skapar ett verktyg, en möjlighet att utnyttja en del av den här naturresur-

sen. Jag kan inte finna något fel i att vi öppnar denna möjlighet. Men jag känner inte för en stund att vi kommer att frälsa från de problem som finns i Norrlands inland eller i många andra kommuner runt om i landet, särskilt inte de bördor som finanskrisen och arbetslösheten ger upphov till. Vi ger kommunerna ett verktyg och en möjlighet.

Min stilla undran är: Varför är ni emot det? Varför är Miljöpartiet emot att landsbygden ska ha möjligheter?

Man frälser inte landsbygden med bensinskatter på 20 kronor eller med pumplagar som innebär att man får åka tio mil för att bensinbolagen inte har råd att upprätthålla service till medborgare.

Varför är ni emot att man uppluckrar detta lite grann och ger kommunerna möjlighet att peka ut landsbygdsområden för att skapa de här möjligheterna? Varför är ni emot även det? Alla människor kan väl inte rimligen bo i storstäderna, Miljöpartiet? Ge dem en möjlighet!

Anf. 47 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Det är väl himmel eller helvete eller inte alls.

Miljöpartiet har aldrig tyckt att alla ska bo i storstäderna. Det har nog även Ola Sundell klart för sig. Ofta när det talas om jordbruk tycker vi att det ska decentraliseras, att det ska vara småskalighet och närproducerat. Det vet också Ola Sundell.

Pumplagen är en helt annan debatt. Vad jag vet har alliansen ställt sig bakom även den. Det är klart att det är ett problem, men vi ska inte ta den debatten nu.

Vi har också en klimatfråga som är viktig, och den kommer in på strandskyddsdelens. Vem ska ta ansvar när det byggs ännu mer strandnära bostäder?

Vi är inte emot att man skapar ett verktyg för inlandet eller för de kommuner där det finns möjlighet att bygga en del vid stränder. Men man ska inte tro att det blir ett fast boende bara därför. Man ska inte tro att det skapar jättemycket intäkter till kommunerna. Det är lite önsketänkande över detta. Visst kan det bli så, men det kan också bli så att de turistföretag som satsar på friluftsliv med paddlingar, friluftscampning och liknande konkurreras ut om vi inte stävjar en kraftig utbyggnad.

Problemet ligger i regeringens proposition och regeringens löften om att ha ett skarpt skydd där exploateringen är stor. Det saknas. Det finns inget svar. Jag har inte fått det svaret än, och jag väntar mig att få det i dag.

Anf. 48 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! I dag är det 10 procent av Sveriges stränder som är exploaterade. Man kan undra hur mycket den procentsatsen kommer att ändras. Blir det 11 eller 11 ½ procent?

Om nu kommunerna utnyttjar denna möjlighet att utse så kallade utvecklingsområden i sin landsbygd är det i alla fall en begränsad del. Inte alla 290 kommuner kan komma i fråga. Vi är 9 miljoner invånare. Hur mycket strandnära kan vi bo? Alltså, vi måste på något sätt sätta det här i relation.

Men det innebär förstås en möjlighet. Det kan vara människor som tänker: Antingen flyttar jag, eller också flyttar jag inte. Och då kan det vara avgörande.

Det är ju inte så att det är helt avgörande om jag får bygga i någon kommun här i landet. Men det kan på marginalen ha en betydelse för en människas inflyttning eller ej. Vi kommer, som jag sade tidigare, inte att frälsa världen med det här.

Sedan är det detta med skyddet. Vi tar det en gång till. I den här vänsteralliansen ska det ju vara läxfritt och friår och allt möjligt, så vi läser upp det här en gång till.

Vi tar strandzonen, först och främst. Det är, vad jag förstår, och efter en ganska hård debatt inte minst inom alliansen, ett sätt att skydda allemansrätten, tillgången till strand.

Vi tar det här med smygbostadiseringen. Det rider vi spärr mot. Vi tycker att det är fel att man ska kunna göra ett bostadshus av en sjöbod. Det tycker vi är ett skydd.

Restriktiv tillämpning av lagstiftning, mer i morgon än i dag, tycker vi också är ett skydd.

Planprocessen i sig, att kommuninvånarna får yttra sig, att man får ta ställning och att talerätten utökas tycker vi är skydd för strandskyddet.

Anf. 49 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla reservationer.

Vi är många som har stått i den här kammaren, i bygdegårdar, på gator och torg runt om i landet – kanske är det en del som har stått i Folkets hus runt om i landet – och pratat om svårigheterna med dagens strandskyddslagstiftning och pratat om trubbigheten.

Men framför allt är vi många som har pratat oss varma för en förändring, en förändring som skapar förutsättningar för utveckling och tillväxt i hela Sverige, inte bara i ett fåtal storstadsområden.

Därför är jag väldigt glad över att kunna stå här i kammaren i dag och konstatera att vi nu fullföljer en politik. Vi fullföljer en politik som alliansregeringen gav löfte om vid sitt tillträde.

Vi förverkligar målet att utveckla ett ändamålsenligt strandskydd för utveckling i hela Sverige samtidigt som vi ser till att vi har ett långsiktigt hållbart skydd av stränderna och att naturvärdena inte äventyras.

I propositionen från regeringen och i betänkandet från miljö- och jordbruksutskottet säkerställer vi inte bara strandskyddets syfte, utan vi kommer också att se till att vi får en bättre lokal och regional förankring och utvecklingsmöjligheter för landsbygdsområden, från Skåne i söder till Lappland i norr.

Ett starkt och tydligt strandskydd är en nationell angelägenhet.

Det är viktigt att vi säkrar förutsättningar för allmänhetens friluftsliv och ett långsiktigt hållbart skydd av strändernas naturvärde. Men samtidigt måste strandskyddet vara utformat efter faktiska lokala förutsättningar.

Med det beslut vi med allra största säkerhet kommer att fatta i den här kammaren i dag kommer vi att göra det möjligt att bygga i strandnära miljöer i landsbygdsområden och områden där det finns en god tillgång till stränder.

Samtidigt, som har varit uppe i debatten här, kommer vi att stärka skyddet i områden med ett starkt exploateringsstryck. Det sker genom tydligare och stärkta regler och en mer restriktiv tillämpning.

Den här differentieringen av skyddet välkomnas av många.

I korthet innehåller förändringarna i lagstiftningen följande:

Vi ökar det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet. Vi garanterar att strandskyddet i lagstiftningen även i fortsättningen utgår från hundrametersförbudet, det vill säga att man inte får bygga närmare stranden än 100 meter.

Det kommer, som jag har sagt, att bli lättare att få bygga vid stränder i landsbygdsområden med god tillgång till stränder.

Smygbostadiseringen av sjöbodan och uthus förhindras.

Det särskilda skäl som krävs för att ge dispens eller upphäva strandskydd preciseras i lagtexten.

Men kommunerna kommer då också att få huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande och dispens när det gäller strandskyddet.

Länsstyrelserna ska bevaka skyddets intressen vid kommunal planläggning och kunna överpröva dispensen.

De här ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2009, utom vissa av bestämmelserna för landsbygdsutveckling som kommer att träda i kraft den 1 februari 2010.

Herr talman! Strandskyddsreglerna har länge präglats av en fyrkantig tillämpning där man inte har tagit hänsyn till att vi är 290 olika kommuner i det här landet, 290 kommuner som har olika behov.

Olika delar av landet har olika förutsättningar. Vi måste se till att ta till vara den kraft som finns i de här 290 kommunerna.

Med dagens strandskyddslagstiftning förmår man inte att göra detta. Det blir ett högt exploateringsstryck på ett fåtal ställen runt om i landet. Det är orimligt att det i dag inte är möjligt att bygga hus nära vattnet, där efterfrågan är stor. Men det är inte möjligt i kommuner med fler sjöar än invånare.

Jag kan konstatera att det här är en politik som delas av många kommunpolitiker ute i landet. Många kommunpolitiker i landet tycker att det här förslaget är ett bra förslag. Det ser vi inte minst på remissvaren. Det är en väldigt liten minoritet som är negativ till det här förslaget.

Man kan också höra positiva socialdemokratiska röster ute i landet kring det här strandskyddsförslaget. Det har kommit positiva röster från s-märkta kommunalråd i Storuman, Olofströms kommun och Bräcke kommun, som välkomnar förslaget och ser ytterligare möjligheter till utveckling.

Herr talman! I debatten tidigare här i kammaren har vi hört en klagovisa från oppositionen. Det målas upp en bild som gör att man nästan kan tro att alla stränder i det här landet ska byggas ut, men så är inte fallet.

Vi kommer att ha ett generellt strandskydd, och det är inte så att en hel kommun kan bli klassad som landsbygdsutveckling, utan det är en del av kommunen.

Men om det nu är så hemskt och det som har skett är så hemskt undrar jag: Varför lyckades ni inte göra några förändringar när ni hade makten? Det är min fråga.

Om det som har hänt är så hemskt, att den här utbyggnaden har skett och att det är ett högt exploateringsstryck i vissa delar, undrar jag: Varför lyckades ni inte göra några förändringar när ni hade makten?

Nu ser vi till att stärka kommunernas makt. Vi stärker kommunpolitikernas möjligheter att bidra till utvecklingen samtidigt som vi stärker skyddet.

Herr talman! Som man har varit inne på tidigare i debatten finns det kommuner som har all anledning att ha en mycket restriktiv hållning till bebyggelse nära stränderna. Men det finns också, som sagt, kommuner med långa och obebyggda strandområden där bebyggelse kan accepteras utan att det stör vare sig friluftsliv eller djur och växtlighet.

Med den här förändringen kommer vi att ge möjligheter för de här kommunerna att utvecklas samtidigt som vi stärker skyddet på ett antal områden.

Men vi upphäver inte strandskyddet automatiskt bara för att en kommun tar med det i ett område för landsbygdsutveckling, i form av att man tar med det i en översiktsplan. Det grundläggande kravet på särskilda skäl för att upphäva eller ge dispens när det gäller strandskyddet ska fortsätta att gälla.

För en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd i ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen kommer det dock som särskilda skäl att gå att beakta om ett strandnära läge bidrar till utvecklingen av landsbygden.

I de fall det nu skulle råda någon tveksamhet om de här olika begreppen ser jag inte att det finns någon bättre bedömare av vad som är landsbygdsutveckling än kommunerna själva och de som är valda av kommuninvånarna.

Om inte kommunerna skulle klara av att göra den här bedömningen undrar jag: Vem gör då det?

Jag tror att det finns en skiljelinje här i svensk politik, en skiljelinje mellan alliansen och oppositionen, en skiljelinje som handlar om vem som tror på sina kommunpolitiker och som tror på att man klarar av att hantera demokratiska frågor ute i landets kommuner.

Jag tror och litar på mina kommunpolitiker när det gäller att man fattar rätt beslut, och man fattar dem utifrån de förutsättningar som finns i den enskilda kommunen. Men det handlar givetvis också om att man lyssnar på kommuninvånarna, att man lyssnar på de näringsidkare som finns i kommunerna. De är tillsatta för att göra det. Det är det som de är valda att göra.

Om kommuninvånarna tycker att kommunpolitikerna har fattat fel beslut har vi allmänna val vart fjärde år, där man kan välja ett annat parti eller välja bort dem som man tycker har fattat fel beslut.

Det gäller även oss här i riksdagen. Ytterst är det väljarna som prövar om man tycker att den här lagstiftningen är bra.

Avslutningsvis, herr talman, är jag och Centerpartiet övertygade om att det här utvecklade strandskyddet kommer att ge livskraft i många mindre kommuner. Med ett lokalt ansvarstagande kommer vi också att skapa de bästa förutsättningarna för att vårda och bevara Sveriges många fantastiska miljöer vid vatten.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik A Eriksson (c).

Anf. 50 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Eftersom jag inte kunde svara föregående talare vill jag börja med att säga – så att det inte ska råda något tvivel om det – att Vänsterpartiet inte är för smygbostadisering. Vi är mot fri passage. Vi säger minst 60 meter. Vi tycker att miljöorganisationer ska ha möjlighet att överklaga, men vi tycker inte att de då ska behöva ha 2 000 medlemmar utan att det räcker med 500. Jag kan lämna det med detta.

Jag har fortfarande inte fått svar, och därför vill jag gärna höra om Claes Västerteg i stället kan ge svar på hur ni faktiskt hjälper kommuner som vill ha hjälp. Strömstad, Tanum, Lysekil och Sotenäs vill inte ge dispenser själva. Vilken hjälp ger ni dem? Eller är det bara kommunerna i inlandet som har lika många sjöar som invånare som ska bestämma detta?

Jag förstår inte – och jag tror inte att någon annan heller har gjort det, men jag kan ju bara tala för mig själv – hur ni differentierar detta. Ni ger sex särskilda skäl för att skyddet ska stärkas i områden med starkt exploateringsstryck. Men det finns gummiparagrafer, och det finns alla möjligheter att gå utanför detta. Hur gör ni egentligen? Vilket verktyg är det ni använder?

Anf. 51 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Herr talman! Som har nämnts tidigare i debatten här sker det ett antal olika förtydliganden i lagstiftningen. Det finns ett antal olika delar där man pekar ut och plockar fram de sex punkter som Wiwi-Anne Johansson nämner.

Men vi lyfter också fram att det ska vara en fri passage för allmänheten längs stranden. Det är något som inte finns med lika tydligt i dag. Vi ser även till att det blir en ökad talerätt för miljö- och friluftsförbund. Men vi ser också till att det blir tydligt att länsstyrelsen har en roll att följa att övervaka de dispenser man ger.

Jag uppmanar Wiwi-Anne Johansson att läsa ett antal olika paragrafer i lagstiftningen, där det finns en tydlig skillnad mot nuvarande lagstiftning. Där exemplifierar vi tydligare och pekar bland annat på mer restriktivitet när man vill ändra ändamål.

Herr talman! Jag har hört Wiwi-Anne Johansson prata om det här med gummiparagraf hela tiden i debatten. Jag skulle vilja se den lagstiftning som kan täcka in precis alla olika eventualiteter och alla olika delar som kan tänkas uppstå. Detta är en ganska naturlig del av en lagstiftning. Sedan är det klart att det utvecklas en praxis precis som i all lagstiftning som vi hanterar i det här huset.

Anf. 52 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Det är klart att jag kan läsa alla paragrafer. Jag ska ärligt tillstå att jag inte har läst varenda paragraf, för det har jag verkligen inte gjort. Men det finns många andra som har försökt tränga in i den här materian, som är ganska svårhanterlig. De hittar inte heller. Miljöorganisationerna, som Ola Sundell förut sade att man vill ge möjligheten att påverka och överklaga, hittar inte heller. Hur är det ni stärker?

Ni har sex särskilda skäl, men ni vill inte besvara er med att räkna upp dem. Med den sista paragrafen finns det alla möjligheter att tillgoda ett annat mycket angeläget intresse, säger ni. Det hjälper väl inte

Anf. 53 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag för tydlighetens skull påpeka att vi inte fattar beslut om lagstiftning i det här landet bara för fem eller sex kommuner i nordvästra Bohuslän. Lagstiftningen gäller för hela landet. Debatten har handlat mycket om Bohuslän, men den här lagstiftningen ger möjlighet till utveckling i hela landet – i landets 290 kommuner. Vi tittar inte bara på Bohuslän från alliansens sida.

Jag upprepar att vi ser till att förtydliga lagstiftningen. Vi stärker den tillämpning som finns och vi stärker länsstyrelsernas roll. Om Wiwi-Anne Johansson inte har läst alla paragrafer, herr talman, uppmanar jag henne att läsa dem i betänkandet. Det är ganska tydligt där.

Anf. 54 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Vi är många bohuslänningar i utskottet, så det blir kanske lite Bohuslänsprofil på debatten. Åtminstone är Västra Götalands län väl representerat också, dessutom av Claes Västerteg.

Debatten är en klagovisa från oppositionen, säger Claes Västerteg. Och det är klart att det är enklare att inte bli ifrågasatt; då kan man ju tugga igenom vad som helst. Men det är inte så det går till i den här demokratiska församlingen.

Vi tror absolut inte från oppositionens sida att alla stränder kommer att byggas ut. Och Gud förbjude att det händer, skulle jag vilja säga.

Claes Västerteg nämner att man stärker kommunens utveckling. Det kan man göra på vissa ställen, och på andra ställen kanske det inte riktigt blir så som man har tänkt sig. Han säger också att kommunpolitikerna är de som själva vet vad som är landsbygdsutveckling – punkt! Till stora delar kan jag hålla med om det, och jag tror att resten av oppositionen också kan göra det. Vi tror att kommunpolitiker många gånger är väldigt duktiga och kloka. De vet verkligen vad landsbygdsutveckling kan vara.

Men det finns också andra värden på de här stränderna, som inte bara hör till kommunernas rätt. Det är värden för människor som vill röra på sig och komma ut och som kanske inte har råd att köpa de här strandtomterna.

Men det finns också värden i de biologiska systemen, och dem äger inte kommunen. Inte ens Sverige äger dem. De är globala, och vi har ett ansvar för dem. De ska skyddas, och vi ska vara rädda om dem. En tredjedel av alla rödlistade arter befinner sig just på de här strandremsorna. Den kunskapen är jag inte helt säker på att kommunalråden eller kommunpolitikerna alltid har. Men de bör få den, och det bör ni se till.

Anf. 55 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Herr talman! Det kom ett förtydligande från Tina Ehn om att det inte är alla stränder som ska byggas ut. Jag vet att Tina Ehn inte heller tycker det. Men jag tror att det är värdefullt för dem som eventuellt läser protokollet från debatten någon gång att förtydligandet kom.

Jag välkomnar också att man tror på kommunernas och kommunpolitikernas möjligheter.

*Strandskyddet och
utvecklingen av
landsbygden m.m.*

I debatten har det lyfts upp att allemansrätten skulle vara hotad. Men allemansrätten gäller inte bara de stränder runt sjöar och kuster som vi har. Allemansrätten gäller bra mycket mer än så.

De förändringar som görs i lagstiftningen kommer inte att omfatta hela kommuner. De kommer inte att omfatta alla stränder, utan delar av dem. Jag tror att det är viktigt att ha med sig detta i den fortsatta diskussionen om lagstiftningen.

Herr talman! Som Tina Ehn mycket riktigt påpekar finns det ett antal stora naturvärden och andra delar av kulturella värden i kommunerna som kommunerna själva kanske inte ytterst kan fatta beslut om. Om någon annan har fattat beslut och skyddat vissa områden enligt bestämmelserna i miljöbalken får inte kommunerna ge dispens. Då är det den länsstyrelse som vänsterkartellen och Tina Ehn vurmar så mycket för som ger dispenser. Det finns en tydlig avgränsning i lagstiftningen, så jag ser inte de stora risker som Tina Ehn målar upp.

Anf. 56 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Allemansrätten gäller självfallet mycket mer än stränderna. Men nu är det faktiskt strandskyddet vi håller på att debattera, så vi får väl hålla oss till det.

Claes Västerteg säger att han har pratat sig varm för en förändring av strandskyddet, så det har han tydligen gjort. Jag tycker bara att man då också ska ta det stärkta skyddet på allvar i de områden som inte bara är Bohuslän utan faktiskt hela vår kust i stort sett. Jag läste en rapport från skärgården utanför Luleå. Där är nästan varenda kuststräcka ockuperad eller muddrad. Det finns bryggor, och det är väldigt mycket verksamheter längs kuststräckorna. Detta förekommer längs hela vår kust; det vet vi.

Jag har hört här i dag att vi ska stärka skyddet mot stark exploatering. Min fråga är: Hur? Jag har hört att man säger att vi ska ha en restriktivare tillämpning. Min fråga blir: Hur? Jag har hört att man ska stoppa smyg-bostadiseringen. Min fråga blir: Hur?

Anf. 57 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Herr talman! Jag har pratat mig varm för att förändra strandskyddet. Jag har pratat mig varm för att göra strandskyddet mer differentierat. Jag har pratat mig varm för att strandskyddet ska kunna möjliggöra en lokal utveckling i hela landet.

Det har jag gjort utifrån vad jag har hört när jag har lyssnat på kommunpolitiker runt om i landet, där man upplever en frustration över att det bara är i storstadsområden man fått undantag och dispenser. När man själv har provat har man fått nej. Man har inte kunnat bygga sjönära i vissa områden för att skapa attraktiva bostadsområden och därigenom bidra till utvecklingen.

Jag har pratat mig varm utifrån mina erfarenheter som kommunpolitiker i Marks kommun i Sjuhärad i Västra Götaland innan jag kom in i riksdagen. Vi ville plocka fram sjönära områden, men det var omöjligt att komma fram.

Det är därför jag har velat ha en differentiering. Det är därför jag är så glad över att vi i dag kan fatta detta beslut som ger kommunpolitikerna ett redskap.

Herr talman! Tina Ehn frågar var det står. Läs i betänkandet! I 15 § om förslag till ändringar av miljöbalken, s. 69, tas det upp kring smygbo-stadiseringen, där vi gör tydligare i lagstiftningen vad det är som avses, till skillnad mot den förra lagstiftningen som den förra regeringen inte förmådde ändra. I 18 §, på punkt efter punkt, pekas det ut tydligare. I någon annan paragrafpunkt som jag inte har framme just nu är det också tydligt att det är länsstyrelsen som överprövar dessa dispenser så att de har gjorts enligt gällande rätt.

Avslutningsvis, herr talman, är det kanske allra viktigaste instrumentet i detta översiktsplanen – en översiktsplan som ska plockas fram brett ute i kommunerna, där kommuninvånarna, organisationer och föreningar får möjlighet att komma med åsikter. Det skapar förutsättningar för en bred demokratisk förankring.

Det är detta som är det kanske allra viktigaste instrumentet för mig och som också kommer att användas väldigt noga av kommunpolitiker för att nå en framgång i det här arbetet.

Anf. 58 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också tacka Tina Ehn, för det kändes lite befriande när hon framhävde att det nog finns mycket klokskap ute i kommunerna. Man skulle annars kunna ha trott att kommunpolitiker inte innehar någon klokskap.

Efter många års diskussion och debatt har vi äntligen kommit till den punkt där vi har möjlighet att besluta om en reformering av den svenska strandskyddslagstiftningen. Vi har ett samlat resultat som blir ett fortsatt starkt strandskydd där nationella och kommunala intressen ansvarsfullt kommer att samverka för att uppnå strandskyddets syfte, det vill säga trygga förutsättningar för allemansrättslig tillgång till strandområdena samt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Den stora skillnaden är att det nu blir möjligt med lokala anpassningar utifrån verkliga förhållanden.

Det är som sagt var mycket fokusering på olika områden, alltifrån Bohuslän till Norrbotten. Hela oppositionen, liksom jag själv, kommer ju från Bohuslän, så det har kanske blivit en viss kantring på den punkten.

Historiskt sett har Folkpartiet varit en stor tillskyndare av ett starkt, generellt strandskydd, och den traditionen tänker vi upprätthålla. Därför har Folkpartiets utgångspunkt i det här arbetet varit att slå fast att strandskyddet är ett nationellt ansvar genom att vara en skyddsbestämmelse i miljöbalken, samtidigt som en lokal anpassning måste finnas. Detta har vi tydligt uttryckt i våra program under en längre tid.

Därför känns det speciellt glädjande att kunna rösta ja till propositionen *Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden*, där man på ett mycket bra sätt har lyckats få ihop denna något knepiga ekvation. Man kan konstatera, vilket har sagts här, att alla är för flexibilitet, men alliansregeringen har lyckats få ihop denna flexibilitet – något som till exempel den förra socialdemokratiska regeringen, trots försök, misslyckades med att få ihop.

Delar av de många förslag vi har här i dag sammanfaller i och för sig med tidigare resonemang, men det finns en tydlig skillnad, och det är just

det jag nämnde förut: Alliansregeringens förslag syftar till att vi ska få en bra lokal och regional förankring.

Denna förankring är väldigt avgörande för strandskyddslagstiftningens legitimitet då förutsättningarna faktiskt är så väldigt skilda i olika delar av landet. Bland annat Ola Sundell lyfte fram att detta är en landsbygdsfråga, och i mångt och mycket är det det.

Herr talman! Jag vill återigen upprepa och vara extra tydlig med syftet med lagstiftningen. Syftet är vi alla, att döma av alla anföranden, fullständigt eniga om. Det handlar om den allemansrättsliga rätten till stränderna och djur- och växtlivets villkor. Det är en ståndpunkt som har ett starkt folkligt stöd, och det är det som är den stora styrkan med det svenska strandskyddet: Det ifrågasätts inte av människor vare sig i städer eller på landsbygden.

Ledstjärnan, om man läser propositionen som den är skriven, är att inte äventyra ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden, utan man ska skapa en bra balans mellan bevarande och utveckling. Det finns nämligen stora möjligheter att göra detta.

Herr talman! Om jag ska försöka sammanfatta en del punkter som tas upp i propositionen kan jag börja med det lokala och regionala inflytandet och att förankringen kommer att öka genom att kommunerna får ta fler beslut samtidigt som, och detta är en viktig punkt, länsstyrelserna får en tydlig och viktig roll att ha tillsyn över att strandskyddet inte upphävs utan att förutsättningarna för upphävandet är uppfyllt.

En del som har hänt som har beskrivits här i dag kan näppeligen ha hänt på grund av den nya lagstiftningen, utan det är faktiskt en följd av den lagstiftning som gäller i dag. Den uppstyning som finns i det här förslaget är nödvändig.

När det gäller landsbygdsutveckling kan kommuner med god tillgång till stränder via översiktsplanen peka ut begränsade områden där det blir lättare att bygga strandnära. Där är också betoningen på *begränsade* områden. Det är inte så att man kan utse hela kommuner till landsbygdsutvecklingsområden.

Här innehåller lagstiftningsförslaget tydliga kriterier som vägledning. Möjligheten med landsbygdsutveckling gäller heller inte överallt. Det finns ett väldigt viktigt undantag, och det är kusten från Strömstad till Forsmark och Höga kustområdet. Dessutom finns det något slags mellanläge där man säger att stor restriktivitet ska råda vid övriga kustområden och vid de stora sjöarna, om det finns en stor konkurrens om markområden.

Herr talman! När vi pratar om det lokala och regionala inflytandet och hur kommunerna ska hantera frågan är det väldigt viktigt att komma ihåg att kommuner och länsstyrelser har en lång erfarenhet av den här typen av arbete. All planläggning och sådant som pågår i kommunerna i dag är faktiskt ett samspel mellan kommun och länsstyrelse.

Det är i denna samverkan som beslutsprocessen har sin stora styrka och, vilket har nämnts här tidigare, all kommunal planläggning bygger på ett samrådsförfarande med kommuninvånarna. Den demokratiska och lokala dimensionen är alltså väl tillgodosedd här, och människor får chansen att ha synpunkter.

I slutändan får länsstyrelsen – i det här sammanhanget det nationella intresset och ansvaret – ändå möjlighet att överpröva kommunala dispen-

ser och detaljplaner om man anser att strandskydd inte upphävs på rätt grund. Man har även möjlighet att ha synpunkter i arbetet med översiktsplanerna. Så går det till även i dag; att länsstyrelsen har synpunkter vid översiktsplanarbete är liksom inget nytt, utan det är bara det att man nu tar med även denna dimension.

Jag får nog säga att jag inte känner igen oppositionens beskrivning av hur man jobbar ute i kommuner. Det verkar som om man inte har tagit del av på vilket ansvarsfullt sätt det ofta arbetas med dessa frågor. Jag är egentligen ganska övertygad om att den här överprövningsmöjligheten kommer att bli undantag, för jag är ganska övertygad om att man kommer att lösa meningsskiljaktigheter under resans gång.

Andra viktiga inslag som kommer att underlätta tillämpningen är att regelverket är tydligt och att det kommer att förstärkas genom de särskilda skäl som har nämnts.

Den fria passagen har vi talat om. Att man ordnar en fri passage ger ju inte i sig en mildare bedömning av själva strandskyddsärendet. Grunden är faktiskt att man först har en grundläggande förutsättning för att få en dispens. Det är inte så att man kan få bygga bara för att man kan påvisa att man kan ha en fri passage. Även om den finns måste som sagt de grundläggande förutsättningarna gälla.

Vi har i dag pratat mycket om miljöorganisationerna, men just i det här fallet är det faktiskt också friluftorganisationerna som har rätt att överklaga. Det är ett tillägg gentemot andra ärenden i just miljöbalken.

När det gäller smygomvandling, till exempel att man gör bostäder av sjöbodrar, som vi har talat om här, är det klart att det är ett problem i sig att man ändrar ändamålet för lokaler vid stränder. Här kan man också tillägga att – det är en paragraf som inte har tagits upp här tidigare i dag – när det är fråga om en detaljplan för till exempel ett industriområde eller en varvsanläggning och det ändamålet upphör och försvinner återgår inte i dag strandskyddet per automatik. Det kommer det att göra nu. Är det så att man tänker göra någonting annat där måste man ompröva strandskyddet. Det är kanske en av de förstärkningar som det har frågats efter.

Herr talman! Om man ser på de åtta reservationer som den samlade oppositionen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har lämnat med anledning av propositionen kan man konstatera att det i grunden är bra att majoriteten och oppositionen tydligen är eniga om det grundläggande i lagförslaget, eftersom det ändå inte finns något avslagsyrkande här. Det är väl bra. Det kan man kanske tycka är lite märkligt när man har hört det skräckscenariot som har målats upp under dagen. Men som jag sade tidigare tycker jag att den verklighetsbeskrivning som har gjorts utgår mycket från vad som redan har hänt utifrån den lagstiftning vi har haft. Det har ju visat sig att tillämpningen av den faktiskt inte har varit så bra.

När Jan-Olof Larsson säger att det här är lättnader över hela linjen tycker jag att det också kräver en viss förklaring. Vad menar han med detta?

Min uppfattning är att många av de synpunkter som framförs i reservationerna skulle motverka den tydlighet och enkelhet som finns i det nu föreliggande förslaget. Jag kan ta exemplet med fri passage i reservation 7, som har tagits upp några gånger, där oppositionen anger att 60 meter är ett lämpligt tal. Det är klart att man kan tolka det som att man ökar

tydligheten, men då får man ytterligare en sak att ta ställning till. Är det ett 60-metersstrandskydd vi pratar om då? Det är ju inte det som det handlar om. Det var precis det jag sade förut, att man först måste ha de grundläggande förutsättningarna för att få en dispens.

Att man fastställer exakta metertal blir ju kontraproduktivt i sammanhanget. Det som utskottsmajoriteten föreslår och som regeringen föreslår är att det viktiga är att områdets omfattning är så stort att människor i praktiken inte avhåller sig från att passera. Det kan nog på den ena platsen vara fråga om 20 meter och på andra kanske det faktiskt behöver vara 100 meter. Vad det innebär beror ju på höjdskillnader och sådant. Man måste ha en lagstiftning som faktiskt funkar. Om man låser fast sig vid en siffra kommer det bara att bli ett dividerande kring om det är 60 meter eller inte. Det är helt naturligt att man har en lagstiftning som ger den flexibilitet som gör att man faktiskt kan avgöra detta från fall till fall.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Anita Brodén (fp).

Anf. 59 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Lars Tysklind kände inte igen diskussionen ute i kommunerna. Det kan vara så. Jag vet inte när han var hemma senast, men han brukar ju åka hem varje vecka. I alla fall har Strömstad, Tanum, Sotenäs och Lysekil gått ut och sagt att de inte gärna vill ha den här utformningen. Man känner pressen på sig. Jag vet det därför att jag kommer från Bohuslän. Det gör ju du också så du borde rimligtvis känna igen den diskussionen i alla fall.

Det system som finns i dag är inte bra. Det har varit lätt att få avvikelser i områden med högt tryck och svårt att få tillstånd dispenser där det skulle ha funnits möjligheter till det. Den lagstiftning vi har haft har inte fungerat. Den har inte skötts på rätt sätt. Det är vi överens om. Det var ju därför vi satte i gång den här processen för flera år sedan för att vi skulle försöka ändra strandskyddslagen så att den blev mer flexibel, så att det blev tydligare var vi kan ha lättnader och var vi behöver göra det hårdare och tuffare att få avvika.

Det förslag som nu föreligger innebär, som jag säger, inte någonstans att man är tydlig med var det ska bli tuffare tag. Det handlar bara om var det ska bli lättare och på vilka grunder man ska kunna göra avvikelser där det är hårt tryck.

Jag vill också säga att oppositionen är helt överens. Vi har sagt att för att vara tydlig när det gäller de områden där det är hårt tryck i dag och som är av riksintresse är det endast länsstyrelsen som ska få lov att ge dispenser. Det vet väljarna i september nästa år att vi tre står för, och det kommer vi att jobba för att återinföra. Det är helt klart.

Man ska inte äventyra de biologiska gränserna, säger Lars Tysklind. Det står inte så i förslaget, att man ska äventyra de biologiska gränserna. Nej, det hade väl varit droppen om ni skulle tala om de grejerna också.

Anf. 60 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jan-Olof Larsson sätter faktiskt fingret på det som har varit problemet i mångt och mycket när han talar om tillämpningen. Man

har faktiskt tillämpat lagstiftningen olika på olika håll. Att det har exploaterats mer i områden som redan är exploaterade och mindre i andra vill jag nog påstå har mycket med tillämpning att göra. Längs bland annat bohuskusten har man faktiskt fått en kunskap om hur man lämnar dispenser, och det i sig har gjort att det har varit lättare att få dispenser.

Att vi ser ett resultat utifrån nu gällande regelverk som inte alltid är så bra är vi också överens om. Vad beror då detta på? Det beror ju mycket på vem som har haft rätt att överklaga. Det har Naturvårdsverket haft. De har naturligtvis inte haft någon som helst kapacitet för att ha kontroll över detta. Styrkan i det här förslaget är faktiskt att man flyttar ned detta på lokal och regional nivå och gör det till en process på den nivån så att man kommer överens. Det kommer ju att stärka både kommunerna och länsstyrelsen i det här sammanhanget.

Sedan återkommer med en viss envishet vad kommuner i norra Bohuslän säger. Det är faktiskt så att de välkomnar många delar av det här förslaget också. Att man kan ge lättnader i områden med behov av landsbygdsutveckling tycker de är bra. De tycker att det är bra att det finns ett undantag för kuststräckan. De tycker att det är bra att det kopplas bättre till detaljplane- och översiktsplanläggning. De tycker att det är bra att strandskyddet alltid ska prövas vid detaljplaneläggning och att länsstyrelserna ska göra en översyn av det utökade strandskyddet till 2014. Det säger de faktiskt.

Dessutom säger man att man tycker att länsstyrelsen har skött sin arbetsuppgift bra som det har varit. Det är inte så konstigt därför att i de områden som det är fråga om är det så pass exploaterat att det inte har varit någon problematik kring differentiering. Därför får man faktiskt ungefär samma regler med den nya lagen som med den gamla.

Anf. 61 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! En av tre dispenser säger man vilar på välgrundade beslut, en av tre dispenser. Två gör det inte i dag. Varför har inte fler fått avslag av länsstyrelsen? De har inte resurser till detta.

Nu knyter högeralliansen upp beskederna på att länsstyrelsen har möjlighet att se över och klargöra det här. Jag undrar: Vad är det för resurser ni tillskjuter för att de ska kunna klara av det?

Sedan skulle det vara intressant, när vi ändå står här, att få reda på vad som är Folkpartiets åsikt om vad som är landsbygdsutveckling. Vad är det? Vad är landsbygdsutveckling för Folkpartiet? Är det bara att det tillkommer nya byggnader eller innebär det fler arbeten ute i våra bygder? Även om vi har mycket folk på sommaren har vi väldigt få på vintern som betalar skatt. Där behövs det naturligtvis en utveckling. Men vad har Folkpartiet för kriterier för landsbygdsutveckling?

Sedan var det frågan om fri passage. Man ska inte skriva dit meter och vad som menas med fri passage. Det går att "knö" sig förbi på 60 centimeter också om man är tillräckligt smal. Det är också ett sätt att kalla det för fri passage – om man inte vill skriva ett antal meter.

I min hemkommun har alla rätt att gå på bryggorna vid sjöbodarna. Det ingår i kontraktet att de inte får stoppas. De får gå vid sjöbodarna. Där finns de föreskrifterna.

Det är lätt att sätta ut en solstol eller ett parasoll, och sedan känner folk att de tränger sig på. Då är det inte fri passage längre.

Vad menar ni med fri passage? Jag kan förstå att det kan finnas en och annan näring där man av fysiska skäl måste hantera det hela så att det sker en avstängning. Men det är undantag.

Anf. 62 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! När man börjar prata om 60 centimeter har man nästan gått över till att raljera i frågan. Icke förty är det inte det vi talar om. Det råder allemansrätt för att gå på bryggor. Om det inte är så har det skett en olovlig privatisering.

Vi pratar om fri passage. Det är precis som jag sade, det vill säga att det är fråga om så pass stort utrymme att människor inte avhåller sig från att passera. Sådant måste man kunna avgöra från fall till fall när sådana dispenser ges.

Grundförutsättningarna för att få dispens måste finnas där. Det måste ha en liten betydelse för strandskyddets långsiktiga syfte. Det är grundtesen. Annars blir det ingen dispens, och då behöver man inte ens ta diskussionen om fri passage. Det ska inte bli någon oklarhet så att den fria passagen ger något slags frikort att bygga. Det handlar inte om det.

Sedan var det frågan om en lokal förankring och lagstiftningens legitimitet. Vi vet att om det inte går att se att lagstiftningen har ett syfte utan den känns som ovanifrånkommen – det går inte att se vad den ska leda till, till exempel i Norrlands inland – brister legitimiteten i lagstiftningen. Det är det man försöker komma bort från genom att göra de lokala anpassningarna.

Anf. 63 LIZA-MARIA NORLIN (kd):

Herr talman! Som västernorränning lever jag mitt i ett landskap som är berikat med stränder längs hav, älvar och sjöar. Mitt län är verkligen ett exempel på vikten av att samma skydd inte kan gälla överallt.

Vackra och unika Höga kusten som har nämnts vid ett flertal tillfällen är ett område som kommer att, och ska, skyddas på ett särskilt sätt. Men det finns andra delar i länet där ett differentierat strandskydd kommer att bli en tillgång för landsbygdsutveckling.

Jag tycker att regeringen har hittat en bra balans mellan att skydda och värna vår gemensamma miljö, samtidigt som potentialen i landsbygden tas till vara.

Kristdemokraterna har under flera år arbetat för att strandskyddsreglerna ska bli mer flexibla och att det borde vara kommunerna som ska ha det övergripande ansvaret. Det är kommunerna som bäst kan avgöra behoven och förutsättningarna regionalt och lokalt. Det är tråkigt att man från oppositionen inte har tilltro till våra kommunpolitiker, att man inte anser dem ha den kompetens som krävs. Kommunpolitiker har i dag mycket att säga till om inom flera viktiga områden. Våra barns omsorg, skolgång och äldreomsorgen är några exempel. Jag tror att man på kommunal nivå inte bara kommer att klara av detta nya ansvar utan dessutom kommer att vara de som har kompetensen.

Precis som har nämnts tidigare i dag har dagens strandskydd ett antal brister, till exempel vad gäller tillämpningen vid provning och tillsyn. Det är det som har varit det stora problemet. Jag tror att med ett ökat

inflytande för kommunerna kommer också ett ökat ansvar för att se till att reglerna tillämpas på rätt sätt. Det är det som har varit problemet.

Ett annat problem med de tidigare reglerna har ansetts vara den bristande legitimiteten. Det är också viktigt. Om det inte finns tilltro till ett regelsystem finns det risk att det missbrukas. Det blir konsekvensen av ett system där dessa frågor, oavsett geografiska förutsättningar, tillgångar till stränder, bebyggelsetryck och så vidare, ska behandlas lika. Vi behöver ett mer ändamålsenligt strandskydd för att det ska bli trovärdigt.

Jag är glad över att regeringens besked om det generella strandskyddet enligt miljöbalken för hela landet ska bibehållas samtidigt som kommunerna själva får möjlighet att bevilja dispens. Inom områden med lågt bebyggelsetryck, talrika sjöar och vattendrag kommer kommuner med stöd av översiktsplanen att kunna medge undantag från strandskyddsbestämmelserna, om inte det rörliga friluftslivet eller den biologiska mångfalden äventyras. Jag vill också poängtera att översiktsplanen kan vara ett stöd för de kommuner som tycker att det är mycket hård press utifrån genom att säga att det i planen har sagts att det inte ska vara någon mer utbyggnad eller ges fler dispenser. En översiktsplan är både en chans till utveckling och ett stöd att säga nej.

Varken den biologiska faunan eller kommande generationers tillgång till strandlinjen ska äventyras. Det regeringen nu gör är att låta besluten fattas närmare medborgarna och ge dem större inflytande. Även medborgarna runt om i landet värnar om våra fantastiska naturresurser.

Kristdemokraterna hoppas att det ökade ansvaret som nu ges till kommunerna kommer att vara positivt för Sveriges landsbygd. Vi ska kunna njuta ännu mer av vår fantastiska natur som vi alla har ett ansvar att förvalta.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet *Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden m.m.*
(Applåder)

I detta anförande instämde Irene Oskarsson (kd).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Jakt och viltvård

Jakt och viltvård

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU11
Jakt och viltvård.

Anf. 64 HELEN PETTERSSON i Umeå (s):

Herr talman! I dag ska vi debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 11 om jakt och viltvård. Många av de motioner som har väckts i år har redan behandlats med hjälp av förenklad beredning, men det är några motioner som antingen är nya eller av någon anledning har lyfts fram i debatten igen.

Jaktfrågorna är viktiga för Socialdemokraterna. Jakt och viltvård är en viktig del av många människors vardag. Det finns ungefär 300 000 personer i Sverige som löser jaktkort varje år. 13 procent av den svenska befolkningen lever i hushåll där någon jagar.

Jakt och viltvård är en tradition att bevara. Samtidigt finns det en tydlig koppling till fritids- och turistnäring som erbjuder stora utvecklingsmöjligheter. På det sättet har jakt och viltvård också en stor betydelse för sysselsättningen på landsbygden.

Herr talman! Inom politikområdet jakt är det dock inte bara den traditionella jakten som behandlas. En av de frågor som behandlas i det här betänkandet är eftersök av trafikskadat vilt. Vilt i trafiken är ett stort och ökande problem. Vi ser nu att det är en markant ökning av viltolyckor med till exempel vildsvin, i takt med att den stammen ökar, utöver de problem som vi redan tidigare har haft med viltolyckor.

Varje år inträffar ungefär 40 000 viltolyckor som registreras av polisen. Det är mycket mer än vad folk i allmänhet tror. Oftast skadas djuret illa utan att det dör. Då måste man anordna ett eftersök. Eftersöken utförs nästan uteslutande av jägare, och det sker helt på ideell basis. Många viltolyckor sker på nätterna. Jägare med egna tränade hundar – tränade på deras egen bekostnad – kan få gå på eftersök hela nätterna utan att få en krona i ersättning, för att sedan åka direkt till jobbet på morgonen. Vi ska vara glada att vi har folk som ställer upp och spårar lidande djur under de förutsättningar vi erbjuder.

En proposition från regeringen om hur man närmare skulle reglera frågorna om eftersök och de ekonomiska ersättningarna var utlovad till den 20 januari i år. Någonstans har regeringen gått bet, för det finns fortfarande ingen proposition i sikte.

I betänkandet skrivs det att ersättningen till jägarna ska tas från Viltvårdsfonden. Jag ser det som ett olyckligt förslag. Viltvårdsfonden finansieras av jägarna själva – det är deras avgifter till jaktkortet som går in i Viltvårdsfonden. Regeringen tycker alltså att jägarna själva ska betala för de eftersök som de på sin fritid utför under Rikspolisstyrelsens ansvar. Jag vill gärna höra en logisk förklaring från de borgerliga ledamöterna i utskottet om hur de har tänkt.

Herr talman! Så till frågan om fjälljakten. Det är en fråga som har engagerat mig och många jägare under den här mandatperioden och som har föranlett ett antal debatter även i denna kammare. Sedan frågan var uppe till diskussion och beslut senast har det framkommit en del nya uppgifter, vilket har föranlett mig att väcka frågan på nytt.

För att göra en väldigt lång historia kort ligger bakgrunden till problematiken i ett beslut som regeringen fattade våren 2007 om att ändra i rennäringsförordningens 3 §. Med anledning av att det totala jakttrycket var extremt högt i den svenska fjällvärlden fanns ett behov av att införa regleringar av den.

I enlighet med praxis i andra EU-länder samt rennäringsförordningens dåvarande skrivning gavs svenska jägare förtur till jakten men detta utan att för den skull neka jägare boende i andra länder att jaga här. Där emot fanns det krav på medföljande jaktguide. Dessa regler gjorde att jakten blev mer kontrollerad och gav ett mindre tryck på vilt och fauna i fjällen. Det var regler som jägare och boende i fjällmiljöerna var mycket nöjda med.

Dessa regler föranledde EU-kommissionen att göra en mycket försiktig förfrågan till den svenska regeringen om man möjligen stred mot bestämmelserna i tjänstedirektivet. Regeringen reagerade med att mycket snabbt ändra i rennäringsförordningen så att alla jägare inom EU fick jaga i de svenska fjällen, utan guide om man så ville, och på samma förutsättningar som jägare boende i Sverige. Reaktionen på det beslutet blev många och starka både från jägare och från rennäringens företrädare. Vi visste ju hur det hade sett ut innan reglerna infördes.

I det här betänkandet kan man läsa: ”Ändringen i 3 § rennäringsförordningen skedde efter en grundlig analys som utfördes av såväl Kommerskollegium som Regeringskansliet ....” Denna så kallade grundliga analys från Regeringskansliet har dock inte funnits att tillgå för dem som har efterfrågat den. De har fått svaret att den inte finns. Det är intressant, tycker jag.

Trots påtryckningar från alla håll vill regeringen inte ändra på beslutet från 2007. Anledningen sägs vara att man är rädd för en anmälan till EG-domstolen.

Men sedan det här beslutet fattades har Finland anmälts till kommissionen för att de har särregler som gynnar de i Finland boende medborgarna gentemot andra medborgare när det gäller den finska jakten. Finland argumenterade för sina regler i ett svar till kommissionen och fick rätt. Det besked Finland har fått är att det är okej att ha särregler för jakt som gynnar de boende i Finland.

Inte heller detta föranledde vår borgerliga regering att riva upp sitt beslut. Man ville inte göra det med enbart det finska fallet som stöd, säger man.

Efter Finland har det inkommit en klagan på Norge för att de har särregler för boende i Norge. På den norska statsallmänningen får den som har bott i Norge i ett år lösa jakt- och fiskekort. Den som är norsk medborgare och bor i ett annat land har däremot inte rätt att göra det. Norge gjorde som Finland: Man svarade kommissionen och argumenterade för de särregler man hade för de boende i Norge. Även Norge fick rätt i sin sak. I en skrivelse från Efta som har kommit till Norge i januari i år fastslås att EU får ha särregler för dem som bor i landet och att det inte på något sätt strider mot EU:s definition av frihet för tjänster. EU har alltså återigen fastslagit att statens försäljning av jaktkort inte ligger inom fördraget.

Både Norge och Finland argumenterade för sin sak, och de har fått rätt. Sverige försökte inte ens argumentera – man lade sig platt, till synes helt utan anledning.

I EU-kommissionens European Charter on Hunting and Biodiversity – rekommendationer för jakt och jaktturism som handlar om ett hållbart nyttjande av känsliga marker, rekommendationer som de antog bara dagarna efter att regeringen ändrade i rennäringens 3 § – står det mycket klart och tydligt skrivet att lokala i landet boende jägare bör och kan ha exklusiva rättigheter till jakt. Det står även tydligt skrivet att jaktarrangörer kan få acceptera begränsningar i tillgång till jakt och att de kan få acceptera att deras avgifter är högre än andras. Dessa rekommendationer i sig slår hål på alla regeringens argument i den här frågan.

Konsekvenserna av de ändrade reglerna har inte heller låtit vänta på sig. Andelen jägare som inte bor i Sverige och som jagar i svenska fjällen

ökar, och när det inte längre finns regler för medföljande guider blir det konsekvenser även av det. Många vittnesmål finns om hur det ibland blir ett enormt jakttryck på små områden. 40–50 jägare kan ibland befinna sig på ytor där det vore mer rimligt med en handfull jägare. I Jämtland fanns det under förra säsongen jaktområden som fick avlysas efter en veckas jakt därför att trycket hade varit för hårt på marken.

Statistik visar att en svensk jägare i snitt faller en ripa per dag när man är ute och jagar, och en utomnordisk jägare tar i snitt fyra. Statistiken visar också att återrapporteringen av jakten är väldigt bristfällig. Närmare 50 procent av de jägare som inte bor i Sverige rapporterar inte in sin jakt.

I Västerbottens län var det under förra jaktsäsongen över 50 procent av de jägare som löste jaktkort som kom från andra länder. Trycket på fjällvärlden och riporna är stort. Under nästa säsong har Norge infört restriktioner på grund av en allt svagare ripstam. I Norge finns 100 000 ripjägare. I Finland införs ännu striktare restriktioner under nästa säsong. Men till Sverige är alla välkomna. Tror regeringen att de svenska fjällen tål hur stort tryck som helst?

I Sverige har vi en god etisk jaktkultur och en mycket gedigen jägar-examen. De vittnesmål som kommer från fjällvärlden nu visar något helt annat än vad vi är vana vid. Det är trångt på fjället. Det är jakthundar som drivs till utmattning och i vissa fall till och med lämnas kvar på fjället när husse åker hem. Det är olaga jakt på fridlysta fåglar. Man lämnar sopberg efter sig. Man har ett omotiverat högt jaktuttag. Allt detta visar på ett starkt behov av medföljande jaktguider.

Herr talman! Argumenten för ett återinförande av de regler som gällde före 2007 är många. Nu är det upp till bevis. Jag vet att det finns flera borgerliga ledamöter som också vill se ordning och reda i fjälljaktfrågan. Det har uttryckts ett antal gånger. I dagens votering är det bara att välja knapp, så kan problemen rättas till. I oppositionen är vi eniga. Jägarorganisationerna håller med. Samernas riksförbund håller med.

Regeringen står ensam, och står envist fast vid ett felaktigt beslut. Bevisen som nu finns för att Sverige inte bröt mot några som helst EU-regler före 2007 är tydliga, och de ligger på bordet. I dag har vi möjlighet att sätta stopp och punkt för den här debatten en gång för alla.

Herr talman! Den sista punkten jag vill nämna är också kopplad till EU, och det gäller jaktfrågornas roll inom EU i stort. EU-ländernas geografiska förutsättningar är enormt olika, likaså tillgången på vilt, jakttraditioner och jaktetik. Alltmer hör vi dock hur man diskuterar vilt- och jaktfrågor i EU-sammanhang, och diskussioner förs om gemensamma krav och villkor i olika jaktrelaterade frågor. Det är inte rimligt med de extremt olika förhållanden och förhållningssätt som ryms inom EU. Vi anser att regeringen vid ministermöten och i sina kontakter med EU-kommissionen ska hävda bestämt att dessa frågor är nationella och ska lämnas utanför den gemensamma lagstiftningen.

Jag yrkar härmed bifall till reservationerna nr 1 och 2, även om jag självklart står bakom samtliga socialdemokratiska reservationer.

(Applåder)

I anförandet instämde Anders Ygeman och Jan-Olof Larsson (båda s).

Anf. 65 TINA EHN (mp):

Herr talman! Betänkandet är en sammanställning av flera motioner från allmänna motionstiden, som vi har på hösten här i riksdagen. Det är lite olika dignitet på dessa, kan man kanske tycka, men inte minst intressanta att läsa. Jakt är en viktig företeelse för många. Det skänker mer än jaktbyte, det skänker naturupplevelser och det är en källa till gemenskap. Detta förstår jag och Miljöpartiet mycket väl. Samtidigt är det inte alltid lätt att förstå varför man inte kan utveckla andra metoder när det blir ett problem, en konflikt mellan djur och mänsklig verksamhet. Det är inte alltid en lösning som håller i längden att döda ett djur eftersom det kommer fler efter. Jag har skrivit motioner om fåglar och smådjur kontra skydds jakt, och jag kan tycka att det just i dessa fall verkligen behövs lite fler idéer än att skjuta bort problemen.

Att vara riksdagsledamot är minst sagt fascinerande. Man lär sig nya saker, och man blir både förvånad och förbryllad ibland. Men att lära sig nytt är viktigt. Jag som har en specialutbildning inom färskötsel trodde att jag hade kunskap om de svenska fårraserna, men jag hade inte kunskap om att det finns vilda får i Sverige. Jag visste inte att det finns mufflonfår i Sverige. Att det finns behornade får av typ gute vet jag men inte att det finns mufflon som anses vara föregångaren till tamfåret. Att vi har sådana får både i Sörmland och på västkusten var ny kunskap för mig.

Nåväl, dessa djur, mufflon, ingår alltså i det som räknas som vilt och som kan trafikskadas. I bemötandet på bland annat den reservation som s har verkar det som att det ligger förslag om en schablonersättning från Viltvårdsfonden i ett kommande förslag, om jag förstår det rätt.

Beträffande fjälljaksreformen skulle jag vilja tydliggöra varför jag ställer mig bakom det förslag som s har, och detta har jag uttryckt i ett särskilt yttrande i detta betänkande. Jag ser detta förslag som ett första steg att reformera rennäringslagstiftningen i aktuellt avseende. Med EU-medlemskapet sägs följa krav på att låta utländska jägare jaga på samma villkor som svenska. Samtidigt ser vi att utvecklingen med jägare från hela EU i vissa fall skapar problem som inte förutsågs tillräckligt i den förändring av rennäringsförordningen som skedde 2007.

Vi ser från Miljöpartiet att det i det fortsatta arbetet finns behov av ytterligare reformering av småviltsjaktens förvaltning. Grundproblemet är att den fria småviltsjakten på samiska marker över huvud taget släpptes fri, inte vilken nationalitet jägarna har. Fjälljaksreformen, som den dåvarande borgerliga regeringen beslutade om 1993, är upprinnelsen till en försämring av fjälljakten.

Från Miljöpartiet förespråkar vi det som kallas Tåssåsensmodellen. Den lösning som vi förespråkar är att låta samebyarna själva administrera och upplåta jakten med ett begränsat antal jägare åt gången på marker enligt det system som Tåssåsens sameby praktiserat 1987–1995 och 2003–2008. Men vi ser också fungerande och bra lösningar där lokala jakt- och fiskeföreningar sköter förvaltningen.

Allmän jakt och skydds jakt: Jag har väckt två motioner under allmänna motionstiden runt ett par lite mindre frågor, kan man tycka, om jakt på hermelin och på ekorre. Jag undrar hur många som sett en hermelin eller en ekorre. Ekorrar var mycket vanligare förr, liksom hermelinen som är en smågnagare som gillade våra öppna lager av säd som fanns runt gårdarna.

I dag har vi fortfarande kvar rätten till skyddsjakt på dessa två mycket sällsynta djur, och det därför att de kan orsaka skada, vilket är underligt och fel.

Småfågeln är också ett område som diskuteras, och jag har fått glada uppmuntrande ord från ornitologiska föreningar som sagt att det är bra att denna fråga lyfts fram. Det är märkligt att ha en jakt på småfåglar som samtidigt är hotade och som man från andra håll försöker arbeta för att utöka individantalet av. Att det kan vara problem med fåglar som smutsar ned och som ockuperar byggnader är ett faktum, men det märkliga i dessa motioner, alla från allmänna motionstiden, är att ingen talar om allt det förebyggande som man kan göra med ögonattrapper, skräm- sel, ballonger, reflexer. Det finns en uppsjö av idéer och praktiska exem- pel.

Det svenska landskapet förändras ständigt. Förändringarna orsakas ofta av den markanvändning som vi har inom jord- och skogsbruk eller andra näringar, vägar, infrastruktur och de pågående klimatförändringarna. Alla förändringar är inte av ondo för miljön, men de påverkar ändå den biologiska mångfalden på ett eller annat sätt. Naturvårdsverket har utvecklat ett rikstäckande miljöövervakningsprogram, kallat Nationell inventering av landskapet i Sverige, NILS. Programmet följer tillstånd och förändringar i det svenska landskapet och ger även svar på hur om- daningarna påverkar förutsättningarna för växter och djur.

Men redan i dag vet vi att flera landlevande arter tar stryk av föränd- ringarna i miljön. Ett tydligt exempel är att många vanliga småfåglar har gått tillbaka rejält i omfattning de senaste 30 åren. Fåglarna i jordbruks- områden är särskilt utsatta. Det står på Naturvårdsverkets hemsida att sämst går det för fåglarna i jordbrukslandskapet som stadigt minskar i antal. Det är sånglärka, gulsparv, gulärta, stare, pilfink och några av jordbruksfåglarna. Alla dessa har gått starkt tillbaka.

Avslutningsvis ställer jag mig bakom Miljöpartiets reservationer men yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 66 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Först yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

Jag tänkte att jag skulle uppehålla mig vid fem punkter: jaktens betydelse generellt, lite grann vad alliansen har levererat och naturligtvis be- tänkandets innehåll, lite grann vad som är på gång just nu och lite grann vad vi syftar på att åstadkomma i framtiden.

Beträffande jaktens betydelse är jakten en stor upplevelse för dem som ägnar sig åt jakt, inte minst på kunskapssidan. För att kunna jaga i Sverige fordras det att man har en kunskap som gör att man vet vad man sysslar med. Det är en oerhört stor tillgång att detta krav kom till. Socialt är det viktigt att kunna umgås otvunget och tillsammans med menings- fränder i frisk natur. Det finns en folkhälsoaspekt som inte är att förringa. Det är ca 7 miljoner jakt dagar som den samlade svenska jaktkåren har per år.

Jakten har betydelse också när det gäller att reglera och hålla stam- marna på en lämplig och vettig nivå, att vi via jakten kan se till att vi får en tillväxt av önskade djurslag. Det visar inte minst björnförvaltningen. Det handlar om en balans. Det handlar i grund och botten om att det finns

fodertillgång i naturen, det finns bytesdjur och det finns rovdjur. Balansen måste hållas på ett sådant sätt att det kan finnas utrymme för meningsfull jakt för människor.

Ett annat värde är det rent ekonomiska. Jakten anses av oberoende forskare vara värd över 3 miljarder per år, vilket jag tycker är notabelt. Den inbringar 15 miljoner kilo viltkött i det svenska folkhushållet, ungefär 2 kilo per person. Detta är naturligt ekologiskt kött, inte så att säga konstruerat ekologiskt. Det uppfyller devisen: Bruka utan att förbruka. Jakten har en självklar ställning i det svenska samhället.

Vi har på dessa två och ett halvt år levererat. Vi levererade ganska snabbt ett mer resonabelt sätt att hantera ammunitionsbly än det absoluta stopp som skulle ha varit för handen redan nu. Det bygger på att man inte har lyckats förstå skillnaden mellan biotillgängligt bly och metalliskt bly. Orsaken till detta är en djurskyddstanke, nämligen att det inte finns någon annan vettig metall att använda som ger samma djuretiska värde som just bly. Intill dess det inte finns något bra alternativ är det klokt av alliansregeringen att se till att vi får använda det. Kommer det ett fullgott alternativ kommer jägarna självklart att gå över till det.

När det gäller § 28 har det i decennier varit efterfrågat att den skulle öppna för en möjlighet att försvara sina tamdjur. Den regelförändring som regeringen nu har vidtagit bygger alltså på sunt förnuft. Den förutvarande regeringen var fullständigt tondöv när det gällde att lyssna på människor och deras förtvivlan över att stillatigande behöva se när deras djur massakrerades. Detta har alliansregeringen ändrat på. Vi har också underlättat vildsvinsjakten, bland annat genom möjligheten att använda belysning i samband med den.

Jag påstår att alliansregeringen och allianspartierna har levererat mer på två och ett halvt år än vad den socialdemokratiska regeringen med stödpartierna gjorde på tolv år, och det tycker jag att medborgarna bör höra för att de ska förstå skillnaden. Det gör skillnad.

I betänkandet som vi i dag hanterar tas frågan om eftersök efter trafikskadat vilt upp. Naturligtvis är det viktigt att ha vissa grundläggande fakta, nämligen att det alltid är bilförarna eller motorcykelförarna, människan, som är orsak till viltolyckor. Det står nämligen i trafikkungörelsen att man inte får framföra ett fordon snabbare än att man kan stanna. Alltså är det väldigt tydligt fastlagt vem det är som ansvarar för skadan, nämligen vi människor. Därför är det viktigt att vi har ordning och reda när det gäller eftersöket, och det inte minst av djurskyddsskäl. Det ska kunna gå snabbt och det ska vara effektivt för att minska lidandet för djur som är skadade.

Detta har varit ett frivilligt åtagande som har pågått alldeles för länge. Därför är jag överens med tidigare talare om att vi måste se till att få en ändring. Då är det naturligtvis inte rimligt att det är jägarna själva som ska stå för detta. Det pågår just nu ett arbete för att hitta en lösning som gör att vi kan få en annan tingens ordning. Dessutom kommer man att ta upp möjligheten att gå över annans mark när inte markägaren är anträffbar, vilket också är viktigt för att minska tiden och förkorta djurets lidande.

Fjälljakten har tagit stort utrymme i debatten så här långt. Det är en fråga som hamnade rakt i knäet på alliansregeringen. Det var ingenting som alliansregeringen tog upp själv. Det var alltså ett mål på gång i EU-

domstolen. Ett svenskt helikopterföretag hade synpunkter på att vi hade olika regler, vilket kunde vara ett handelshinder rent tjänstemässigt, inte i själva upplåtelsen av jakträtten men tjänsterna kopplade till den. I den samlade bedömning som gjordes av bland annat Kommerskollegium men också av juristerna på UD – UD är i högsta grad inblandat i denna fråga – och juristerna på Jordbruksdepartementet kom man samfällt fram till att det här klarar inte Sverige att driva. Alltså gjorde man förändringen, och därvid är vi. Jag kan bara nämna att Danmark nu är på gång att ändra av precis samma skäl, vilket stöder att den svenska linjen förmodligen är den korrekta.

Sedan detta inträffade finns det en positiv särbehandling i så måtto att de som bor i fjällkommuner har möjlighet att köpa årskort, vilket inte andra har, och det är gott och väl. Förmodligen är också länskort på gång, men detta är någonting som länsstyrelserna håller i. Det är ingenting som regeringen stadgar om.

När vi då kommer till jakt och EU tycker jag att det är viktigt att framhålla just nu att det är naturvårdsdirektivet som ligger till grund för mycket av de frågor vi diskuterar. Det är bland annat art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet som göms bakom detta.

Det pågår för närvarande en utvärdering, och jag hyser gott hopp om att vi med den som grund har möjlighet att få en bättre tingens ordning, att vi i ökad utsträckning kan få en nationell bestämmanderätt. Där vill jag också påpeka att vi har ett ganska tydligt ställningstagande från utskottets sida med i betänkandet där vi förutsätter att man ska kunna ta ökade regionala hänsyn.

Avslutningsvis kan jag nämna lite grann om vad som är på gång. Jag kan då konstatera att en rovdjursproposition är under beredning och framtagning. Avsikten är att den ska presenteras här i början på juni. Också frågan om vildsvinsförvaltning bearbetas för närvarande, inte förvaltningen som sådan utan råd och anvisningar, inte minst när det gäller utfodring, för det finns en hel del att säga om det. Det pågår just nu en utredning om älgförvaltningen som ska ta sin grund i en mer biologisk utgångspunkt för älgens förvaltning än vad tidigare förvaltningsmetoder har gjort, vilket är bra. Och naturligtvis ska vi komma i mål med efterfrågan. Det som har sagts tidigare är att man övergångsvis skulle kunna använda Viltvårdsfonden. Det har aldrig varit tanken att den ska kunna användas i längden. Men jag hoppas på att detta kommer till allmänhetens kännedom snart.

Slutligen, herr talman, ser jag framför mig att vi med hjälp av jakten ska få en ökad biologisk mångfald. Vi ska också kunna ha en meningsfull jakt i det här landet. Och det ska vara mindre EU-påverkan på vårt sätt att jaga. Jag utgår från att om vi ger ett ökat ansvar till markägarna i detta kan vi också få en bättre balans mellan betesdjur och rovdjur, en meningsfull jakt och människors möjligheter att uppleva den fina natur vi har.

(Applåder)

Anf. 67 HELEN PETTERSSON i Umeå (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att påminna Bengt-Anders Johansson om att när det gäller § 28 gick vi till val på precis samma ändring som ni, och det vet ni mycket väl.

Trafikskadat vilt – jätteintressant! Jättebra att du håller med mig om att det som står i betänkandet och som vi behandlar i dag inte är riktigt bra, att det är Viltvårdsfonden som ska bekosta ersättningarna. Jag undrar: När kommer propositionen?

Sedan vecklar Bengt-Anders Johansson in sig i något resonemang om att det skulle ha pågått något fall i EU-rätten om helikopterföretag. Det är inte riktigt det som har hänt. I diskussionen som vi har haft tidigare har man alltid landat i att anledningen till den här förändringen var att man fick en förfrågan från EU-kommissionen. Allting annat är efterhandskonstruktioner.

Om helikopterföretagen och deras klagan ska få styra de svenska reglerna för jakt börjar jag bli väldigt bekymrad. Om helikopterföretagen enligt den borgerliga regeringen ska ses som en vidare tjänst kopplad till jakt, ska i så fall också taxichaufförens transporter av norrmän och italienare från flygplatsen i Kiruna till sina destinationer göra det. Varför har inte de fått ersättning? Det gäller i så fall också den lokala Icahandlaren. Var går gränsen? Vad är det som enligt er är tjänster knutna till jakt? Enligt EU-kommissionen finns det ingenting som är det. Inget hindrar helikopterföretag att köra ut utländska turister i fjällen. Frågan är: Ska folk jaga där eller inte?

Anf. 68 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Vi kan börja med § 28. Ja, det är ju jättebra att vi har en bred politisk överensstämmelse i sak i den frågan. Jag kan dock notera att så länge Helén Petterssons parti, Socialdemokraterna, ensamt var regeringsbärande och hade möjlighet att ändra den varje torsdag när det var regeringssammanträde hände ingenting på tolv år. Nu har det hänt i två steg när det gäller alliansregeringen. För två år sedan infördes ett försök som föll väldigt väl ut, och detta permanentades den 16 april i år. Jag tycker bara att det finns skäl för lyssnarna att veta att det gör skillnad vem det är som regerar landet.

När det gäller eftersöksbiten kan det ibland vara bättre att ägna någon minut extra åt ett förslag och att det blir riktigt bra än att hafsa i väg det. Jag har goda förhoppningar om att eftersöksfrågan kommer att vara löst inom en inte alltför avlägsen framtid, och då på ett sätt som jag tror att också Helén Pettersson kommer att vara nöjd med. Förmodligen kommer hon att säga: Ja, det skulle vi också ha gjort. I så fall är det bra, därför att då är vi överens i sak.

När det gäller fjälljaksfrågan är det egentligen rätt ointressant att veta vilka tjänster det handlar om och var gränsen egentligen går. Frågorna som ställdes till Sverige var föranledda av frågor från svenska företag, oberoende av vilka det var. De lät berätta att de inte kunde tillhandahålla samma tjänster till utländska gäster för att de skulle kunna jaga vid samma tidpunkter eftersom de inte har samma förutsättningar som svenskar. I det läget gjorde tre oberoende juristgrupper inom olika departement och på Kommerskollegium exakt samma bedömning.

Anf. 69 HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik:

Herr talman! Ja, Sverige fick en förfrågan från EU-kommissionen. Varför svarade inte den svenska regeringen och försökte förklara varför vi hade särregler för jägare som inte är boende i Sverige? Man försökte inte ens argumentera. Det hamnar inte direkt i en EG-domstol, även om den borgerliga regeringen verkar tro det i denna typ av ärenden. Man kan ha en brevväxling innan. Det hade inte den svenska regeringen. Man gick direkt in och ändrade i rennäringsförordningen. Det var mycket märkligt.

Regeringen har argumenterat att man inte kan tänka sig att riva upp beslutet bara med stöd av det som har hänt i Finland. Nu presenterar jag här att man har fått ett svar till Norge också. Hur många svar ska ni ha från EU om att det är okej att ha särregler för jakt för boende inom landet innan ni kan tänka er att ens överväga att riva upp detta beslut? Det är mycket märkligt att man fortsätter argumentera utan att ha något som helst på fötterna i frågan.

När det gäller rovdjuren har ni levererat § 28. Du får använda vilken politisk polemik du vill om vad vi har gjort och inte gjort, Bengt-Anders Johansson. Vi fattade beslut i juni före valet om att vi skulle ändra § 28.

Vad har ni mer levererat? Det är ganska blekt. Däremot har ni retat upp många i jaktfrågor, i allt från ert velande om rovdjuren till fjälljakten. Rovdjuren, vill jag bara påpeka, hör inte hemma i denna debatt. Dem debatterar vi under området Biologisk mångfald och inte under området Jakt. Så ser ordningen ut.

Jag vet att många är besvikna efter era storstilade vallöften. Det är dags att leverera. Varför inte göra det i dag?

Anf. 70 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tackar för vänlig inbjudan att få möjlighet att leverera. Nu är det så vist ordnat att vi levererar i den takt vi tycker är lämplig. Det tänker vi göra även fortsättningsvis. Jag vågar påstå att hittills är den svenska jägarkåren mycket belåten med de förslag som har lagts fram och de beslut som är fattade. Det är dock möjligt att Helén Pettersson inte träffar rätt sorts jägare.

Varför svarade inte Sverige? Alltid när man kommunicerar med domstolen handlar det om vilka förutsättningar som finns för att klara hem ett ärende eller inte. Det är möjligt att Helén Pettersson och Socialdemokraterna skulle ha varit beredda att köra över Kommerskollegium, UD:s och Jordbruksdepartementets jurister som alla har kommit till samma ståndpunkt. Det är mycket möjligt, men jag tror inte att ni skulle ha gjort det. Det finns inget tillfälle historiskt då Socialdemokraterna har gått emot tjänstemännen när det gäller europeiska frågor. Jag bara säger det.

Närvaron i EU var inte heller lika vital under er som den är under alliansregeringen. Nu har vi fått en möjlighet att påverka i högre grad eftersom vi finns på plats på ministernivå i större utsträckning. Dessutom driver vi frågorna på ett sådant sätt att vi har en möjlighet att påverka. Jag vill bara nämna det i förbifarten.

Rovdjuren hör i högsta grad hemma i denna debatt. Förvaltning av rovdjur sker också genom jakt. Det hoppas jag att Helén Pettersson är informerad om. Vi reducerar inte stammen med biologisk mångfald utan med jakt. Det gör vi på lo, järv, varg och björn.

Anf. 71 ERIK A ERIKSSON (c):

Herr talman, ärade ledamöter och svenska medborgare i vårt gamla land! Behövs jakt och viltvård? Ja, det gör det i sanning. Det behöver också uppmärksammas i en debatt här i kammaren med anledning av ett betänkande som utgår från motioner från allmänna motionstiden.

Vi har tidigare i debatten hört frågor och uttalanden om vad som ingår och inte ingår i betänkandet. Jag skulle vilja säga att det är ganska mycket som ryms inom jakt och viltvård. Jakten är en förutsättning för en god viltvård. Jag vill lyfta fram alla de människor som är engagerade och framföra ett tack till våra jägare i Sverige som tillsammans med andra organiserade och oorganiserade människor på olika sätt tar ett stort ansvar för viltvården. Det är väl värt att nämna det och tacka för deras engagemang. De offerar mycket fritid och lägger ned ganska mycket pengar på detta för att de har ett stort intresse för en levande fauna och biologisk mångfald och för att få möjligheten att fortsätta den kulturella del som jakten är i vårt gamla land.

I betänkandet finns ett antal reservationer. Jag tänker kommentera dem lite grann. Allra först vill jag säga att jag helt biträder det som Bengt-Anders så föredömligt anförde. Rovdjuren har verkligen med viltvård att göra. Att vi nu får en acceptans för rovdjursstammarna, inte minst vargen, bevisas inte minst genom den överenskommelse som Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Samernas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund och Svenska Kennelklubben har gjort om att acceptera flyttning av varg i Sverige för att kunna uppnå den gynnsamma bevarandestatusen. Det har man gjort för att komma vidare i en fråga. De har visat på ett tydligt engagemang och ett kurage som förpliktar även från politikens sida.

Vad har politiken då gjort? Jo, alliansregeringen och Centerpartiet har förändrat § 28 i jaktförordningen. Det är vi glada och stolta över. Jag ber inte ett dugg om ursäkt för det. Det skulle ha varit gjort för länge sedan. Det har många av oss ledamöter i miljö- och jordbruksutskottet sagt. Men nu har det skett och det har fått en bred acceptans. Försökstiden har visat att man inte har missbrukat paragrafen. Det är viktigt att ha med sig i det fortsatta arbetet när vi diskuterar viltvård.

Det här med rovdjursstammarna är viktigt, för det har bäring på övriga stammar som vi diskuterar – om vi ska kunna få en acceptans och ett intresse i samhället. Det är viktigt att vi får ett intresse för viltvårdsfrågorna.

Sälen är en fråga som vi inte har debatterat så mycket i denna debatt, men den kommer att bli viktig när vi debatterar fisket. Jag vill nämna sälen som ett rovdjur nu när torsken kommer tillbaka.

Arbetet med propositionen vad gäller vargen är runt knuten; det är jag glad för.

När det gäller eftersök av trafikskadat vilt nämndes förut Viltvårdsfonden. Något som alliansregeringen och Eskil Erlandsson tidigt gjorde var att plocka bort pengar som gick från Viltvårdsfonden till ett antal anslagsområden som egentligen inte hade bäring på viltvården i första hand. Det tyckte jag var bra. Nu går jägarnas pengar till det som de ska gå till i första hand. Det är möjligt att det finns mer att göra på detta område och att vi kommer att behöva ändra inriktning ytterligare en gång.

Det får vi se. Men det var resolut och klokt gjort av jordbruksministern och alliansregeringen.

Att eftersöksarbetet är viktigt har Bengt-Anders Johansson också betonat. Det kommer en proposition inom kort, så egentligen skulle vi kanske ha haft den här debatten om ett par veckor för att ha en tydligare möjlighet både för oss och för oppositionen att debattera innehållet i den. Men nu är vi där vi är. Jag är i alla fall trygg i att det kommer en bra proposition som kommer att höja värdet på dem som gör insatser vad gäller eftersök.

Jag går över till fjälljaksreformen som har orsakat en hel del debatt, oro och diskussioner. Efter att regeringen beslutat ändra 3 § i rennäringsförordningen är det inte längre möjligt att begränsa jaktupplåtelse beroende på om man är bosatt i Sverige eller inte.

För oss i Centerpartiet och för alliansen har ingången varit att det i första hand ska gälla de människor som är bosatta i området. De undantagen kan vi göra. Det är viktigt att säga det.

Man kan fundera över vad som hänt tidigare. Vad har den tidigare regeringen gjort för att vi inte skulle hamna i den situation som vi nu hamnade i? Det är också en fråga som man kan lyfta upp och fundera över. Var det så himla bra förut när vi märkte att bubblan sprack, när vi fick den här diskussionen och blev tvungna att fatta något slags beslut?

Den ändring som gjordes för att undvika att Sverige skulle gå till EG-domstolen gjorde att vi fick en diskussion och Sverige fick visa hur man vill gå till väga för att komma vidare. Man visade på ett lokalt ansvar. Det tycker jag är positivt.

Vi kan prata om Finland. Norge har också nämnts. Danmark står runt knuten, som tidigare talare nämnde. Men vi bor i Sverige. Vi tar ansvar för våra frågor i Sverige. Det måste kunna ske i dialog.

Regeringen har hela tiden sagt att upplåtelse inte är en tjänst, men det blir ett indirekt hinder för att sälja andra tjänster. Frågan är om vi tycker att det ska finnas utveckling och företagande i hela Sverige. Ska vi anse att det inte är rätt? Alliansregeringen tycker att det är viktigt. Jobblinjen gäller även här. Ett fritt företagande ska gälla.

Nu finns det en möjlighet till undantag för kommunkort. Det finns även en möjlighet för länskort. Det är bra.

De senaste två åren har det, som angavs tidigare i debatten, inte fällts så mycket ripa. Det har ju varit en minskning. Kontrollen är rigorös. Det är ju inte fri jakt rakt över. När man märker en begränsning av fågel slår man stopp, såvitt jag begriper så svealänning jag är.

Det är viktigt att komma vidare också i den frågan.

Det är viktigt att vi tidigt är med och utformar direktiven och är aktiva i direktiven när det gäller jakten inom EU. EU försökte stoppa Sveriges möjlighet att flytta och jaga duvhök. Det har regeringen också lyckats med. Det är också en framgång. Det visar att om man är aktiv i EU-arbetet kan man nå resultat. Det ska vi fortsätta med. Det vill alliansregeringen. Det tycker jag är positivt.

Den fria jakten, som nämndes tidigare, vill vi värna om. Alternativet är ett samhälle med människor som inte vill ta ansvar, engagera sig och upplåta sin tid till att sköta vår fauna och vårt vilt. Det alternativet är inte positivt.

Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Prot. 2008/09:109
29 april

Jakt och viltvård

Anf. 72 HELEN PETTERSSON i Umeå (s) replik:

Herr talman! Vi bor i Sverige, säger Erik. Vi bor i Sverige och vi har regler för de svenska förhållandena. Hela debatten, och hela den retorik som dina allianskolleger har använt sig av i två år, handlar ju om något helt annat: Vi är en del av EU och måste följa EU:s regler. Vi kan inte bestämma över detta själva.

Det är väldigt intressant att höra din vinkling. Jag undrar verkligen om du tycker att vi skulle ha gjort de här förändringarna även om kommissionen inte hade skrivit ett brev till oss.

Vad gjorde den förra regeringen? Det kan jag berätta. Den förra regeringen godkände att man hade särregler för boende i Sverige. Den förra regeringen såg till att man fick ha jaktguider med sig så att inte den svenska fjällvärlden skulle bli utsatt för onödigt stort tryck. Man införde möjligheter till regler som gynnade alla. Det var vad den förra regeringen gjorde.

Bubblan som hamnade i vårt knä, pratade Erik A Eriksson om. Den existerade inte när vi lämnade ifrån oss makten. Det är något som kom när ni kom in. Ni kan inte skylla oss för något som har med ert felaktiga beslut att göra.

Anf. 73 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är glad att Helén Pettersson ställer frågorna, och att hon gör det på det här sättet.

Vi har tagit ansvar för den här frågan och rätt ut den tillsammans med Jordbruksdepartementet och Utrikesdepartementet. Det hade varit klädsamt om Socialdemokraterna hade funderat över hur man själv hade gjort i den här situationen. Vi kan ta regionala hänsyn. Länsstyrelsen kan tillsammans med Jordbruksverket ta regionala hänsyn och gör det också. Är inte det tillräckligt?

Vi kan ju bråka om vilka nationaliteter som åker buss med SL i Stockholm – eller åker buss i Norrland för att ta ett enklare exempel. Vi kan inte diskriminera andra EU-medborgare. Det är inte för att vi har tvingats till det. Det är för att vi aktivt vill gå före. Vi vill visa att vi är beredda att ta ansvar.

Jag förstår retoriken från Socialdemokraterna. Man är besviken för att man har tappat regeringsmakten. Man har gjort det bland annat på frågor som rör jakten och landsbygdsutvecklingen. Det är klart att man då höjer tonen i den här frågan.

Det viktigaste är väl att det finns ripa på fjället, att det är möjligt med jakt för människor som bor lokalt och att vi kan göra det undantaget. Det kan vi i dag. Det tycker jag är bra. Jag ser inte något konstigt i det.

Vi bor i Sverige. Vi är en del av EU. Vi har ett mycket stort ansvar. Jag menar att vi – bubblor eller inte, ripor eller inte – måste följa fågeldirektiv och habitatdirektiv när det gäller den biologiska mångfalden. Om vi är aktiva och proaktiva som i exemplet om duvhöken som jag nämnde i mitt anförande, har vi möjlighet att reglera detta. En borgerlig regering som införde fri fjälljakt tycker jag visar vem som slog an tonen först.

Jag tror inte att vi vinner så mycket på att käbbla om detta. Nu måste vi gå vidare. Jag är glad att länskortet är nästa steg.

Anf. 74 HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt att det finns ripa på fjället. Det är därför jag står här.

Jag tycker att det är bra med de svar som Erik ger oss. Det tydliggör att detta är ett ideologiskt ställningstagande. Den borgerliga regeringen vill ha fri jakt på fjällen, och skulle inte ha infört regleringar även om man hade kunnat. Jag tycker att det är skönt att någon tog bladet från munnen och sade som det är och inte hela tiden försöker skylla på EU.

Visst har vi funderat på vad vi skulle ha gjort i ert ställe. Det är också därför jag står här. Det är det jag har argumenterat om hela tiden. Varför försökte man inte ens argumentera? Varför försökte man sig inte ens på en dialog med kommissionen om detta innan man ändrade reglerna? Det är helt obegripligt för mig.

Länskort som det nu öppnas för – du talade tidigare om dem som kommunkort – är ett steg framåt. Jag blir lite förvirrad, men det klarnar förstås också eftersom det är ett ideologiskt ställningstagande som ligger till grund. Om det inte har hänt något under de senaste två åren som gör att man kan ändra beslutet om fjälljakten kan man undra varför det helt plötsligt för ett år sedan var omöjligt att ha länskort eftersom det också skulle strida mot EU:s bestämmelser, medan det i år går bra. Det är mycket intressant. Någoting måste ha hänt, men ni vill inte erkänna vad.

Anf. 75 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! I Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets reservation står det att regeringen ändrade rennäringsförordningen – jag läser innantill – ”på ett sätt som gjorde vår svenska fjällvärld till en jaktmark som är öppen för alla EU-medborgare. Därmed beslutade regeringen att på samma villkor ge såväl svenska som utländska jägare tillgång till småviltsjakten i den svenska fjällvärlden.”

Det är väl gott så långt. Vi hörde att Helén Pettersson i sitt anförande basunerade ut att människor som inte är svenska medborgare skräpar ned i fjället, skitar ned, åker taxi och flyger och härjar, lever om och skjuter fler ripor än någon kan räkna. Vad är det? Misstror ni utländska medborgare? Jag tycker att det är skamligt.

Är det samma diskussion som om den asociala dumpningen när det gällde människor som ska komma hit och ta våra jobb? Jag tycker att det är mycket märkligt. Jag ställer mig inte bakom er reservation. Jag kommer inte att rösta för den.

I sitt anförande nämner Helén Pettersson att man är överens i vänsterkartellen som leds av Socialdemokraterna. Hur överens är man när Miljöpartiet säger att grundproblemet är att den fria småviltsjakten på samiska marker över huvud taget släpptes helt fri, inte vilken nationalitet som jägaren har.

Frågan är om detta är överensstämmande.

Frågan kommer att fortsätta att behandlas. Jag är nöjd att vi har kommit vidare. Jag tycker att jägarna har en möjlighet lokalt att engagera sig och vara företagare på sikt.

Jag tackar för debatten.

Anf. 76 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Vi debatterar betänkandet *Jakt och viltvård*. För mig som värnar biologisk mångfald är viltvård en självklar del i jakten. Det är det som får det hela att gå runt. Man verkar tillsammans i en symbios.

För mig har det alltid varit fullständigt självklart att på vintern utfodra allt från gråsparv till rådjur. Det ingår för att man sedan också ska kunna åtnjuta den fritidssysselsättning som jakten är men också för att man, inte att förglömma, ska få god och bra mat på bordet. Detta har alltid varit något fullständigt självklart.

Jakten är också en näringskälla för fritids- och turistföretag. Det är en fantastisk möjlighet för entreprenörer att faktiskt utveckla och driva företag i landsbygden på många håll i Sverige. Det är någonting som vi kan och bör vidareutveckla på många olika sätt.

Detta betänkande innehåller en rad olika frågor, som vi har hört. Mycket klokt har sagts från denna talarstol från de senaste talarna.

Men jag ska börja med att tala lite grann om eftersök av trafikskadat vilt. Som ledamot i trafikskottet vet jag att detta är en otroligt viktig fråga, och jag instämmer med föregående talare om att arbetet med denna fråga har tagit alldeles för lång tid.

Jag vet inte hur många år som den tidigare regeringen har haft på sig för att ordna upp detta. Jo förresten, det vet jag. Det var närmare bestämt tolv år sedan som det senast var på gång, men ingenting hände.

Jag som folktalist som stöder alliansregeringen är glad att man inom en mycket snar framtid kommer att leverera även inom detta område. Det är otroligt efterlängtat för alla de självuppoftande jägare som ger sig ut mitt i natten och tar med sig hunden för att hjälpa till och även för att stötta de människor som faktiskt många gånger har varit med om en ganska otäck händelse. Den verksamheten är otroligt viktig.

För Folkpartiet är det också glädjande att alliansregeringen har levererat även inom andra områden. Som vi har hört gäller det inte minst § 28 i jaktförordningen, blyförbudet och jakt på vildsvin. Inom kort kommer också en rovdjursproposition att läggas fram, även om inte just detta betänkande gäller just rovdjursfrågorna. Men allt detta hänger samman. Det ena ansluter gärna till det andra.

EU ska göra hälften så mycket dubbelt så bra. Det är en slogan som en av våra folktarikandidater brukar propagera för inför det stundande valet till Europaparlamentet som är den 7 juni. Det ställer jag verkligen helhjärtat upp på. Närhetsprincipen ska gälla. Det är någonting som alliansregeringen också arbetar för. Detta arbete är något som vi alla måste trycka på. Men vi kan också påverka. Vi kan definitivt påverka. Detta visar att valet som pågår från den 20 maj till den 7 juni är så otroligt viktigt även i dessa frågor som rör jakt och viltvård. Det är klart att den absoluta huvuddelen av besluten som rör dessa frågor inte ska fattas på EU-nivå utan i Sverige. Så är det bara. Det är någonting som vi aktivt arbetar för.

Bland EU:s medlemsländer har man olika traditioner när det gäller många saker. Vi tycker att mycket är konstigt på andra håll, och det finns de som tycker att mycket är konstigt hos oss också. Men det är ingen anledning för att förbjuda att saker och ting uträttas i Spanien eller i Sverige. Detta gäller allt, och det gäller också inom jakten.

Det är klart att ordning och reda ska gälla även på fjället. Som folkpartist är jag en ivrig påhejare av ordning och reda och lugn och ro även i fråga om annat. Detta gäller också jakt- och viltvårdsfrågorna.

Herr talman! Slutligen vill jag säga att det är glädjande att stå här och diskutera en sådan här fråga och att vi på allianssidan faktiskt levererar gång efter annan.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 77 IRENE OSKARSSON (kd):

Herr talman! Det är få ämnen som kan röra upp så mycket känslor som jakt och jakträtt. Man kan sitta en hel natt utan att nicka till om man pratar om jakt.

Jakt är någonting som vi har berört många gånger i den här talarstolen. Jag kan konstatera att inläggen från partiföreträdare före mig i denna debatt till största delen har skett från jägare.

Vi är många som har jakten som ett intresse på olika sätt. Men i mitt fall kan jag inte åberopa någon praktisk erfarenhet utom att jag har drevat, som det heter hemma. Det heter väl att man går i drevet, om man ska vara lite mer formell. Jag har då fått lära mig att – ursäkta uttrycket – hålla käften. Det sade de unga grabbarna till mig när de tog med mig upp i tornet. De sade: Sätt dig där och var tyst, Irene! Eftertanke är nämligen också en viktig erfarenhet. Det har jakten gett många möjligheter till.

Jakt är, som tidigare talare har sagt, en del av viltvården som vi bedriver. Till syvende och sist har vi genom månghundraårig, eller tusenårig, påverkan på naturen faktiskt äntligen kommit till en samsyn om att vi på ett ansvarsfullt sätt måste förvalta de resurser som finns. När det gäller hur det sedan kan gå till kanske vi ibland skiljer oss åt lite grann i uppfattning. Men att förvaltarskapet måste finnas där är vi överens om.

Den kår som är stor och som vi benämner jägare gör också stor samhällsnytta, vilket övriga talare tidigare också har berört. Men det finns en del som jag tror är än viktigare och som jag önskar att jägarna kanske lägger än mer kraft på och det är att ge det uppväxande släktet en god utbildning och kunskap i viltvård och i naturskötsel. Det är många som den vägen har fått en betydligt större förståelse för sambanden i naturen. Jag tycker att föregående talare lyfte fram detta på ett alldeles utmärkt sätt.

Det är också jägarkåren och jägarna som blir kallade vid viltolyckor för att spåra upp det skadade viltet och kanske också ta hand om den skadade föraren. Det har hänt mer än en gång.

Utifrån detta vill jag också instämma i att det är glädjande att regeringen inom kort kommer att lägga fram en proposition på riksdagens bord i denna fråga.

Det är nämligen ett oerhört viktigt arbete som görs och som måste kompenseras på ett lämpligt sätt. Det behöver bli betydligt tydligare regler om hur man kan få passera på annans mark och hur man kan få jobba tillsammans för att lösa dessa frågor än vad som är fallet i dag. Då är det väl bra med eftertänksamhet och klokskap? Någon talade om ålder och vishet. Men det är väl klokt med en regering som tänker efter före

och ber juristerna titta på alla teknikaliteter så att detta inte kommer i efterhand? När det väl är framme och propositionen är framlagd här utgår jag från att vi i denna kammare kommer att ha en rörande gemensam syn på att detta är ett bra förslag som ger just den ersättning och det erkännande som jägarkåren är värd och att det faktiskt är andra som ska stå för fiolerna och inte jägarkåren själv.

Herr talman! Fjälljakten tycks vara ett oerhört kärt ämne i denna kammare. Jag kan börja med att påpeka att vi kristdemokrater anser, precis som föregående talare har sagt, att Sverige till allra största del ska förfoga över frågorna som rör jakt. Jag säger "till allra största del" därför att det finns saker på gemenskapsnivå som vi har ställt oss bakom, till exempel art- och habitatdirektivet som faktiskt reglerar vad vi kan göra och inte göra. Tjänstedirektivet påverkar också jakten.

För att återgå till art- och habitatdirektivet kan vi konstatera att där beskrivs uttryckligen vilka arter som är hotade, hur vi kan hantera eventuell tillåten jakt eller vad som över huvud taget inte får jagas. Det gäller då inte minst dem som flyger över våra huvuden och som inte känner några landgränser.

I det här sammanhanget är det också viktigt att påtala att regeringen på EU-nivå har tagit initiativ till att få till stånd en dialog om hur det kan bli en tydlig översyn av de här direktiven. När de tillskapades var EU inte vad EU i dag är. Det var en betydligt mindre geografi, och en helt annan flora och fauna än den flora och fauna som i dag finns inom nuvarande EU-gränser skulle hanteras. Alltså måste vi också där, precis som regeringen nu gör, driva på i frågan om en översyn.

Jag kommer nu tillbaka till fjälljakten. Helén Pettersson har i dag, precis som flera gånger tidigare, lyft fram frågan här i kammaren. Jag har inte deltagit i tidigare interpellationsdebatter men har med glädje i efterhand läst om vad som där sagts. Jag har lärt mig rätt mycket av dem. Jag dristar mig till att citera vad jordbruksministern för ett tag sedan sade i en av interpellationsdebatterna. Det rör då den så kallade Finlandsfrågan:

"Vad är då skillnaden mot det svenska förhållandet? Ja, anmälningarna mot Sverige gällde i stället att turistföretag här i Sverige inte hade möjlighet att tillhandahålla jakttjänster åt dem som är bosatta i Sverige i förhållande till dem som är bosatta någon annanstans, till exempel utomlands. Bestämmelserna begränsade möjligheten att erbjuda tjänster inom jaktturismen, såsom transporter, inkvartering, logi och mat, på ett annat sätt än för människor som var bosatta i vårt land. Sådana erbjudanden är tjänster och är, utan någon som helst tvekan, tjänster i EG-fördragets mening."

Alltså är vi där hänvisade till det regelverk som finns och som vi har ställt upp på. Då får vi väl försöka påverka det så som vi nu gör genom att ta till vara det som står om att vi har möjlighet att ta regionalpolitiska hänsyn.

Såvitt jag i går kväll kunde konstatera när jag som inte ens svealänning utan som götalänning gick in och tittade på de norra länsstyrelsernas hemsidor är det väldigt olika hur duktig man är på att marknadsföra de här frågorna – detta sagt inom parentes, men det kan ni som har kontakter med länen i fråga ta med er hem. Det står tydligt att man har kommunala särskiljningar. Man jobbar också med de så kallade länskorterna i det här sammanhanget och kan alltså ta regionala hänsyn beroende var i

landet det är. Därmed tycker jag att man har hittat en konstruktiv lösning på de här frågorna.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

10 § Fiskeripolitik m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU22
Fiskeripolitik m.m. (framst. 2008/09:RRS15).

Anf. 78 JAN-OLOF LARSSON (s):

Herr talman! I dagens betänkande behandlar utskottet Riksrevisionens granskningsrapport RiR 2008/23 samt ett antal motioner. Jag tänker beröra några punkter i betänkandet.

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp genomförde år 2008 en uppföljning av vilka resultat och konsekvenser de fiskepolitiska insatserna får för företag inom yrkesfiske, vattenbruk och fisketurism. Syftet med uppföljningen har varit att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag.

Man kan konstatera att mycket av den kritik som Riksrevisionen framför också har framförts av utskottet. Riksrevisionens granskning visar att en viktig analys och återrapportering för uppföljning av målen saknas. Det försvårar prioriteringar av kostnadseffektiva styrmedel. Det försvårar också när det gäller möjligheten att lämna relevant information till riksdagen.

Detta är kanske ett av de viktigaste påpekandena som görs och som också gjorts av utskottet. Redovisningen utgjordes mestadels av formuleringar om att pengarna var förbrukade, inte om vilket resultat som hade åstadkommit. Min förhoppning är att vi här får se en annan tingens ordning. Den springande punkten för att kunna göra en utvärdering är att tydliga och uppföljbara mål sätts upp.

Ett av de mål som den här regeringen har och som också fanns tidigare är att det kustnära fisket ska värnas. Här kan vi vara ense om att vi tyvärr misslyckats med att realisera det. Framför allt har det kustnära fisket fått stryka på foten när skrotningskampanjer genomförts. De båtar som fiskat skonsammast och som tagit minst resurser i anspråk har skrotats till förmån för det mer effektiva storskaliga fisket.

Med den aktivitet som just nu pågår på västkusten kommer kanske nådastöten för det kustnära fisket på denna sida av Sverige. Här har det inte tagits någon notis om båtar som fiskar med rist eller inte. Selektiva redskap har ingen fördel i fler fiskedagar. ”Tänkte inte på detta i förhandlingarna med EU”, är ursäkten – ”tänkte inte på detta”; man kan tro att det gäller ett komikerprogram.

På västkusten regleras fisket utifrån två olika styrmedel: dels kilowattdagar, dels kvoter. Har detta med dagarna uppnåtts men inte kvoten fryser resursen inne, och man får svårt att täcka sina kostnader.

När vi här i riksdagen beslutar att det kustnära fisket ska prioriteras borde det klart redovisas hur det görs. Så är inte fallet i dag.

Herr talman! År 2012 ska EU:s fiskepolitik reformeras. Det finns ett antal frågor som behöver lyftas fram.

Kommissionen uppmanar medlemsländerna att fram till december i år fundera igenom sina ståndpunkter. Vilka förändringar vill varje land se? Vilka frågor är det mest nödvändigt att lyfta fram, och vad är mest nödvändigt att förändra?

Bland annat kan den relativa stabiliteten nämnas – en fråga som påverkar EU:s hela fiskepolitik. Ska den relativa stabiliteten slopas? Ska den omfatta bara vissa arter, eller finns det andra tankar? Hur ska vi ha det med stödet till fisket – med investeringsstöd, skattesubventioner beträffande bränsle med mera? Tidigare har vi med skattemedel subventionerat utfiskning av flera arter. Diskussionen om EU:s framtida fiskepolitik blir aktuell först efter det svenska ordförandeskapet.

Det vore bra om vi i de kommande diskussionerna kunde prestera en gemensam hållning från svensk politiks sida, alltså att vi kunde diskutera och komma överens om vilka frågor vi ska välja ut och driva. Vilka frågor är speciellt viktiga för Sverige och för svenskt fiske? Är det frågorna om regionaliseringen och om hur vi ska definiera denna? Är det frågorna om hur vi ska få till stånd en samsyn kring strukturen av fiskeflottan? Det hade varit en nyckel till att få en fiskeflotta i balans med biologin. Nuvarande system är inte det.

Herr talman! Det är många stenar som det måste vändas på. Men det viktigaste är vilka frågor vi i Sverige ska prioritera. Vi kan inte driva alla frågorna på önskelistan. Troligen får vi då inte igenom någonting.

En nationell samsyn kring fiskets förutsättningar kan positivt bidra till utformandet av den nya fiskepolitiken vid EU:s reformering av fiskepolitiken och omformulering av lagstiftningen. Därför anser vi att regeringen ska tillsätta en parlamentarisk arbetsgrupp som ska söka uppnå samstämmighet om vilka frågor Sverige bör driva i en ny fiskepolitik för EU. Tyvärr finns det inget intresse för detta hos den nuvarande majoriteten. Förslaget avstyrks.

Herr talman! Även om det bästa vore att vi till december i år lyckas forma en svensk ståndpunkt kommer EU:s nya fiskepolitik inte att spikas förrän under nästa mandatperiod.

Dagens majoritet är sig själv nog. Det kan också vara så att de inte vill vara med och forma den kommande fiskepolitiken i EU.

Om drygt ett år är det, som sagt, val. Den nuvarande majoriteten säger att de om de förlorar makten avstår från att ha inflytande på den kommande fiskeripolitiken. Det får den nya majoriteten sköta. Det är också ett synsätt och ett budskap till dem som är beroende av en svensk fiskepolitik.

Herr talman! En tredje fråga som jag vill ta upp handlar om EU:s fiskeavtal med tredjeländer. Det har nyligen visats tv-program om hur detta sker utefter Afrikas kust på både väst- och östsidan. Det är ett rovfiske som försvaras med att dessa fattiga länder behöver de inkomster de kan få av det här fisket. Och det kan vara riktigt. Vissa av dessa länders in-

komster utgörs till en tredjedel av inkomster från sålda fiskerätter i deras vatten, vilket får till följd att befolkningens fiskemöjligheter försvinner och pengarna hamnar i redan penningstinna fickor.

Vi skattebetalare satsar miljarder till fiskerätter för att subventionera stora trålare från Spanien, men också från Sverige, som ligger och drar upp maten från en befolkning som så väl behöver denna resurs – allt för att EU ska kunna behålla en större fiskeflotta än vi har resurser till.

Meningen var att dessa subventioner till fiskerätter gentemot tredje-länder skulle försvinna för cirka tio år sedan. Men det finns ingen som vågar ta i denna heta potatis. Förlorare blir människor i tredje-länder som mister en livsviktig resurs.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 och står bakom samtliga andra reservationer.
(Applåder)

Anf. 79 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Dagens betänkande *Fiskeripolitik m.m.* handlar som ni har hört dels om Riksrevisionens framställning om statens insatser för ett hållbart fiske, dels om ett antal motionsyrkanden – 54 för att vara exakt – från den allmänna motionstiden. Det kan ju vara praktiskt och kanske till och med pedagogiskt att även jag i mitt inlägg håller mig till denna uppdelning och ordning.

Jag börjar med Riksrevisionens rapport, som kom i november förra året och fick stor uppmärksamhet – med all rätt, tycker jag, eftersom den var starkt kritisk till de statliga insatserna. Det var en kritik som vi från de båda politiska lägren måste ta åt oss av. Riksrevisionen anser att de statliga insatserna varit ineffektiva och till och med lett till att Sverige i flera avseenden rört sig bort från målen om ett hållbart fiske i stället för fram mot desamma. Olika styrmedel har motverkat varandra, och regeringen har inte lyckats prioritera mellan styrmedlen.

Kritiken handlar också om bristande uppföljning. Vad som inte minst är viktigt att uppmärksamma är att Sverige inte utnyttjat det nationella handlingsutrymme som finns även inom den EU-gemensamma fiskeripolitiken. Man kan verkligen fråga sig om EU hjälpt eller stjälpt utvecklingen mot ett hållbart fiske. Hittills mest det senare, enligt min uppfattning, eftersom den gemensamma skattesubventionerade fiskeripolitiken lett till uppbyggnad av överkapacitet inom fiskeflottorna inom EU med överfiske och ibland näst intill utfiskning av viktiga fiskebestånd.

I betänkandet hänvisas bland annat till utskottets eget arbete med uppföljning och utvärdering av den svenska fiskeripolitiken. Jag tycker att regeringen borde kunna låta sig inspireras av utskottets arbete i detta avseende, så att regeringen själv med sina stora resurser på departement och hos myndigheter kan ta fram de analyser, återsrapporteringar och uppföljningar som krävs i enlighet med Riksrevisionens kritik.

Jag ser fram emot den fördjupade resultatredovisning som Jordbruksdepartementet föranmäler ska komma i samband med budgetpropositionen för 2010 – alltså nu i september – eller i propositionen om fiskerilagstiftningen som planeras till våren 2010, alltså om ett år. Jag tycker att regeringen bör prioritera så att den fördjupade resultatredovisningen kan komma redan nu i höst, bland annat som underlag för diskussioner om propositionen om fiskerilagstiftningen.

Från oppositionens sida anser vi att Riksrevisionens framställning är mycket viktig, och i reservation nr 1 tillstyrker vi framställningen. Vi anser att regeringen ska genomföra en översyn av de statliga insatserna och återkomma med förslag på lagändringar och inte minst som sagt att uppföljningen och återrapporteringen måste förbättras väsentligt från regeringens sida.

Ett avsnitt i betänkandet handlar om EU:s fiskeripolitik. Det är som sagt något som hittills mer stjalpt än hjälpt vad gäller hållbart fiske. Men om vi nu har gemensamma regler vad gäller fiskekvoter etcetera inom EU så måste ju dessa följas. Vi i Vänsterpartiet tar i vår reservation nr 3 upp behovet av en bättre kontroll och efterlevnad av dessa. Utskottsmajoriteten hänvisar till kommissionens förslag om införande av ett nytt kontrollsystem, regeringens välkomnande av detsamma och att frågan antagligen kommer att avslutas under det svenska ordförandeskapet.

Regeringen säger sig vilja prioritera fiskefrågorna under ordförandeskapet. Det ska bli intressant att se om det håller när det svenska ordförandeskapsprogrammet till slut presenteras, vilket kanske sker någon gång i juni. Jag tycker för egen del att riksdagen redan nu borde ha fått ta del av regeringens program för ordförandeskapet. Kanske hade vi då haft möjlighet att komma med inspel för att göra detta program ännu bättre innan det är för sent.

I avsnittet om EU:s fiskeripolitik i betänkandet hänvisas även till den grönbok om reformering av EU:s fiskeripolitik som offentliggjordes för en vecka sedan. Den är det första steget i processen mot en ny och förhoppningsvis avsevärt bättre fiskeripolitik. Utskottet och riksdagen ska behandla den i särskild ordning. Men som en liten aptitretare inför den debatten vill jag bara säga att i den vision för det europeiska fisket år 2020 som inleder grönboken hittar jag varken ordet "ekosystemansats" eller orden "biologisk mångfald".

Herr talman! Med respekt för kammarens arbete brukar jag avgränsa mig till att yrka bifall till endast en av de förträffliga reservationer som Vänsterpartiet för fram. Så även i dag. I detta fall yrkar jag bifall till reservation nr 8 under punkt 4, Fritidsfiske m.m.

Varför lyfter jag då fram denna reservation? Jo, därför att den handlar om en stor framtidsmöjlighet för Sverige, nämligen att utveckla fritidsfisket och fisketurismen. I den uppföljning av de fiskepolitiska insatserna som utskottet genomförde 2007 redovisas till exempel Fiskeriverkets studie från 2006 som uppskattar omsättningen inom de fritidsfiskerelaterade företagen till 1,4 miljarder kronor och att fritidsfiskarna lägger ned 2,3 miljarder kronor på direkta kostnader för sitt fritidsintresse. Det handlar alltså totalt sett om stora belopp också jämfört med yrkesfiskets omsättning.

I vår motion *Politik för ett hållbart fiske* föreslår vi bland annat att låta utreda förutsättningarna för en "nationallaxälv" som en del i en strategi för att utveckla det svenska fritidsfisket och fisketurismen. Bakgrunden till vårt förslag är Helcoms aktionsplan från 2007 som säger att medlemsländerna, till exempel Sverige, ska utveckla planer för restaurering av lekogränderna och vandringsvägar för migrerande fiskarter i lämpliga vattendrag senast 2010. Länderna har även förbundit sig att utföra aktivt bevarandearbete i minst tio hotade vildlaxälvar i Östersjöområdet samt

återinföra ursprunglig Östersjölax i minst fyra potentiella laxälvar senast 2009.

Med ökad mängd vildlax i våra älvar kan lokal fisketurism och förädlingsverksamhet öka. Därför vill vi låta utreda förutsättningarna för att avsätta en av de svenska outbyggda älvarna i Norrland – Torne älv, Kalix älv, Pite älv eller Vindelälven – som en nationallaxälv, där förutsättningarna för laxens vandringsvägar och reproduktion värnas.

Utskottsmajoriteten hänvisar i sitt svar till att förhandlingar mellan Sverige och Finland vad gäller förvaltningen av Torne älv fortfarande pågår och att en rapport från Fiskeriverket om myndigheternas arbete med att främja förvaltningsarbete för hotade vildlaxälvar bereds inom Regeringskansliet. Vidare väntas kommissionen komma med ett förordningsförslag om långsiktig förvaltning av lax i Östersjön. Man skulle kunna säga att det är mycket snack men lite verkstad.

I samma motion tar vi upp frågor om vattenbruk och fiskodling, som är ett annat viktigt utvecklingsområde inom det svenska fisket. Vi föreslår att handlingsplaner tas fram för miljöanpassning av fiskodlingar respektive minskad utsättning av odlad fisk i vilda bestånd, eftersom detta riskerar att försämra den genetiska variationen i de vilda bestånden. Vi föreslår även att Sverige liksom Norge bör tillsätta en rymningskommission för att studera effekterna av rymningar från och anläggningshaverier vid fiskodlingar. Detta utvecklar vi i reservation nr 9.

Avslutningsvis vill jag i likhet med Jan-Olof Larsson säga något kort om EU:s fiskeavtal med tredjeländer, i praktiken vanligen afrikanska länder. Vi anser att de orättfärdiga avtal som är tecknade med olika länder och som lett till utfiskning av andra länders fiskebestånd måste upphävas, att de ekonomiska subventionerna från EU:s skattebetalare till EU:s fjärrfiske måste upphöra och att det i framtiden måste finnas garantier för att fisket i tredjeländers vatten bara får ske på verkliga överskottsresurser.

Anf. 80 TINA EHN (mp):

Herr talman! Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 22 handlar om fiskeripolitik. Riksrevisionens granskning är nog det som är mest intressant i betänkandet. Kritiken är ganska omfattande, och något annat vore egentligen underligt.

Miljöpartiet har följt frågan genom åren och har tidigt uppmärksammat problemet att det är själva fisket som haft den största åverkan på beståndens utveckling även om många påstått att det berott på andra faktorer.

Vi har påtalat att det har varit en för stor flotta i förhållande till det biologiska underlaget. Vi har ansett att det småskaliga kustnära fisket har offrats på grund av dessa strukturproblem.

Vi har lagt fram tuffa förslag under åren som gått. De var så tuffa att vi fick kalla handen från EU när vi slog larm om hur läget var för torsken inte minst i Östersjön. Det var ställningstaganden som skakade om fiskeripolitiken rejält.

Kravet på torskfiskestopp blev en stor och viktig väckarklocka för många. Det kravet var förstås inte bara av godo. Det gav en bismak för alla som fiskade torsk. Men om politiken misslyckas med sin uppgift drabbas någon.

I det här fallet har först torsken drabbats och därmed rubbat ekosystemen. Debatten skakade om och drabbade senare även torskfisket, det vill säga människorna som lever av att fiska.

Miljöpartiet har genom åren drivit frågor om naturresurser. Vi har också ansett att det är viktigt med en syn på resurser, i detta fall fisk, så att ett uthålligt fiske som lever på räntan och inte tar av kapitalet är det som råder.

Systemen som finns och har funnits har dock inte gynnat det småskaliga och hänsynsfulla utan det som ekonomiskt kan visa på bäst effektivitet. Så snurrar vår jord. Man undrar när vi blir kloka nog.

I granskningen redovisar Riksrevisionen en rad områden där insatser som rör fiskenäringen motverkar att fiskeripolitiken genomförs på ett effektivt sätt. De exempel som ges i granskningen på områden med sådana insatser är befrielse från energi- och koldioxidskatter, stöd, tillståndsgivning samt fiskerikontrollen.

Riksrevisionens granskning visar också att det nationella handlingsutrymmet i den gemensamma fiskeripolitiken inte har klarlagts. Avsaknaden av rättslig analys medför att det saknas överblick över vad som är möjligt för regeringen eller Fiskeriverket att styra på nationell nivå och vad som endast kan påverkas via förhandlingar i EU.

Granskningen visar dock att det finns ett betydande nationellt handlingsutrymme inom den gemensamma fiskeripolitiken och att Sverige bland annat har möjlighet att införa mer långtgående regler för svenska yrkesfiskare, vilket sällan har använts.

Styrelsen anser därför dels att rättsläget bör klargöras med avseende på möjlighet och skyldighet inom fiskeripolitiken, dels att regeringen i ökad utsträckning bör använda det nationella handlingsutrymme som finns inom fiskeripolitikens område.

Berättas bör också att miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har gjort en uppföljning av vilka resultat och konsekvenser som de fiskeripolitiska insatserna får för företag inom yrkesfiske, vattenbruk och fisketurism.

Syftet med uppföljningen har varit att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag. Målet för omstrukturering av fiskeflottan har varit otydligt och de fiskepolitiska insatserna har inte varit tillräckliga för att skapa en anpassning av kapaciteten i förhållande till fiskemöjligheterna. Fiskeflottan bör få en sådan struktur att resurserna säkras samtidigt som yrkesfisket ges rimligare förutsättningar att verka inom ramen för en hållbar utveckling.

Det finns mycket att läsa och säga om hur fisket är. Intressant är dock att man upplever att diskussionen är annorlunda än vad den var för ett par år sedan när mandatperioden började. Flera har kommit till insikt om de tokigheter som förekommer och färre försvarar dessa.

Vi ser i dag att man kommer fram till gemensamma ståndpunkter om att fiskeflottan är för stor och att utkast inte är något som ska fortgå. Det behövs generationer av fisk för att säkra ett bestånd.

När det gäller bland annat torsk är det viktigt med bevarandet av stora honor som ger stora ägg som i Östersjön klarar av att flyta bättre och har en större överlevnad och så vidare. Vi ser att det finns massor av detaljer som är viktiga för helheten.

Ålen är en annan viktig varelse som få vet allt om, eller kanske ingen egentligen vet allt om. Vad vi vet är att den är hotad. All världens ål har sin början i Saragassohavet. Den lever i både salt och sött vatten, och olika individer betar sig lite olika. Vi vet också att kraftverksdammarna i Sverige mosar det mesta av ålen.

Vi har reducerat fisket på ål, men jag är rädd att vi inte har gjort tillräckligt. Jag ser nu att det i dagarna skrivs rätt mycket om konflikten mellan ål och säl. Är det meningen att vi ska fortsätta att fiska ål över huvud taget och därmed servera den i ålryssjor till sälen som kaxigt tar för sig utan blygsel?

Som ett brev på posten kommer att man vill skjuta säl. Det har såklart blivit ett problem i sammanhanget. Ständigt handlar det om människans avgörande av vad som ska finnas eller ej och var någonstans.

EU:s fiskeriavtal med tredjeland tas här upp i motioner, bland annat från Miljöpartiet. Det är verkligen en fråga om solidaritet och självkritik. Det finns ingen ursäkt som ger oss rätt att konkurrera ut småskaliga maurretanska fiskare som med lerkrukor tar upp bläckfiskar och ska konkurrera med EU-subventionerade fiskeflottor.

Herr talman! Slutligen vill jag upprepa något av vad Riksrevisionen kommit fram till i sina slutsatser och rekommendationer. Överkapaciteten i flottan är en viktig orsak till att flera fiskebestånd i dag är överfiskade. EU:s gemensamma fiskeripolitik har endast haft näringspolitisk inriktning. Men målet har nu delvis omformulerats för att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling både miljömässigt, ekonomiskt och socialt. Överfiske som hotar fiskebestånd ska stoppas, och försiktighetsprincipen ska tillämpas.

Det ligger ytterst på den borgerliga regeringen. Det ligger ett tungt ansvar på jordbruksministern, som tyvärr inte är här. När beslut om fiskeriförvaltningsplaner fattas och kvoter fastställts går det inte att fortsätta att dribbla bort viktiga detaljer som kan vara avgörande för helheten.

Med detta vill jag ställa mig bakom Miljöpartiets reservationer, och jag yrkar slutligen bifall till reservation 1.

Anf. 81 JEPPE JOHANSSON (m):

Herr talman! Ett långsiktigt och hållbart fiske måste bygga på principen bruka utan att förbruka. Fiske är en resurs som vi människor ska nyttja, och vi ska nyttja den på ett långsiktigt och hållbart sätt. Vi ska, som man säger i många andra sammanhang, leva av resursens avkastning och inte tära på kapitalet. Det stämmer fantastiskt bra på denna resurs.

Herr talman! I detta sammanhang kan jag inte låta bli att uttrycka min glädje över att torsken i Östersjön har återhämtat sig så bra. Här har Sverige och vår jordbruksminister lagt ned ett stort arbete och engagemang, inte minst genom samarbete med andra länder. Man har suttit vid bordet, tagit kontakter, skapat allianser och sett till att mycket av det omfattande orapporterade fisket har stoppats. Det är det vi kallar för svartfiske. Jag behöver inte nämna några länder. Men det har man gjort, och det kan ingen, inte ens Jan-Olof Larsson förneka.

Detta har varit möjligt genom att man samarbetar och driver frågorna i EU med kraft. Enskilda, mer eller mindre kändisar, och organisationer, till exempel Världsnaturfonden, har agiterat för att vi skulle bojkotta den svenska torsken, även den som var fångad inom de lagliga framförhandlade kvoterna och rejält kontrollerade – ingen kan väl förneka att vi har en rejäl fiskekontroll i det här landet. Det hade varit klädsamt om man hade gått ut och sagt att nu kan vi med gott samvete äta denna fisk.

Men så sent som i går i Dagens Nyheter vidhåller Världsnaturfonden att Östersjötorsken fortfarande är rödmärkt. Jag kan glädja mig åt att Miljöstyrringsrådet i alla fall har växlat om till gult ljus när det gäller torsken.

Konsekvensen av torskbojkotten är att fisken säljs till länder som Frankrike och Holland, där efterfrågan är stor och invånarna med förtjusning äter den svenskfångade torsken. Att långtradarlass efter långtradarlass med svenskfångad fisk går till andra länder kan vara ett miljöproblem i sig.

Jag missunnar inte fransmän och holländare ett gott mål mat på svensk torsk, men jag unnar svenska folket, er här och er på läktaren att få njuta av en god tillagad torskrätt, lagad av svensk, gärna närfångad, kvalitetstorsk. För egen del, herr talman, äter jag hellre svensk fisk som fångats inom lagliga och kontrollerade kvoter än fisk som rest runt halva jordklotet eller till och med i en del fall gjort hela rundan.

Herr talman! I det här betänkandet behandlas i första hand Riksrevisionens styrelses framställning angående statens insatser för ett hållbart fiske samt ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Riksrevisionen framför kritik på en rad områden med den goda avsikten att vår fiskeripolitik ska bli ännu bättre och effektivare.

Vi från utskottsmajoriteten välkomnar synpunkter från Riksrevisionen, konstaterar att det pågår ett arbete och att åtgärder har vidtagits för att åstadkomma ytterligare förbättringar. Det är bra att fiskeripolitiken granskas av oberoende ögon. Granskningen kommer att bidra till att vårt fiske kommer ytterligare en bit mot målet. Målet är ett långsiktigt hållbart fiske, både när det gäller det storskaliga fisket och det småskaliga och kustnära fisket.

Herr talman! I regeringens regleringsbrev till Fiskeriverket är bruka utan att förbruka ett av de viktigaste budskapen. I regleringsbrevet för innevarande år finns dessutom några punkter.

- Fiskeriverket ska redovisa utvecklingen av fiskeflottans kapacitet i relation till tillgängliga fiskeresurser.
- Fiskeriverket ska redovisa insatser i syfte att stärka det småskaliga fisket och fritidsfisket.
- Fiskeriverket ska redovisa arbetet med att utveckla fiskevården.
- Fiskeriverket ska redovisa insatser för att öka och sprida kunskap till gagn för ett långsiktigt hållbart yrkesfiske, fritidsfiske, fisketurism och vattenbruk.

Ordern är given. Vi ska dit, till det målet.

Herr talman! I stort sett alla som är engagerade i fiskerifrågor talar lyriskt om det kustnära och småskaliga fisket. Det gör vi också. En åtgärd som skulle kunna gagna detta är att man har delat upp kvoterna mellan garn och trål.

Tyvärr är det så – nu måste jag nämna det, Tina – att det finns de som saboterar det småskaliga fisket, i allra högsta grad. Det är ett djur som du har kramat en gång i tiden väldigt mycket, och det är sälen.

Jag förstod att du tyckte att det var lika viktigt att sälen hade mat som att vi hade mat. Jag delar inte riktigt din åsikt. Torsken ska också vara för mänskligt bruk.

Det hade aldrig gått att ha samma politik om vi hade haft det när det gäller älgen. Då hade den sprungit in i villaträdgården och ätit upp för folk. Det hade folk inte tolererat.

Det hade heller inte gått om det hade varit en massa älgar som sprang ute på de stora vägarna – ni gillar visserligen inte stora vägar och bilar. Det hade inte varit okej om älgen hade varit ute och rört sig så mycket på vägarna. Där har vi en beskattning, inte för att ta död på dem utan för att få ett bestånd som vi tål. Samma bör gälla sälen. Vi måste nog komma dit.

Jag är övertygad om att det i framtiden kan bli möjligt att öka antalet fiskare som kan försörja sig på småskaligt fiske, inte minst om de ökar sina inkomster genom att vidareförädla. Man kan ha en restaurang, man kan sälja till den lokala restaurangen, man kan sälja färsk fisk till folk i inlandet. Man kan naturligtvis kombinera sitt fiske med naturupplevelser. Folk får följa med och se hur yrkesfiske går till. Man får ett mervärde av fisken.

Jag ser fram emot att regeringen i kommande propositioner lägger förslag som underlättar för våra fiskare att driva verksamheten i denna riktning.

Herr talman! Närfiskat är ett initiativ från fiskbranschen själv. Det är inget direktiv uppifrån. Med Närfiskat får du och jag som konsument reda på var fisken har sitt ursprung, vilken båt som har fiskat den och när den är såld till förstahandsmottagaren. Jag tycker att det är ett lovligt initiativ som har kommit från fiskenäringen själv. Jag tror mycket på det.

Fisken är en ändlig resurs och ska brukas, inte förbrukas. Vi behöver i framtiden ett storskaligt fiske för att förse medborgarna och livsmedelsindustrin med fisk även när det blåser och stormar. Då kan det småskaliga fisket kanske inte gå ut och göra sitt jobb.

För att anpassa fiskeflottan – det har nämnts innan här – till den mängd fisk som finns och är möjlig att fånga har redan några stora torsktrålare skrotats ut. För några dagar sedan kom ett meddelande från Fiske-rikerket om ytterligare pengar för att skrota ut en del båtar och helt enkelt anpassa det storskaliga fisket till den mängd fisk som finns.

Herr talman! Utskottet förutsätter att regeringen i lämpligt sammanhang återkommer till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som vidtagits och som är på gång för att säkerställa ett framtida hållbart fiske.

Det kan ske lämpligen i samband med kommande budget eller då propositionen som bygger på den snart avslutade fiskelagsutredningen läggs på riksdagens bord.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Avslutningsvis vill jag instämma i rubriken på ledaren i senaste numret av tidningen Yrkesfiskaren: Det måste bli enklare, roligare och mer lönsamt att vara fiskare.

(Applåder)

I detta anförande instämde Rune Wikström (m).

Anf. 82 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Jeppe Johnsson tar upp Närfiskat. Det är naturligtvis ett mycket lovvärt initiativ. Både vi i oppositionen, fiskaren, till och med bonden håller med om att ursprungsmärkning är oerhört viktigt. Vi bara hoppas att vi får med regeringen på det synsättet också. Det är viktigt att de som sitter på läktaren här ska kunna välja rätt produkt utifrån både miljö och bestånd.

År 2012 ska EU:s fiskepolitik stöpas om. Förra veckan kom EU:s grönbok. Den grönboken går nu ut till medlemsländerna för att diskuteras och analyseras. Vi ska då också ha åsikter om vad vi tycker är viktigt, vad Sverige tycker är viktigt.

Som jag sade i mitt anförande handlar det inte om att göra upp en så lång lista som möjligt på vad vi vill förändra – vi kan räkna upp otaliga saker – utan det gäller att koncentrera sig på de frågor som vi politiker och fiskarna tycker är viktiga att förändra i en framtida fiskepolitik.

Vi i oppositionen vill ta vårt ansvar. Vi tycker att man ska tillsätta en parlamentarisk grupp för att ta reda på och diskutera vilka frågor som vi ska driva tillsammans och göra det just tillsammans för att få en styrka i fiskepolitiken.

Nej tack, säger högeralliansen till det här förslaget, vi klarar det här själva. Och förlorar vi valet avstår vi från att vara med och påverka fisken. Det får ni sköta.

Är detta en sund inställning? Fiskarna runt kusten tycker att vi borde ha kommit överens om vilka frågor vi vill driva, men ni tycker inte det. Varför är det på det viset?

Anf. 83 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Vi ska komma med detta 2012. Jag måste erkänna, Jan-Olof Larsson, att så långt är jag inte mina förberedelser. Jag kan inte tänka mig att alliansregeringen och vi som sitter här inte skulle välkomna att vi var överens om en sådan sak. Det finns lite tid kvar, och det finns många idéer att hämta upp. Jag vet faktiskt inte var du har fått detta ifrån.

Anf. 84 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Jo, det står i vår motion som ni har avstyrkt. Där kan du läsa det. Hade du läst de papperen hade du kanske kunnat ta rätt ställning. Till och med jordbruksministern är helt inne på det här. Jag frågade honom vad han tyckte i den här frågan när vi hade utskottsmöte. Han tror att han ska kunna diskutera grönboken under ordförandeskapet, men det kan han inte göra eftersom de andra länderna inte har kommit fram med några åsikter. Dem ska de lämna in i december i år när vårt ordförande-

skap tar slut. Jag tror att det hade varit nationellt viktigt att vi i Sverige hade kunnat enas om ett par tre viktiga frågor att lyfta fram. Det tycker de som fiskar runt våra kuster och många andra politiker att vi ska göra för att vi ska få en styrka i vår fiskepolitik, men högeralliansen i utskottet tycker tyvärr inte det. Jag tycker att det är olyckligt att man har den inställningen.

Vi får väl hoppas att vi kan få en annan tingens ordning nästa september. Då ska vi kunna påverka, och ni får stå bredvid och titta på eftersom ni inte vill vara med. Det blir som det blir.

Ni hade en motion om fritidsfiske. Den handlade om det så kallade bulefisket i Öresund. Fiskeriverket har gått ut och förbjudit det fisket, säger man. Det är nog riktigt, men det är bara det att man åker från den danska kusten över på svenska vatten och fiskar. De stora romhonorna samlar sig i stora bulor, och man fläker sönder dem man inte får upp. Det är rent horribelt att göra detta. Med tanke på hur fint samarbete ni har med olika allianser borde det vara rimligt att kunna komma överens med den danska fiskeriministern om att stoppa den här typen av fiske som är ett sådant fruktansvärt förbrukande av resurser. Det är inte att bruka, utan det är att förbruka.

Anf. 85 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Även om detta inte kommer upp förrän i december har vi den inställningen att vi kan påverka fiskepolitiken även om vi inte är ordförandeland. Det gör vi nu. Det har vi gjort när det gäller svartfisket i Östersjön. Det kommer vi att kunna göra här också. Vi lägger inte av bara för att ordförandeskapet är slut, utan vi är aktiva i EU hela tiden. Det utgår jag ifrån att ni också är även om ni är en allians där inte alla riktigt vill vara det.

Jan-Olof Larsson beskriver det så kallade bulefisket i Öresund riktigt ordentligt. Det tog inte många timmar förrän vi förbjöd det. Jag är väldigt glad att vi har en fiskeminister i dag som har skapat en kontakt med den danska fiskeministern. Jag är övertygad om att det är mer verkningsfullt att ha en kontakt med den ministern än att bara stå här och racka ned på detta. Jag är övertygad om att Eskil gör sitt bästa för att komma fram på den punkten också. Han har gjort andra överenskommelser med dansken. Det är inte lätt, men det är möjligt om man räcker ut handen.

Anf. 86 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Det är intressant att vi har en jordbruksminister som har lanserat begreppet bruka utan att förbruka. Det är egentligen ganska självklart för oss. Jag kan tycka att vi har lite olika utgångsläge när det gäller hur vi ser på naturen, resurserna och djurarterna. Jag skulle gärna krama en säl om det var okej att göra det, men jag tror att man ska vara lite försiktig. Jag gör inte det. Jag kramar inte sälar, men jag har sett små kutar som har blivit övergivna på grund av att man har gjort det ena och det andra.

Var står ni moderater när det är fel i systemen, när det finns ett överfiske som hotar? Vi får ofta en släng för att vi har ställt oss på den sidan, försvarar och säger nej till allting. Med facit i hand tycker jag att man ska ha lite självkritik. Nu återhämtar sig torsken, vilket är väldigt trevligt.

Det ska bli väldigt intressant att följa den utvecklingen och se vad som händer och hur starka de årsklasser som kommer är. Men inte desto mindre har vi haft ett överfiske där, och vi har fortfarande ett överfiske globalt och lokalt på många sätt. Då är Moderaterna inte på den sidan, utan då står Moderaterna fortfarande på den näringspolitiska sidan och försvarar och driver upp argumentationen. Det är lite tråkigt att man aldrig kan få kredit för att man ställer sig på de svagas sida, vilket också har med arten att göra.

Jag kan inte tycka att det är ett bra sätt att alltid skjuta allting som är ett problem. Det står jag för. Det handlar även om sälar. Jag kan tycka att det kan finnas andra sätt ibland. I dag skjuter vi inte sälar för att överleva, vilket min farfar gjorde en gång i tiden när han jagade säl i Bottenviken.

Anf. 87 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Vi räddar torsken. Ska vi rädda den för att den bara ska var för sig själv och för att sälen ska äta upp den, eller ska vi rädda den för att också vi människor ska ha den som ett bra livsmedel? För mig innebär räddningen av torsken att vi måste ta vara på den. Det innebär naturligtvis att det måste kunna finnas sälar, men sälen tar även sådan torsk som inte sitter i garnet. Sälen är ett hot mot den ökande torsken. Vi måste ha en balans mellan sälen och torsken. I detta system måste också människan finnas och ha rätt, i alla fall enligt mitt sätt att se det, att bruka torsken utan att förbruka den.

Moderaterna står ingen annanstans än var alliansregeringen gör. Som jag sade i mitt anförande ska vi ta räntan på kapitalet. Vi är inte så dumma att vi vill utrota en resurs och ta alla pengar ett år, utan vi vill ta avkastningen på kapitalet. Det är att stå på näringsens sida. Det är att långsiktigt garantera att näringen kan fortleva. En rovdrift slår undan benen också på näringen. I det här fallet är vi positiva till näringen, och därför är vi också restriktiva med hur mycket man kan fiska varje år.

Anf. 88 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad att höra Jeppe säga detta. Jag tycker att det känns mycket bra att få stå här och höra att han säger att vi ska ta av räntan och inte av kapitalet och att då står man på näringsens sida. Då tycker jag att vi har kommit långt.

Jag tänker inte fortsätta den här debatten, utan jag tänker bara önska Jeppe lycka till med sitt engagemang. Det har viskats i mitt öra att det här är den sista debatten i kammaren. Hur olika man än är i sina åsikter känner jag alltid en väldigt stor respekt för det engagemang som människor har här i riksdagen. Jag önskar verkligen lycka till. Använd ditt engagemang till goda saker!

Anf. 89 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Tack för det, Tina! Vi har kommit långt i alliansen, jag tackar för det, och vi ska komma ännu längre för det är ju ytterligare lite kvar. Vi har kommit ganska långt i fiskefrågorna också, fast jag ska säga här att jag skulle vilja att det hände ännu mer.

Jag vill sluta med mina avslutningsord. Det måste – om man ska kunna leva på det fortsättningsvis – vara enklare och roligare att vara fiskare, och ska man kunna vara fiskare måste det också vara mer lönsamt. Det kan det vara. Det jobbar vi på, och jag tror att vi lyckas.

Anf. 90 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! Det viskades också i mitt öra att Jeppe Johnsson ska sluta, men innan jag kommer in på det tänkte jag ställa några frågor om den förbättrade återrapporteringen och resultatredovisningen som jag tror att vi bägge anser är viktiga för att utveckla ett hållbart fiske.

Du har själv tagit upp det, och det står i betänkandet om den fördjupade resultatredovisning som Jordbruksdepartementet planerar att komma med till budgetpropositionen eller kanske senare i samband med propositionen om fiskelagstiftningen.

Jag sade i mitt inlägg att jag tycker att det vore väsentligt om det kommer redan i budgetpropositionen, och jag vill fråga hur Jeppe Johnsson ser på det och om han är beredd att verka för att regeringen kan tidigare lägga det för att få ett bättre underlag för den kommande debatten om fiskerilagstiftningen.

Sedan vill jag också fråga Jeppe Johnsson som har lång erfarenhet av detta arbete hur han ser på underlagen vid beslut i utskott, och även i EU-nämnden så småningom, om fiskekvoter som man tar varje år. Min erfarenhet från några års arbete i utskottet och EU-nämnden är att de här underlagen kunde vara tydligare och mer pedagogiska. De kunde innehålla mer substans och inte bara hänvisa till andra dokument. Jag undrar hur Jeppe Johnsson ser på det.

Anf. 91 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Naturligtvis hoppas jag att vi ska komma med detta redan i budgetpropositionen. Sedan har vi den gedigna Fiskelagsutredningen. Jag tror att mycket kommer där, och det får väl ta sin lilla tid, men naturligtvis hoppas jag att det kommer redan i budgetpropositionen.

När det gäller underlagen och om de är pedagogiska eller ej har jag svårt att uttala mig, men de kan säkert bli bättre.

Jag har också en önskan att forskning och fiskare i framtiden ska samarbeta på ett helt annat sätt än vad de gör i dag, för då tror jag att det blir mycket bättre resultat och då blir det inte dessa konflikter. Min förhoppning är att forskning och fiskare i framtiden kommer att gå mer hand i hand.

Anf. 92 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! När det gäller bättre pedagogiskt underlag till oss som sitter i utskotten kunde departementet låta sig inspireras av Fiskeriverkets årliga rapport med beståndsbeskrivningar till exempel. Jag tycker att de kunde vara mer tydliga när de hänvisar till ISIS rekommendationer. Det brukar ofta vara en hänvisning till att de har beaktats utan att man närmare utvecklar vad ISIS själva har tyckt.

Diagram, kartor och tabeller är sådant som jag uppskattar, och ibland tror jag kanske att det saknas viss kompetens på departementen för att kunna göra detta pedagogiska underlag.

Avslutningsvis vill jag tacka Jeppe. Jag har suttit ganska kort tid i utskottet, och Jeppe har suttit väsentligt längre. Jag vill också framföra en hälsning från hela oppositionen, liksom från Jan-Olof som inte visste om att det är din sista debatt i dag. Du har med din blekingska dialekt och ditt goda humör varit ett fint tillskott i utskottets arbete!

Anf. 93 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Jag tackar så väldigt mycket för detta! Någon gång framåt sommaren kommer jag att lämna det här och gå vidare i en kommun som har väldigt mycket fiske. Där ska jag göra mitt bästa för att fisket ska kunna blomstra på nytt, inte minst det småskaliga och kustnära fisket eftersom det är viktigt för min bygd. Det är viktigt inte bara för att vi kan äta fisken, utan för att det är en kultur som gör att vi som bor där trivs och de som gästar oss tycker att det är fantastiskt trevligt att komma dit. Tack, allesammans!
(Applåder)

Anf. 94 ERIK A ERIKSSON (c):

Herr talman! Ärade ledamöter och medborgare i vårt gamla land! Fisk är en fantastisk resurs, och fiskbruket och vattenbruket är också en fantastisk resurs. Jag tycker att fokus mycket har landat på de negativa sidorna i debatten, och vi har haft ett mycket allvarligt läge i våra hav. Därför är det välkommet med en framställning från Riksrevisionen, och det är den som vi i första hand behandlar här.

När det gäller den kritik som Riksrevisionen har riktat här handlar det om statens insatser för ett hållbart fiske åren 2002–2006 och på någon punkt om 2007. Det kan vara bra att ta upp några av de åtgärder som alliansregeringen har hunnit med på två och ett halvt år.

Att nationellt hantera frågor på ett klokt och trovärdigt sätt handlar om att vilja vara med och vara aktiv i stället för att sitta vid sidan av. Det har den här regeringen och jordbruksministern varit. Han har varit aktiv, och det har regeringen också varit och tagit aktiv del i samtalen med övriga EU-länder och övrig omvärld. Det har varit viktigt för fisket men också för hela ekosystemet som rör våra hav och fiskevatten.

Vi delar hav med våra grannländer, och fisken bryr sig inte om nationsgränser i första hand i alla fall. Vi vet inte så mycket om det, kanske. Det internationella arbetet har mycket stor betydelse. Centerpartiet och alliansen anser att Sverige ska vara mycket aktivt i att förändra EU:s gemensamma jordbrukspolitik. EU-kommissionens egen analys visar att EU har ett överfiske på ungefär 80 procent av fiskbestånden. Då är det inte märkligt att lönsamheten är dålig i fiskenäringen. Det är ett stort arbete att fortsätta för att förändra och för att få en tillväxt bland våra fiskarter.

När Sverige blir ordförandeland i EU och blir ansvarigt för den europeiska fiskepolitiken är det väldigt viktigt att se vilken debatt som förs i övriga Europa om vi ska kunna komma framåt. Den debatt som förs i södra Europa är inte densamma som förs i Sverige, Finland eller Danmark. Det är viktigt att Sverige noga överväger vilken linje vi ska driva för att kunna påverka frågan i ekonomisk, social och miljömässig riktning. Det här har bäring på de punkter som lyfts fram, tycker jag, i Riksrevisionens framställan. Det handlar om att ha mer levande hav.

Det handlar också om att ta hänsyn på rätt sätt. Vad har nu hänt hittills? Ja, i stället för att ha totalstopp på torskfisket har det blivit kvoter. Kvoterna har minskat, och det har gett en ökning av torsk. Senast i dag har flera här, bland andra Jeppe Johnsson, talat före mig om detta. Det är otroligt glädjande och tyder på en aktiv politik som kan göra skillnad. Vi menar att man ska vara delaktig i samarbetet med övriga EU-länder, men även med den övriga omvärlden och våra grannländer. Jag menar att vad som görs även på andra områden, till exempel havspropositionen, också är otroligt viktigt även om själva utfiskningsfrågan är en fråga för sig. Hur vi behandlar våra hav och hur vi hanterar detta är viktigt.

Jag menar att alliansregeringen har gjort skillnad och satt fokus på att man vill vara delaktig, och det måste vi fortsätta med. Vi ser en återhämtning, och forskarna är såvitt jag begriper enhälliga i detta, och det är bra.

Kvoterna pratar man mycket om. Alla som lyssnar på debatten är inte så insatta som vi kanske är i frågan, och det tycker jag att vi ska ha respekt för, inte minst när det gäller att kunna vara en aktiv konsument. Det är inte alltid lätt att veta vilken fisk som är okej att äta och vilken man ska undvika. Men jag tror ändå att de allra flesta skulle föredra en fisk som är fångad i vatten som man känner till som Jeppe Johnsson beskrev på ett fint sätt här. Den kanske är fångad av fiskare som man känner, beredd lokalt och handlad lokalt. Därför är det extra glädjande att jordbruksministern har tagit initiativ för det småskaliga fisket. Det tycker jag är bra.

Herr talman! Det handlar också om tredjelandsavtalen som berörs, och det finns en reservation om detta. Jag vill ändå säga att det direktiv som finns härrör från 2002, och då var det Socialdemokraterna som styrde landet. Det är extra viktigt om vi nu ska blicka framåt. När tio år har gått 2012 ska direktivet beslutas om på nytt. Då är det viktigt att man är delaktig. Då gör det stor skillnad om det är en alliansregering som är enig om fiskeripolitiken, vilket vi är, eller en opposition som inte visar på samma enighet och som dessutom kan välja att i EU-samarbetet ställa sig vid sidan av. Det gör stor skillnad, och det tycker jag är viktigt att komma ihåg.

Vi vill utveckla och uppmuntra en hållbar, småskalig fiskodling. Vi tror att även det är viktigt. Det kan vara ett komplement. Om det nu är så att vi inte kan fiska så mycket som vi skulle önska och våra duktiga yrkesfiskare inte kan ta upp så mycket som de egentligen har kapacitet till måste vi även blicka åt de håll där det finns nya alternativ. Detta måste gå hand i hand för att vi ska kunna möta framtiden ordentligt.

Några detaljer har kommit fram här i debatten när det gäller det småskaliga fisket, men såvitt jag begriper är det väl trålare som är skrotade vilket inte påverkar det kustnära, småskaliga fisket i första hand. Sverige har ansökt om undantag vad gäller just rist, kopplat till kilowattdagar. I den frågan väntar man på besked från EU, så där har Sverige varit synnerligen aktivt. Det tycker jag är positivt.

56 miljoner extra i havspropositionen tycker jag också är något som är viktigt att få med i den här debatten. Det handlar om skrotning, åtgärder och överkapacitet.

Beträffande den grönbok som också nämns vill jag nämna att det är någonting som Fiskeriverket har fått möjlighet att titta på liksom dessutom miljöorganisationer. Det är alltså ingen som är undantagen i arbetet med att ta fram en ny grönbok. Regeringen är också delaktig och tycker hittills att det här arbetet ser bra ut. Under ordförandeskapet kommer Eskil Erlandsson i egenskap av ansvarig minister att vara ordförande, och jag tror att det är centralt att han tar plats och vågar diskutera framtidsfrågor, så att man inte väntar till 2012, för då är det för sent.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Även jag vill tacka Jeppe Johnsson, som är en trevlig kompis i riksdagen här, och önska dig lycka till! Jag ser fram emot att få träffa dig i Blekinge nästa gång. Tusen tack!
(Applåder)

Anf. 95 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Jag måste ändå fråga om Centerpartiets åsikt är att om man har en trål är det fråga om storfiske, och har man inte en trål så är det fråga om kustfiske. I så fall tror jag att de uppe i Kosterfjorden blir relativt ledsna, för det är väl ett av de mest skonsamma fisken vi har över huvud taget, de som trålar råka uppe i Kosterhavet, med inflytande från både marinbiologer och andra forskare. Det var en väldigt märkvärdig definition.

När det sedan gäller Eskils värnande om det kustnära fisket har vi en del kustnära och skonsamt fiske, men de använder rist. De använder selektiva redskap av olika slag. Och sedan säger Eskil och hans förhandlare – nu är det ju Eskil som brukar stå här och tala om hur duktig förhandlare han är – att man inte tänkte på det, när man förhandlade fram antalet dagar som man skulle få lov att fiska, att det prioriterade, det kustnära fisket med selektiva redskap, inte fick fler dagar än det icke selektiva fisket. Då förstår jag inte riktigt vad Erik A Eriksson menar med att han värnar det kustnära, skonsamma fisket. Det var ju det han glömde göra. Det föll ju bort.

När det handlar om EU:s nya fiskepolitik 2012 har vi diskuterat den. Jag har suttit i riksdagen sedan 2002. Fiskefrågor har jag varit med och diskuterat i alla fall sedan dess, de diskuterades innan dess också och de kommer säkert att diskuteras även efter 2012.

Det handlar inte om det. Det handlar om att vi också under tiden ska skapa ett svenskt förhållningssätt ihop med näringen om vilka punkter som är viktiga att driva. Det var det jag ville komma fram med. Jag tror att det är viktigt att vi gör det.

Anf. 96 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för repliken och möjligheten att utveckla resonemanget. Jag kanske missuppfattade Jan-Olof Larsson i hans anförande, men när det nu är så att det är trålar som är skrotade och Sverige har ansökt om undantag vad gäller rist just för de kilowattdagarna tror jag att det faktiskt har betydelse och att det spelar roll.

Det är kanske inte så lätt för åhörare att greppa detta, men jag vill ändå säga att det gör skillnad eftersom den generella minskningen i EU-uppgörelsen var 25 procent. Här gjordes ett undantag, och Sverige får vänta på ett besked. Det tycker jag ändå visar att man har varit aktiv.

Nu är inte jordbruksminister och fiskeminister Eskil Erlandsson på plats, men då kan väl jag passa på och skryta om honom lite grann, om det är så att det behövs. Han har tagit god plats, vilket tidigare socialdemokratiska ministrar inte har gjort. Det är ju det vi har fått se resultatet av: en passivitet från s-sidan med totala stopp. Dessutom har vi inte fått acceptans från andra länder.

Jag menar att det inte är något svårt knep Erlandsson har lyckats med. Han har satt sig i förhandlingar och lyckats få till stånd diskussioner med grannländer, ett grannland söderut, som då helt plötsligt har accepterat en verklighetsbeskrivning som man tidigare har förnekat.

Vi måste prata med andra för att få vänner. Jag tror att de öppna dörarna är viktiga i det här sammanhanget. Att hänvisa till att det skulle vara bättre att ställa sig vid sidan av kan jag inte alls förstå över huvud taget. Ska man långsiktigt komma någonvart handlar det nog om att föra samtal.

Om torsken nu återhämtar sig måste väl det även gynna det småskaliga fisket, om jag nu har begripit det här rätt, och det måste även gynna ekosystemen. Jag hoppas att det är resultaten som räknas och att man även fortsatt kan vara aktiv.

Sedan förstår jag om inte s-sidan är helt nöjd med nuvarande minister, men det hör väl till.

Anf. 97 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Nej, det är klart att vi inte är nöjda med nuvarande minister, men det kanske inte är så ovanligt! Och det där med att skryta över Eskil behöver du inte bekymra dig om, för det klarar han så jättebra själv. Det gör han varje gång han visar sig. Så fort han öppnar munnen talar han om hur duktig han är. Det finns ingen människa i världen som kan bräcka honom i det.

Det kustnära fiske man försöker värna i dag från Eskils och hans kollegers sida och det man har lyckats komma fram till för svensk del innebär kanske att det kustnära fisket på västkusten slås ut. Då handlar det om räkfiske, kräftfiske och annat – icke hotade arter – på grund av dåliga förhandlingar. Det är där vi står i dag, och det kommer jag naturligtvis att påpeka för Eskil fler gånger. Men det är långt ifrån bra.

Erik som är bonde vet ju att innan man kan skörda måste jorden bearbetas, man måste så och man måste se till att grödan får rätt förutsättningar. Sedan kan man skörda.

Det är inte så att våra socialdemokratiska ministrar har åkt ned och satt sig vid sidan om. Det är någonting som den här regeringen och dess företrädare här i riksdagen har fått i skallen. Det är så att vi påverkade de andra för att skapa förutsättningar för att de skulle inse hur illa ställt det var med fisken i havet. Man kom en bit på väg. Vi är inte framme ännu. Inte ens Eskil har lyckats komma ända fram. Han har svårt att komma överens med till och med de närmaste grannarna här. Men ibland har man gått ett steg längre och kommit en bit på väg, och det är bra. Det är

bra att vi har kommit en bit på väg allihop. Vi behöver komma ännu några steg till.

Men den fiskepolitik som bedrivs i dag slår väldigt hårt mot svenskt västkustfiske. Det är sanningen. Det är skonsamt, det är med rist och det är kustnära.

Anf. 98 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande är det väl så att fiskerinäringen lider av lönsamhetsproblem rakt över. Det gäller nog alla och envar. Det är min bild av det här. Det gäller även det småskaliga. Och jag tror att även om man skulle önska detta allra mest i världen kan man inte beskylla enbart jordbruksministern, fiskeministern, för detta. Det är ett stort problem som gäller hela näringen. Därför menar jag att de steg som tas är viktiga: att vi får ett friskare hav, att vi får en ökad förekomst och reproduktion av torsk. Det är det som avgör.

Jag lider verkligen med de yrkesfiskare som inte får någon lönsamhet i dag, men jag tror inte att det är avhängigt av vad Erlandsson har gjort på två och ett halvt år eller inte, utan det här är ett större problem än så.

Det jag sade i mitt anförande var att när beslut fattades om det första direktivet var det en socialdemokratisk regering. Det är inte jag som har hittat på att man inte ställde upp i förhandlingarna från Socialdemokraternas sida, utan även opolitiska tjänstemän vittnar om detta liksom tjänstemän från andra EU-länder som vi har pratat med.

Det må vara väldigt fel. Är det så att det är väldigt fel kan man ju också fundera över resultatet. Om man inte uppnår resultat genom det sättet att vara aktiv har vi ändå uppnått någon form av resultat genom att vara mer aktiva. Vi får väl se. Jag kan dela Jan-Olof Larssons uppfattning att framtiden kommer att utvisa detta.

Det är trots allt glädjande att det illegala fisket minskar i vårt närområde. Det är mycket viktigt. Att vi fått en minskning av kvoterna har, menar vi, gett resultat. Vi hoppas verkligen att återhämtningen visar sig även nästa år. På så sätt kan yrkesfiskare och vi konsumenter känna oss mer tillfreds när vi går till affären i fortsättningen. Ett hållbart fiske vinner vi alla på.

Anf. 99 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill börja med att instämna i det som Jeppe Johnsson sade om att det är glädjande att Östersjötorsken är på väg tillbaka. I den redovisning vi fick vid seminariet om fiskefrågor för ett tag sedan kunde man visa att förvaltningsplanen hade betydelse. Det som vi beslutar om politiskt har verkligen betydelse.

En annan sak som Jeppe Johnsson tog upp gällde forskare och fiskare. Om vi ska ha en fiskeripolitik och ett samförstånd som fungerar måste forskare och fiskare, men även myndigheter, föra en dialog och ta till vara varandras kunskap för att kunna driva frågorna framåt. Det har visat sig att i de sammanhang där man verkligen utnyttjat den kapaciteten har man också lyckats.

Herr talman! Som en röd tråd finns i alla fiskedebatter den gemensamma fiskeripolitiken inom EU. Det är också den som Riksrevisionen haft att förhålla sig till när den gjort sin granskning. Av naturliga skäl är förslagen dock riktade mot åtgärder på nationell nivå.

Att den gemensamma fiskeripolitiken inte har lyckats är nog alla mer eller mindre överens om. Det gäller både den ekologiska hållbarheten och den sociala och ekonomiska hållbarheten eftersom dessa hänger ihop. Det var intressant att i fredagens Göteborgs-Posten kunna läsa en debattartikel om reformeringen av fiskepolitiken skriven av Joe Borg, kommissionär för havsfrågor och fiske. I artikeln konstaterar kommissionären att det nu krävs en grundlig översyn i stället för en halvmesyr som bara räcker några år. Vidare konstaterar han att om vi klarar av att skapa ett ekologiskt hållbart fiske blir den sociala och ekonomiska hållbarheten en följd av detta.

När jag läste artikeln kunde jag som folkpartist känna viss tillfredsställelse. Det stämmer nämligen bra med vårt fiskeripolitiska program. Vi går i takt med Europa i den här frågan, och alliansregeringen har heller inte någon annan inriktning än denna.

Herr talman! Man skulle kunna säga att Sverige nog är det EU-land som är kommissionärens bästa vän i dessa frågor. Kommissionen har många gånger varit ganska radikal i sina förslag, och det land som då stöttat kommissionen har varit Sverige och den svenska jordbruksministern. Utan tvekan har den svenska regeringen varit en mycket offensiv aktör i den gemensamma fiskeripolitiken, och det finns ingen anledning att tro att inte Sverige kommer att fortsätta att vara en stark aktör för att säkerställa ett långsiktigt hållbart fiske.

Uttrycket bruka utan att förbruka har nämnts några gånger i debatten. Som Tina Ehn helt riktigt sade är det så självklart att man kan fråga sig varför man alls måste börja tänka i de banorna och skriva ned det. Jag tror att det ändå är viktigt att man gjort det, att man visat att det är det som är utgångspunkten, det vill säga den ekologiska utgångspunkten, i sammanhanget. Vi har tidigare i dag talat om balans mellan bevarande och brukande. Det gäller naturligtvis även inom detta område.

Herr talman! Låt mig säga något lite mer konkret om själva betänkandet. Det handlar till att börja med om Riksrevisionens styrelses framställning angående statens insatser för hållbart fiske och bygger på Riksrevisionens rapport från november 2008. Man kan konstatera att granskningen riktar sig bakåt i tiden till åren 2002–2007. Det som hänt under det senaste året har man tyvärr inte tagit ställning till. Jag vill nog påstå att mycket har hänt, och om följande ett och ett halvt år hade varit med hade Riksrevisionen kunnat se att det hänt positiva saker.

Det pågår ett arbete med detta. Det har tagits fram många förslag. Riksdagen har fattat beslut om sanktionsmöjligheter. Det pågår en anpassning av fiskeflottan kapacitetsmässigt i form av den utskrotning som nämnts tidigare. Sverige har också lyckats få till stånd ett avtal med Danmark om ett fiskefritt område i Kattegatt. Det var inte många som trodde att vi skulle lyckas med det. Det pågår alltså hela tiden ett arbete.

När det gäller den ekonomiska hållbarheten ligger en proposition för närvarande på riksdagens bord om överförbara individuella fiskerättigheter. Den kräver dock en egen debatt, och därför ska vi kanske inte ta upp den i dag.

De slutsatser som Riksrevisionens styrelse redovisar kan väl egentligen inte vara någon större överraskning för någon. Det handlar, som sagt, om åren 2002–2007, och det har ju funnits fler regeringar som varit delaktiga under den perioden. För alliansregeringens del gäller endast det sista året. En viss ödmjukhet i frågan kan kanske visas även från oppositionens sida.

Granskningen visar också att Sverige inte fullt ut utnyttjat det nationella handlingsutrymmet samt att det varit en bristande utvärdering och återrapportering till riksdagen om de statliga åtgärdernas effekt. Det är heller ingenting nytt. Det har diskuterats tidigare, och miljö- och jordbruksutskottets utvärdering har kommit fram till samma slutsats. Jag har även suttit i andra utskott där denna problematik har funnits. Det gäller alltså återrapporteringen av insatser, vilka de än må vara, och att det är svårt att se dem.

Jag vill påstå, herr talman, att den reservation som finns i denna punkt vad gäller kopplingen till Riksrevisionen, att vi skulle göra ett tillkännagivande till regeringen att göra det som den redan gör, knappast fyller något syfte i dagsläget. Från alliansens sida har vi den bestämda uppfattningen att regeringen tar dessa frågor på stort allvar och kommer att återkomma till riksdagen med ytterligare förslag i dem.

När det gäller det nationella handlingsutrymmet har Fiskelagsutredningen som en av sina uppgifter att ta fram ett tydligt gränssnitt mellan det nationella utrymmet och EU. Också den frågan jobbas det alltså med. Vad gäller Riksrevisionens styrelses framställning ska resultatet naturligtvis beaktas, och med det arbete som nu pågår inbegrips även de synpunkterna. Ett tillkännagivande i en reservation skulle därför inte tjäna något syfte.

Herr talman! Om vi återgår till EU:s fiskeripolitik kan man säga att regeringen även här har jobbat framåtsyttande genom att ge Fiskeriverket i uppgift att se över och analysera den nuvarande politiken och hur den kan utformas i framtiden. Resultatet kommer framåt sommaren. Det är en bred process där Naturvårdsverket, Kustbevakningen och andra berörda myndigheter, liksom naturligtvis aktörer som yrkesfiskare och andra intressenter, ingår. Avsikten är att ta fram den breda svenska väl förankrade samsyn som är viktig att ha i diskussionen om reformeringsarbetet. Det pågår alltså en process för att få en samsyn. Oberoende av parlamentariska grupper eller inte är det inte något som man blundar för. Det är givetvis viktigt med samsyn i dessa frågor.

I analysen ska man se på beståndsutveckling och biologiskt säkra gränser och vad det har för effekter på det svenska fisket. En effekt som vi kan se redan i dag är till exempel reduktionen av fiskeflottan.

Det handlar också om måluppfyllelse, fiskerikontroll, vetenskaplig rådgivning som ska följas samt marknadsanpassade styrmedel. Här kan vi återigen nämna frågan om de överlåtbara fiskerätterna som nu finns på riksdagens bord. Man ska även titta på, som det sägs, konsumenternas inflytande. Man inser att konsumenterna har en oerhörd makt i dessa sammanhang. Jeppe Johnsson var inne på att om man får rekommendationer så har man en benägenhet att följa dem. Även om vi kan ha olika synpunkter på om de är berättigade eller inte kan vi inte sticka under stol med att konsumenterna har oerhörd stor makt. När fiskarna tar fram ett initiativ som närfiske inser de naturligtvis att det skapar ett mervärde som

konsumenterna är positiva till. Det finns alltså även en ekonomisk driftkraft i detta.

Sedan kommer Sverige under ordförandeskapet enligt vad man har deklarerat att fortsätta driva de här frågorna för att få fram en översyn av EU:s gemensamma fiskeripolitik. Som nämndes här finns nu också en grönbok från kommissionen att ta ställning till. Den presenterades ju i förra veckan.

Jag tog på EU-nämnden upp detta med jordbruksministern och frågade om det är meningen att vi ska vänta till 2012 innan det händer något. Vi var väl rörande överens om att det sker ett kontinuerligt reformeringsarbete. Det är grunddirektivet som ska ändras. Förändringar pågår hela tiden.

Herr talman! Jag vill också få sagt att jag tycker att arbetet med selektiva redskap är väldigt viktigt. Det är nog det absolut bästa sättet att åtminstone minimera utkastet och få ned fiskdödligheten, och det är ju det som är det intressanta i sammanhanget. Ansökan om undantaget för rist har faktiskt redan lämnats in, och man väntar sig ett svar ganska snart.

När det gäller EU:s fiskeavtal med tredjeland har naturligtvis en del förbättrats genom partnerskapsavtalen, och man har lagt mer fokus på utvecklingsåtgärder till stöd för det lokala fisket. Från Folkpartiets sida är vi dock oerhört skeptiska mot den här typen av avtal. I grunden tycker vi att de ska sägas upp så fort som möjligt. Detta är oetisk politik från EU:s sida, och det har vi också uttryckt tydligt i vårt program inför EU-parlamentsvalet. En av de punkter vi har tagit upp är att de här avtalen måste få ett slut. Vi ska kunna lämna stöd för fiskeförvaltning i u-länderna, men det finns ingen anledning att sedan ta betalt genom rovfiske på den fisk de har.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Också jag vill sälla mig till skaran som tackar Jeppe som en glad och god kamrat och önskar honom lycka till.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anita Brodén (fp).

Anf. 100 IRENE OSKARSSON (kd):

Herr talman! Miljö- och jordbruksutskottets ledamöter börjar väl nu att känna viss trötthet efter ett antal timmar här i kammaren. Det sista betänkande som vi för vår del behandlar i dag handlar också det om motioner men framför allt om Riksrevisionens rapport. I den rapporten påvisar revisionen att det finns ganska mycket att önska när det gäller hur regeringen bedriver fiskeripolitik. När det är sagt måste dock i samma andetag påpekas att större delen av det som tas upp i rapporten drabbar den tidigare socialdemokratiska regeringen och de beslut som den regeringen fattade, eller inte fattade. Men det fråntar inte den nuvarande alliansregeringen ansvaret att bli bättre och att fortsätta att utveckla det arbete som pågår. Det gäller både ur ett ekonomiskt och ur ett biologiskt perspektiv. Förvaltare måste vara nyckelordet.

Sverige och EU satsar stora resurser på fiskeripolitikens område. Ibland när man ser siffrorna kan man fundera på om det är det mest effektiva sättet att utnyttja resurserna. Vi kristdemokrater har sagt att vi är

kritiska till hur EU och Sveriges tidigare regering har hanterat fiskeripolitiken.

Alliansregeringen har nu ett annat angreppssätt, och det kan vi se resultat av. Jordbruksministern är värd lovord från den här talarstolen, och han är nog värd att också själv få tala om vad han gör ibland. Han har nämligen lyckats mer än väl med sin goda sociala kompetens, som kanske är en av de viktigaste funktioner man kan ha med sig i arbetet med att motverka eller helst helt stoppa svartfisket i Östersjön. Jag tror att detta är en av de bidragande orsakerna till att torskbeståndet nu tycks återhämta sig. Om de siffror vi tidigare har fått se, där andelen fisk som togs upp svart var minst lika stor som den som togs upp vitt, har förändrats så att andelen svartfiske blivit närmare noll är det klart att det är en viktig anledning till att vi nu ser en förändring.

Regeringen har, vilket är mycket glädjande, tagit initiativ till att driva på arbetet med översynen av den gemensamma fiskeripolitiken. Det är lite besynnerligt – nu har väl Jan-Olof tröttnat efter en dag här i kammaren – att man säger att vi inget kan göra för att vi ska vänta in att grönböckerna kommer. Det är väl återigen ett bevis på att den sociala kompetensen arbetar under tiden. Det är väl inte så dags när alla redan har tagit ställning – det är väl det kulissarbete som kan pågå nu som kan ge resultat sedan? Då kanske äran faller på någon annan, men vi kan se till att vi ändå vet vem som har gjort jobbet, det vill säga vår jordbruksminister. Men det är mycket arbete som återstår, och det krävs ett bra underlagsarbete.

Den fiskelagsutredning som nu pågår, som ska försöka göra om det lappverk eller snarare den felaktiga maskstorlek som vi har haft på arbetet hittills, väntar vi alla oss mycket av. Utredningen har fått förlängd tid, och det visar väl också på behovet av att reda ut alla teknikaliteter och juridiska spetsfundigheter i det här arbetet.

Herr talman! Det finns också andra viktiga punkter som behöver tillföras. Det gav det seminarium som vi i miljö- och jordbruksutskottet hade för några veckor sedan vid handen. Myndigheter, forskning och näring behöver bli bättre på tilltro till varandra. Fungerar inte den så fungerar inte arbetet. Forskare måste inse, näringen måste inse och vi politiska företrädare måste inse att det inte är var och en för sig utan tillsammans med ömsesidig respekt för det vi gör som vi kan nå framgång. Tilltron måste öka. Sverker Jagers referat av den undersökning som har gjorts gav åtminstone mig en skrämmande bild av att så inte har varit fallet hittills, och jag är övertygad om att den nuvarande regeringen gör allt som står i dess makt för att förändra det.

Utskottet har arbetat med uppföljningsarbete under de gångna åren. Jag har nu fått förmånen att hålla ihop uppföljningsgruppen i utskottet. Jag kan se att det är mycket gediget arbete som har gjorts där, och det är många frågeställningar som har levererats till regeringen – både till den nuvarande och till den tidigare – när det gäller vad vi vill se för att tydligt kunna följa arbetet. Då är det glädjande att departementet nu – mig veterligen är det första gången – har bett om att få träffa oss för att tillsammans med uppföljningsgruppen titta på hur man på regeringssidan jobbar med visionen, målskrivningarna och de tydliga konkreta mål som ska kunna mätas och kanske, när det gäller fisken, vägas, för att vi ska kunna se om vi når dit vi vill.

Prot. 2008/09:109
29 april

Fiskeripolitik m.m.

Detta förändrade arbetssätt tror jag kommer att leda till att vi får ett ännu tydligare ledarskap i de här frågorna och därmed det som rapporten efterfrågade: en bättre styrning och ledning av de myndigheter som har ansvar på det här området. Jag tror att det behöver göras mer där. Det behöver bli en tydlighet i rollfördelningen mellan de olika aktörerna, som jag sade tidigare.

En annan viktig pusselbit i det här arbetet är den havspolitiska propositionen som tangerar de här områdena såtillvida att det där finns förslag om att ytterligare utreda en havsmyndighet. Då är det viktigt att skicka med att det gäller att se helheten även i det sammanhanget, att se bredden i förvaltningen och i de havsresurser vi har.

Det har under den innevarande mandatperioden hänt mycket positivt på fiskets område, men mycket återstår som sagt att göra. En annan pusselbit är den näringslivsutveckling som vi kan se i form av det landsbygdsprogram som finns och det gemensamma fiskeriprogram som finns utifrån EU:s fondstruktur.

Turistnäringen i kust och skärgård är en viktig bit i detta. Det gäller också det småskaliga fisket. Det kanske är för kustbandet vad mjölkproduktionen är för inlandet. Finns inte detta finns inte heller förutsättningarna för en levande kust och skärgård. Och då kanske det betänkande från miljö- och jordbruksutskottet som vi diskuterade först i dag mister lite av sin relevans.

Har vi inte en levande bygd att bosätta oss i kanske vi inte väljer att bo där. Det vore tragiskt.

Det här visar återigen att alla frågor går samman och att det är viktigt att vi ser helheten i det arbete vi gör.

En annan viktig punkt i detta sammanhang som också berörs i det här betänkandet är vattenbruket. Jag dristade mig att ta med den utredning som nu har kommit och har suttit och bläddrat lite i den under debattens gång. Jag konstaterar att där finns mycket goda förslag på hur den delen av nyttjandet av de vattenresurser vi har kan bli en pusselbit för en levande näring, en levande landsbygd och, kanske mer kopplat till mina hemtrakter, ett komplement till det näringsarbete som bedrivs i dag inom jord och skog. Oftast har vi ju dessutom ganska mycket sjöar och vattendrag.

Så var vi där igen. För att få en levande bygd, ett levande land, behöver vi de här olika delarna.

Men det här betänkandet berör också en fråga som har en dignitet som kanske går lite längre än normalt. Det handlar om tredje världen, och det handlar om hur EU ska bedriva fiskepolitik där.

Då vill jag, herr talman, nämna vad som står på s. 30 i betänkandet.

Sverige arbetar för att förbättra dessa avtal så att gemenskapens subventioner minskar och den vetenskapliga informationen förbättras, så att man kan få fram adekvata beståndsuppskattningar.

Vi, Sverige, har ett ansvar inte bara för fisket och naturresurserna i vår närhet, utan vi har det i ett globalt perspektiv. Vi har att vara föregångare och även driva på det här arbetet inom unionen.

Då tror jag återigen att skryt lönar sig. Nej, men en gedigen person som har trovärdighet i de här frågorna lönar sig.

Det handlar om att regeringen aktivt driver på för att förändra EU:s förhållningssätt i de här frågorna. Och vi är på god väg inom ett område

som jag tycker är oerhört viktigt. Människorna i de här nationerna behöver till viss del de ekonomiska resurser som de här avtalen ger, men de behöver också förfoga över sin fiskeresurs på ett sätt som ger dem bäst avkastning. Där kan mer göras, och, herr talman, jag vet att det arbetet pågår.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Herr talman! Till sist vill jag göra två saker.

Först och främst vill jag tacka Jeppe för mycket lärdom vad det gäller fiske. Det den mannen inte vet om fiske och maskstorlekar får man väl i fortsättningen försöka få Rune att förklara.

Sedan vill jag passa på att önska er alla en skön valborgsmässohelg, förhoppningsvis ute i den natur som vi har debatterat i fem timmar.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU32 Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag, m.m.
Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU21 Omreglering av apoteksmarknaden

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

134 för utskottet

128 för res. 1

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 20 c, 21 fp, 20 kd

För res. 1: 98 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 24 m, 9 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 4 (Inrättande av ett statligt läkemedelsföretag för generika)

1. utskottet
2. res. 2 (v)

Votering:

241 för utskottet

20 för res. 2

1 avstod

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 s, 73 m, 21 c, 21 fp, 20 kd, 12 mp

För res. 2: 2 s, 17 v, 1 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 33 s, 24 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Gunvor G Ericson (mp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU13 Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden m.m.

Punkt 3 (Beslutande myndighet)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

136 för utskottet

127 för res. 1

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 73 m, 21 c, 21 fp, 20 kd

För res. 1: 97 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 24 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 4 (Grunderna för dispenser och upphävanden)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

135 för utskottet

126 för res. 2

2 avstod

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 21 c, 21 fp, 20 kd

För res. 2: 98 s, 15 v, 13 mp

Avstod: 2 v

Frånvarande: 32 s, 24 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU11 Jakt och viltvård

Punkt 1 (Eftersök av trafikskadat vilt)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

148 för utskottet

98 för res. 1

14 avstod

89 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 21 c, 21 fp, 20 kd, 2 v, 12 mp

För res. 1: 97 s, 1 mp

Avstod: 14 v

Frånvarande: 33 s, 25 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 6 v, 6 mp

Punkt 2 (Fjälljaksreformen)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

135 för utskottet

128 för res. 2

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 21 c, 21 fp, 20 kd

För res. 2: 98 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 24 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU22 Fiskeripolitik m.m.

Punkt 1 (Statens insatser för ett hållbart fiske)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

135 för utskottet

128 för res. 1

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 21 c, 21 fp, 20 kd

För res. 1: 98 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 24 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 2 (EU:s fiskeripolitik m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

135 för utskottet

99 för res. 2

29 avstod

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 21 c, 21 fp, 20 kd

För res. 2: 98 s, 1 v

Avstod: 16 v, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 24 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 4 (Fritidsfiske m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (v)

Votering:

245 för utskottet

17 för res. 8

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 73 m, 21 c, 21 fp, 20 kd, 13 mp

För res. 8: 17 v

Frånvarande: 33 s, 24 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Insolvens- och
utsökningsrätt*

12 § Insolvens- och utsökningsrätt

Föredrogs

civilutskottets betänkande 2008/09:CU26

Insolvens- och utsökningsrätt.

Anf. 101 FREDRIK LUNDH (s):

Herr talman! Räcker inte pengarna till vinterkläder till barnen? Har småskulder raserat ekonomin? Många tänker nog att det aldrig kommer att drabba dem. Men det händer lättare än man tror. Orsakerna till överskuldssättning kan vara många: en livskris, arbetslöshet, sjukdom, skilsmässa eller ett misslyckat företagande.

Så tappar du din kreditvärdighet, nekas banklån och bankkort. Du får inte hyra bostad eller starta ett telefonabonnemang.

När man hör ordet insolvens tänker nog många på sms-lån, och det är fullt naturligt eftersom det är ett kraftigt växande problem i dagens samhälle. Det är många, inte minst unga människor, som hamnar i skuldfällor. Det är giriga kreditföretag som utnyttjar människor i utsatta lägen.

Totalt har en halv miljon svenskar betalningsanmärkningar, och på några år kan den siffran växa till en miljon.

Så här kan vi inte ha det. Utvecklingen är förödande, och det går alldeles för sakta från regeringens håll. Under tiden ökar antalet som tar lån och antalet som inte kan betala tillbaka. Människor drabbas. Framtiden krossas.

Herr talman! Detta betänkande handlar om den mörka baksidan av insolvens. Det handlar om vardagen och verkligheten för människor som lever med skulder – utmätning av bostäder, förbehållsbeloppet vid utmätning men också frågor som lönegarantier och bilmålvakter.

Vi socialdemokrater står bakom alla våra reservationer men väljer här att yrka bifall till reservation 2, Utmätning av bostäder.

Herr talman! Jobbkrisen riskerar att leda till massavhysning av villa- och bostadsrättsägare. Allt fler klarar inte av att betala sina bostadslån. De förberedande rättsprocesserna inför det som riskerar att sluta med en exekutiv försäljning har ökat markant enligt kronofogden.

Det är allvarligt att förlora sitt arbete, speciellt om man dessutom tvingats lämna a-kassan och inte har någon form av inkomstskydd. Men det är ännu allvarligare att förlora sin bostad. När det gäller utmätning av bostäder där det bor en barnfamilj anser vi socialdemokrater att lagstiftningen måste skydda barnen till dess att en annan bostad finns för familjen. Barnens bästa måste alltid komma i främsta rummet. Utmätning av en bostad måste vara det absolut sista steget. Alla andra alternativ måste ha prövats.

De lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2008 om fullständig undersökning har i vissa fall lett till orimliga resultat. Det är bara att erkänna: Så här var det inte tänkt att bli. Till exempel har dyra bostadsrätter utmätts för relativt små skulder. I det lagstiftningsärendet gick inte dessa konsekvenser att överblicka. Men nu ser vi effekterna, och lagstiftningen måste snarast ses över.

Herr talman! Köerna till socialkontoren runt om i landet växer. Det är tidigare okända grupper som behöver hjälp. Det är ungdomar, det är arbetslösa och det är sjuka som utförsäkrats. Samtidigt har Arbetsförmedlingens resurser kraftigt försämrats enligt en undersökning från fackförbundet ST. Hårdast slår krisen mot de unga som får gå först när varslen läggs.

Numera ligger nivån på förbehållsbeloppet vid löneutmätning under gränsen för socialbidrag. Nivån är mycket viktig för de drygt 120 000 gäldenärer som är föremål för löneutmätning. Menar vi allvar med att vi vill minska gruppen fattiga måste förbehållsbeloppet överstiga nivån för socialbidrag. Helst borde nivån nå upp till Konsumentverkets beräkningar över skäliga levnadskostnader.

Detta är en fråga regeringen nu måste hantera. Beloppet måste höjas. Samtidigt hoppas vi att regeringen också specificerar vilka kostnader som anses ingå i normalbeloppet. En sådan ändring skulle göra det möjligt att i större utsträckning än i dag medge tillägg för andra nödvändiga kostnader.

Herr talman! Statens kostnader för lönegarantier skenar i takt med ökade konkurser. Även om lönegarantier säkerställer arbetstagarnas rättigheter finns det flera osäkerhetsfaktorer för de anställda om deras företag hamnar på obestånd. De fackliga organisationerna har flera exempel

på där det gått så långt att anställda inte fått ut de ersättningar som de egentligen har rätt till. Så kan vi inte ha det. Vi måste säkerställa att anställda inte drabbas utan får ut sina löner.

På ett plan är jag dock faktiskt riktigt imponerad: hur regeringen utan att skämmas kan hävda att ökade kostnader för en skenande massarbetslöshet är satsningar. Sverige möter i dag den globala lågkonjunkturen sämre än EU-snittet. Orsaken är inte främst att vi är ett exportberoende land som drabbas extra hårt. Nej, den svenska exporten står sig hyfsat.

De stora problemen är i stället inhemska. Konsumtionen faller. Sparandet ökar. Med det följer också en ökad arbetslöshet.

Därför pekar alla kurvor i dag på en dramatiskt ökad arbetslöshet, inte minst bland unga. Till viss del beror det på omvärldsfaktorer, till viss del inte. Den politiska debatten borde därför handla om två saker: Hur ser vi till att människor inte slås ut av arbetslöshet? Hur ser vi till att vi trots allt förlorar så få jobb som möjligt och lyckas skapa nya för att ersätta gamla?

Att som regeringen gör skryta med att kostnaderna för a-kassa och andra passiva ersättningar till arbetslösa nu exploderar svarar inte på någon av dessa två frågor. Ingen blir ju glad av att placeras in i en jobb- och utvecklingsgaranti som varken ger jobb eller utveckling. I stället är det helt andra åtgärder som behövs.

Men det, herr talman, får vi lämna till en helt annan debatt vid senare tillfälle.

Anf. 102 EGON FRID (v):

Herr talman! I betänkandet CU26 behandlar utskottet 25 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007 och 2008 om olika insolvens- och utsökningsrättsliga frågor. Motionsyrkandena gäller så kallade bilmålvakter, utmätning av bostäder, förbehållsbeloppet vid utmätning, Kronofogdemyndighetens försäljning av fast egendom med mera, bankernas uppsägning av lån, betalningstider i näringslivet, översyn av insolvensrätten, konkurstillsyn, lönegaranti och upphävande av en bestämmelse i handelsbalken.

Inledningsvis, herr talman, vill jag nämna att jag står bakom samtliga våra reservationer men väljer i dag att yrka bifall till reservation 2 och 3 som jag vill kommentera vidare här.

Herr talman! När det gäller utmätning av bostäder, som vi hörde från Fredrik Lundh tidigare, där det bor en barnfamilj anser vi liksom motionären bakom motion C371 att lagstiftningen måste skydda barnen till dess att en annan bostad finns för familjen. Barnens bästa måste alltid komma i främsta rummet.

Enligt vår uppfattning måste utmätning av en bostad komma i fråga endast när alla andra alternativ prövats. De lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2008 och som innebär att Kronofogdemyndigheten alltid gör en fullständig undersökning av den skuldsattes tillgångar har i vissa fall lett till orimliga resultat. Till exempel har, som vi hörde, bostadsrätter utmätts för relativt små skulder, och stora delar av bohaget har utmätts.

I det tidigare lagstiftningsarbetet gick inte dessa konsekvenser att överblicka, men det är nödvändigt att rätta till dem. Det finns olika möjligheter att underlätta för gäldenärer att behålla sina bostäder och få hjälp

med att sanera sina skulder. Att utmätning leder till vräkning gynnar inte de enskilda individerna, familjerna och barnen. Vi vet att gäldenärerna är personer som drabbats av tillfälliga orsaker, faktorer utanför deras egen kontroll. Att vräka gäldenärer leder oftast till kvarstående skulder och en omöjlighet för dem att göra rätt för sig. Att alla vill göra rätt för sig är vår utgångspunkt i Vänsterpartiet och borde få styra inom insolvens- och utsökningsrätten.

Herr talman! Förbehållsbeloppet är centralt inom insolvens- och utsökningsrätten. Numera ligger nivån på förbehållsbeloppet vid löneutmätning under gränsen för socialbidrag. Detta beror bland annat på att normalbeloppet räknas upp med konsumentprisindex, KPI, och att de kostnader som anses ingå i normalbeloppet inte ingår vid fastställandet av KPI. Nivån på förbehållsbeloppet är mycket viktig för de drygt 120 000 gäldenärer som är föremål för löneutmätning.

I syfte att minska gruppen med små och svaga ekonomier måste förbehållsbeloppet, enligt vår uppfattning, klart överstiga nivån för socialbidrag och naturligtvis helst nå upp till Konsumentverkets beräkningar för skäliga levnadskostnader. Därför anser vi att regeringen snarast måste göra denna översyn av förbehållsbeloppet och återkomma till riksdagen med förslag som innebär att beloppet höjs.

Därutöver anser vi att regeringen genom ändringar i utsökningsförfordningen bör specificera vilka kostnader som anses ingå i normalbeloppet. En sådan ändring skulle göra det möjligt att i större utsträckning än i dag medge tillägg för andra nödvändiga kostnader. Dessa nödvändiga kostnader vet vi ofta är kopplade till familjers utgifter för sina barn. Familjer med barn som lever som evighetsgäldenärer, på existensminimum, vet vi alltför ofta inte kan leva som barnfamiljer med normala inkomster. Detta leder till en stor stigmatisering av barn till evighetsgäldenärer, och det måste förändras. Dock vore den största enskilda och nödvändiga förändringen absolut preskription av deras skulder.

Anf. 103 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Självklart står Miljöpartiet bakom de reservationer som vi har medverkat till i betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att i det här fallet yrka bifall till reservation nr 1, om bilmålvakter.

Civilutskottets betänkande 26 handlar som vi har hört om motionsförslag, 25 stycken närmare bestämt. De avstyrks av majoriteten i huvudsak med motiveringen att man i Regeringskansliet på olika sätt arbetar med de frågor som motionerna lyfter fram. Jag tycker att en sådan avslagsmotivering ändå är lite uppmuntrande. Jag utgår från att det betyder att vi inom en inte alltför avlägsen framtid kan få se förslag från regeringen på de här områdena. Det måste vara det som är meningen.

Herr talman! Problemet med bilmålvakter har vuxit de senaste åren. Det blir allt vanligare att bilar är skrivna på personer som saknar tillgångar i övrigt. De som verkligen använder de här bilarna struntar i regler och betalar inte vare sig fordonsskatt, trängselavgifter eller parkeringsavgifter och inte heller parkeringsböter i de fall det handlar om det.

Enligt uppgift finns det i Kronofogdemyndighetens register ett hundratal så kallade bilmålvakter som var och en har skulder på över 100 000 kronor vid det här laget. Sammantaget, med de kanske närmare tusen

stora bilmålvakter som finns och dessutom ett stort antal mindre, handlar det om väldigt många miljoner som undanhålls statskassan.

Det är inte mindre än 11 motioner som tar upp det här problemet. Det pekar på att det finns många från flera olika partier som tycker att det här är ett stort problem och att det måste bli ett slut på användandet av de så kallade bilmålvakterna. Även om samtliga motioner avstyrks verkar det ändå, när man läser texten i avslagsmotiveringen, som om vi är rätt överens i utskottet om att det måste göras någonting åt det hela. Majoriteten pekar på att utredningar är på gång och att regeringen ska komma med förslag inom en snar framtid. Vi hoppas väl på det då.

Det är klart att det är viktigt att en sådan här fråga hanteras grundligt, annars finns det en risk att det kommer ett lagförslag som efter ett tag visar sig innehålla kryphål så att man egentligen inte har åstadkommit särskilt mycket. Det ska ju vara ett förslag som verkligen fungerar. Rollfördelningen är ändå sådan att vi från oppositionens sida ska vara en blåslampa på regeringen. Därför tycker jag att det finns goda skäl för att vi ändå har en reservation i det här betänkandet.

Jag kan för egen del lova att den här frågan kommer att ha hög prioritet efter nästa val, om den inte är löst innan dess, om Miljöpartiet har något större inflytande på regeringsarbetet efter nästa val. Min mening är att bilmålvakterna ska skrotas.

När det gäller utmätning av bostäder noterar jag också tacksamt att regeringen har ett tydligt och uttalat mål, att inga barn ska vräkas och sättas på gatan. Det låter ju bra, men den bild av verkligheten som jag får mig till livs när jag är ute i samhället visar att regeringens politik inte har fått något större genomslag än så länge. Därför menar jag att en reservation också på det här området är nödvändig som en markering av att regeringen måste ta initiativ för att ett barnperspektiv kommer in i hanteringen när bostäder ska utmätas.

Jag menar att bostadsfrågan för en familj faktiskt måste vara löst innan man mäter ut till exempel en bostadsrätt eller en enskild fastighet så att man tar hänsyn till barnen. Vi kommer naturligtvis från oppositionens sida att bevaka att regeringen jobbar seriöst med den här frågan.

Sena betalningar tänkte jag också kommentera. Det finns en sådan punkt i betänkandet. Jag menar att det naturligtvis är ett stort problem. Särskilt nu under ekonomiskt kärva tider är min erfarenhet att det har ännu större negativa effekter för de små företag som drabbas. Även där är det så att majoritetssidan instämmer i att det här är en fråga som är jobbig och som man arbetar med.

Det råkar vara så att jag själv faktiskt har erfarenheter inifrån ett stort företag där jag har sett hur man arbetar med att nästan diktera villkoren för de små underleverantörerna på ett mycket otrevligt sätt, tycker jag. De tvingas faktiskt att mot sin vilja till viss del fungera som de stora företagens finansärer, om de inte vill bli strukna från leverantörslistorna.

Många små företag har ju inte möjligheter att få sina banker att ställa upp med den här typen av krediter över huvud taget, inte när det kan vara fråga om så långa betalningstider som jag har sett att en del stora multinationella företag tillämpar. I vissa fall kan det faktiskt resultera i att det lilla företaget helt enkelt tvingas lägga ned.

Andra företag, som lyckas få fram en sådan här finansiering, tvingas ofta betala väldigt dyrt för det. Deras marginaler äts mer eller mindre upp, och det blir ganska meningslöst att över huvud taget bedriva verksamhet och försöka vara leverantör till de här stora företagen. Sena betalningar är alltså ett ganska allvarligt problem. Det är ett problem som vi måste få bukt med, inte minst eftersom vi vet att det många gånger är just i de mindre företagen som kreativiteten och nytänkandet finns. Det är där utvecklingskraften finns för framtidens näringsliv.

Det är alltså de tre frågor som jag vill trycka på i det här betänkandet, herr talman: skrota bilmålvakterna, stoppa vräkningarna av barn och se till att bekämpa orimligt långa och ofta ensidigt dikterade betalningstider!

Alla ska ta sitt ekonomiska ansvar i trafiksystemet, tycker jag, barnen ska vi värna om och de stora företagen ska inte kunna pressa små företag till orimligt långa krediter.

Anf. 104 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! Det nu debatterade betänkandet innehåller ett antal insolvens- och utsökningsrättsliga frågor. Jag har för avsikt att under mitt anförande beröra det som gäller så kallade bilmålvakter, utmätning av bostäder, förbehållsbeloppet vid utmätning, betalningstider i näringslivet och slutligen frågan om lönegaranti.

Jag börjar med bilmålvakter. Trots vad Jan Lindholm nämnde under sitt anförande ska jag kortfattat förklara vad en bilmålvakt är. En bilmålvakt är en person som mot betalning eller av någon annan anledning går med på att registreras som ägare till ett visst fordon, trots att han eller hon inte innehar fordonet. Genom registreringen undviker fordonets verkliga ägare betalningsansvaret för skatter och avgifter som är kopplade till fordonet. Dessa skatter och avgifter påförs därför i stället bilmålvakten, som inte bryr sig om att betala dem. Bilmålvakten saknar i regel tillgångar som kan utmätas av Kronofogdemyndigheten och kan därför fortsätta att dra på sig skulder utan att riskera några egentliga konsekvenser.

Det finns skäl att framhålla att det har inletts ett arbete med att komma till rätta med problemet med bilmålvakter, och det har även lämnats förslag om att det ska införas en legal panträtt i fordon, vilket skulle innebära att staten har en rätt till fordonet motsvarande värdet av de obetalda skatterna eller avgifterna. En sådan panträtt skulle kunna resultera i en försäljning av fordonet för att betala de skulder som finns. Det har även lämnats förslag om att staten eller en kommun ska få flytta felparkerade fordon om den registrerade ägaren har mer än 10 000 kronor i obetalda parkeringsanmärkningar. Dessutom innebär förslaget att ett sådant flyttat fordon inte behöver lämnas ut förrän skulderna har betalats. Därutöver har det föreslagits att registrering av en ny ägare till ett fordon ska kunna vägras om den tidigare ägaren har obetalda fordonsrelaterade skulder.

Transportstyrelsen och Kronofogdemyndigheten arbetar nu tillsammans med Skatteverket för att ta fram en slutlig rapport med förslag till lagändringar. Avsikten är att rapporten ska lämnas till regeringen nu under våren 2009.

Civilutskottets majoritet anser, liksom motionärerna, att det är angeläget att åtgärder vidtas i syfte att förhindra den ökade verksamheten med att anlita bilmålvakter för att undgå olika typer av fordonsrelaterade skatter och avgifter. Vi ser naturligtvis därför positivt på det arbete som pågår och även det förhållandet att en slutrapport är på väg att presenteras i en nära framtid. Det saknas anledning för riksdagen att föregripa det pågående arbetet.

Herr talman! När det gäller frågan om utmätning av bostäder finns det skäl att påpeka att nya regler trädde i kraft den 1 januari 2008 som rör utmätningsförfarandet hos Kronofogdemyndigheten i enskilda mål, vilka gäller verkställighet av privaträttsliga fordringar. Det finns numera en enhetlig reglering av tillgångsundersökningar, och handläggningen är inte tidsbegränsad som den var tidigare.

När det gäller möjligheterna till utmätning är det viktigt att framhålla att en bostadsrätt som är gäldenärens stadigvarande bostad undantas från utmätning om inte gäldenären när han eller hon köpte lägenheten åsidosatte tillbörlig hänsyn till sina borgenärer, eller det med hänsyn till gäldenärens behov och bostadsrättens värde skulle vara oskäligt att bostadsrätten undantas från utmätning. Om det finns en familj ska skälig hänsyn också tas till vad familjen brukar eller behöver.

Den typ av utmättningsregler som jag nu har refererat till innebär en avvägning mellan en borgenärs möjligheter att driva in skulder som inte har betalats och gäldenärens behov av ett grundläggande skydd. Lagändringen den 1 januari 2008 innebär inte någon ändring av de grundläggande reglerna för när utmätning i och för sig kan ske av exempelvis en bostadsrättslägenhet.

Det finns i detta sammanhang också skäl att nämna den av regeringen presenterade strategin för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Ett av målen i strategin innebär att antalet vräkningar ska minska och att inga barn ska vräkas. I den aktuella strategin har Socialstyrelsen för övrigt fått i uppdrag att i samråd med ett antal andra myndigheter leda och koordinera ett fortsatt arbete mot hemlöshet samt motverka vräkning och hemlöshet bland barn. Socialstyrelsen har också presenterat en vägledning i syfte att ge kommunerna stöd i att utveckla och säkra rutinerna i arbetet med att motverka vräkning, särskilt för barnfamiljer. Det saknas därmed skäl att för närvarande göra något ytterligare i denna fråga.

Jag går nu över till frågan om förbehållsbeloppet vid utmätning. Här finns det skäl att framhålla att det har inletts en översyn av de gällande reglerna om gäldenärernas situation vid löneutmätning. En arbetsgrupp i Regeringskansliet håller på med att ta fram ett förslag till utmättningsregler som i större utsträckning än dagens regler ska tillförsäkra gäldenärerna ett tillfredsställande socialt skydd. Avsikten är att en promemoria ska skickas ut på remiss under 2009. Det finns därför inte heller i den här frågan skäl att föregripa det pågående arbetet genom någon åtgärd från riksdagen.

När det sedan gäller frågan om betalningstider i näringslivet har en särskild utredare under september 2007 avlämnat betänkandet *Betalningstider i näringslivet*, SOU 2007:55. I betänkandet har det föreslagits flera olika åtgärder, bland annat ökade kostnader för den som inte betalar i tid, ökad transparens när det gäller betalningstider i större företag och

informationsinsatser. Det pågår också arbete inom EU med frågan om bristande skyndsamhet med betalningar. I april i år lade kommissionen fram en ny strategi för att motverka sena betalningar och föreslog också vissa ändringar i ett direktiv som berör dessa frågor. För närvarande är betänkandet *Betalningstider i näringslivet* dessutom föremål för beredning inom Regeringskansliet. Vad jag nu har sagt innebär att det pågår arbete på såväl nationell som internationell nivå. Det pågående arbetet bör inte föregripas.

Jag ska slutligen nämna något om lönegaranti. Det pågår ett förhållandevis omfattande reformarbete när det gäller stora delar av insolvensrätten. För inte så länge sedan gjordes för övrigt i lagstiftningsärendet om företagshypotek vissa ändringar när det gäller lönegaranti. Det pågående reformarbetet som gäller insolvensrätten bör avvaktas. Det finns därför slutligen inte heller beträffande denna fråga skäl att nu föreslå någon åtgärd från riksdagen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i civilutskottets betänkande, vilket innebär att jag yrkar avslag på samtliga motioner.

Anf. 105 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! I dagens debatt om insolvens- och utmätningsrätt finns det en viss spridning av förslagen i de motioner som är föremål för prövning – dock med ett undantag. 11 av de 25 motionerna som vi ska diskutera handlar nämligen om så kallade bilmålvakter.

Ledamöter från alla partier utom Vänsterpartiet och Miljöpartiet tycker att det är stötande med den ordning, eller kanske ännu riktigare den oordning, som för närvarande råder. Dock får jag väl medge att jag tror att även de två partierna har samma uppfattning som vi andra, även om de inte har väckt några motioner.

Bilmålvakter är uppenbarligen en fråga som engagerar, och jag tror att det gäller långt utanför dessa väggar. Man slutar aldrig att förvåna sig över hur folk kan bete sig när det gäller pengar. Att så medvetet och så tydligt strunta i lagstiftningen och dessutom smutsa ned namnet ytterligare för de personer som redan har det synnerligen besvärligt är både cyniskt och ovärdigt.

För mig som inte är utbildad jurist synes det vara tämligen enkelt att täppa till den lucka i lagen som uppenbarligen finns. Det som pågår skapar bara rättsröta, och jag utgår från att det i relativ närtid kommer ett förslag från regeringen i frågan.

Det finns en motion om utmätning av bostäder där det bor familjer med barn. Detta är en svår fråga. Det finns många sätt att se på dessa ärenden, med ytterligheterna att en familj aldrig ska kunna vräkas om det finns barn inblandade till att det inte ska spela någon roll om det finns barn eller inte, tillgångarna ska drivas in för att betala skulderna.

Herr talman! Det kan aldrig vara meningen att man ska ha frisedel när det gäller utmätningar i det fall man har barn. Denna huvudlinje måste gälla. Det får inte heller i bedömningar göras skillnad på människor som bor i en villa, hyresrätt eller bostadsrätt. Tyvärr är det ganska mycket fokus på bostadsrätt och hyresrätt när det gäller utmätningar och vräkningar, men i mina ögon måste det vara lika plågsamt för de barn som bor i en villa.

Enligt vad jag har kunnat bedöma har inte Kronofogdemyndigheten och domstolarna hanterat dessa ärenden på ett felaktigt sätt, utan min bild är att de är sakliga och tar sociala hänsyn i sina bedömningar.

Att det alltid blir några som kommer i kläm får vi nog leva med, och i synnerhet om man ser det utifrån, utan all nödvändig bakgrundskunskap, blir besluten märkliga ibland.

Det finns nästan 3 miljoner bostäder och drygt 3 miljoner barn. De första åtta månaderna 2008 hade 488 barn berörts av avhysningarna. Jag är fullt medveten om att var och en mår dåligt och att det är oerhört smärtsamt att bli tvingad att lämna sitt hem och sin bostad. Samtidigt, om jag försöker vara hyfsat objektiv, kan jag inte påstå att 750 barn på ett helt år är särskilt många om man ställer det i relation till 3 miljoner. Vi pratar om 0,25 promille. I likhet med utskottsmajoriteten ser jag därför inga skäl att skärpa lagstiftningen för närvarande.

När det gäller förbehållsbelopp vid utmätning är det bara bra att frågan ses över på Justitiedepartementet. Att ha en gräns för försörjningsstöd, en annan vid utmätning och en tredje när Konsumentverket räknar på skäliga levnadsomkostnader känns inte särskilt rationellt. Även om det i betänkandet finns vissa förklaringar till skillnaderna bör det vara möjligt att förenkla och likställa beräkningarna.

En motion handlar om att banker säger upp lån som sköts på ett korrekt sätt, med motiveringen att säkerheten inte är tillfredsställande. Detta är självklart inte acceptabelt. Dessutom är jag inte säker på att det är ekonomiskt och lönsamt för banken. Det kan bli så illa att det inte blir några pengar alls jämfört med att det kommer in löpande ränte- och amorteringsbetalningar även framöver.

Herr talman! *Betalningstider i näringslivet* är rubriken på en annan motion. Att små företag i många fall får vänta på betalningar från sina större kunder är inte ovanligt. Däremot är det synnerligen osmakligt. Jag har inget emot att även större företag tjänar pengar, men det ska ske på ett sjyst och korrekt sätt. Att man medvetet är beredd att ställa till det för sina något mindre kolleger i näringslivet är en gåta för mig. Är det 30 dagar som gäller ska också räkningen vara betald senast inom denna tid. Precis som det står i motionen är det många små företagare som inte vågar lagsöka för att få ut sina pengar. Risken att bli av med en stor kund dämpar intresset för att skicka ut påminnelser och krav.

Nu pågår även här ett beredningsarbete i Regeringskansliet och i detta fall på Näringsdepartementet, och det är bra. Det bästa vore dock om det inte behövdes några nya lagar utan att företagen själva löser detta genom överenskommelser mellan branschorganisationerna.

Jag vill till sist, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag till beslut och därmed också avslag på samtliga motioner och reservationer.

Anf. 106 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! I ärenden där vi i utskottet i sak är väldigt överens går det inte att komma ifrån att det blir väldigt mycket upprepning, och det är naturligtvis lite tråkigt. Debatter får lite mer spänst om man har motsatta uppfattningar. Men här är vi i sak väldigt överens på de flesta punkter. Jag vill ändå uppehålla mig en liten stund vid några av de här frågorna.

Det första är frågan om bilmålvakterna, och vi har nu hört vad det egentligen handlar om. Jag vill dock utveckla det lite grann genom att ge två exempel på hur det kan vara, och jag har hämtat dem från pressen.

En man, dessvärre från mina hemtrakter i Halland, är registrerad för 29 fordon, som huvudsakligen inte är körbara eftersom de inte är besiktigade. Han har skulder för dessa fordon på ca 370 000. Men om man tittar närmare på mannen har han dessutom andra skulder till både statsverket och enskilda fordringsägare på 535 000 kronor. Jag tror att vi skulle kunna kalla honom en evighetsgäldenär – det är jag helt övertygad om.

En annan person som också är så kallad bilmålvakt kommer från Borås. Han har inget körkort, men han står registrerad för 296 bilar. Han har skulder för trängselskatter, som rimligtvis borde vara härifrån Stockholm, på 43 000, felparkeringar på 330 000 och vägtrafikskatt för fordonen på drygt 400 000. Han har omkring 800 000 kronor sammanlagt i skulder. Vissa av bilarna kanske inte rullar på vägarna nu, men många av dem gör det. Den verkliga ägaren utnyttjar detta.

Det här är någonting som vi naturligtvis inte kan acceptera i vårt samhälle. Det är svårt att tala om för alla andra människor att de ska betala sina felparkeringar när man vet att det finns ett visst antal personer som aldrig betalar sina felparkeringar men ändå har tillgång till bil och kör dagligen.

Nu tror jag att det här har blivit så uppmärksammat sedan något år tillbaka att det kommer att lösa sig ganska snabbt. Det är i varje fall min förhoppning, och jag försöker själv påverka att det går fort. Jag tror att det förslag som Vägverket och Kronofogdemyndigheten har lagt fram om en panträtt på fordonen är den enda möjliga vägen. Man får alltså helt enkelt från Kronofogdemyndighetens sida ta hand om bilen, och om den inte löses ut av den som påstår sig vara ägare får man sälja den eller möjligen skrota den. I en del fall blir det säkert skrotning. Jag hoppas verkligen att det här förslaget kommer vidare under detta år så att vi får slut på det här eländet.

Några andra frågor inom insolvensrätten som är aktuella här och som mina företrädare i talarstolen har talat om tycker jag att man måste ta på fullt allvar. Det jag framför allt tänker på är förbehållsbeloppet vid utmätningar. Genom att ha olika beräkningssystem vid olika tillfällen, som Lennart Pettersson angav, har vi kommit fel, och vi har för låga förbehållsbelopp. Det är ingen rimlig levnadsnivå att ha utmätning i sin lön, pension eller liknande månad efter månad hela året om och år efter år.

Jag tar tacksamt emot uppgiften om att man har börjat arbeta speciellt med den här frågan. Men jag tycker, som jag har framfört i olika sammanhang, att Justitiedepartementet måste tillsätta den lite större utredningen om hela utmätningförfarandet, hela utsökningsbalken. Jag vet att det är trångt om möjligheter att få till stånd fler utredningar inom den närmaste tiden, och jag har förståelse för att det kostar väldigt mycket pengar med utredningar sedan jag själv numera driver en utredning. Jag tycker ändå att detta är ett angeläget område, så jag kommer att fortsätta att göra vad jag kan för att den här utredningen ska komma i gång.

Förutom att fixa förbehållsbeloppet tycker jag också att man ska se över försäljningen av fast egendom, som Kronofogdemyndigheten i dag gör i normalfallet genom att hålla en exekutiv auktion dit det kommer ytterst få personer och där intresset oftast är väldigt svagt. Dessutom har

Kronofogdemyndigheten sedan någon tid tillbaka centraliserat arbetsuppgifterna med att försälja fastigheter på ett visst antal orter i Sverige, vilket innebär att personal som har hand om försäljningar exekutivt i dag inte har den lokalkännedom man hade förr.

Det är till exempel så att försäljningar exekutivt av fastigheter i Värmland numera sköts av Kronofogdemyndighetens personal i Örebro. Förutom att det kostar ett antal resor när man ska köra dit och titta på fastigheten, besiktiga den och hålla auktionen någonstans i Värmland har man alltså tappat lite av lokalkännedomen.

Jag tycker att Kronofogdemyndigheten ska stå för det administrativa förfarandet när det gäller exekutiva försäljningar, men den praktiska försäljningen ska man uppdra åt fastighetsmäklare att göra. Det finns möjligheter enligt gällande lagstiftning att göra så i dag, men det utnyttjas väldigt lite. Därför menar jag att vi behöver ändra lite grann i lagstiftningen så att huvudregeln blir att Kronofogdemyndigheten anlitar fastighetsmäklare på orten där fastigheten är belägen att sälja fastigheten. Sedan sköter Kronofogdemyndigheten naturligtvis fördelning av medel och så vidare.

Slutligen några frågor om insolvensrätten lite mer generellt. Den utredning som jag har haft förmånen att leda lade fram ett betänkande om förändringar i skuldsaneringslagen i höstas. Det pågår efter ett remissförfarande fullt arbete med att det ska bli en proposition till hösten som innebär mycket större möjligheter för våra evighetsgäldenärer och andra överskuldssatta personer att få skuldsanering och på det viset komma tillbaka till ett mer sunt ekonomiskt liv.

I utredningen fortsätter vi med andra frågor som har med företagsrekonstruktioner och konkurser att göra. Där kommer vi in på punkterna 7, 8 och 9 i betänkandet. De kommer att beröras i det kommande slutbetänkande som jag alltså har förmånen att arbeta med. Det kommer att dröja ytterligare några månader innan det slutbetänkandet kommer, men det kommer i höst.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget till beslut och avslag på reservationerna.

Anf. 107 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Inte kan jag på något sätt komma med någon ny information omkring betänkandet efter de anföranden som på ett sympatiskt sätt har visat på vad det här innebär. Men jag har lust att nämna särskilt tre saker som jag tycker är väldigt viktiga när vi debatterar insolvens och utsökningsrätt.

Det ena är balansen mellan borgenärerna och deras rätt att få tillbaka det de har lånat ut och gäldenärernas situation och deras behov av skydd och rättssäkerhet. Jag tycker att det är en intressant balansgång som vi måste göra som lagstiftare för att skydda båda de här parterna i ett väl fungerande samhälle.

Det andra är en sak som har tagits upp av andra men som jag tycker är nog så viktig, och det gäller bostäderna. Under alla år har vi sett att familjer har drabbats av konkurser och blivit utan bostad, inte minst har barnen då drabbats. Därför är jag väldigt stolt över att vår regering ändrade reglerna i april 2007. Man tog ett klart ställningstagande för att

undvika utmätning av bostadsrätter och av annan ägd bostad när det var barn med i bilden. Det är jag som kristdemokrat synnerligen nöjd med.

Det tredje som jag vill beröra är insolvensrätten. Jag är väldigt stolt över att vi har en utredning som lämnades i höstas och som kom med förslag till generösa regler för dem som blir skuldsatta. Vi vet att vi är inne i en finansiell och ekonomisk kris, och vi vet att i dag är det många konkurser bland små och medelstora företag, företag som är välskötta men som av olika anledningar inte har likvida medel för att klara det. Det innebär att det många gånger kan bli en skuldsättning som man inte kan ta sig ur. Priset blir riktigt högt för att man har försökt driva ett företag och trott på sin idé. En kompetens, en vilja och ett engagemang är uppskattat i ett samhälle, men ibland blir det snett.

Jag ser fram mot det som regeringen kommer att komma med efter utredningens betänkande. Jag ser fram mot att vi kommer att lagstifta på ett generöst sätt för dem som utan förskyllan har hamnat i olika skuld-situationer.

Med dessa tre påpekanden och fokuseringar yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)

13 § Fastighetsrätt

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU31
Fastighetsrätt.

Anf. 108 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Vi ska nu debattera civilutskottets betänkande om fastighetsrättsliga frågor utifrån motioner som väckts under den allmänna motionstiden. Jag tänker uppehålla mig vid den reservation vi har tillsammans med Vänsterpartiet och som handlar om att även människor som äger sin bostad men hyr marken som huset står på måste kunna känna sig trygga i sin livssituation. Jag tänker hålla ett inlägg i tomträttsfrågan.

Först vill jag dock göra en lite mer allmän beskrivning av läget i Sverige i dag eftersom allt hänger ihop.

I vårt land har 100 000 personer varslats om uppsägning från sitt arbete det senaste halvåret. Arbetslösheten väntas öka till att omfatta en halv miljon människor nästa år. Ungdomsarbetslösheten är nu den näst högsta i EU. Regeringen Reinfeldt fortsätter sin passiva politik och lånar 15 miljarder för att sänka skatterna för dem som har jobb. Det kallar jag inte för att ta ansvar för Sverige.

Den försvagade a-kassan är en medveten lönesänkarstrategi från högerregeringen. I dag får en sjuksköterska endast 57 procent av sin lön i a-kassa, och färre har rätt till omställningsförsäkringen över huvud taget. Jag tycker att detta är en bra grund att ha med sig när man diskuterar också denna fråga.

Prot. 2008/09:109
29 april

*Insolvens- och
utsökningsrätt*

Fastighetsrätt

Ekonomiskt jobbiga situationer uppstår i alla samhällsgrupper till följd av det allmänna ekonomiska läget och den passiva arbetsmarknadspolitik. Ovanpå detta är det dags för många av Sveriges närmare 70 000 tomträttsinnehavare att skriva om sina avtal.

Herr talman! Vi ledamöter i civilutskottet har alla fått ta del av Sari Heikkinens situation. Så här skriver Sari som bor i det borgerligt styrda Nyköping till oss:

”Jag är tomträttsinnehavare sedan fyra år tillbaka och hade då innan köp ingen aning om vilken soppa jag skulle komma att hamna i. Helt okunnig om detta med tomträtt var jag inte, och jag räknade med en rejäl höjning när nästa omreglering skulle ske. Som barnfamilj med många kostnader kalkylerade jag en tomträttshöjning med god marginal, trodde jag, en 100 % höjning med tanke på den långa avtalstiden (10 år). Men det fanns ingen möjlighet att förutse höjningen som landade på nästan 450 %, vilket drabbar en barnfamilj väldigt hårt.”

Av detta kan man dra flera olika slutsatser – och komma fram till minst två alternativa handlingsplaner.

1. Avskaffa tomträttsinstrumentet och låt människor lösa sina problem bäst de kan.
2. Gör något åt problemet så fort som möjligt, se över lagstiftningen nu.

För oss socialdemokrater är valet enkelt. Vi vill nämligen öka människors möjlighet att välja den bostad som passar hushållet bäst, och vi anser att alla ska ha rätt till förutsägbara, rimliga hyror och trygghet i sitt boende.

Herr talman! Diskussionerna kring tomträten har pågått länge. Detta är ingen enkel fråga. Utredningar har gjorts och blivit liggande, inaktuella och har inte tagit hänsyn till berörda tomträttsinnehavare i förhållande till kommunen i tillräcklig utsträckning.

Lagstiftningen tillkom ursprungligen för att fler skulle kunna bo bra och i eget hus, så småningom också i hyreshus, alltså av bostadssociala skäl. Avtalstiderna varierar i längd men måste utifrån dagens regler vara minst 10 år, men såväl 20 som 60 års avtalstid förekommer. Marken stiger på många håll i värde under avtalstidens gång, och när det är dags att omreglera visar det sig att höjningen av tomträttsavgälden, eller hyran, blir oerhört stor och många gånger till och med omöjlig att klara av. Tryggheten slås i spillror, och människor kan tvingas flytta.

En omöjlig men på sätt och vis ändå möjlig jämförelse är att den som hyr en lägenhet i en hyresfastighet inte förväntas att rakt av betala en stigande hyra i takt med att fastighetens värde ökar. Här finns skyddsregler.

Det behövs en ordentlig översyn av tomträttsinstrumentet. I dag känner väldigt många människor att de inte blir lyssnade till och jämför sig med boende i andra kommuner där man har bestämt sig för att arbeta utifrån en annorlunda modell. Det är ingen överdrift att säga att i de 52 kommuner som i dag upplåter mark med tomträtt finns lika många modeller för att hantera denna fråga. Min uppfattning är att detta inte är bra och att tilltron till politiken och jämlikheten inför lagen sviktar – rätt eller fel. Tomträttsinstitutet bör få en sådan utformning att kommunerna kan

anpassa avgälderna efter omständigheterna på ett sådant sätt att bostads-sociala hänsyn kan tas.

Herr talman! Vi behandlar i det här betänkandet motioner som har snarlikt innehåll från tre av fyra borgerliga partier och från oss socialdemokrater. Tyvärr är frågan tydlig nedprioriterad av ansvarig minister likväl som av den borgerliga majoriteten i civilutskottet.

I majoritetens text i betänkandet kan utläsas en insikt om problemet och en utförlig argumentation för att någonting måste göras. Någon typ av skyddsregel mot alltför stora avgäldsökningar bör införas, skriver man. Men sedan tar det som vanligt stopp. Vi har en majoritet i den här riksdagen som för sitt liv inte vill ge vägledning åt regeringen, även om kunskapen finns och även om viljan finns. Lamt nöjer man sig med att utgå ifrån att en översyn kommer att genomföras. När då? Varför inte förtydliga genom att ge regeringen ett uppdrag? Ni håller ju med om problembilden. Detta är passivitet!

Även de som äger sitt hus men hyr marken måste kunna känna trygghet i sitt boende. Det är inte rimligt att man i Nyköpings kommun tillämpar en prishöjningsfaktor som fördubblar taxeringsvärdena. Detta är en klockren marknadshyressättning, något som vi alla partier i den här kammaren åtminstone säger att vi inte vill se.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Om vi menar något med social bostadspolitik, med att människor som Sari i Nyköping, Lars i Nacka, Michel i Lambohov och alla deras grannar och övriga i samma situation ska ha verklig valfrihet på bostadsmarknaden, måste vi enligt min mening ta tag i detta, och det måste vi göra nu.

Anf. 109 EGON FRID (v):

Herr Talman! Jag instämmer i det som Carina Moberg sade, att den socialdemokratiska motionen – C406 tror jag att den heter – är en mycket viktig motion. Jag kommer också att uppehålla mig vid den och vill inledningsvis yrka bifall till reservationen.

Herr talman! Tomträttens betydelse som redskap i bostadspolitiken har minskat, men konsekvenserna för enskilda hyresgäster, bostadsrätts-havare och villaägare har ökat. Tidigare var tomträtten till för att människor skulle kunna bygga hus även om de inte hade råd att köpa marken. Sedan dess har syftet med tomträttsupplåtelse förändrats.

I dag är tomträtten mest en boendeform som innebär att kommunerna kan tillgodogöra sig värdestegringen på marken i form av höjd tomträtts-avgäld. För den enskilde har tomträtten blivit en otrygg upplåtelseform. Problemet hänger framför allt ihop med den kraftiga prisutveckling som skett när det gäller marken. Avgäldshöjningarna är i många fall mycket stora, och det finns många exempel på höjningar – till och med flera hundra procent – vilka medfört att många inte har råd att bo kvar utan tvingas flytta. Detta är inte en rimlig bostadspolitik.

Vi har målmedvetet ställt oss bakom bruksvärdessystemet för hyres-rätten med utgångspunkten att människor ska känna sig trygga i sitt boende. Hyresgäster ska inte tvingas lämna sina hem på grund av marknadshyrer. Samma synsätt bör gälla i lagstiftningen som rör tomträtter för bostadsändamål. Därför är det nödvändigt att se över tomträttslag-stiftningen. Människor som i dag bor med tomträtt måste också i framti-

den kunna ha råd att bo kvar. Det ska gälla boende i såväl småhus som flerfamiljshus.

Tomträttsreglerna bör innehålla någon form av generella skyddsregler mot oskäligen avgäldsökningar, vilka på ett enkelt sätt kan göras gällande mot kommuner som ser tomträtter även för bostadsändamål som en inkomstkälla. Tomträttsinstitutet bör få en sådan utformning att kommunerna kan anpassa avgälderna efter omständigheterna på ett sådant sätt att bostadssociala hänsyn kan tas. Därigenom kommer tomträttsinstitutet att åter kunna bli ett verksamt instrument för de kommuner som väljer att ta sitt bostadsförsörjningsansvar på allvar. Enligt vår mening, som vi delar med Socialdemokraterna här, bör institutet åter utformas som ett bostadspolitiskt instrument med social inriktning.

Det finns exempel på kommuner som aktivt jobbar med tomträten för att bygga hyresrätter och som med sitt markinnehav påverkar att byggkostnaderna minskar genom lägre markpåverkan. Det finns också exempel på kommuner som jobbar aktivt med tomträttsfrågorna så att de boende drabbas i mindre omfattning. Jag vet att till exempel Villaägarna har tittat på detta och gjort en jämförelse mellan Norrköping och Linköping, där Norrköping är det positiva exemplet.

Herr talman! Jag vill med detta avsluta och än en gång framföra min och Vänsterpartiets önskan om en rätt till friköp av historiska arrenden och om fideikommissernas avveckling.

Anf. 110 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Herr talman! Betänkandet behandlar motioner om fastighetsrätt. Förutom tomträtter, som vi i dag har hört från de två föregående talarna, behandlar det också lagfartskapning, besiktningsmans ansvar, fastighetsmäklari, expropriation med mera. Inom de flesta av dessa områden pågår olika utredningar och beredningar inom de olika departementen. En del av dessa utredningar startade under socialdemokratisk regeringstid, men mycket har också initierats under alliansregeringens tid.

Först vill jag peka på det arbete och den utredning som pågår för att få fram en ny fastighetsmäklarlag, som är planerad till början av hösten. Att köpa hus eller lägenhet är för den enskilde oftast den största affären man gör i sitt liv, vilket gör att det är viktigt att känna förtroende både som köpare och som säljare för den som mäklar huset eller lägenheten.

Många vittnar om de svårigheter man har vid både besiktning och budgivning. Man känner ibland att man inte har koll när man väl går till budgivning. Många mäklare har redan i dag öppen budgivning, men utredningen har föreslagit att det ska lämnas en förteckning av de olika buden till säljaren och den slutliga köparen.

För nästan exakt ett år sedan fokuserade massmedierna mycket på ett par som hade fått sina lagfarter kapade. Lagfartskapning innebär att en lagfart registreras genom en köpehandling med förfalskad namnteckning. Lantmäteriet fick ett uppdrag 2008 och har presenterat ett antal olika förslag. Nu finns förslag till bland annat rutinförändringar. Man kommer nu också att få fram en eventuell proposition som tar tag i de här delarna.

Tomträten har diskuterats i många år, mycket beroende på att det blivit aktuellt för många när avtalstiderna löpt ut. Tomträtter kunde man se redan i början av 1900-talet. Tomträten är en typ av besittningsrätt i ord som infördes i svensk rätt genom lagen om nyttjanderätt till fast

egendom redan 1907. Lagen har sedan ändrats på både 50- och 60-talet. I dag finns bestämmelsen om tomträtt i jordabalken.

När det gäller avgäldsreglerna, som ju har varit en av de delar som har diskuterats, har det tagits fram två olika förslag på lagrådsremisser både 1997 och 1998. Och redan 1988 diskuterades avgäldsavgifterna. Därför kan man konstatera att det kanske är precis så som Carina Moberg var inne på, att det här har varit ett problem oavsett om det har varit en socialdemokratisk regering eller en borgerlig regering.

Tomträtten har ju, som också föregående talare har sagt, sitt ursprung i en social bostadspolitik. Man skulle ha råd att bygga hus utan att behöva köpa marken. I dag finns det i de fall där man har tomträtt mycket få skillnader jämfört med att äga sin mark. Det är kanske det som är ett av bekymren. Varken köpare eller säljare ser skillnaden i att ha sitt hus på ofri mark.

De kommuner som har använt sig mest av tomträttsinstitutet har i mycket stora delar varit socialdemokratiskt styrda kommuner. Det gäller till exempel Malmö kommun, Göteborgs kommun och ett antal andra kommuner där man har många tomträtter.

De kommuner som har lyckats är ofta de där man när avgäldstiden har gått ut har tagit ordentliga diskussioner med tomträttsinnehavarna om hur man ska lösa det, till exempel med friköp eller med avtalstidens längd.

Vi bad RUT att göra en uppskattning av hur många som hade sålt och blivit friköpta under de senaste åren. Man kan se att antalet tomträtter har minskat drastiskt under de senaste decennierna, vilket är positivt.

Trots detta anser majoriteten i civilutskottet att tomträttsinstitutet bör utredas. Utredningen bör analysera frågan om tomträttsinstitutet i ett vitt perspektiv. I dag talar vi ganska mycket om bostäder och de problem som tomträttsinstitutet för med sig där, men kommunerna har ofta också verksamheter som kontor och annat som ligger på tomträtt. Vi anser att trots att utredningen ska fokusera på bostäder är det viktigt att man tittar på frågan i sin helhet.

Utredningen ska titta på möjligheten för tomträttsinnehavare att friköpa egendomen, om det ska finnas skyldighet att erbjuda friköp, vilka regler som ska gälla etcetera. Den bör också ta upp frågan om vem som ska upplåta tomträtt, avgäldsfrågor och köpeskilling vid friköp.

Precis som Carina Moberg var inne på är det kommunerna som äger frågan. Visst kan man konstatera att många kommuner har misskött tomträttsinstitutet och att tomträttsinnehavare har fått problem när avgifter har höjts extremt mycket. Detta skadar enskilda och tar bort den enskildes möjlighet att beräkna sina bostadskostnader.

Trots allt är det kanske viktigt att titta på alla de kommuner som har lyckats göra friköp och på så sätt kommit bort från dessa bekymmer.

Det är kanske framför allt avtalsperiodernas längd som har varit ett problem. Avgiftshöjningarna har blivit stora på grund av att avtalstiderna har varit långa.

Jag tycker inte att problemet är själva företeelsen tomträtt utan tillämpningen av det regelverk som har varit. Man måste se det som en helhet. Mångfalden av boendeformer är positiv. Det måste också finnas en grundläggande respekt för valda politiker som fattar beslut inom la-

gens ram. Det är något som vi måste diskutera och titta på när utredningen kommer fram.

Vi har haft en bra diskussion inom utskottet när vi har diskuterat tomträtsfrågorna, men vi har också diskuterat det tillsammans med departementet. Det finns i verksamhetsplanen för Justitiedepartementet. I betänkandet säger man från departementet att man kommer att göra utredningen under 2010.

Slutligen, herr talman, ska jag tala lite om de historiska arrendena. Det är en viktig fråga. Det är framför allt i staten, kyrkan och akademien som de historiska arrendena finns. Jag kommer från ett landskap där vi har många historiska arrenden i form av fideikommiss på godsens. Det är en viktig fråga för de många arrendatorer som finns.

Tittar man på den utredning som förekom i förra betänkandedebatten för ett år sedan har det skett stora förändringar. Det har även skett förändringar under de senaste åren. Man har bland annat minskat antalet fideikommiss.

Enligt 2003 års kartläggning av historiska arrenden var det ca 750 som var kvar. De har minskat ytterligare till dags datum.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 111 CARINA MOBERG (s) replik:

Herr talman! Christine Jönsson håller en mycket seriös ton i sina resonemang om det problem som jag har valt att lyfta upp i debatten, nämligen att människor i många fall kommer att ha svårt att klara av hyreshöjningen när avgälderna på tomträtterna räknas om.

Jag måste ändå ställa några följdfrågor till Christine. Jag tolkar det som att du tycker att detta kan vara ett problem för de människor som hamnar i besvärliga situationer rent ekonomiskt. De kanske inte har möjlighet att klara av en uppräknings av hyran. Det var ändå lite oklart, och jag skulle därför vilja fråga ännu en gång: Är Moderata samlingspartiets inställning i frågan att vi ska avveckla tomträttsinstitutet eller att det ska bibehållas och utvecklas?

Christine Jönsson säger att Justitiedepartementet har i sin plan för 2010, det vill säga efter nästa val, att ta tag i detta och sätta i gång en utredning. Hur kan man vara så säker på att det löftet infrias? Det är trots allt ett allmänt val emellan. Ni har all möjlighet i världen att redan här i dag ge regeringen ett tydligt uppdrag att detta måste utredas och det nu. Hur förklarar du, Christine Jönsson, att du hänger upp dig på ett årtal som är ganska irrelevant i sammanhanget?

Anf. 112 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Herr talman! Jag börjar med Carina Mobergs fråga om hur vi ställer oss till tomträttsinstitutet totalt sett. Jag tycker att man ska skilja på bostäder och verksamheter. I de fall där man har verksamheter på tomträtt, vilket många kommuner har, har man inte några större bekymmer med det. Det löper på bra. I den kartläggning vi själva har gjort genom att ringa runt till ett antal kommuner och i RUT:s utredning ser man att det inte är där bekymren finns, utan de finns på bostadssidan. Det är till mycket stor del beroende på att skillnaderna mellan äganderätt och tomträtt har blivit små. I vissa lägen har säljare inte på ett seriöst sätt

informerat den som köper att det är tomträtt man köper. När avgäldstiden sedan går ut har man svårt att överblicka vad det får för konsekvenser.

Jag har svårt att se att man kan ta bort tomträttsinstitutet totalt. Däremot får man nog reglera det vad det gäller bostäder på ett sätt som gör att man kan använda det till som det var tänkt från början, alltså för att få en social bostadspolitik. De frågorna får utredningen besvara.

Hur kan vi lita på att det kommer en utredning 2010? Det är det besked vi har fått. Vi förutsätter att även om det går så illa att det blir maktskifte finns det intresse här i kammaren för att det blir en utredning 2010, oavsett om det blir före eller efter september.

Anf. 113 CARINA MOBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaren, Christine Jönsson. När jag för en tid sedan hade en interpellationsdebatt med ansvarig minister i frågan, moderaten Beatrice Ask, tyckte jag att hon uttryckte en viss skepsis mot att tomträttsinstitutet som verktyg för kommunen skulle finnas kvar framöver. Men jag litat naturligtvis på vad Christine Jönsson säger om att Moderata samlingspartiet menar att detta är ett verktyg som ska ses över och moderniseras för att kommunerna ska ha ytterligare en möjlighet att ta bostadssocial hänsyn när man planerar för bostäder åt sina invånare. Jag är glad över att jag fick detta besked.

Jag avslutar min replik med att ställa ytterligare en fråga till Christine Jönsson. Vi har tidigare i debatterna hört att det tar en del ekonomi i anspråk att tillsätta utredningar. Man har dessutom svårt att hinna med alla angelägna frågor som skulle behöva ses över.

En utredare som tittar på en helt annan fråga, nämligen privatiseringen av trafikförsäkringen, har återigen begärt förlängd tid. Vi har hela tiden föreslagit att den utredningen ska läggas ned. Jag vill höra vad Christine Jönsson säger om förslaget att lägga ned utredningen om trafikförsäkringen och på det sättet skapa utrymme för att utreda en betydligt mer angelägen fråga.

Anf. 114 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Herr talman! Jag börjar med huruvida man även i framtiden ska ha rätt till tomträttsinstitut för bostäder. Jag tror på en mångfald och på att man från kommunernas sida ska ha olika möjligheter till en väl fungerande bostadsmarknad.

En utredning ska naturligtvis vara förutsättningslös. Man ska kunna titta både på möjligheten att utveckla tomträttsinstitutet och på hur det fungerar om man avvecklar det. Många kommuner har ju avvecklat det fullständigt. Man har sett att det inte har funnits möjlighet att få det att fungera. Min egen kommun hade många tomträtter för bara fem tio år sedan, men har inga kvar i dag eftersom det inte fungerar.

Man kanske då måste fråga sig om det verkligen är ett möjligt sätt att reglera bostadsmarknaden i kommunerna.

Trafikförsäkringen tänker jag inte ha någon uppfattning om. Jag förutsätter att man, om man har tillsatt en utredning, har funnit att det finns ett behov och att man ska göra utredningen även med förlängningen.

Jag tycker att det finns många frågor, bland annat tomträttsfrågan och överförmynderi frågan, som är väl så viktiga. Men det gäller ju att hitta en prioritering. Den tänker jag inte göra här i kammaren i dag.

Anf. 115 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! I dagens debatt om fastighetsrätt har vi ungefär 25 motioner av olika karaktär.

En av dessa berör köp av fastighet, tomträtt och bostadsrätt. Där vill motionären att en budgivare ska vara bunden vid sitt bud i 24 timmar. Syftet är att skapa en stabilare marknad. Syftet är gott men i mina ögon förfelat.

I några länder har man ångerrätt när man har köpt en fastighet. Jag hoppas att vi aldrig kommer dithän. Vad har då det med motionsförslaget att göra? Jo, om man ställer krav på ett bindande muntligt bud, ökar risken för att även andra delar i lagen kommer upp till behandling och att man för att balansera styrkan mellan köpare och säljare kan anse att det ska det finnas en ångerrätt när man har skrivit under köpekontraktet. I dag är det så att enbart skriftliga avtal gäller för fastighetsköp, och den ordningen vill jag ha även framöver.

I en annan motion, om fel i fastighet, finns önskemål dels om kortare preskriptionstid, dels om att säljaren ska göra en besiktning. Även här finns det en väl fungerande lagstiftning som jag som fastighetsmäklare har fått gå i clinch med vid några enstaka tillfällen. Det är klokt att det är köparen som får ansvara för besiktningen utifrån sina egna kunskaper och behov. Säljaren har redan i dag en upplysningsplikt som till viss del delas med mäklaren. I det fall man uppger de fel och brister, rådighetsinskränkningar med mera som man känner till, uppstår sällan eller aldrig några problem. Jag ser inte heller här några starka skäl för en lagändring.

Kravet på att alla som deltar i en budgivning i efterhand ska ha rätt att få del av en budgivningslista kan jag inte riktigt förstå nyttan av. Det viktigaste är att köparen får informationen. De övriga hade ju ändå inte varit beredda att betala lika mycket som den slutlige köparen och då är det ju ointressant att veta vilka de övriga budgivarna är.

En annan motion avser besiktningsmannens ansvar, och det finns önskemål om standardisering och enhetliga regler. Enligt min bedömning är inte heller detta ett särskilt stort problem i dag. Däremot är det betydligt vanligare att köpare hoppar av en affär på grund av att de inte kan tolka det som besiktningsmännen har skrivit eller vad de säger. Det kan vara svårt att ta till sig att en fastighet är en begagnad vara, där det alltid finns fel och brister på grund av ålder utan att det för den skull är några allvarliga fel. Det finns en viss likhet med oss människor.

Herr talman! Lagfartskapningar är en påfrestande historia för dem som drabbas. Det är få som är berörda, men för dem är det en otrevlig upplevelse. Det finns förslag från Lantmäteriverket som nu behandlas inom Regeringskansliet och förhoppningsvis kommer att mynna ut i en skärpt kontroll i lagfartsprocessen.

Det finns ett antal motioner om tomträtter. Det som har föranlett motionerna, är att vissa kommuner tyvärr missbrukar sin ställning gentemot villaägarna och höjer tomträttsavgälderna med belopp som inte hade accepterats i andra sammanhang. Från att ursprungligen ha varit en möjlighet för människor med begränsad ekonomi, har tomträten blivit en kassako för en del kommuner. Problemen har accelererat och därför behövs det en ändrad lagstiftning. Ett närmande mot arrende- och hyreslagstiftningen är fullt tänkbart, för där finns det både begränsningar och prövningsprocesser som fungerar.

Fram till dess att en ny lagstiftning börjar gälla kan jag bara uppmana politikerna i berörda kommuner att besinna sig och beakta det som utskottet skriver i sitt ställningstagande och som väl stämmer överens med den reservation som har skrivits. Det finns en uppenbar samsyn om att det behövs en ändring i gällande lagstiftning.

Herr talman! När det gäller en motion om ersättning vid expropriation nöjer jag mig med att hänvisa till pågående utredning men vill markera att det vid tvångsförsäljning bör utgå en högre ersättning än vid en vanlig försäljning av en fastighet. Att bli tvingad att sälja måste ha ett pris.

Vanvårdade byggnader handlar en motion om. Det som är intressant är att motionärerna åberopar byggnader i centrumkärnor. För mig är frågan bredare än så. Det finns minst lika många fastigheter på landsbygden, i mindre orter och i förorter som påverkar omgivningen på ett negativt sätt. Jag instämmer dock i uppfattningen att de nuvarande verktygen är för svaga och hoppas att vi framöver kommer att kunna se en lagändring. Nu går det ju inte att göra allt på en gång, och önskvärda förändringar måste ha en prioriteringsordning. Det innebär att jag riktar in mig på att det kommer att ske saker under nästa mandatperiod.

Det finns också en motion om skymmande vegetation. Ofta är det fråga om att grannar inte kan lösa problemen tillsammans. Det innebär dock inte att det för den skull behöver ske någon lagändring. Rättigheten att plantera på den egna tomten måste rimligen få finnas. I en del andra fall kan det handla om skymmande vegetation i gathörn och i vägkorsningar. Här finns det tydliga regler för vad som gäller. Däremot är min uppfattning att kommunerna inte är särskilt aktiva när det gäller att påtala för berörda fastighetsägare att de måste hålla sig till regelverket, vilket får till följd att det ibland inträffar onödiga trafikolyckor.

Utskottet föreslår att samtliga motioner ska avslås. Jag bifaller detta och yrkar bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Anf. 116 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Ämnet fastighetsrätt låter väl lagom stimulerande. Lennart Petterssons genomgång visar att när det inte fungerar är det enskilda personer som får problem. Det är alltså en jordnära företeelse.

I motionerna kan man se att det handlar om enskilda personer som har haft problem.

Lagfartskapningar tas naturligtvis upp. I ett yttrande från Socialdemokraterna utgår man ifrån att regeringen tar problemet på allvar. Alliansregeringen har ju ingen anledning att inte ta det på allvar när det gäller att enskilda människor får problem.

Man ska inte sticka under stol med att det, som Lennart Pettersson sade, är obehagligt att råka ut för detta, och att man får mycket problem som enskild person. Generellt kan man säga att omfattningen är tämligen liten. Lantmäteriet har kommit fram till att det är ett till sex fall om året. Det kan man relatera till 150 000 fastighetslagfarter per år. Då är det på samhällsnivå ett tämligen litet problem.

Sedan konstaterar man också att det är väldigt svårt att undvika denna typ av brottslighet. Det är klart att man kan förbjuda förfalskningar, och det är förbjudet. Det är en brottslig handling. Men att förhindra en förfalskning är väldigt svårt.

Det förslag som Lantmäteriet har lagt fram innebär att man har som syfte att man ska kunna upptäcka dessa kapningar i ett tidigare skede. Det kan säkert vara ett bra förslag i sig.

Men det pågår, som sagt, en beredning i Regeringskansliet, och den kommer säkert att utmynna i någon typ av förslag.

Herr talman! När det gäller tomträtt har det diskuterats om vi har samma verklighetsbild och problembeskrivning. Det tycker jag nog att vi har. Det finns ett problem. Det problem som har aktualiserats under den senaste tiden gäller naturligtvis tomträtsavgälden.

Tomträtsinstitutet som sådant har andra sidor som är positiva. Det som diskuteras mest gäller de språngvisa höjningarna av tomträtsavgälden, och det är det som skapar otrygghet och direkta ekonomiska problem för människor.

Jag vill också framhäva att kommunerna faktiskt är en viktig aktör. I och med det har de ett väldigt stort ansvar mot enskilda kommuninvånare. Ropet efter en snabb lagstiftning blir lite dubbelbottnat på något sätt eftersom någon faktiskt är ansvarig.

Dessutom är kommunerna delansvariga för bostadspolitiken. Det är ett ganska tydligt ansvar mellan stat och kommun i det fallet.

Men icke förty har vi beskedet om att det behövs en översyn. Vi från Folkpartiet håller med om att vi ska se över detta.

Jag kan inte hålla med om det som skrivs i reservationen att detta är nedprioriterat. Om något är nedprioriterat anser jag att det inte finns på listan över huvud. Men man brukar ha ganska många prioriterade frågor till slut, och alla prioriterade frågor kan inte stå först. Över tid får man faktiskt även där göra en rangordning och en tidsprioritering. Om vi då talar om slutet av 2010 måste vi säga att det är närtid.

Herr talman! Jag ska till sist göra några kommentarer om expropriationsersättningar. Det finns en intressant bakgrund. Det gjordes ett tillkännagivande till den förra regeringen att ta tag i denna fråga. Jag tror att det var 2004 eller möjligtvis 2003. Det var ett tillkännagivande som skedde över blockgränsen den gången. Men den utredningen påbörjades aldrig eftersom det inte fanns någon speciellt stor vilja från dåvarande justitieminister att göra det. Den var definitivt inte prioriterad.

Nu har vi ett utredningsförslag. De förslag som finns där är en bra utgångspunkt i det fortsatta beredningsarbetet. Det handlar om att få ersättning för marknadsvärde och ekonomisk skada. Men det handlar också om att få ersättning för ett individuellt värde. När man, precis som Lennart Pettersson var inne på, tvingas sälja något är det inte säkert att man vill sälja även om man får ersättning enligt ett rent marknadsvärde. Dessa förslag är därför viktiga att titta på.

Under den förra mandatperioden hade alliansen ett samlat krav på att presumtionsregeln skulle tas bort. Detta finns också med här som ett förslag. Det handlar om att man inte kan få ersättning för förväntningsvärden men att man trots allt skulle kunna få det.

Jag ser verkligen fram emot att den beredning som pågår leder till något resultat eftersom det är en fråga som har skvalpat omkring ganska länge.

Anf. 117 CARINA MOBERG (s) replik:

Herr talman! Jag är ledsen över att behöva ta kammarens tid i anspråk. Men jag skulle vilja ha ett förtydligande från Folkpartiet därför att olika ledamöter lämnar olika besked i olika sammanhang. Jag skulle vilja ha ett klarläggande av Folkpartiets uppfattning vad gäller tomträttsinstitutet. En av Lars Tysklinds partivänner deltog i just den interpellationsdebatt som jag har talat om tidigare. Då sade Helena Bargholtz att hon är tveksam till om vi verkligen ska fortsätta med institutet. Man skulle kunna hitta andra lösningar. Då blir jag naturligtvis nyfiken på vilka lösningar som Folkpartiet kan se i stället för det tomträttsinstitut som vi har eller ett förbättrat tomträttsinstitut. Hon sade också att hon tycker att vi ska öppna för att utredningen, som hon i och för sig tycker att det kan finnas skäl att genomföra, ska kunna komma fram till att vi ska upphöra med tomträttsinstitutet.

Detta föranleder min fråga till Lars Tysklind. Var står Folkpartiet egentligen i denna fråga?

Anf. 118 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Om man nu ska påbörja en utredning med ett brett perspektiv tycker jag inte att det är lämpligt att man har utgångspunkten att vi ska avskaffa någonting, utan vi måste verkligen väga det ena mot det andra.

Det som Folkpartiet har drivit i denna fråga är faktiskt rätten till friköp, om man nu ska se på Folkpartiets samlade politik när det gäller denna fråga. Sedan har vi inte på något vis sagt att vi tycker att tomträttsinstitutet i sig ska avskaffas. Just när det gäller lokaler och så vidare har det också ett syfte. Sedan har det visat sig att man på vissa platser där man vill styra saker och ting – upplåtelseformer och annat – till exempel i våra skärgårdssamhällen, har börjat diskutera att använda tomträtt eftersom kommunen då om man äger marken kan styra vissa saker, till exempel upplåtelseformer.

Jag tycker att man ska se över detta väldigt brett och att man inte ska utgå från att det ska avskaffas. Det är klart att det nu är problem med tomträttsavgälden. Då är det enkelt att säga: Avskaffar vi den avskaffar vi också det problemet. Men jag tycker att vi seriöst ska titta på vad det egentligen är som är problemet.

Som jag sade tidigare är det lite olyckligt att kommunerna hanterar den frågan på så olika sätt. På vissa ställen löser man frågan, men på andra ställen löser man den inte. Jag tycker att det är lite underligt. Alla har ju sina kommuninvånare att se till.

Anf. 119 CARINA MOBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tackar för detta klarläggande och konstaterar att socialdemokratiskt styrda Sigtuna kommun då kan fortsätta med sin planering för att bygga projektet Lilla Villan, där tanken är att människor med något sämre ekonomiska förutsättningar ska kunna bo i en eget ägd bostad om än på hyrd mark.

Anf. 120 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag kan tyvärr inte på rak arm peka på någon folkpartistiskt styrd kommun. Jag har inte något sådant exempel. Men jag är helt övertygad om att det inte finns någon entydig bild som visar att socialdemokratiskt styrda kommuner kontra borgerligt styrda kommuner gör på det ena eller andra sättet. Jag tror att det mer handlar om vad man har för grundläggande syn i diskussionen om hur stor tomträttsavgäld som man ska ha.

Anf. 121 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motioner och även på avvikande mening.

För att socialdemokraten Carina Moberg inte ska behöva fråga Kristdemokraterna var vi står i frågan om tomträttsinstitutet vill jag redan nu göra klarläggandet att jag inte tror att det är tomträttsinstitutet i sig som ska ifrågasättas utan i stället förhållandet att regelsystemet genom tomträttsinnehavarna kan tillämpas på ett sådant sätt som framstår som olämpligt, till exempel att tomträttsavgälden chockhöjs.

Jag tror att en modern tomträttslagstiftning bör utformas så att den tillgodoser både kommunernas, fastighetsägarnas och tomträttsinnehavarnas intressen.

Herr talman! Jag ska ändå använda lite tid för att ifrågasätta den reservation som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har skrivit. I reservationen står följande:

”Tomträttens betydelse som redskap i bostadspolitiken har minskat. Tidigare var den till för att människor skulle kunna bygga hus även om de inte hade råd att köpa marken.”

Detta är intressant, särskilt med tanke på det replikskifte som var före mitt anförande. Jag tror inte att tomträttens betydelse som redskap har minskat. Jag tror att det finns väldigt många människor som vill äga sin bostad, bygga sitt hus och som skulle gynnas av ett rimligt tomträttsinstitut med rimliga villkor som man reglerar i lag. Därför tror jag att vi ska ha kvar detta institut, men vi ska hitta former för det så att det används på ett bättre sätt.

Anf. 122 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! I civilutskottets betänkande om fastighetsrätt tas ett antal mycket intressanta frågor upp, som vi ju hört i debatten här. I huvudsak tänker jag hålla mig till en fråga som jag själv har en motion om. Det gäller lagfartskapningar, som jag ser som ett ganska allvarligt rättsosäkerhetsproblem. Även om omfattningen inte är stor är detta, enligt uppgifter jag fått, ett växande problem. För dem som drabbas är lagfartskapning ett mycket allvarligt och svårt problem att hantera.

Även om ett litet antal människor berörs är det ett så pass stort ingrepp i ens liv när man drabbas av lagfartskapning att det är högprioriterat att lösa den frågan.

Det kan bli väldigt kostsamt för den som har blivit lurad på sin fastighet. Av de exempel som jag har sett framgår att det kan vara näst intill omöjligt att reda upp det hela och att få tillbaka fastigheten. Dessutom framgår det av de exempel jag sett att man, som regelverket i dag är, har väldigt små möjligheter att få någon form av hjälp från samhället.

Jag vet att ett arbete pågår i Regeringskansliet när det gäller det här problemet. Det har refererats av flera, men man har då hänvisat till Lantmäteriets förslag till lösning. Men Lantmäteriet självt konstaterar, enligt de uppgifter jag har, i sin rapport till regeringen att dess förslag inte löser problemet.

Vidare finns det en promemoria från Justitiedepartementet som också har försökt ta fram lösningar, men inte heller där har man egentligen kunnat hitta sätt att lösa problemet. Såvitt jag förstår mynnar promemorian ut i åtgärder som förmodligen gör det något enklare för den som har fått sin lagfart kapad att återfå densamma. Dock minskas därmed inte risken att sådant här inträffar – så har jag uppfattat situationen – så regeringen har väl fortfarande ett rätt stort problem att hantera.

För den enskilde är lagfartskapning inte bara ett ekonomiskt brott utan också ett integritetsbrott som medför en oerhörd otrygghet för den familj som drabbas. Egentligen är det anhöriga som ofta drabbas av en stor osäkerhet. Det är ju obelånade fastigheter som kapas. Ofta är det de kommande arvingarna som har ett intresse i fastigheten och som kanske har skuldsatt sig i förväntan om att kunna ärva något som de sedan inte kommer över. Det här kan alltså drabba en ganska stor grupp människor, även om det handlar om *en* fastighet.

Ofta är det dessutom fråga om ett större brott än så eftersom den kapade fastigheten, åtminstone i de fall som jag studerat, i nästa led har använts av kaparen som i sin tur lurar en bank att låna ut pengar. Det här är alltså ett rätt omfattande och komplicerat brott.

Jag tycker att sådant här inte borde kunna ske i Sverige och att det är dags att vi försöker få till stånd tydliga signaler i sammanhanget från samhället.

Förutom att jag i min motion föreslår en del åtgärder för att sådant här inte ska kunna hända tycker jag att samhället, eftersom det är fråga om så få fall, borde kunna lägga stora resurser på att hjälpa den som drabbas. Därmed kan det hela kanske stävjas. Om samhället verkligen anstränger sig för att hjälpa den som drabbas kommer de som ägnar sig åt sådant här ganska snabbt att se att det inte lönar sig att hålla på med detta.

Det finns många förslag i de motioner som väckts, så jag hoppas att det så småningom kommer ett bra förslag från regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)

14 § Konsumentfrågor

Konsumentfrågor

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU34
Konsumentfrågor.

Anf. 123 EVA SONIDSSON (s):

Herr talman! Vi ska nu debattera de motioner från allmänna motions-tiden som behandlas i civilutskottets betänkande 34 om konsumentfrågor. Betänkandet handlar bland annat om konsumentfrågor inom EU, obe-

ställd reklam, telefonförsäljning, reklam riktad till barn, lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam och ersättning vid tågforseningar.

Vi socialdemokrater står bakom samtliga våra motioner, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 7 och 8 som vi har tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet.

I mitt anförande kommer jag att lägga vikt vid två saker: reklam riktad till barn samt könsdiskriminerande reklam. Det är två viktiga områden där jag upplever att det även lagstiftningsvägen är svårt att komma till rätta med förhållandena. Reklam riktad till barn sker ofta smygvägen. Det tar ett tag innan den syns. Den finns ofta i samband med mat och leksaker, då i form av tidningsutskick och gratisreklam som ibland kan tyckas oskyldig. Men vi vet att sådant påverkar barn mer än vi tror.

Även barns matvanor påverkas ofta av en aggressiv och målmedveten reklam om snabbmat, godis, läsk och annat onyttigt för barn att äta.

Reklamen i tv är mycket målmedveten och påverkar i allra högsta grad även barn i låga åldrar. Själv har jag ett barnbarn som är tre och ett halvt år. När jag går och handlar med henne ser jag att hon klart och tydligt tar ställning till vad hon sett på tv och till vad hon vill köpa. Det kan vara allt från tidningar i tidningshyllan med gratis leksaker och andra prylar för att locka och som vänder sig till barn. Men i mångt och mycket gäller det också livsmedel som verkar vara mer attraktiva än andra.

Vi anser att regeringen måste se över regelverket för reklam riktad till barn och utreda möjligheten att förhindra att barn blir utsatta för den här typen av kommersiell påverkan. Vi anser även att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att fortlöpande följa upp matreklam riktad till barn. Företagen måste också ta ett större ansvar för att i stället i reklamen uppmuntra barn att äta mer hälsosam mat. Det är en vinst för framtiden om vi får barn att äta mer hälsosamt.

Herr talman! Varje dag matas vi med reklam i radio, tv och tidningar men också med reklam ute på reklampelare. Överallt tar vi intryck av vad vi ser. En del reklam kan vi stänga av men inte all reklam. Vi kan inte välja bort allting. Utomhus är det svårt att komma bort från reklamen – ett samhällsproblem som intar det offentliga rummet. Detta har blivit ockuperat av könsdiskriminerande bilder. Det finns ingen fredad zon.

Branschens frivillighet i det här fallet räcker inte. Den är inte tillräckligt verkningsfull och gör inte att man kommer till rätta med problemet.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen gav i juli 2006 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och att lägga fram förslag om hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas.

Utredningen överlämnade i januari 2008 betänkandet *Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden* till ansvarig minister. I betänkandet föreslogs en ny lag mot könsdiskriminerande reklam. Men regeringen beslutade att inte gå vidare med det förslaget, vilket jag beklagar. Regeringen borde åtminstone ha låtit remsbehandla betänkandet.

Vår ståndpunkt är att regeringen bör återuppta beredningen av utredningens betänkande och gå vidare till lagstiftning.

Anf. 124 EGON FRID (v):

Herr talman! Inledningsvis vill jag framhålla att jag står bakom alla våra reservationer i betänkandet. Men jag väljer att yrka bifall bara till reservationerna 4 och 8.

Konsumentfrågorna berör oss alla. Aldrig förr har vi som konsumenter haft så stora valmöjligheter som i dag. Men därmed är det inte lättare att göra medvetna och hållbara val. Många konsumenter befinner sig i underläge gentemot marknadsföringsmetoder, reklam riktad till barn och reklam som är könsdiskriminerande.

Alliansregeringen har medvetet försvagat konsumenternas ställning genom de försämringar av marknadsföringslagen som skedde förra året. Då togs kraven bort på näringsidkare att lämna information av särskild betydelse från konsumentens synpunkt, och informationsplikten vid förmånserbjudanden avskaffades.

Reklam och erbjudanden om förmåner tar i dag nya vägar. Det är inte längre ovanligt att olika förmåner erbjuds direkt till kunderna via e-post och sms. Då är det svårt att få fullgod information om vad förmånerna verkligen innehåller. Vi anser att det ska finnas en generell informationskyldighet i marknadsföringslagen.

Vi behöver konsumtionsfrid i våra hem och i det offentliga rummet. För att skydda sig mot telefonförsäljning kan fysiska personer ansluta sig till Nixregistret. För närvarande är det dock endast möjligt att spärra telefonnummer till fasta abonnemang. Informationen om möjligheten att anmäla sig till Nixregistret är inte heller tillräckligt lättillgänglig. Detta leder till att många personer tvingas ta emot telefonförsäljares samtal i sina hem mot sin vilja. En möjlighet att komma till rätta med detta problem vore att införa ett omvänt nixregister, det vill säga att den person som vill ta emot direktreklam via telefon i sitt hem anmäler detta till registret. Konsumenten gör då ett aktivt val att bli uppringd i marknadsföringssyfte.

Alla företag i telemarketingbranschen är dessvärre inte seriösa. För att stärka konsumenternas rätt och möjlighet att göra sina val bör dessa företag vara skyldiga att ha en bemannad svarsfunktion dit konsumenterna kan vända sig med sina frågor. De ska också vid telefonavtal ha en tydligare information om vad som avtalats, och avtalet ska dokumenteras.

En mycket avancerad vetenskap används för att få människor att konsumera så mycket som möjligt. Dagligen översköls vi av reklam där vi uppmanas att konsumera mer av företags produkter och tjänster. Marknadsföringen är ofta mycket aggressiv och vänder sig inte sällan till grupper av konsumenter som redan är ekonomiskt utsatta genom att uppmana dem till dyra kreditköp och skapar på så sätt ohållbara skuldfällor.

Som om det inte vore nog att vi i den offentliga miljön ständigt utsätts för dessa påtryckningar får vi även så kallad direktreklam levererad rakt in i våra hem. Jag anser att direktreklamen måste begränsas och att det ska finnas en möjlighet att själv välja om man vill ta emot reklambudskap i sitt eget hem eller om man vill att konsumtionsfrid ska råda.

Herr talman! Bluffakturor utgör ett stort problem i dagens samhälle och drabbar såväl näringslivet som organisationer, föreningar och enskilda konsumenter. Det är enligt min mening angeläget att det vidtas kraftfulla åtgärder på bred front för att förhindra annons- och fakturaskojeri. Företagare har inte samma skydd i lagstiftningen som privatpersoner. Jag anser att det därför finns anledning att se över samhällets roll vad gäller stöd och rådgivning till företagare.

Marknadsföring som vänder sig till barn blir allt aggressivare och mer omfattande. På olika sätt ”smygs” det in reklam för olika varor och tjänster riktade till barn. I sin marknadsföring till barn använder sig företag ofta av säljfrämjande åtgärder som utdelning av leksaker, gratiserbjudanden, tidningsutskick, utfärdande av så kallade medlemskort och pysselaktiviteter. Även barns matvanor påverkas i hög grad av aggressiv marknadsföring av snabbmat, godis, läsk och andra livsmedel med höga fett- och sockerhalter. Ofta har förpackningarna figurer och färgsättningar som riktar sig till barn.

Reklamen i tv, i tidningar och på affischer ute på staden påverkar barns och ungdomars uppfattning av sitt utseende och skapar en orealistisk självbild för många barn och ungdomar. Inte sällan kan ökad konsumtion av de olika produkterna vara till nackdel för barnens psykiska och fysiska hälsa.

Vänsterpartiet anser att reglerna för reklam riktad till barn måste förstärkas. Annars ser vi inte någon annan lösning än att det införs ett totalförbud mot reklam riktad till barn.

Herr talman! Trots de egenåtgärder som man vidtagit inom näringslivet förekommer fortfarande reklam som förmedlar en könsstereotyp bild till vuxna, barn och ungdomar. Konsumenterna matas ständigt med schablonbilder som framställer främst kvinnor som objekt. Bilderna motverkar direkt arbetet med att uppnå jämställdhet och jämlikhet mellan könen. Vi anser att det är helt oacceptabelt att kränkande sexuella anspelningar används i reklam för att sälja varor och tjänster. Problemet accentueras av att allt fler barn och ungdomar påverkas. Sjukdomar som anorexi, bulimi och depressioner ökar och förekommer allt längre ned i åldrarna.

Det går inte att själv välja bort denna reklam eftersom den oftast finns utomhus. Den har blivit ett samhällsproblem som intar det offentliga rummet. Branschens frivilliga åtgärder har, enligt vår mening, inte visat sig tillräckligt verkningfulla för att komma till rätta med problemen.

Den tidigare regeringen gav i juli 2006 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och lämna förslag till hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas. Utredningen överlämnade i januari 2008 betänkandet *Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden*, SOU 2008:5, till den ansvarige ministern. I betänkandet föreslogs en ny och fristående lag mot könsdiskriminerande reklam. Utredningen anser inte att en sådan lagstiftning är grundlagsstridig. Regeringen har emellertid beslutat att inte gå vidare med förslaget. Vi beklagar detta! Vänsterpartiets ståndpunkt är att regeringen bör återuppta beredningen av utredningens betänkande och därefter överväga förslag till lagstiftning.

Regeringen bör vidare ge Konsumentombudsmannen i uppdrag att göra en kartläggning av den könsdiskriminerande reklamens utveckling och omfattning samt att utforma råd och sprida information om könsdiskriminerande reklam.

Herr talman! Jag vill önska en skön valborg och en skön första maj!

Anf. 125 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Självklart står även jag bakom samtliga de reservationer som Miljöpartiet tillfört det här betänkandet om konsumentfrågor, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 8, som tar upp frågan om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam.

Betänkandet behandlar 44 motionsyrkanden om ett stort antal olika konsumentpolitiska frågor, som säkert är intressanta om man djupdyker i dem. Bland annat vill vi från Miljöpartiet att konsumentfrågorna ska samlas i en konsumentbalk för att det ska bli enklare för konsumenter att skaffa sig överblick över sina rättigheter och möjligheter som konsumenter. Förslaget har emellertid avstyrkts under många års tid och kommer även denna gång att läggas på hyllan.

Vi i Miljöpartiet menar i alla fall att en samlad konsumentlagstiftning är en önskvärd förändring, eftersom det är ett bra sätt att skapa överblick och förståelse för de rättigheter och möjligheter man har som konsument. Vi kommer att fortsätta att driva den frågan och utgår från att vi kommer att vara droppen som urholkar stenen och med tiden få gehör för vår bedömning av frågan.

Den klimatutmaning som vi numera alla känner till innebär att vi kommer att behöva anpassa många av våra slösaktiga vanor till ett mer hållbart förhållningssätt. Men all sådan anpassning behöver ju inte upplevas negativt.

Ett exempel är all oadresserad reklam som översvämmar våra postlådor. I stället för att vi konsumenter ska behöva avsäga oss sådant genom en aktiv handling borde naturligtvis rutinen vara den omvända. Endast de konsumenter som genom ett aktivt val har sagt att de önskar direktreklamerna borde utsättas för den. Tänk så enkelt, och så mycket koldioxid och energi vi skulle kunna spara på en sådan sak!

I dag betalar varje medborgare i vårt land, från vaggan till graven, 5 000 kronor per år i onödig marknadsföringsskatt till de producerande företagen, till dem som producerar varorna, till detaljisterna och till handelsmännen för att de ska kunna hålla på och producera all den marknadsföring som får oss konsumenter att köpa en mängd onödiga varor och tjänster.

Troligen finns det egentligen inga konsumenter som vill betala det här onödiga pristillägget vid sina inköp, men de reklamfria alternativen är inte lätta att hitta. De är inte precis näringslivets favoriter. Man skulle kunna likna reklampåslaget vid en sorts osynlig smygbeskattning av alla oss konsumenter för att livnära konsumismen, reklamindustrin och mammon. Det handlar inte om några pengar som går till statskassan, utan det är en konsumtionsskatt som hamnar hos de företag som driver näringarna.

Det finns väldigt mycket resurser att spara och väldigt mycket miljö att värna genom att minska reklamens helt fria rätt att förpesta allt i vår

omgivning. Ett första litet strategiskt steg skulle kunna vara att ändra marknadsföringslagen så att reklamen inte har rätt att tränga sig in våra hem, utan att det först krävs ett aktivt val från konsumenten att säga ja till direktreklamen innan den får spridas.

När det gäller marknadsföring till barn är det skrämmande med vilken fart reklamutbudet utvecklas och förändras. Det är ett allt aggressivare reklamutbud som vänder sig till barn i de lägre åldrarna, de mest försvarslösa.

Det är väldigt svårt för ett barn att freda sig mot reklambudskapet. Tyvärr får det en hel del tråkiga konsekvenser. Barns matvanor blir exempelvis alltmer osunda ju mer reklamen breder ut sig. Fysisk och psykisk ohälsa är priset för den fria reklamen.

Hur kan det komma sig att vi har lagar som tillåter kommersialismen att förpesta våra liv nästan överallt? Hela den byggda miljön, vart man än vänder sig, översvämmas av reklambudskap. Det är bara genom att ta sig ut i de obebyggda markerna som man kan slippa reklambudskapet, och knappt ens där.

När jag i somras satt vid en avsides belägen sjö med ett metspö i handen för att vila från stadens stress, buller och slammer, vad händer då? Jo, helt plötsligt flyger en helikopter över sjön med en lång reklambandroll för husvagnar och husbilar.

Jag tror inte att avsikten var att göra reklam för de få personer som var där, utan det var en transportsträcka mellan några samhällen. Jag tror faktiskt inte att de släppte ned några reklampaket till den barnfamilj som fanns på andra sidan sjön, men man kan ju inte veta vad de hittar på nästa gång.

Det behövs verkligen en uppstramning av villkoren för reklam och särskilt för den som riktar sig till de mest mottagliga, till barnen. Köpfrid borde vara ett begrepp som vi politiker skulle kunna ta strid för.

I reservationen om reklam riktad till barn tar vi upp ett antal olika förslag till åtgärder som regeringen skulle kunna vidta. Exempelvis skulle den genom internationellt samarbete verka för att hälsoaspekter mer vägs in i reklam på nätet där barn är flitiga användare.

Den skulle också kunna verka för att vår svenska lagstiftning ändras så att företag får motivation och det blir viktigt för dem att tänka mer på barnens bästa när de till exempel funderar på om de ska göra reklam, var de ska göra reklam och hur reklamen ska utformas och användas för att deras produkter och tjänster ska bli mer attraktiva för kunderna. Ett annat förslag handlar om en myndighet som ska granska och följa hur reklam mot barn utvecklas och förändras och få möjligheter att även stävja sådan reklam.

Det finns många fler förslag i reservationerna, och naturligtvis finns det ännu fler i de motioner som avstyrks. Jag hoppas att regeringen ändå tar till sig av de goda idéerna. Det är så arbetet i riksdagen fungerar. Tjänstemännen i Regeringskansliet läser våra förslag även om de avslås. Sakta men säkert tar de till sig budskapet, och regeringen återkommer förhoppningsvis med propositionen till riksdagen med goda förslag. Det är nämligen mycket nödvändigt att vi fredar barnen från den alltmer aggressiva reklam som utformas av industrin.

Men det är inte bara barn som drabbas av reklam. Det gör vi alla, även om vi försöker att undvika det. En grupp som drabbas hårt av reklamen är ungdomar och då kanske särskilt flickor. Jag tänker på den könsdiskriminerande reklamen.

Naturligtvis drabbar det alla kvinnor att kvinnokroppen exploateras oerhört intensivt av reklambranschen på alla möjliga sätt. Men jag tror ändå att det framför allt är de unga kvinnorna som far mest illa.

Ingen av oss människor har egentligen några som helst möjligheter att leva upp till alla reklamvärldens idealbilder. Det spelar ingen roll om vi är män eller kvinnor, gamla eller unga. Det är en värld som inte är möjlig för någon av oss.

På något sätt är det som att lycka i reklamens värld tycks vara en ständigt ökande konsumtion. Reklambilderna understöder den sortens lyckoideal och mål, cementerar samtidigt väldigt ofta könsrollerna och motverkar direkt de ambitioner som vi i politiken har att på olika sätt öka jämställdheten mellan könen.

Det är främst unga tjejer som utnyttjas i reklamen. Därför är det i första hand de unga tjejernas ideal som påverkas väldigt kraftigt. Som jag har förstått det jag läst av forskning finns det ganska tydliga kopplingar till sjukdomar som anorexi, bulimi och även depressioner. De är ofta relaterade till den form av aggressiva exponering av kvinnokroppen som används i reklamen.

Tyvärr är det som det står i vår reservation på den här punkten. Regeringen har valt att lägga ned det arbete som pågick tidigare när det gäller att begränsa diskriminerande reklam.

Enligt Miljöpartiets uppfattning borde regeringen återuppta det arbetet och även försöka utveckla det. Exempelvis borde Konsumentombudsmannen få ett annat uppdrag att jobba aktivare med detta.

Vi menar att man även skulle försöka att skapa någon form av kvalitetsmärkning för reklam med syftet att försöka motverka könsdiskriminering i reklamen.

Jag är dålig på att ställa frågor när jag står i talarstolen. En fråga till majoritetens företrädare skulle kunna vara om det kommer något initiativ på området könsdiskriminerande reklam och om regeringen har några ambitioner att där försöka att förändra och påverka situationen.

Anf. 126 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m):

Herr talman! Vi debatterar civilutskottets betänkande CU34 *Konsumentfrågor* med ett fyrtiotal motionsyrkanden, tio reservationer och tre särskilda yttranden. Jag vill passa på att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer och motioner. Det låter som att det finns en stor motsättning, men så är det egentligen inte trots det vi hört tidigare här i dag. Motionärerna har säkert många goda intentioner, men i vissa fall slår man in redan öppna dörrar. Jag tänker här beröra några motionsfrågor.

Konsumentpolitiken inom EU är nu föremål för ett stort intresse, och arbete pågår med flera av EU:s konsumentdirektiv. Målet är att få ett samlat konsumentdirektiv som ger samma konsumenträttigheter till alla människor inom EU. Detta underlättar handeln över gränserna. Det ger också bättre konkurrens till nytta för oss konsumenter med lägre priser och ett större utbud.

Fortfarande är det så att många drar sig för att köpa från andra länder. De känner sig osäkra och vet inte vilket skydd de har. Enhetliga regler och villkor underlättar också för svenska företag som vill använda sig av en större marknad inom EU.

Jag var själv nyligen i Bryssel tillsammans med en utskottskollega för att delta i ett interparlamentariskt möte med samtliga medlemsländer. Representanter från många länder påstod att man har ett högt konsumentskydd liksom vi har i Sverige. Det är bra, för det gör det lättare att enas. Sverige ställer sig bakom förslaget om en fullständig harmonisering på en hög konsumentskyddsnivå.

Ett nytt konsumentkreditdirektiv med bland annat ångerrätt vid kreditavtal har beslutats och ska vara genomfört i hela EU nästa år i maj månad. Därför pågår ett arbete i Regeringskansliet. Här ingår också de så kallade sms-lånen och utformningen av villkoren för dem. Det har vi anledning att återkomma till

Herr talman! Regeringen ändrade för något år sedan utformningen av stödet till olika konsumentorganisationer i Sverige för att göra det mer förutsägbart och långsiktigt. Erfarenheterna av förändringen är goda. Det föreligger inga större motsättningar i utskottet om förändringen. Vi uppskattar de frivilliga konsumentorganisationerna och hoppas att de fortsätter att jobba med att ta fram fakta och bilda opinion för att informera svenska kunder.

När det gäller obeställd reklam och telefonförsäljning finns det ett antal motionsyrkanden. Många vill skärpa lagkraven. Här om är förslagen också många. Jag vill därför särskilt poängtera att det i fjol kom en ny marknadsföringslag som skärper villkoren, ställer krav på näringsidkarna och där det också finns förbud mot aggressiv marknadsföring.

Nixregistret finns för både telefon och direktadresserad reklam. Det är bra. Dit kan alla vända sig för att slippa denna typ av reklam och därmed också försäljning.

Branschorganisationerna har själva slutit överenskommelser med Konsumentverket, och man har antagit etiska regler. Det pågår en utredning inom Regeringskansliet om skyddet vid olika marknadsföringsmetoder. Vi är därför inte beredda att via lag ytterligare begränsa direktreklamen, och vi anser att det finns ett bra skydd när det gäller telefonförsäljning via distans- och hemförsäljningslagen.

När det gäller reklam riktad till barn och könsdiskriminerande reklam menar utskottet att det finns ett bra skydd i gällande lag och i internationella överenskommelser. Jag vill också här framhålla den nya reklamombudsmannen, RO, som branschen själv initierat och också finansierar. RO ska se till att man håller den nivå som krävs. Det råder heller inga stora motsättningar om vilken reklam vi vill se i Sverige. Det är bra att branschen själv inser detta och aktivt jobbar med frågan.

När det gäller miljömärkning av varor vill inte vi föreslå någon lagstiftning, utan vi vill se en frivillig märkning som tas fram i dialog med de aktörer som finns inom det området. Vi ser positivt på den miljömärkning som redan finns såsom Krav, Sigill, Svanen och andra. Genom att välja miljömärkt gör man ett aktivt val för miljön. Arbetet pågår om en eventuellt ny Isostandard på området.

Det finns motioner som handlar om konsumentskyddet vid köp av flygresor och vid tågförseningar. Men här kan vi meddela att det redan

finns regler och att det pågår en översyn av dessa regler inom EU. Rege-
ringen har förra året tillsatt en utredning med ett tydligt resenärsperspek-
tiv med förstärkta rättigheter för resenärerna. Den utredningen ska vara
klar nu i vår.

Herr talman! När det gäller oss konsumenter och konsumentkunskap
är det självklart att god kunskap och bra information är viktigt. Det är
också viktigt att näringsidkare som säljer till konsumenter har bra kun-
skap om lagar och ser till att deras personal känner till gällande villkor.

Jag har själv motionerat om att man redan i skolan bör få bra kunskap
och att ämnet konsumentekonomi bör få en större roll. Det gäller att lära
för livet.

Men i dag har vi också en oerhörd tillgång till bra information via nä-
tet. Med ett par klick vid datorn kan man få veta nästan allt man behöver
inför ett viktigt köp. Jag kan här göra reklam för Dolceta, EU:s egen
konsumentutbildning som finns på nätet. Den är mycket bra och helt
gratis.

Konsumentfrågor är framtidens frågor, och jag är övertygad om att vi
konsumenter framöver kommer att få ett bra skydd när vi handlar inom
hela EU. Det handlar om hög säkerhet, bra villkor med bytesrätt och
ångerrätt och att vi därmed får ett större utbud med ökad konkurrens och
lägre priser.

Anf. 127 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Jag har i sista stund fått rycka in i den här debatten, ef-
tersom min partikollega Maria Kornevik Jakobsson har fått förhinder.
Jag tänker göra några nedslag bland de motioner om konsumentfrågor
som vi har att behandla.

Om jag börjar med konsumentfrågorna sett ur ett EU-perspektiv kan
jag konstatera att det egentligen inte finns några större politiska skillna-
der. Vi står alla bakom ett fortsatt starkt konsumentskydd, där vi kan se
fördelar med ett gemensamt regelverk i syfte att underlätta för konsu-
menterna.

En motion berör ångerrätten vid telefonförsäljning till näringsidkare.
Sveriges Callcenterförening och Swedma har i samråd med Svensk Han-
del antagit etiska regler för dessa samtal. Det är positivt att branschen
själv har tagit tag i problemen och också vidtagit åtgärder. I den överens-
kommelsen ingår bland annat sju arbetsdagars ångerrätt efter fakturans
och bekräftelsens ankomst. Frågan är bara om detta är tillräckligt.

Jag har inga problem med att ställa större krav på en företagare än på
en privat konsument, men det finns många företagare som i praktiken
mer är som privatpersoner. Det finns ca 965 000 företag i Sverige.
712 000 av dem är enmansföretag. Ytterligare 175 000 har mellan en och
fyra anställda. Läger vi ihop det blir det 887 000 företag, och det mots-
varar över 90 procent av alla företag i landet.

Det är bekant för de flesta att det finns ett antal oseriösa företag som
både skickar ut bluffakturor och ringer upp för att i lite inlindade ordalag
försöka binda upp företagare till ett avtal. Jag utgår ifrån att dessa företag
inte ringer från något callcenter och att de inte heller är medlemmar i
Svensk Handel. Det innebär att den uppringande parten inte känner sig
bunden till några avtal och inte har några skrupler när det gäller att lura
seriösa företagare att betala.

För mig är frågan i högsta grad levande, och jag ser fram emot en utvärdering av de etiska reglernas effekt. Därefter är jag beredd att diskutera om det behövs en skärpning i lagen för att underlätta för många småföretagare så att de kan undvika oseriösa kolleger.

Herr talman! När det gäller reklam riktad mot barn samt könsdiskriminerande reklam är väl alla överens om att avarter ska beivras. Nu har vi en tämligen heltäckande lagstiftning inom båda dessa områden. Även om det alltid finns utrymme för förbättringar är frågan om vi kan komma så mycket längre.

Enligt mitt sätt att se det är det mycket fråga om ändrade attityder och ett ändrat förhållningssätt. Det gäller både för producenter och för konsumenter. Genom att hålla debatten levande ökar kraven på sälj- och reklamföretagen. Samtidigt måste vi också ställa krav på oss själva som konsumenter och välja bort varor som marknadsförs genom oönskad reklam.

Detsamma gäller om vi vill köpa fastigheter utomlands. Det är lätt att bli lurad om man inte är vaksam. Därför gäller det att anlita professionell hjälp. Det är omöjligt att känna till lagstiftningen i alla länder. Därför får man inte vara så godtrogen att man tror att allt är som här hemma i Sverige.

Någon typ av övergripande information kan kanske vara lämpligt på Boverkets webbplats OmBoende, men till syvende och sist handlar det ändå om en försiktighet från den enskilde köparens sida.

Herr talman! Jag nöjer mig med dessa kommentarer. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Anf. 128 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag ska fatta mig kort i denna sena stund. Jag vet att jag har kolleger i riksdagen som behöver tid för att skriva sina förstamajtal, så det är väl bäst att vi lägger av arbetet här inom kort.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag vill bara uppehålla mig vid ett ämne här, nämligen fakturaskojeri som har följt mig sedan jag kom till riksdagen 2002. Det är ett stort problem med fakturaskojeri på det viset att det är ett kriminellt beteende. Att inom civilrättens område lagstifta så att man förhindrar detta tror jag faktiskt inte är helt möjligt.

Det är ett bedrägeri eller ett försök till bedrägeri. Tyvärr kommer vi nog att få fortsätta att leva med att vissa människor gör sig skyldiga till detta.

Det finns två saker som egentligen mer tillhör justitieutskottets område som bör beaktas i sammanhanget. Det ena är naturligtvis att det prioriteras hos polis och åklagare att utreda de här sakerna. Här tycker jag att vi har sett en rätt bra framgång under de senaste två åren. För närvarande sitter i alla fall en notorisk fakturaskojare inom lås och bom. Det är precis där han bör sitta, i alla fall en viss tid, och tänka över vad han håller på med.

Det är möjligt att man behöver ytterligare stärka resurserna till polis och åklagare, men det är naturligtvis väldigt svårt att prioritera den här brottsligheten jämfört med till exempel misshandel och våldtäkt. Så det är ett bekymmer. Jag ser ändå framsteg, och det tycker jag att vi ska fortsätta att försöka arbeta för.

Det andra problemet är kanske lite mer på det civilrättsliga området. Det är när en företagare blir utsatt för ett sådant här fakturaskojeri på kanske 5 000 kronor, 3 000 kronor eller något sådant och inte vill betala. Då ställs han inför problematiken att han får ett inkassobolag på halsen och en kronofogde kanske eller tingsrätt. Förutom ganska dåliga kunskaper har en företagare i dag inte heller något särskilt stöd från samhället i form av möjligheter att utnyttja allmän rättshjälp. Man har inte alltid rättsskydd heller.

Som advokat, som jag ju har tjänstgjort som, tvingas man många gånger ge rådet att det billigaste sättet att komma ifrån detta är att betala den här skulden. Det är naturligtvis alldeles fel att det är på det viset. Vad kan vi göra åt det? Jo, vi kan titta på rättshjälpslagen och se om vi inte kan förbättra den här situationen, i alla fall för småföretagare. I den översyn av rättshjälpslagen som Domstolsverket har gjort ingår att man ska kunna förbättra möjligheterna för småföretagare.

Detta är också justitiekammarens beredningsområde, men vi kan väl tillåta oss att ha lite synpunkter på hur vi ska göra med rättshjälpslagen. Jag tycker att detta är ett tydligt exempel på att om företagaren får lite stöd från samhället kan man kanske i stället ge rådet: Låt dem gå till domstol, så tar vi en process! Det kommer de antagligen inte att vilja göra i slutändan, utan de kommer i stället att ge sig.

Herr talman! Jag tycker att vi ska försöka stärka polis och åklagare ytterligare i deras kamp mot fakturaskojare, och dessutom ska vi naturligtvis försöka stärka upp rättshjälpslagen. Dessutom ska vi skicka en god tanke till branschen och Svensk Handel som har gjort ett alldeles ypperligt arbete på det här området och som fortsätter att göra ett ypperligt arbete för att stoppa detta.

Anf. 129 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Vi har debatterat flitigt den här eftermiddagen. Jag har alltid möjligheten att komma sist. Jag ska ta vara på den möjligheten genom att yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna och önska talmannen och de övriga arbetskollegerna i kammaren en god helg.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2008/09:186 Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 29 april

2008/09:478 Stödet till ensamstående föräldrar

av *Matilda Ernkrans* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:479 Förskottering av projektering av Norrbotniabanan

av *Ibrahim Baylan* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:480 Diskriminering av ledarhundsförare

av *Elina Linna* (v)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:481 Trafiken på Ostkustbanan

av *Per Svedberg* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:482 Tåget Sundsvall–Stockholm

av *Hans Stenberg* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:483 Kulturarbetarnas arbetsvillkor

av *Nikos Papadopoulos* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:484 Den demokratiska situationen i Turkiet

av *Jacob Johnson* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 maj.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 april

2008/09:893 Omorganisation inom F21

av *Fredrik Lundh* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:894 Reformen av trafikförsäkringen

av *Christina Oskarsson* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:895 Finansiering till organisationer som Snilleblixterna och Ung Företagsamhet

av *Agneta Berliner* (fp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 maj.

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 29 april

2008/09:860 Arbetare över 65 år

av *Ann-Christin Ahlberg* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:868 Forum för levande historia och romerna

av *Siv Holma* (v)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:873 Samhall och dess förutsättningar

av *Torbjörn Björlund* (v)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:877 Fiskeförbud i Fladen och Lilla Middelgrund

av *Tina Ehn* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:879 Gränsvärden för transfetter i livsmedel

av *Göte Wahlström* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:884 Apatiska barn

av *Kalle Larsson* (v)

till statsrådet Tobias Billström (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 maj.

19 § Kammaren åtskildes kl. 18.22.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanrådets början till och med 7 § anf. 23 (delvis),

av talmannen därefter till och med 8 § anf. 58 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 82 (delvis),

av talmannen därefter till och med 13 § anf. 108 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden	1
3 § Meddelande om inlämning av interpellationer	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag, m.m.	2
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU32	2
(Beslut fattades under 11 §.)	2
7 § Omreglering av apoteksmarknaden	2
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU21	2
Anf. 1 MAGDALENA ANDERSSON (m)	2
Anf. 2 YLVA JOHANSSON (s)	3
Anf. 3 ELINA LINNA (v).....	6
Anf. 4 THOMAS NIHLÉN (mp).....	8
Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c).....	11
Anf. 6 CECILIA WIDEGREN (m).....	13
Anf. 7 TOBIAS KRANTZ (fp).....	15
Anf. 8 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	18
Anf. 9 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	20
Anf. 10 YLVA JOHANSSON (s) replik.....	22
Anf. 11 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	23
Anf. 12 YLVA JOHANSSON (s) replik.....	23
Anf. 13 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	24
Anf. 14 ELINA LINNA (v) replik	25
Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	25
Anf. 16 ELINA LINNA (v) replik	25
Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	26
Anf. 18 THOMAS NIHLÉN (mp) replik.....	26
Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	27
Anf. 20 THOMAS NIHLÉN (mp) replik.....	27
Anf. 21 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	28
Anf. 22 FINN BENGTSSON (m)	28
Anf. 23 KRISTER ÖRNFJÄDER (s).....	31
Anf. 24 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	32
Anf. 25 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	32
Anf. 26 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	33
Anf. 27 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	33
Anf. 28 HANS ROTHENBERG (m)	34
Anf. 29 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	36
Anf. 30 HANS ROTHENBERG (m) replik	36
Anf. 31 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	37
Anf. 32 HANS ROTHENBERG (m) replik	37
(Beslut fattades under 11 §.)	38

8 § Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden m.m.....	38
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09:MJU13	38
Anf. 33 JAN-OLOF LARSSON (s)	38
Anf. 34 WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	40
Anf. 35 TINA EHN (mp)	43
Anf. 36 OLA SUNDELL (m).....	45
Anf. 37 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	47
Anf. 38 OLA SUNDELL (m) replik.....	48
Anf. 39 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	48
Anf. 40 OLA SUNDELL (m) replik.....	49
Anf. 41 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	49
Anf. 42 OLA SUNDELL (m) replik.....	50
Anf. 43 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	50
Anf. 44 OLA SUNDELL (m) replik.....	50
Anf. 45 TINA EHN (mp) replik	51
Anf. 46 OLA SUNDELL (m) replik.....	51
Anf. 47 TINA EHN (mp) replik	52
Anf. 48 OLA SUNDELL (m) replik.....	52
Anf. 49 CLAES VÄSTERTEG (c).....	53
Anf. 50 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	56
Anf. 51 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	56
Anf. 52 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	56
Anf. 53 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	57
Anf. 54 TINA EHN (mp) replik	57
Anf. 55 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	57
Anf. 56 TINA EHN (mp) replik	58
Anf. 57 CLAES VÄSTERTEG (c) replik	58
Anf. 58 LARS TYSKLIND (fp).....	59
Anf. 59 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	62
Anf. 60 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	62
Anf. 61 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	63
Anf. 62 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	64
Anf. 63 LIZA-MARIA NORLIN (kd).....	64
(Beslut fattades under 11 §.).....	65
9 § Jakt och viltvård	65
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09:MJU11	65
Anf. 64 HELÉN PETTERSSON i Umeå (s)	65
Anf. 65 TINA EHN (mp)	69
Anf. 66 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	70
Anf. 67 HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik	72
Anf. 68 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	73
Anf. 69 HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik	73
Anf. 70 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	74
Anf. 71 ERIK A ERIKSSON (c).....	74
Anf. 72 HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik	77
Anf. 73 ERIK A ERIKSSON (c) replik.....	77
Anf. 74 HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik	78
Anf. 75 ERIK A ERIKSSON (c) replik.....	78

Anf. 76 NINA LARSSON (fp).....	79
Anf. 77 IRENE OSKARSSON (kd).....	80
(Beslut fattades under 11 §.)	82
10 § Fiskeripolitik m.m.	82
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU22	82
Anf. 78 JAN-OLOF LARSSON (s)	82
Anf. 79 JACOB JOHNSON (v)	84
Anf. 80 TINA EHN (mp).....	86
Anf. 81 JEPPE JOHNSSON (m).....	88
Anf. 82 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	91
Anf. 83 JEPPE JOHNSSON (m) replik	91
Anf. 84 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	91
Anf. 85 JEPPE JOHNSSON (m) replik	92
Anf. 86 TINA EHN (mp) replik	92
Anf. 87 JEPPE JOHNSSON (m) replik	93
Anf. 88 TINA EHN (mp) replik	93
Anf. 89 JEPPE JOHNSSON (m) replik	93
Anf. 90 JACOB JOHNSON (v) replik	94
Anf. 91 JEPPE JOHNSSON (m) replik	94
Anf. 92 JACOB JOHNSON (v) replik	94
Anf. 93 JEPPE JOHNSSON (m) replik	95
Anf. 94 ERIK A ERIKSSON (c).....	95
Anf. 95 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	97
Anf. 96 ERIK A ERIKSSON (c) replik	97
Anf. 97 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	98
Anf. 98 ERIK A ERIKSSON (c) replik	99
Anf. 99 LARS TYSKLIND (fp).....	99
Anf. 100 IRENE OSKARSSON (kd).....	102
(Beslut fattades under 11 §.)	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	105
FiU32 Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag, m.m.	105
SoU21 Omreglering av apoteksmarknaden.....	105
MJU13 Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden m.m.	106
MJU11 Jakt och viltvård	107
MJU22 Fiskeripolitik m.m.	107
12 § Insolvens- och utsökningsrätt.....	108
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU26.....	108
Anf. 101 FREDRIK LUNDH (s)	108
Anf. 102 EGON FRID (v).....	110
Anf. 103 JAN LINDHOLM (mp)	111
Anf. 104 ANTI AVSAN (m).....	113
Anf. 105 LENNART PETTERSSON (c).....	115
Anf. 106 JAN ERTSBORN (fp).....	116

Anf. 107 YVONNE ANDERSSON (kd).....	118
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)	119
13 § Fastighetsrätt.....	119
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU31	119
Anf. 108 CARINA MOBERG (s)	119
Anf. 109 EGON FRID (v).....	121
Anf. 110 CHRISTINE JÖNSSON (m).....	122
Anf. 111 CARINA MOBERG (s) replik	124
Anf. 112 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	124
Anf. 113 CARINA MOBERG (s) replik	125
Anf. 114 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	125
Anf. 115 LENNART PETTERSSON (c)	126
Anf. 116 LARS TYSKLIND (fp).....	127
Anf. 117 CARINA MOBERG (s) replik	129
Anf. 118 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	129
Anf. 119 CARINA MOBERG (s) replik	129
Anf. 120 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	130
Anf. 121 YVONNE ANDERSSON (kd).....	130
Anf. 122 JAN LINDHOLM (mp).....	130
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)	131
14 § Konsumentfrågor.....	131
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU34	131
Anf. 123 EVA SONIDSSON (s)	131
Anf. 124 EGON FRID (v).....	133
Anf. 125 JAN LINDHOLM (mp).....	135
Anf. 126 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m).....	137
Anf. 127 LENNART PETTERSSON (c)	139
Anf. 128 JAN ERTSBORN (fp).....	140
Anf. 129 YVONNE ANDERSSON (kd).....	141
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)	141
15 § Bordläggning.....	141
16 § Anmälan om interpellationer.....	142
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	142
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	143
19 § Kammaren åtskildes kl. 18.22.....	143

Prot. 2008/09:109
29 april

Tryck: Elanders, Vällingby 2009